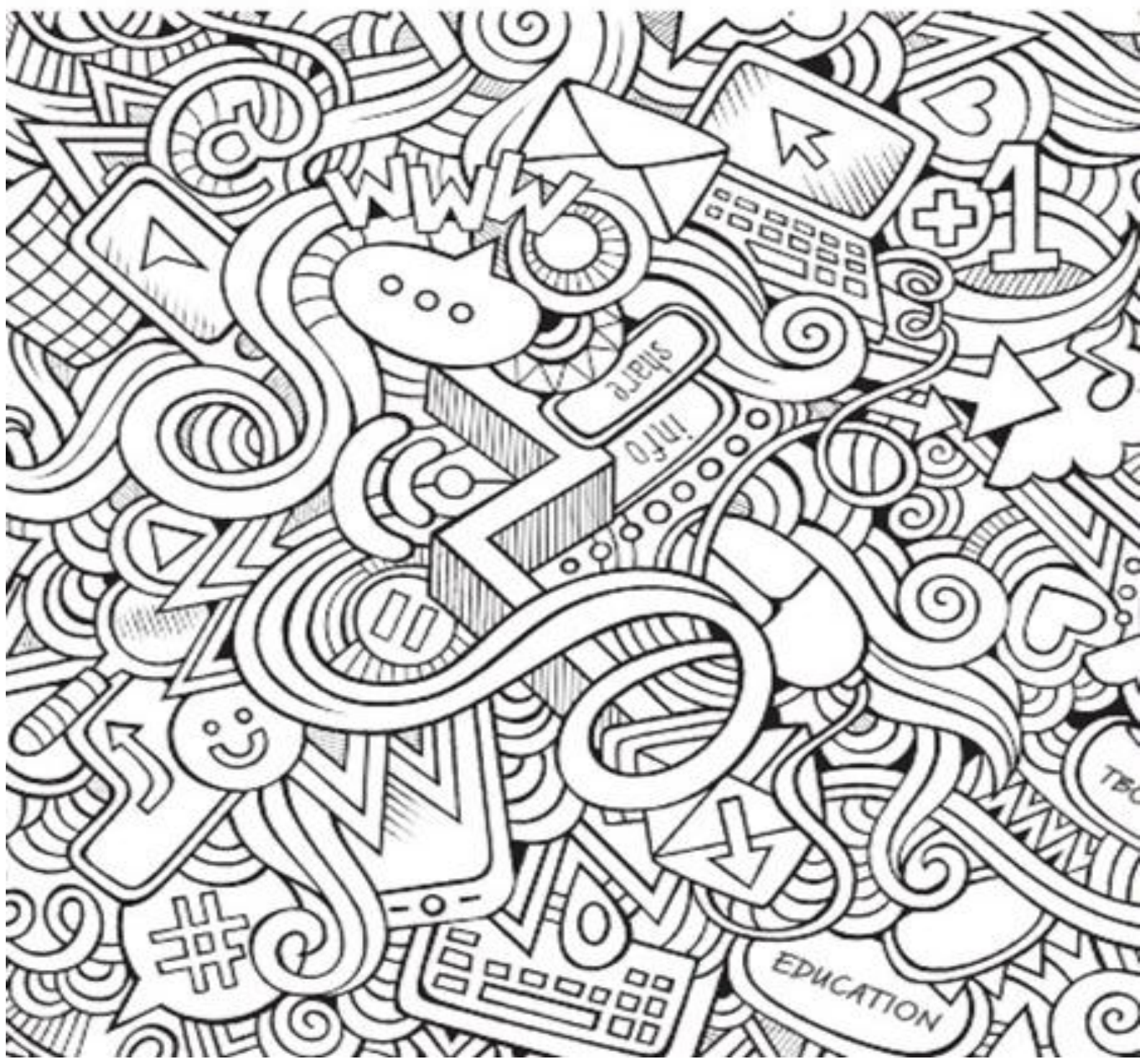

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Маріуполь – 2018

**Міністерство освіти і науки України
Маріупольський державний університет
Кафедра педагогіки та освіти**

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Маріуполь – 2018

Нова українська школа: теорія і практика: зб. тез доповідей II Регіональної науково-практичної конференції, 23 лютого 2018 року / за заг. ред. Л.В.Задорожної-Княгницької. – Маріуполь: МДУ, 2018. – 150 с.

Редакційна колегія

Голова:

Задорожна-Княгницька Л.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти МДУ

Члени редколегії:

Короткова Ю.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти МДУ;

Восвутко Н.Ю., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти МДУ;

Мойсеєнко Р.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти МДУ.

Збірник містить тези доповідей учасників II Регіональної науково-практичної конференції «Нова українська школа: теорія і практика», які висвітлюють проблеми формування партнерського соціуму в умовах Нової української школи, наступність дошкільної та початкової школи в контексті реалізації Концептуальних положень Нової української школи, організаційно-педагогічне забезпечення початкової освіти, організацію профільного навчання в освітніх закладах, інклюзивну освіту, професійну підготовку фахівців для Нової української школи.

Видання адресовано викладачам, здобувачам вищої освіти, педагогам-практикам.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль праць, опублікованих у збірнику

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету іноземних мов Маріупольського державного університету
(протокол № 8 від 27 лютого 2018 року)

ЗМІСТ

ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКОГО СОЦІУМУ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	7
Волкова Валентина	7
Організація навчально-виховного процесу на засадах педагогіки партнерства в умовах реалізації концепції Нової української школи	
Воробей Ніна	9
Формування партнерського соціуму в умовах Нової української школи	
Грохотська Ольга	11
Формування партнерського соціуму: школа та батьки	
Желізний Іван	14
Універсальний дизайн у сфері освіти: основні принципи та умови реалізації	
Зінченко Ірина	16
Організація партнерської взаємодії учасників освітнього процесу в умовах Нової української школи	
Зьоба Наталія	18
Формування життєвих навичок учнів в умовах освітнього простору «Школи, дружньої до дитини»	
Кіор Оксана	20
Партнерський соціум: новітні підходи	
Конюхов Іван	23
ІКТ-компетентність вчителя як фактор формування партнерського соціуму	
Короговська Людмила	25
Взаємодія педагогів і батьків на засадах педагогіки партнерства в концепції Нової української школи	
Сімченко Наталя	27
Моніторинг як функція управління освітнім процесом	
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ: НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ДИСКУРС	28
Андрієвська-Герланець Регіна	28
Стратегія розвитку закладу дошкільної освіти в умовах реалізації положень Закону України «Про освіту»	
Кальсінна Світлана	31
Обеспечение эмоционального благополучия и мотивационной готовности старшего дошкольника к обучению в школе	
Кальченко Вікторія	33
Визначення поняття «позакласна навчально-виховна робота»	
Литвинський Олександр	35
Організаційно-методичне забезпечення початкової освіти: науково-методичний дискурс	
Мастепанова Світлана	37
Дистанційна освіта молодших школярів	
Муратова Тетяна	39
Творчий проект «Мультиmodalний підхід до спільної роботи дошкільного навчального закладу та школи»	
Павленко Євген	41
Організаційно-педагогічні умови формування здоров'язберігаючої компетентності учнів початкової школи	
Ферсілєєва Жанна	43
Організаційно-педагогічне забезпечення початкової освіти в рамках Нової української школи: від ідеї до практики	

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: ПІДХОДИ ТА УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ	46
Асланова Олена, Тарасова Юлія, Веригіна Наталя	46
Впровадження і функціонування інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти	
Бузлама Олена	48
Основні підходи до організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти	
Дімітрова Олена	50
Умови організації інклюзивної освіти в Україні	
Кіор Олена	53
Основные принципы инклюзивного образования	
Конюченко Катерина	56
Роль педагога у впровадженні інклюзивної освіти	
Погорелова Оксана	58
Умови реалізації інклюзивного навчання у закладах освіти	
Широкова Наталія	61
Корекційно-освітній супровід дитини дошкільного віку з загальним недорозвиненням мовлення методами кінезіотерапії	
Федорук Любов	63
Роль і функції соціального педагога закладу загальної середньої освіти	
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ: ПОШУКИ, РЕЗУЛЬТАТИ, ПЕРСПЕКТИВИ	65
Гіріна Ірина	65
Підготовка учнів на уроках фізичної культури та захисту вітчизни до нових нормативів у рамках концепції Нової української школи	
Глушкова Дар'я	68
Профільне навчання в закладах загальної середньої освіти	
Гулінська Юлія	70
Методика створення акмеологічного портфоліо учня в процесі навчання англійської мови в загальноосвітніх навчальних закладах	
Дужик Богдан	72
Упровадження профільного навчання: забезпечення перспективних зв'язків	
Журба Марина	74
Використання інформаційно-комунікативних технологій в процесі викладання англійської мови в загальноосвітніх навчальних закладах	
Зіброва Ірина	76
Проектування в системі роботи керівника навчального закладу	
Ігнатова Олена	78
Тренінговий майданчик – інноваційна модель надання освітніх послуг обдарованій учнівській молоді	
Кузьменко Тетяна	80
Концептуальні засади стратегічного планування розвитку закладу освіти	
Кулігіна Олена	82
Організація науково-дослідницької діяльності учнів як реалізація принципу дитиноцентризму в профільному навчанні нової школи	
Кучер Людмила	84
Особистісно-орієнтоване управління закладом загальної середньої освіти	
Малакуцько Олена	86
Впровадження тренінгових технологій у процес навчання іноземної мови в умовах Нової української школи	
Маслова Ганна	88
Формування лінгвістичної та комунікативної компетенції школярів в умовах	

білінгвізму	
Рибалко Олена	91
Аудіювання як метод підвищення рівня англійської мови у старших класах	
Сачко Олена	93
Маркетинг в освіті та впровадження профільного навчання	
Соколова Ірина	96
Дидактика Нової української школи: рефлексія наукових знань про освіту XXI століття	
Супрун Олександр	100
Упровадження хмарних технологій у процесі навчання іноземної мови в загальноосвітніх навчальних закладах	
Тринога Катерина	102
Інноваційні моделі управління виховною роботою у сучасному загальноосвітньому закладі	
Чайкін Микола	104
Дистанційна освіта у контексті Нової української школи	
Чекурова Тетяна	106
Управління закладом загальної середньої освіти за умов упровадження концепції Нової української школи	
Чистяков Павло	108
Маркетингова стратегія Маріупольського міського технологічного ліцею	
Шульга Евеліна	110
Формування бренду освітнього закладу	
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	112
Борматова Карина	112
Формування комунікативної компетентності майбутніх керівників загальноосвітніх закладів	
Восвутко Наталя	114
Навчально-методичний комплекс «Новогорецька мова з методикою навчання у початковій школі»	
Генералова Олена	117
Цілі та задачі педагогічної психології в контексті підготовки вчителя для Нової української школи	
Дьяконова Катерина	119
Організація університетської освіти у сучасній Греції	
Задорожна-Княгницька Леніна	121
Компоненти змісту деонтологічної підготовки менеджерів освіти в університетах	
Коляда Катерина	123
Особистість менеджера освіти в умовах реалізації основних положень Нової української школи	
Короткова Юлія	125
Підготовка рефлексуючого вчителя: вітчизняний і грецький досвід	
Красноярова Ірина	128
Підготовка вчителя до здійснення національно-патріотичного виховання на прикладі загальноосвітнього навчального закладу	
Куксенко Олена	130
Роль тайм-менеджменту керівника загальноосвітнього навчального закладу у реалізації продуктивної управлінської діяльності	
Мавроді Вікторія	132
Визначення поняття «лідерство» у сучасній психолого-педагогічній практиці	

Маліч Елеонора	135
Особливості професійної підготовки вчителя англійських мови відповідно до концепції Нової української школи	
Мойсєєнко Раїса	137
Підготовка майбутніх учителів до здійснення профільного навчання у закладах загальної освіти	
Румянцева Вікторія, Воробйова Марина	139
Використання хмарних технологій у професійній підготовці вчителів	
Сарахман Олена	143
Інтегративний підхід у процесі фахової підготовки вчителів для Нової української школи	
Соболєва Катерина	146
Професійна підготовка фахівців для Нової української школи	

ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКОГО СОЦІУМУ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

УДК 371.315.6:51(043)

Валентина Волкова,
директор ЗОШ I-III ступенів №20
м. Маріуполь

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ НА ЗАСАДАХ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Усім відомо, що вчительська професія – нелегка і з кожним роком все ускладнюється. За словами міністра освіти Лілії Гриневич: «Вчитель Нової школи користуватиметься свободою творчості і професійного розвитку. Педагогіка партнерства буде однією з основ школи, заснованої на взаємній повазі до особистості, праві вибору і відповідальності за прийняті рішення. Це один із принципів нової української школи – освітній контент на основі компетентностей» [3].

Новий освітній стандарт проголошує педагогіку партнерства з особистісно зорієнтованим навчанням, у центрі якого – дитина. На відміну від нинішньої школи, де об'єктом пізнання є зовнішній світ (математичні, фізичні, біологічні об'єкти) в особистісно зорієнтованому навчанні вектор діяльності спрямовується на пізнання учнем себе, процесу взаємодії зі світом і смислу власної діяльності.

Основні тенденції гуманістичної педагогіки – це орієнтація освітнього процесу на особистісно-орієнтовану модель взаємодії між учителем та учнем; подолання авторитаризму з боку учителя у вихованні та навчанні; спроба утвердити у процесі навчання принципи взаємодії, взаєморозуміння, підтримки, усвідомленої особистої відповідальності за результати навчання [5].

В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними й зацікавленими спільниками, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат.

Але якою є межа впливу батьків на школу? Як школи можуть співпрацювати з батьками, і яка модель була б оптимальною для України. Зрозуміло, що вчитель має бути другом, а родина – залучена до побудови освітньої траєкторії дитини. Діалог і багатостороння комунікація між учнями, учителями та батьками повинна замінити односторонню авторитарну комунікацію вчитель – учень. Батьків треба залучати до навчання. Мама-поліцейська може проводити навчання з безпеки на дорозі, мама-художниця може вчити малювати портрети. Батьки будуть бачити, що не так просто організувати дітей: сучасні діти гіперактивні. Також батьки, залежно від своєї професії можуть проводити майстер-класи для інших батьків та вчителів: про цінності, здорове харчування, гігієну зубів. Їх щоденна робота може бути корисною і школі. Співпраця буде позначатися й на дітях: вони будуть пишатися своїми батьками, намагатися брати з них приклад і якнайкраще проявляти себе у школі. Стереотип, який треба руйнувати: «Як діти можуть щось вирішувати? Дорослі знають краще!». Через діалог з учнями у школах з'явиться більше довіри, діти не будуть чимшвидше тікати після уроків додому і активніше будуть проявляти себе. Тебе проводи фасилітації, досліджувати думки дітей. Думка дітей – вона є головна, бо для кого ми працюємо?

Сьогодні доцільно говорити про зміну парадигми «освіта = навчання», на парадигму «освіта = становлення» (становлення людини, її духовності, індивідуальності, її самотворення, самоформування, самооформлення в особистість) [7].

Дитиноцентризм – ключовий принцип сучасної школи.

Сучасні тенденції розвитку освіти в світі:

- гуманістична спрямованість освіти (її індивідуалізація, врахування можливостей кожної конкретної людини, сприяння її самореалізації та розвитку);
- діалогічність навчання;
- затребуваність нових професійних орієнтирів у роботі учителя (не фахівця в предметній області, а професіонала, який вміє працювати з процесами утворення і розвитку, організовувати навчальну роботу з вирішення творчих завдань, проявлення ініціативи, самостійності);

Принципи педагогіки партнерства: повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах, стосунках; діалог – взаємодія – взаємоповага; розподілене лідерство; принципи соціального партнерства.

Учитель повинен виступати у новій ролі - ролі фасилітатора (*той, хто* підтримує дитину в її навчальній діяльності через педагогічну взаємодію, допомагає, надихає); ролі тьютора (*той, хто* індивідуально працює з інтересом дитини – виявляє освітні запити, проектує освітню діяльність, організує рефлексію, проектує наступні кроки в освіті):

I. Оновлення системи взаємостосунків між учнем та вчителем - діалог, взаємодовіра, підтримка, приймання, активна співпраця з батьками дітей, позитивно вплинуть на шкільне освітнє середовище.

II. Оновлення методичного інструментарію вчителя - застосування методів навчання, заснованих на співпраці, активній участі дитини у навчанні. Тобто, треба змінити шлях розподілу функцій вчителя та учня і організацію їх співпраці. У функції вчителя входить ретельно підготувати вдома для дитини навчальне завдання (вправу), продумати в деталях хід його вирішення різними групами учнів тощо. Функція учня – на добровільних засадах прийняти запропоновану вчителем вправу як свою і самостійно її вирішувати. У такому випадку обидва учасники навчання і виховання – вчитель і учень – рівноправні, вони – суб'єкти діяльності. Ніхто ні над ким не застосовує владу. Так реалізується ідея рівності.

III. Формування нового освітнього середовища (розвиваюче, мотивуюче і для учителя, і для учня; яке має новітнє інформаційно-комунікаційне оснащення, сприяє професійній активності педагога, підвищує ефективність його роботи, уможливорює індивідуальний підхід до навчання).

IV. Зміна підходів до оцінювання результатів навчання.

Оцінювання як можливість відстеження прогресу учнів, діагностика їх потреб, оцінювання навиків вищого порядку: креативність, критичне мислення, пошук рішень, здатність до співпраці та взаємної відповідальності, здатність до застосування отриманої інформації тощо.

Упроваджуючи принципи педагогіки партнерства у практичну діяльність, педагогу треба звернути увагу на те, що:

1) шкільне освітнє середовище – це простір дитинства, який будується на засадах: рівності, діалогізму, співрозвитку, прийняття;

2) переосмислення ролі вчителя вимагає від нього оновлення професійного мислення і відповідних цілеспрямованих дій: постійний аналіз власної педагогічної діяльності; орієнтацію на самоосвіту; відстеження результативності своєї роботи через систему моніторингу та само моніторингу;

3) педагогіка партнерства не відмінняє вимогливість вчителя, бо, як засвідчує практика, саме вимогливі й справедливі вчителі мають найбільшу повагу та довіру серед учнів.

Таким чином, місія нової української школи – допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кові С. Лідер у мені / С. Кові. – К. : Едіпрес Україна, 2016. – 247 с.
2. Келли Т., Келли Д. Креативная уверенность. Как высвободить и реализовать свои творческие силы / Т. Келли, Д. Келли; пер. с англ. Т. Землянской. – М. : Азбука Бизнес, Азбука-Аттикус, 2015. – 190 с.
3. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/
4. Нова українська школа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
5. Партнерство як вектор модернізації освітнього середовища парт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prezi.com/msx0axql6-h4/presentation/>
6. Нова школа. Простір освітніх можливостей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.internatputivl.narod.ru/2017-2018/veresen/nova/02-11-2016-nush-2016-koriya.pdf>
7. Савченко С. В. Педагогіка партнерства у проекті Концепції «Нової української школи»/ С. В. Савченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/ippo-kubg/ss-67119769>

УДК 373.3.5.064.1 (043)

Ніна Воробей,

директор ЗОШ I-III ступенів № 47

м. Маріуполь

ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКОГО СОЦІУМУ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

*Місія нової української школи – допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками.
«Концептуальні засади реформування середньої школи»*

Закон України «Про освіту», затверджений 05 вересня 2017 року, став результатом громадсько-політичного діалогу, який відбувся протягом останніх трьох років. Найбільш активними його учасниками стали найкращі педагоги-практики і представники батьківських спільнот.

Згідно цього Закону перед новою українською школою поставлено завдання забезпечити реалізацію головних принципів педагогіки партнерства, серед яких: повага до особистості, доброзичливість і позитивне ставлення, довіра у відносинах, діалог-взаємодія-взаємоповага, розподілене лідерство (про активність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків), принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

Як досягти балансу прав, обов'язків і відповідальності у трикутнику «дитина-педагоги-батьки»?

Закон України «Про освіту» надає батькам вибір впливати на навчання власної дитини, на визначення траєкторії її навчання, на організацію навчального процесу у закладі. У батьків з'явилась можливість більш активно брати участь у розробці проектів,

стратегії розвитку школи, у виборах її директора, вони мають змогу обирати зручну для себе форму допомоги школі, вчителям, класним керівникам, дитячому колективу, разом з педагогами брати відповідальність за реалізацію поставлених завдань, активно долучатися до змін в освіті.

Педагоги повинні ініціювати і залучати родини до участі у побудові нової української школи, у здобутті спеціальних знань про вікові особливості дитини, знайомити з ефективними методами виховання дитини. Саме адміністрації шкіл, педагогам разом з батьками необхідно приділити увагу щодо розповсюдження досвіду кращого сімейного виховання, організації освіти дорослих.

Педагогіка партнерства вимагає змінитися і самому учителю. Українська школа буде успішна, якщо в ній буде працювати успішний учитель, здатний до змін. До дітей повинен прийти педагог-лідер, творчий і цілеспрямований, який візьме на себе відповідальність бути фасілітатором, тьютером, модератором в індивідуальній освітній траєкторії кожного школяра. Кращім вчителям буде надано право готувати власні авторські програми, методики, способи і засоби навчання.

Якщо створення Нової української школи – це програма на десятиріччя, яка буде йти поступово, згідно з календарем реформи і Закону «Про освіту», то створення партнерського соціуму – невідкладне завдання сьогодення.

Як директор школи, яка з 1 вересня 2017 року стала однією із 100 шкіл-учасників впровадження Нового Державного стандарту початкової освіти, я розглядаю питання формування нових шляхів співпраці з батьками як першочергове. Тому у липні 2017 року на базі нашого закладу освіти (ЗОШ № 47) було створено команду односторонців, яка склала план спільних дій щодо впровадження проекту Нового державного стандарту, обговорила експериментальний план, опрацювала методичні рекомендації «Батькам – першим учителям своїх дітей».

Активна творча робота розпочалась при розробці ескізів оформлення класних кімнат – освітнього середовища. Не чекаючи на методичне обладнання, яке було отримане набагато пізніше (за бюджетні кошти Маріуполя), почали готувати дитячі портфоліо, різноманітну наочність, створювати відповідні умови (придбали килим, подушечки).

З перших днів навчального року батьки стали помічниками вчителям під час проведення навчальних занять і виховних заходів. З'явилась традиція проведення вечірніх зустрічей батьків, педагогічних читань, дискусійних заходів. Педагоги активно використовують інформаційні розсилки, шкільний сайт. Усіма навичками, знаннями, що отримують педагоги і адміністрація школи на семінарах, тренінгах з питань нової української школи, ділимося з батьками.

Так, у перших пілотних класах учитель планує роботу на тиждень, кожний з яких є тематичним, наприклад, «Я – школяр», «Вода», «Я – мандрівник». Все, що планується і реалізується вчителем, робиться заради дитини, навколо дитини. Планування тем здійснюється за схемою «Знаємо-хочемо дізнатися-дізналися». Особливий інтерес у дітей викликають «Ранкові зустрічі», інтегрований курс «Я досліджую світ» та уроки англійської мови.

В умовах Нової української школи робота в команді, вміння слухати один одного набуває нового змісту. Щоденна увага до дитячої праці і творчості дозволяє підвищувати їхню самооцінку, формує гідність.

Як школа пілотного проекту, ми поступово стаємо ресурсним центром міста Маріуполя щодо реалізації Державного стандарту початкової освіти, ділимося першими напрацюваннями з педагогами міста, які будуть навчати першокласників з 1 вересня 2018 року. Так, протягом жовтня 2017 – січня 2018 року проведено два семінари-презентації для

вчителів початкової школи, заступників директорів шкіл, що опікуються початковою школою, проведено чотири воркшопа для вчителів англійської мови. Інформація про класи пілотного проекту висвітлюється через засоби масової інформації, телебачення, пресу.

Як будуть будуватися відносини між учителем, батьками, адміністрацією та учнями нової української школи, яким буде партнерський соціум у закладі, залежить від кожної школи особисто. Головне завдання, щоб ця співдружність працювала на дитину, на випускника XXI століття.

УДК 371.315.6:51(043)

Ольга Грохотська,
директор ЗОШ I-III ступенів №55
м.Маріуполь

ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКОГО СОЦІУМУ: ШКОЛА ТА БАТЬКИ

Міністерство освіти і науки України визначило принципи нової Української школи, одним з яких є педагогіка партнерства.

Згідно статті 52 Закону України «Про освіту» учасниками освітнього процесу є: здобувачі освіти, педагогічні працівники, батьки здобувачів освіти та ін. Метою освіти визначено всебічний розвиток людини як особистості, її талантів, здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення потенціалу Українського народу. Її досягнення забезпечує співпраця учня, вчителя та батьків.

Згідно статті 55 Закону України Про освіту «Права та обов'язки батьків здобувачів освіти», батьки повинні виховувати у дітей повагу до гідності, прав, свобод і законних інтересів людини, законів та етичних норм, відповідальне ставлення до власного здоров'я, здоров'я оточуючих і довкілля, поважати гідність, права, свободи і законні інтереси дитини та інших учасників освітнього процесу; дбати про фізичне і психічне здоров'я дитини, сприяти розвитку її здібностей, формувати навички здорового способу життя; формувати у дитини культуру діалогу, культуру життя у взаєморозумінні, мирі та злагоді між усіма народами; дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку закладу освіти [6].

У Державній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)» підкреслюється: «В основу національного виховання мають бути покладені принципи єдності сім'ї і школи, наступності і єдності поколінь. Школа має продовжувати родинно-сімейне виховання, працювати в тісному контакті з батьками, налагоджувати взаємозв'язок між школою і родиною, бо це – основа, передумова підвищення активності навчання та виховання» [3].

Метою партнерства між школою та батьками є інтеграція батьків у педагогічний процес шляхом створення необхідних і достатніх умов для залучення сім'ї до супроводу дитини у освітньому процесі, включення батьків у побудову соціального партнерства.

Основними засадами організації партнерства школи і сім'ї є:

- єдність дій педагогів і батьків;
- зміцнення й розвиток контактів між педагогами і батьками щодо вивчення психології дитини та її поведінки;
- постійний діалог як форма відносин між педагогами і батьками, основою якої є свідоме прийняття шкільних вимог і правил батьками;

– гуманізація міжособистісних відносин, попередження конфліктних ситуацій між педагогами і батьками, толерантність, розуміння, відкритість, добровільність, здатність до взаємодії;

– постійне, різнобічне і глибоке вивчення сім'ї;

– формування морально-духовної, життєво компетентної особистості, яка успішно самореалізується у соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал;

– системна організація навчання батьків, підвищення рівня їхніх психолого-педагогічних знань і компетентності.

Ефективне партнерство можливе за сформованості у батьків готовності до взаємодії зі школою на паритетних засадах, з опорою на розуміння того, яку діяльність краще виконає школа, а яку – сім'я. Сім'я і школа створюють оптимальне навчальне середовище для повноцінного розвитку особистості школяра. Їх співпраця є важливою умовою ефективної навчально-виховної роботи, створення атмосфери доброзичливості та взаєморозуміння, з опорою на народні й сучасні педагогічні надбання, національну і світову культуру, вселюдські й національні моральні цінності [7, с. 4].

Успішність розвитку освітньої галузі, якість надання освітніх послуг у багатьох випадках залежить від тісної співпраці навчального закладу та батьків. Тому зневага своїми обов'язками чи байдужість до дитини однією із сторін негативно позначається на функціонуванні складових «педагогічного трикутника»: батьки – дитина – вчителі, гальмує належний розвиток і формування зростаючої особистості. Розглядаючи освіту і становлення людини в контексті культури, не можна не погодитися з думкою відомого філософа М.С.Кагана про те, що культура винайшла два ефективних для виховання людини інститути – школу і сім'ю [1, с. 16].

Сьогодні в освітньому процесі потрібно активно використовувати потенціал сім'ї, батьки учнів повинні бути не тільки поінформовані про хід навчального процесу, але й активно брати участь у ньому, підтримуючи дитину в реалізації творчих індивідуальних проєктів. Слід активно використовувати різні формати публічних звітів про досягнення учнів із залученням батьків; практикувати навчальні завдання, в яких можуть бути використані родинні перекази, історії, реліквії, досвід старшого покоління родини. Разом з батьками повинні розроблятися програми, спрямовані на усвідомлення учнями ролі сім'ї в їх житті та житті їх майбутніх дітей.

Можна виділити такі етапи встановлення взаємодії сім'ї та школи:

– ознайомлення учасників взаємодії з її метою (правами та проблемами дитини, правами і обов'язками сім'ї та школи);

– вивчення школою сім'ї, а сім'єю – школи в межах прав та обов'язків учасників педагогічного процесу;

– виявлення можливостей і недоліків мети взаємодії, обговорення їх і складання спільного плану дій, залучення до його виконання;

– організація та здійснення взаємодії у різних формах;

– контроль за здійсненням взаємодії з усіх сторін, корекція цього процесу.

У загальноосвітній школі № 55 міста Маріуполя робота з батьками будується за різними напрямками: складання характеристик сімей учнів (склад сім'ї, сфера зайнятості, освітній та соціальний рівень, проведення громадського огляду, особові справи учнів); організація діагностичної роботи щодо вивчення сімей (діагностика емоційної та мовленнєвої сфери, показників здоров'я, рівня розвитку пізнавальної активності, вимірювання рівня вихованості, робота психологічної служби, індивідуальні та групові консультації батьків, співпраця з дошкільними закладами освіти, Центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Службою у справах дітей, лікувальною установою);

організація психолого-педагогічної освіти батьків (тематичні загальношкільні збори, система батьківських лекторіїв; робота психологічної служби школи, заняття з елементами тренінгу, поради та рекомендації практичного психолога, вчителів-предметників, класних керівників, адміністрації школи, відкриті уроки та заходи, дні відкритих дверей); упровадження системи масових заходів з батьками, спільна діяльність (проведення ярмарок, публічні звіти про досягнення учнів, виступи батьків на батьківських зборах, створення «Родинного дерева», спільні екскурсії, відвідування виставок, музеїв); спільна участь батьків, учнів та вчителів у реалізації проекту «Через мистецтво – до миру. Артстіна» (отримано гранд від UNICEF); створення умов для забезпечення прав батьків на участь в управлінні навчальним закладом, організації навчально-виховного процесу (робота батьківських комітетів, залучення батьків до проведення нарад, роботи Ради профілактики школи, консультації адміністрації та психологічної служби школи); активне включення, за необхідності, в роботу сімей практичного психолога, педагога-організатора, (індивідуальні та групові консультації спеціалістами школи – тематичні та за запитом батьків, контроль та підтримка соціально неблагополучних сімей, анкетування з метою вивчення думки батьків щодо визначення пріоритетних напрямків роботи школи); розширення сфери освітніх послуг (функціонування ГПД, організація харчування дітей, робота гуртка «Карате-до» від МЦПРММ, оздоровлення дітей влітку в пришкольньому таборі).

Від участі батьків у справах школи виграє дитина, тому в школі практикуємо такі форми роботи з батьками: батьківські збори, дні родини; зустрічі за «круглим столом»; спільні екскурсії; відкриті уроки; демонстрація фільмів на педагогічну тематику; консультаційні пункти та ін.

На даному етапі школа продовжує формувати партнерський соціум шляхом впровадження проекту «Інфраструктура навчального закладу як ресурс взаємодії батьків та школи». В рамках проекту передбачено відкриття «Батьківської вітальні», створення груп для батьків в інформаційному просторі, активізація роботи шкільного сайту та сайту бібліотеки, проведення тренінгів для батьків, організація спільних заходів.

Завдяки тісній співпраці з батьками в школі покращився мікроклімат, встановлено довірливі стосунки між учнями та вчителями. Знизилась кількість звернень батьків до адміністрації із скаргами. Активізувалась їх участь в усіх шкільних та позашкільних заходах, частково покращилась матеріально-технічна база школи.

Формування партнерського соціуму припускає використання школою освітнього потенціалу громадських організацій, взаємодія з органами місцевого самоврядування, ЗМІ, бізнесом, участь у соціальних проектах тощо. Сам процес взаємодії з місцевою владою та громадянським суспільством – важливий елемент практичного досвіду участі в демократичному процесі як для учнів, так і для вчителів, батьків, представників громади. У рамках взаємодії з громадськими організаціями школа може брати участь у тренінгах, організованих неурядовими організаціями; запрошувати волонтерів з громадських організацій для вирішення окремих питань навчально-виховного процесу. Взаємодіючи з органами місцевого самоврядування, школі варто вивчати, як працює система влади (екскурсії, дні відкритих дверей, зустрічі з представниками місцевої влади); брати участь у громадському житті, конкурсах проектів; інформувати громаду про потреби та успіхи школи; ініціювати шкільні звернення до міського голови; проводити спільні заходи (свята, ярмарки, благоустрій). З представниками бізнесу школа співпрацює з метою профорієнтації випускників (екскурсії на підприємства; запрошення підприємців для проведення майстер-класів із започаткування власної справи), за результатами такої співпраці створення сайту тощо.

Отже, педагогічні колективи шкіл надають батькам суттєву допомогу у вихованні дітей, сприяють покращенню внутрішньосімейного мікроклімату, встановленню адекватних взаємин між дорослими і дітьми. Ця робота потребує науково-методичного та організаційного оновлення, спрямованого на гуманізацію взаємин батьків і дітей на спільних засадах діяльності, а також урізноманітнення форм і напрямків співпраці сім'ї та школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградова Т.В. Батьківські збори / Т. В. Виноградова. – Х. : Вид. група «Основа», 2006. – с. 237.
2. Гриджук Н. О. Взаємодія школи і сім'ї як важлива складова формування особистості / Н. О. Гриджук. – Електронний ресурс. – Режим доступу : [http:// cuspu.edu.ua](http://cuspu.edu.ua).
3. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). – К. : Радуга, 1994. – с. 62.
4. Дворук О. І. Процес виховання очима дитини / О. І. Дворук; відп. ред. Г.В.Луценко // Педагогіка та конкретні методики. – Черкаси : «Родзинка», 2006. – С. 109.
5. Докукина Е. М. Взаимодействие школы и семьи в формировании нравственных основ поведения младших школьников / Е. М.Докукина. – К. : Інститут педагогіки АПН України 1993. – 152с.
6. Про освіту : Закон України від 05.09.2018 р. / Верховна Рада України. Київ : Парлам. вид-во, Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, №38-39
7. Оржеховська В. М. Взаємодія навчального закладу і сім'ї: стратегії, технології і моделі / В. М. Оржеховська. – Х. : Видавництво «Точка», 2007. – 192 с.
8. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка / В. О. Сухомлинський – К. : Радянська школа. – 1978. – 263 с.
9. Цуркан Л. Форми роботи з батьками / Людвіга Цуркан // Директор школи. – 2010. – №5. – С. 56–59.

УДК 373.3/5.091.6(043)

Іван Желєзний,
*здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,
м.Маріуполь*

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН У СФЕРІ ОСВІТИ: ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ

В умовах реформування освіти дуже важливим є не тільки забезпечення належного навчально-методичного забезпечення закладу освіти, наявність висококваліфікованих фахівців, корпоративної культури тощо. Не менш важливу роль відіграє наявність необхідного обладнання, меблів, спортивного інвентарю та інших складових універсального дизайну освіти.

Універсальний дизайн освіти – це підхід, що забезпечує філософську основу для розробки широкого спектру навчальних продуктів та довідків з урахуванням потреб усіх учнів та педагогів із самого початку. Це стосується не тільки аспектів навчання: програми, навчального плану, оцінювання знань, викладання, шкільного дизайну, бібліотеки, спортивних майданчиків, гуртожитків, веб-сайтів, але й особливостей навчання осіб з порушеннями в розвитку [2, с. 16].

Міністерство освіти і науки України з метою створення безпечних для здоров'я дітей і підлітків умов навчання та виховання доручає взяти під особистий контроль здійснення заходів, пов'язаних із проведенням ремонтних робіт, облаштуванням приміщень діючих, а також тих, що будуються, навчальних закладів. Саме тому при розробці дизайну закладу освіти необхідно звертати увагу на дотримання «Державних

санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу», затверджених постановою Державної санітарно-епідеміологічної служби Міністерства охорони здоров'я України, в яких визначено, що:

- колір поверхні стін, меблів повинен бути жовтим, зеленим або бежевим (матових пастельних тонів);
- стеля, верхні частини стін, віконні рами та двері повинні фарбуватися у білий колір;
- усі полімерні матеріали, які використовуються при будівництві, реконструкції та оздобленні приміщень, настил підлоги, повинні мати позитивний висновок державної санітарно-гігієнічної експертизи;
- навчальні заклади мають бути обладнані системами господарсько-питного і гарячого водопостачання, каналізацією;
- комплектування навчальних класів і кабінетів меблями здійснюється згідно з діючими нормативними документами [1].

Кабінет повинен бути окремою аудиторією у навчальному закладі, яка обладнана відповідно до мети і задач вивчення предмета. При оформленні кабінету враховується специфіка навчальної діяльності вчителя та учнів, що визначені типом навчального закладу, його місією. В ідеальному варіанті цей кабінет має підсобне приміщення, оскільки його наявність дозволяє вчителю зосередитись і набратись сил перед черговим уроком, зберігати наочні посібники, аудіо-та відеоматеріали. Розташування кабінету в приміщенні навчального закладу не є принциповим питанням, але виправданим є розміщення поруч кабінетів навчальних дисциплін одного циклу. У кабінеті необхідно мати атрибути і матеріали національної символіки.

Кабінет повинен відповідати санітарно-гігієнічним вимогам, бути просторим, теплим та затишним. Має добре освітлюватись та провітрюватись. Важливу роль відіграють меблі, якими обладнаний кабінет. В ідеальному варіанті це фабричний комплект, який включає в себе набір учнівських столів та стільців, вчительського столу, меблеву стінку, розраховану для зберігання необхідних методичних матеріалів. Кабінет оснащується відповідними меблями і пристроями: для зберігання книжок, макетів, альбомів використовуються секційні шафи-стелажі, для таблиць обладнуються спеціальні шафи-ящики, а для карт краще використовувати спеціальні картосховища. У жодному разі парти та стільці не повинні бути прикріплені до підлоги, тому що це не дасть можливість вчителю мобільно розташувати учнівські парти відповідно до виду уроку, а також заважатиме якісному прибиранню кабінету.

В контексті нашого дослідження розглянемо вимоги до дизайну навчального закладу з огляду на концепцію інклюзивного навчання.

Практичне впровадження концепції інклюзивного навчання базується на наступних принципах універсального дизайну:

Принцип 1. «Рівність та доступність використання» має гарантувати рівність та доступність середовища для кожного, шляхом надання однакових засобів для всіх користувачів з метою уникнення уособлення окремих груп населення. Дизайн має бути легким у сприйнятті для людей з різним рівнем можливостей.

Реалізацію даного принципу може бути забезпечено наступним шляхом: у закладі повинно бути архітектурно доступне та безпечне шкільне середовище (відсутність сходів до будівлі; наявність входу з розсувними дверима; поручні різних рівнів у всіх приміщеннях закладу освіти тощо); навчальні матеріали повинні бути підготовлені таким чином, щоб їх можна було використовувати учнями та вихованцями з різними

функціональними порушеннями; веб-сайти навчальних закладів мають бути розроблені так, щоб інформація на ньому була доступна для осіб з порушеннями зору та слуху та ін.

Принцип 2. «Гнучкість використання» має забезпечити наявність широкого переліку індивідуальних налаштувань та відповідати різним потребам, уподобанням та можливостям користувачів.

Реалізацію цього принципу ми вбачаємо у тому, що шкільний навчальний процес має відповідати широкому спектру індивідуальних можливостей учнів (наявність обладнання робочих місць (стілці, столи, які регулюються за висотою), шкільних парт; ручка важільного типу на дверях); забезпечення гнучкої методики навчання, викладання та представлення матеріалу; доступні та гнучкі навчальні плани й програми.

Принцип 3. «Простота та інтуїтивність використання». Цей принцип може бути реалізовано за допомогою навчальних матеріалів, які мають бути прості та чіткі у використанні незалежно від навичок та досвіду учнів, вихованців; лабораторного обладнання та обладнання в майстернях із чіткими та інтуїтивно зрозумілими кнопками управління.

Принцип 4. «Малі фізичні зусилля» – дизайн має сприяти дієвому та зручному використанню послуги чи виробу з мінімальним рівнем стомлюваності. Він повинен бути розрахований на незначні фізичні зусилля, яких має докласти користувач.

Реалізація цього принципу можлива за наявності дверей, які легко відкривати учням, вихованцям з різними функціональними порушеннями; застосування ергономічних вимог/деталей (наприклад, дверні ручки, меблі) [3].

Отже, універсальний дизайн у сфері освіти формує філософію освіти, навчального процесу, середовища, що враховує потреби всіх користувачів; змінює стереотипи й підходи до викладання та навчання; визнає право кожної людини на освіту без будь-яких обмежень; змінює навчальний процес і середовище, а не виховання, учня/студента; процес, який підтримує усіх учнів, які навчаються у закладі освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Броварник В. Б. Вимоги до шкільного кабінету та необхідна документація [Електронний ресурс] / В. Б. Броварник // Персональний сайт Броварника Володимира Борисовича. – 2017. – Режим доступу: http://volodymyrbrovarnyk.edukit.cn.ua/pasport_kabinetu/vimogi_do_shkilnogo_kabinetu_ta_neobhiddna_dokumentaciya/.
2. Універсальний дизайн в освіті : посібник / під заг. ред. Софій Н. З., – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 76 с.
3. Школа для кожного : посібник / Упорядник Байда Л. Ю. – К., 2015. – 60 с.

УДК 371.315.6 : 51(043)

Ірина Зінченко,
директор ЗОШ I-III ступенів №53
м. Маріуполь

ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКОГО СОЦІУМУ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

«Якщо вчитель став другом дитини, якщо ця дружба осяяна благородним захопленням, поривом до чогось світлого, розумного, у серці дитини ніколи не з'явиться зло», писав В. Сухомлинський. Мета педагогіки партнерства – створення нового демократичного суспільства, в якому немає місця тоталітаризму.

Завданнями педагогіки партнерства визначено:

– подолання інертності мислення;

– побудова якісно нового рівня взаємовідносин між учасниками освітнього процесу;

– організація спільної діяльності учителя і учнів, учителя і батьків на підґрунті взаєморозуміння, єдності інтересів і прагнень з метою особистісного розвитку школяра.

Формування партнерського соціуму в умовах Нової української школи відображає схема: Внутрішня система (учні – вчителі – батьки) – зовнішня система (різні соціальні інститути, організації тощо).

Формування партнерських відношень: учень – учитель, учитель – батьки, покладено в основу створення партнерського соціуму в ЗОШ I-III ступенів № 53 м. Маріуполя. Протягом багатьох років створюється система взаємозв'язків між педагогічним колективом, учнями та їх батьками. Виклики сьогодення вимагають від школи зміцнювати ці зв'язки та виводити їх на новий рівень спілкування.

Актуальною для нової української школи є ідея «дитиноцентризму». І тут не можна не згадати слова В. Сухомлинського: «Тільки разом з батьками, спільними зусиллями вчителі можуть дати дітям велике людське щастя». Педагоги нашого закладу працюють під гаслом: «Спочатку любити, а потім учить». В школі розроблено і успішно діє модель взаємодії «учитель, учні та батьки – рівноправні учасники освітнього простору» в основу якої покладено: діалог, рівна відповідальність, повага та довіра.

Згідно цієї моделі, формування партнерських відношень проходить три етапи.

Перший – знайомство. На цьому етапі потрібно визначити спільні цілі, цінності та ресурси: матеріально-технічні й мотиваційні, тобто готовність батьків залучитися до життя школи та сформувати в них поняття «користі», значущості педагогів для її дитини та них самих. На цьому етапі учитель повинен сформувати активну педагогічну позицію батьків, щоб на наступних етапах озброїти їх педагогічними знаннями та вміннями, які дозволять їм брати активну участь у вихованні своїх дітей. На цьому етапі потрібно проводити анкетування або опитування батьків з метою діагностики утруднень та виявлення запитів. У цей проміжок часу дуже важливо сформувати у батьків довіру до школи та її вчителів. Донести до них ексклюзивність колективу та його значущість, необхідність для них та їх дітей.

На наступному етапі потрібно організувати спільну діяльність, спланувати необхідну методичну допомогу та скласти план спільних заходів. Наші вчителі практикують різні форми роботи: індивідуальні, групові, колективні. Ці форми широко відомі, але їх дієвість залежить від того, в якій площині вони відбуваються, від розуміння батьками своєї ролі в навчанні своїх дітей.

Важливою формою взаємодії батьків і школи є проведення відкритих уроків для батьків. Ця форма дозволяє батькам не тільки побачити свою дитину з нового для них боку, а й зрозуміти особистість вчителя, підвищити рівень довіри до нього. На такому уроці педагог демонструє партнерські відносини «дорослий» – дитина, які батьки можуть взяти за зразок для побудови гармонійних стосунків зі своїми дітьми. На уроці батьки бачать, яка атмосфера оточує їх дітей, знайомляться з особливостями сучасного уроку. Після уроку обов'язково потрібно провести відкритий діалог з батьками: вислухати їх думки, переконати, що їх думка дуже важлива для вчителя. На цьому етапі дуже важливо, щоб батьки побачили, що їх діти є рівноправними учасниками уроку, є партнерами педагога та інших учнів. Це можливо, коли вчитель використовує новітні методи навчання, які допоможуть дитині адаптуватися до життя, навчать розмірковувати, висловлювати свої думки, проявляти та презентувати себе. Учитель не домінує, не принижує гідність учня.

Ігрові методи, інтегроване, диференційоване, проектне навчання, методи які не примушують дітей навчатися, а створюють ситуацію навчання з задоволенням: стратегія

значущого навчання, робота у колективі, творча діяльність – арсенал сучасного учителя. Учитель повинен будувати навчання таким чином, щоб дитина була постійно залучена до спільної дії. Авторитарна система, практика сидіння за партами, залишаються в минулому.

Педагогіка партнерства ґрунтується на принципах гуманізму та творчого підходу до розвитку особистості. Це повага до особистості, доброзичливість і позитивне ставлення, довіра у відносинах, діалог – взаємодія – взаємоповага, розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зав'язків), принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття рішень, зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

Кожен педагог повинен пам'ятати основні риси педагогіки партнерства: навчання без примусу, самовизначення, висування значущих цілей, педагогіка конкурентної дії. Сьогодні в арсеналі кожного вчителя є інструментарій педагогіки партнерства: спільний пошук рішень, спільні суспільно-корисні справи, заохочення творчих успіхів, цікаві зустрічі, справедлива й незалежна оцінка.

Особливо важливим при створенні ситуації партнерства є налагодження ефективної комунікації: проектування спільної діяльності, налагодженні та відтворенні каналу зворотного зв'язку: учень – учитель, батьки – учитель та навпаки.

На третьому етапі відбувається закріплення партнерських зв'язків всіх учасників процесу навчання на принципах: добровільності, націленості на довгострокову співпрацю, взаємовідповідальності за процеси, які відбуваються в школі.

Створення партнерського середовища в школі сприяє розвитку соціальних та загальнонавчальних навичок, зростанню самоповаги, психофізичній комфортності, зміні відношень в системі учитель – учень, батьки – діти, переносу моделі партнерської співпраці в сім'ю та інші сфери життя дитини на різних етапах його життя, створенню навколо дитини моделі соціального партнерства.

Таким чином, партнерське середовище – це не тільки учні – учителі – батьки, це й співпраця закладу з органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, іншими закладами освіти, спортивними школами, представниками бізнесу заради досягнення загальнозначущих результатів. Створенню партнерського середовища сприяють й профорієнтаційні зустрічі з представниками поліції, прокуратури, військових, соціальних служб, музею, телебачення, які надають учням соціального досвіду та формують активну життєву позицію. Нова українська школа, як головний інститут соціалізації дитини повинна стати для неї досвідом надбання успіху, особистісного зростання, життєвих компетентностей в дружньому партнерському середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція Нової української школи. Електронний ресурс. – Режим доступу : <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>.
2. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / za. zag. red. Bibik N. M. – K. : TOB «Vydavnyчий dim «Plejadi», 2017.
3. Підласий І. П. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя (1-7 розділи) / І. П. Підласий. – Х. : Вид група «Основа», 2010 – 360 с.
4. Фіцула М. М. Педагогіка / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав», 2003. – 528 с.

УДК 371.315.6:51

Наталія Зьома,
директор ЗОШ I-III ступенів №10
м.Маріуполь

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ НАВИЧОК УЧНІВ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ «ШКОЛИ, ДРУЖНЬОЇ ДО ДИТИНИ»

Майбутнє покоління України закладається сьогодні, формується зусиллями батьків і педагогів, усім оточенням дитини. Концепція Нової української школи має на меті створити школу, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й уміння застосовувати їх у житті. НУШ – це школа, до якої приємно ходити учням.

На наш погляд, модель навчального закладу «Школа, дружня до дитини» відповідає викликам часу, оскільки охорона здоров'я дітей, забезпечення умов для їх всебічного розвитку визначені в Україні загальнонаціональним пріоритетом. Можливо, ми очікуємо неймовірних проривів і магічних ефектів, які одразу все змінять, але міжнародний і наш досвід каже, що вся сила – в маленьких кроках, які може робити кожен, керівник, вчитель, батько, дитина.

Нова українська школа – це нові теми та форми роботи, організація психологічної допомоги, групова робота з дітьми та батьками, превентивні, навчальні, інформаційно-просвітницькі заходи – весь арсенал педагогічної майстерності, який має концентруватися і спрямовуватися на роботу з учнями та їх родинами.

Нова українська школа як «Школа, дружня до дитини» в тісній взаємодії з сім'єю і найближчим оточенням школяра має вирішувати двоєдине завдання: збереження і зміцнення здоров'я та виховання гармонійно розвиненої, освіченої, творчої, соціально активної та відповідальної особистості. В такій школі освіта стає основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації,

Модель превентивної освіти та виховання в «Школі, дружній до дитини» спирається на положення Підсумкового документу Спеціальної сесії в інтересах дітей Генеральної Асамблеї ООН «Світ, сприятливий для дітей», Конституції України, а також Законів України «Про охорону дитинства», «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, Програми «Основні орієнтири виховання учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів» та інші нормативно-правові акти, що регламентують діяльність закладів загальної середньої освіти.

В навчально-виховному просторі ЗОШ № 10 м. Маріуполя велику роль відіграє взаємодія між батьками, учнями, педагогами та громадськістю, бо саме через таку взаємодію відбувається розуміння та осмислення нових понять, виховання у підростаючій особистості творчого типу мислення, направлено на проектування та «будівництво» власного життя.

Основна мета організації навчально-виховного процесу в «Школі, дружній до дитини» - забезпечення цілісного благополуччя дитини, формування в неї системи життєвих цінностей, уміння самотійно вчитися, критично мислити, орієнтуватися у світі професій й реалізовуватися у різних видах діяльності.

Що для цього потрібно? На наш погляд, перш за все, створення необхідних умов для особистісного розвитку всіх учасників навчально-виховного процесу, створення сприятливого шкільного середовища та налагодження партнерської взаємодії батьками, учнями, педагогами та громадськістю.

Основою всіх цих перетворень стає перебудова та оновлення змісту, форм і методів організації навчально-виховного процесу на засадах гуманізму, демократизму, зосередженість на вікових та індивідуальних особливостях учнів, на соціально-прогностичних умовах організації навчально-виховного процесу, серед яких можна виділити такі: прогностичні, кадрові, правові, психолого-педагогічні, матеріально-фінансові, ергономічні, медичні.

Від врахування соціально-прогностичних умов залежить забезпечення якості освіти відповідно до європейських і світових стандартів, розвиток потенціалу особистості і реалізація її здібностей у повному обсязі.

Велика роль у системі освіти відводиться організації навчання і виховання учнів на засадах розвитку життєвих умінь та навичок, коли створюється атмосфера, за якої учні можуть вільно висловлювати свої думки і погляди. Система відбору змісту й методичного супроводу процесу різноаспектної превентивної освіти учнів ґрунтується на:

- включенні відповідних тем до предметів інваріатної складової (основи здоров'я, література, фізична культура, історія, біологія, правознавство та інші);
- введенні до варіативної складової курсів за вибором («Культура добросусідства» (6 клас), «Створення сприятливого середовища для молоді України щодо здорового способу життя методом «рівний-рівному» (5-7 класи), «Запобігання торгівлі людьми та експлуатації дітей» (8 класи), «Уроки сталого розвитку» (8 клас); «Сімейні цінності» (9 клас); «Захисти себе від ВІЛ» (10-11 класи);
- створенні системи позакласних заходів (акції, диспути, круглі столи, огляди, конкурси та інше);
- організації роботи гуртків та секцій, в яких учні отримують додаткову позашкільну освіту (на базі школи працюють 12 гуртків та секцій освітнього округу № 4: секції «Шахи», «Гандбол», «Волейбол», «Баскетбол», «Легка атлетика», «Футбол», «Тхеквондо»; гуртки «Бісероплетіння», «Вишивка», «Танцювальний», «Вокальний», «Живопис», «Модельне агентство» та інші).

Організація роботи Центру учнівського самоврядування школи «Лідер», загальношкільного батьківського комітету «Турбота» формує механізм державно-громадського управління діяльністю навчального закладу, соціального з іншими соціальними інституціями, дотичними до вирішення проблем навчання і виховання учнів.

Таким чином, діти навчаються відповідно до власних схильностей у сприятливому середовищі, маючи можливість повною мірою реалізувати особистісний потенціал. Партнерська взаємодія вчителів, учнів, батьків, громадськості робить шкільне середовище сприятливим для розвитку особистості, формує здоров'язберігаючі компетентності учнів, забезпечує цілісне благополуччя дитини, яке поєднує духовно-моральне, психічне, фізичне та соціальне благополуччя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воронцова Т. В. Вчимося жити разом : посібник для вчителя з розвитку соціальних навичок у курсі «Основи здоров'я» (основна і старша школа) / . Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://drive.google.com/drive/folders/0Bzt9FAqrO9WcLXZwZVIJaFBCS3c>.
2. Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uisr.org.ua/hbsc>.

УДК 37.013.42:378

Оксана Кіор,
*Заступник директора з ВР
ЗОШ I-III ступенів № 17
м. Маріуполя*

ПАРТНЕРСЬКИЙ СОЦІУМ: НОВІТНІ ПІДХОДИ

Серед принципів Нової української школи Міністерство освіти і науки України декларує педагогіку партнерства, що ґрунтується на співпраці учня, вчителя та батьків.

Метою партнерства між школою та батьками є інтеграція батьків у педагогічний процес шляхом створення необхідних і достатніх умов для залучення сім'ї до супроводу дитини у навчальному процесі.

Ефективна взаємодія можлива за сформованості у батьків готовності до співпраці зі школою на партнерських засадах, з опорою на розуміння того, яку діяльність краще виконує школа, а яку – сім'я.

Питання партнерства вчителів та батьків є дуже важливим для формування в учнів готовності до самореалізації, інтеграції можливостей сім'ї та школи для досягнення успішності дитини, її всебічного розвитку.

В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними та зацікавленими однодумцями, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат.

Школа має ініціювати нову, глибшу залученість родини до побудови освітньо-професійної траєкторії дитини.

Нова школа допомагатиме батькам здобувати спеціальні знання про стадії розвитку дитини, ефективні способи виховання в дитині сильних сторін характеру і чеснот залежно від її індивідуальних особливостей.

Діалог і багатостороння комунікація між учнями, учителями та батьками змінить односторонню авторитарну комунікацію “вчитель” – “учень”.

Основні принципи «педагогіки партнерства»: повага до особистості, доброзичливість та позитивне ставлення, довіра у відносинах, розподілене лідерство, взаємоповага-взаємодія-діалог, рівність сторін, обов'язковість виконання домовленостей.

Для досягнення єдності між батьками та вчителями використовуються різноманітні форми співробітництва: індивідуальні, групові, колективні.

Індивідуальні форми роботи дозволяють встановити особистий контакт вчителя з усіма батьками, з'ясувати сутність педагогічної позиції сім'ї, тактовно допомогти батькам зрозуміти і виправити помилки, якщо вони є, або використати, зробити надбанням усіх кращий досвід сімейного виховання, або вжити рішучих заходів щодо оздоровлення виховної ситуації в сім'ї.

Найбільш поширеними формами індивідуальної роботи з батьками є бесіди і консультації в школі або при відвідуванні учителем сім'ї учня.

Класний керівник проводить і групову роботу. До групи підбираються батьки зі схожих родин. Зокрема, це можуть бути неповні сім'ї, сім'ї, де батькам бракує певних педагогічних знань, родини зі стійкими сімейними конфліктами, сім'ї, батьки в яких дуже суворі й надмірно вимогливі, або такі, де немає єдиних вимог з боку батька й матері, тощо. З такими родинами розробляється конкретна програма ліквідації прорахунків у вихованні.

Необхідною умовою правильного виховання дітей є тісний контакт між сім'єю і школою, взаєморозуміння і взаємоповага між учителем і батьками. Якщо батьки поважають школу і прислухаються до порад учителя, зокрема класного керівника, підносять в очах дітей авторитет школи й вчителів, діти краще навчаються, старанно виконують свої шкільні обов'язки.

Класні і загальні батьківські збори є основною формою колективної роботи з батьками. Добре підготовлені і проведені батьківські збори сприяють створенню єдиного колективу педагогів і батьків, мобілізації його на розв'язання конкретних проблем життя і виховання дітей у сім'ї.

Величезна роль у вирішенні цих завдань належить батьківським комітетам школи і класу. Вони обираються на відповідних батьківських зборах і працюють у тісному контакті

з класними керівниками та адміністрацією школи. До шкільного батьківського комітету обираються представники батьківських колективів усіх класів. Голова цього комітету входить до складу педагогічної ради школи.

Корисно запрошувати батьків на уроки, залучати їх до підготовки і проведенню класних та загальношкільних заходів, виховних годин тощо. Все це сприяє кращому взаєморозумінню між вчителями і батьками, дітьми і дорослими, формує єдину спільну систему впливу на дитину.

Виконання батьками громадських доручень з виховання дітей у школі або за місцем проживання - найбільш перспективна форма підвищення педагогічної культури батьків, озброєння їх педагогічними знаннями і досвідом.

Класному керівникові необхідно знати можливості і бажання батьків у цьому плані і повсякчас заохочувати їх до громадської роботи з дітьми і підлітками.

Форми та методи роботи з батьками повинні бути спрямовані на підвищення педагогічної культури батьків, на зміцнення взаємодії школи та родини, на посилення їхнього виховного потенціалу.

Методи роботи: спостереження, бесіда, тестування, анкетування.

Навчання батьків - це перший крок до побудови майбутніх батьківських об'єднань, співтовариств дітей і батьків на основі їхньої спільної діяльності. Дуже важливо уміло використовувати цю активність, не обдурити довіру батьків, тому що основне знання, яке вони одержать на початку своєї взаємодії зі школою, - це ставлення школи до них.

Нова українська школа - це школа, до якої приємно ходити учням. Тут прислухаються до їхньої думки, вчать критично мислити, не боятися висловлювати власну думку та бути відповідальним громадянином. Водночас, батькам теж подобається відвідувати цю школу, адже тут панують співпраця та взаєморозуміння.

Випускник Нової української школи має бути цілісною особистістю, здатним змінювати навколишній світ, бути конкурентоспроможним на ринку праці, а ще - бути патріотом своєї країни.

Нова школа працюватиме на засадах «педагогіки партнерства», в основі якої - спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками, бо, об'єднані спільними цілями та прагненнями, вони є рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за майбутнє.

Партнерські відносини вчителя й батьків - це найміцніший фундамент у напрямі виховання особистості дитини, розвитку її інтелектуальних здібностей і потенційних можливостей, створенні ситуації успіху і радості. Дуже хочеться, щоб кожен навчальний заклад України став осередком радощів для учнів, осередком творчості для вчителів та оселею спокою для батьків.

Зараз в освітньому процесі потрібно активно використовувати потенціал сім'ї. Батьки учнів повинні бути не тільки поінформовані про хід навчального процесу, але й активно брати участь у ньому, підтримуючи дитину в реалізації творчих індивідуальних проектів. Необхідно активно використовувати різні форми публічних звітів (шкільних сайтів) щодо досягнення учнів із залученням батьків; практикувати навчальні завдання, в яких можуть бути використані родинні історії, реліквії, досвід старшого покоління родини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дворук О. І. Процес виховання очима дитини / О. І. Дворук; Відп. ред. Г. В. Луценко // Педагогіка та конкретні методики. - Черкаси: «Родзинка», 2006. - С. 109.
2. Кулік В. Молода Україна: сучасний організований молодіжний рух та неформальна ініціатива / Гобуцький О., Голобуцька Т., Кулік В. - К, 2000. - 460с.
3. Лихачев Б.Т. Педагогика. Курс лекцій: Учеб. Пособие / Б.Т. Лихачев. - М.: Юрайт, 1998. - С. 178

4. Матюша І.К. Гуманізація виховання і навчання в загальноосвітній школі. — К.: Вища школа, 1995. — С. 345 - 346
5. Нісімчук А.С. Сучасні педагогічні технології: навч. посібник / А.С. Нісімчук, О.С. Падалка, О.Т. Шпак. — К.: Просвіта, 2000. — С. 15-16
6. Омеляненко В.Л., Педагогіка: навч. Посібник / Л.В. Омеляненко, С.Г. Мельничук, С.В. Омеляненко. — Кіровоград, 2000. — С. 17

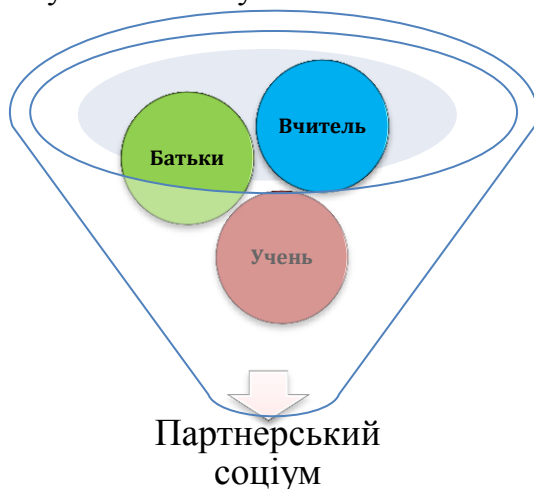
УДК 371.315.6:51

Іван Конюхов,
здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,
Учитель ЗОШ I-III ступенів № 37

ІКТ-КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКОГО СОЦІУМУ

За концепцією НУШ (Нової Української школи) одним із основоположних факторів формування цілісного та самодостатнього закладу освіти є створення та підтримування партнерського соціуму. Ґрунтується він на взаємодії учня, вчителя та батьків. Без конструктивного діалогу та різноманіття комунікаційних можливостей не вийде побудова соціуму партнерства (мал. 1).

Таким чином, підвищення рівня інформатизації школи допоможе створити достатній рівень партнерського соціуму. Чому центральною проблемою створення та підтримування партнерського соціуму вважається недостатня інформатизація закладу освіти? Тому що величезний час учні проводять у мережі, в пошуках себе на медіа-просторі, а у батьків не завжди є можливість бути на зв'язку.

Мал. 1 Схема формування партнерського соціуму.

З часу використання першого комп'ютера пройшло близько 20 років. За цей час заклади освіти багато дізналися про інформаційно-комунікаційні технології. Тому зрозуміло, що освіті потрібна трансформація, для того щоб підтримувати статус школи на якісно високому рівні та дати змогу задовольнити потреби учнів у спілкуванні. Але, щоб досягнути поставленої мети, потрібно подолати ряд проблем. Сутність цих проблем полягає в стрімкому розвитку технологій, недостатньому фінансуванні, не досить чіткому баченні ролі вчителя та використанні методів викладання «старого гартування».

Одним з найбільш вагомих досягнень минулих десятиліть є усвідомлення того факту, що інформатизація освіти є багатокроковим процесом, який висуває вимоги до ІКТ-компетентності вчителя, навчальних матеріалів та мотивів повсякденної роботи педагога.

Слід відрізнити ІКТ-грамотність від ІКТ-компетентності вчителя.

У разі ІКТ-грамотності педагог знає, що таке комп'ютер, програмні продукти (функції та можливості), вміє користуватися софтом та має уявлення про комп'ютерні мережі.

А якщо говорити про ІКТ-компетентність – недостатньо мати знання про інформаційні інструменти, але потрібно використовувати їх в своїй діяльності. Таким чином педагог формує спілкування з батьками та учнями на якісно новому рівні. Є декілька інструментів, використання яких допоможе вчителю і цій справі:

- блог (англ. Blog, від «web log» – мережевий журнал або щоденник подій) – це веб-сайт, основний вміст якого складають регулярно додаються записи, зображення або мультимедіа. Блог – прекрасний майданчик в Інтернеті для спільної співпраці між батьками, учнями та вчителем;

- електронна пошта (від англ. Electronic mail) – технологія пересилання і отримання електронних повідомлень;

- сайт – це веб-сторінки, об'єднанні спільною темою, які розташовані в Інтернеті. Інформація на сайті доступна з будь-якої точки світу;

- скайп – зручна і найпопулярніша в світі програма для спілкування за допомогою Інтернет. Скайп допомагає у спілкуванні високою якістю звуку і відео.

Використовуючи ці інструменти, педагог бере участь у формуванні досить нового терміна – партнерського соціуму.

Необхідність формування ІКТ-компетентності як в педагогів, так і батьків, обумовлюється трьома факторами.

По-перше, не потрібний особистий контакт з педагогами, батьки мають можливість дистанційно спілкуватися на найбільш проблемні теми, можуть не поспішати і сформулювати питання або усвідомити запропоновані відповіді та поради від учителя. Батьки завжди мають можливість повернутися до прочитаного. Вчителі також мають свої професійні та психологічні інтереси в подібному спілкуванні – у них є можливість і час підготуватися.

По-друге, інформація надається батькам особисто і оперативно. Інформація наочна, це – не просто слова. Є відомим, що друковане слово справляє надзвичайно сильний і переконливий вплив на будь-яку людину. Інформація про офіційні події або очікувані заходи, рекомендації фахівців не зникають – вони зберігаються в пам'яті комп'ютера і батьки до завжди мають до неї доступ.

По-третє, Інтернет є величезним інформаційним ресурсом. Правильне орієнтування батьків на самостійний пошук дозволить сформувати грамотну батьківську позицію, здатну надати допомогу своїм дітям.

Таким чином, для формування партнерського соціуму, педагог має бути ІКТ-компетентним. Щоб набути достатньої ІКТ-компетентності педагог має: брати участь у семінарах різноманітного рівня щодо застосування ІКТ в навчальній практиці; брати участь у професійних конкурсах, онлайн-форумах і педрадах; використовувати при підготовці до уроків, на факультативах, в проектній діяльності широкого спектру цифрових технологій і інструментів; забезпечити використання ресурсів Інтернет; розробляти власні проекти щодо використання ІКТ. Всі ці пропозиції здійсненні, однак вимагають вдумливої, глибокої, відповідальної роботи всередині закладу освіти і натхнених компетентних фахівців, що просувають нові технології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про організаційні питання запровадження Концепції Нової української школи у ЗНЗ І ступеня : Наказ МОН України від 13.07.2017 № 1021.

2. Демура І. Сутність професійних компетентностей / І. Демура // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. пр. – Слов'янськ : Видавництво центр СДПУ, 2007. – Вип. XXXVIII – С. 64–71.
3. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.
4. Скворцова С. О. Професійна компетентність вчителя: зміст поняття / С. О. Скворцова // Наука і освіта. – 2009. – № 4. – С. 93–94.
5. Саєнко Т. Формування творчої активності майбутнього вчителя / Т. Саєнко // Рідна школа. – 2007. – № 9.

УДК 330.342 (043)

Людмила Короговська,
*Студентка ОС «Магістр»
спеціальності «073 Менеджмент»,
спеціалізації «Управління навчальним закладом
(загальноосвітній навчальний заклад)
м. Маріуполь*

ВЗАЄМОДІЯ ПЕДАГОГІВ І БАТЬКІВ НА ЗАСАДАХ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА В КОНЦЕПЦІІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Одним із завдань нової школи є створення нової моделі взаємодії педагогів та батьків з метою успішного виховання підростаючого покоління. Саме від того, як складаються відносини між педагогами, учнями і батьками, багато в чому залежить успішність виховного процесу. Батьки і педагоги – вихователі одних і тих же дітей, і тільки як однодумці вони зможуть досягти високих результатів.

17 серпня 2016 року Міністерство освіти і науки України оприлюднило для широкого обговорення першу версію «Концептуальних засад реформування середньої освіти». А 5 вересня 2017 року набрав чинності новий закон України «Про освіту», створений на нових засадах.

У концепції Нової української школи зазначено, що в основі педагогіки партнерства лежить «спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Учитель має бути другом, а родина – залучена до побудови освітньої траєкторії дитини» [1].

Законом України «Про освіту» визначено, що «індивідуальна освітня траєкторія – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання. Індивідуальна освітня траєкторія в закладі освіти може бути реалізована через індивідуальний навчальний план» [2].

З таких позицій стає можливим усвідомлений індивідуальний підхід до навчально-виховного процесу, зумовлений розумінням неповторності та унікальності кожної дитини. Це надає можливість реалізовувати місію нової школи: «допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками» [1].

Найбільш обізнаними щодо здібностей, талантів і можливостей дитини, зазвичай, є її батьки. Однак школа дає можливість поглянути на дитину з іншого ракурсу і побачити її приховані таланти, розкрити нові горизонти зацікавлень, об'єктивізувати образ «чада», сформований у свідомості родини. На цьому шляху прогнозовано виникає конфлікт інтересів, учасниками якого є учень, батьки і вчителі. Вирішення цього конфлікту триває протягом усього часу навчання, і основною метою школи є побудова взаємодії таким чином, щоб досягати позитивних результатів для дитини.

Яким шляхом пропонується рухатися в умовах нової української школи? Ще Василь Сухомлинський писав про важливість дружньої взаємодії між учителем і учнем, проте в з цієї взаємодії не можна виключати батьків або відокремлювати їх лише зв'язком із дитиною. Таким чином, виникає трикутник «дитина-вчителі-батьки», в якому простежуються такі лінії взаємодії: «дитина – вчителі»; «дитина – батьки»; «батьки – вчителі».

Концепція нової школи пропонує працювати на засадах «педагогіки партнерства», основними принципами якої є:

- повага до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіра у відносинах;
- діалог – взаємодія – взаємоповага;
- розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);
- принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей) [1].

В основу педагогіки партнерства закладено спілкування, взаємодію та співпрацю між учителем, учнем і батьками. У такий спосіб учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, стають добровільними та зацікавленими односторонніми, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат.

Розглянемо лінію взаємодії «батьки – вчителі».

Нова школа пропонує ініціювати глибшу залученість родини до побудови освітньо-професійної траєкторії дитини. На цьому шляху прогнозується активізація освітньої діяльності серед батьків: «школа допомагатиме батькам здобувати спеціальні знання про стадії розвитку дитини, ефективні способи виховання в дитині сильних сторін характеру і чеснот залежно від її індивідуальних особливостей» [1]. Метою розширення діалогу з батьками є зміна односторонньої авторитарної комунікації «учитель» – «учень».

Таким чином, планується залучення батьків до створення індивідуальної програми розвитку дитини, прописаної в Законі «Про освіту»: «Індивідуальна програма розвитку – документ, що забезпечує індивідуалізацію навчання особи з особливими освітніми потребами, закріплює перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційних потреб/послуг для розвитку дитини та розробляється групою фахівців з обов'язковим залученням батьків дитини з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання» [2].

Також новим законом України «Про освіту» батьки визначені як учасники освітнього процесу, які мають рівні права та обов'язки щодо освіти і розвитку дитини, обумовлена діяльність органів батьківського самоврядування та можливість здійснення ними громадського нагляду (контролю) у системі освіти, право участі батьків у процесі призначення на посаду керівника освітнього закладу. «Керівник державного, комунального закладу загальної середньої освіти призначається на посаду за результатами конкурсного відбору строком на шість років (строком на два роки - для особи, яка призначається на посаду керівника закладу загальної середньої освіти вперше) на підставі рішення конкурсної комісії, до складу якої входять представники засновника (засновників), трудового колективу, громадського об'єднання батьків учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти та громадського об'єднання керівників закладів загальної середньої освіти відповідної адміністративно-територіальної одиниці» [2].

Концепція нової школи щодо взаємодії батьків і педагогів на засадах педагогіки партнерства реалізується Законом «Про освіту» також у положенні про соціально-

психологічний патронаж: «соціально-педагогічний патронаж у системі освіти сприяє взаємодії закладів освіти, сім'ї і суспільства у вихованні здобувачів освіти, їх адаптації до умов соціального середовища, забезпечує консультативну допомогу батькам. Соціально-педагогічний патронаж здійснюється соціальними педагогами» [2].

Наостанок слід зазначити збільшення ролі батьків у навчально-виховному процесі, прописане в Законі як сімейна (домашня) форма освіти. «Сімейна (домашня) форма здобуття освіти – це спосіб організації освітнього процесу дітей самостійно їхніми батьками для здобуття формальної (дошкільної, повної загальної середньої) та/або неформальної освіти. Відповідальність за здобуття освіти дітьми на рівні не нижче стандартів освіти несуть батьки. Оцінювання результатів навчання та присудження освітніх кваліфікацій здійснюються відповідно до законодавства» [2].

Таким чином, в умовах нової школи стає можливою повноцінна реалізація концептуальних положень педагогіки партнерства щодо взаємодії батьків і педагогів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс] / Упор.: Л. Гриневич, О. Елькін та ін., заг. ред. М. Грищенко. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
2. Про освіту : Закон України № 2145-19 від 05.09.2017 [Електронний ресурс]. – Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст. 380. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

УДК 373.2(477)(043)

Наталія Сімченко,
директор ЗОШ I-III ступенів №37
м.Маріуполь

МОНІТОРИНГ ЯК ФУНКЦІЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ

У сучасних умовах розвитку суспільства першорядного значення набуває пошук нових підходів до підвищення якості й ефективності діяльності закладу освіти. Особлива роль у цьому процесі відводиться моніторингу як супровідному оцінюванню й поточній регуляції будь-якого процесу в освіті [3]. Він являє собою системну діагностику якісних і кількісних характеристик ефективності функціонування та тенденцій саморозвитку освітньої системи, включаючи її цілі, зміст, форми і методи, дидактичні та технічні засоби, умови і результати навчання, виховання та саморозвитку особистості і колективу [2].

У науковій літературі виділено наступні функції освітнього моніторингу:

– інформаційна, призначення якої полягає в тому, що вона дає можливість з'ясувати результативність педагогічного процесу, отримати відомості про стан об'єкта, забезпечити зворотний зв'язок;

– діагностична, що виявляється у вигляді перевірки рівня знань і вмінь в порівнянні з попередніми досягненнями, виявлення проблем, чинників, відхилень від певних норм і стандартів;

– корекційна, що сприяє усуненню негативних моментів у професійному становленні педагога;

– кваліметрична, що визначає систему індикаторів і критеріїв якості освіти та проведення оцінних процедур;

– аналітична, що забезпечує аналіз та інтерпретацію отриманих результатів за показниками якості освіти;

– моделююча, що забезпечує побудову на основі отриманих результатів нової чи скорегованої моделі діяльності;

– прогностична, що сприяє прогнозуванню подальших тенденцій його розвитку і внесенню відповідних коректив, що створює передумови удосконалення;

– управлінська, що забезпечує прийняття управлінських рішень, спрямованих на усунення небажаних наслідків для поліпшення якості освіти [4].

Освітній моніторинг спрямований на виявлення та регулювання негативних впливів зовнішніх і внутрішніх факторів освітньої системи і націлений на досягнення бажаних результатів її розвитку. На цій підставі науковці формують наступні вимоги до моніторингу: об'єктивність (максимальне уникнення суб'єктивних оцінок, врахування всіх результатів, створення рівних умов для всіх учасників освітнього процесу; надійність (сталість результатів, що можна отримати при повторному контролі, які проводять інші особи); гуманістична спрямованість (створення умов доброзичливості, довіри, поваги до особистості, позитивного емоційного клімату); врахування психолого-педагогічних особливостей (вивчення рівня освіти, професіоналізму, загального розвитку, індивідуальних особливостей об'єкта, а також умов і конкретних ситуацій проведення обстежень, що передбачають диференціацію контрольних та діагностичних завдань); систематичність (проведення етапів і видів моніторингу в певній послідовності та за відповідною системою); валідність (повна і всебічна відповідність пропонованих контрольних завдань змісту досліджуваного матеріалу, чіткість критерію оцінювання) [2, с. 97].

Моніторинговий підхід в управлінні закладом освіти дає його керівнику значні можливості, а саме: побачити успіхи й недоліки в діяльності педагогічного колективу, внести корективи в цю діяльність; створити соціально-психологічні умови для самореалізації кожного педагога, виходячи з його потенційних можливостей; простежити за змінами, які відбуваються в освітньому процесі; отримати матеріали, що слугують підставою для порівняння, аналізу, узагальнення; спланувати подальшу роботу адміністрації, науково-методичну роботу; визначити причини негативних рейтингів закладу освіти; прогнозувати об'єктивні дані динаміки освітнього процесу [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарчук Т. А. Моніторинг як функція керівника навчального закладу [Електронний ресурс] / Т. А. Бондарчук. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/17418/1/Бондарчук.pdf>. – Назва з екрану
2. Бурлачук Л. Ф. Словарь-справочник по психодиагностике / Л. Ф. Бурлачук, С. М. Морозов. – СПб. : Питер Ком, 2009. – 528 с.
3. Єльнікова Г. В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні: моногр. / Г. В. Єльнікова. – К.: ДАККО, 1999. – 303 с.
4. Темненко В. В. Теоретичні засади, цілі та завдання моніторингу якості освіти [Електронний ресурс] / В. В. Темненко // Режим доступу: http://www.zippo.net.ua/index.php?page_id=197 – Назва з екрану.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ: НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ДИСКУРС

УДК 372.2(482)(043)

Регіна Андріївська-Герланець
завідувач ДНЗ №156 «Дельфінятко»
м.Маріуполь

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОСВІТУ»

Реформування в системі освіти України передбачає багатофункціональну перебудову всіх сфер діяльності, у змісті сучасного педагогічного процесу. Відповідно до Закону України «Про освіту» (2017 р.), увага педагогів-дошкільників спрямовується на створенні моделі сучасного закладу дошкільної освіти, як соціальної системи, що використовує в своїй діяльності загальні закономірності сучасного менеджменту. Визнання необхідності передбачення, регулювання, пристосування до мінливих умов зовнішнього середовища, прискорює процес інноваційного підходу до роботи закладу. Тому конче необхідний перегляд деяких питань сучасного підходу до стратегії розвитку діяльності дошкільного навчального закладу.

Основними завданнями перспективного розвитку закладу дошкільної освіти виступають:

- забезпечення якісних, конкурентоспроможних освітніх послуг, відповідно до вимог Закону України «Про освіту», а також інноваційного сталого розвитку кожного вихованця, а в майбутньому - гідного громадянина України;
- забезпечення особистісного розвитку дітей дошкільного віку відповідно до їх індивідуальних задатків, здібностей, потреб.

Виконання зазначених завдань і складають стратегію розвитку закладу дошкільної освіти. Однак, здійснюючи її розробку, керівникам закладів освіти слід пам'ятати, що їх діяльність відбувається в умовах постійної зміни факторів зовнішнього середовища. Заклад дошкільної освіти відчуває на собі стани й проблеми цілісної системи, яка, орієнтуючись на потреби замовників, прагне своєчасно передбачати та розв'язувати вузлові моменти свого розвитку, виявляти та оцінювати реальну якість дошкільних освітніх послуг, їх відповідність державним вимогам.

До факторів впливу на дошкільний навчальний заклад науковцями віднесено такі [3]: макрофактори (кліматичні й географічні умови того регіону, де розташовано дошкільний заклад, суспільні характеристики (соціальний склад, мова населення, звичаї й традиції тощо)); мезофактори (тип поселення та регіональні умови, вплив засобів масової комунікації, етнокультурні умови тощо). Переплітаючись між собою та утворюючи складні та багатофункціональні зв'язки, вони надають суттєвого й не завжди позитивного впливу на діяльність навчального закладу.

Особливу роль у розробці стратегії розвитку освітнього закладу відіграє його зв'язок з сім'єю; отже вона має враховувати характер взаємодії між вихователями та батьками дитини, сім'ї у цілому з її різноманітними характеристиками (повнотою її соціально-психологічної структури, існуванням у ній активних взаємин між усіма елементами структури, що будуються на принципах взаємозацікавленості й позитивної взаємоприв'язаності тощо).

Вагомим чинником, що впливає на розробку стратегії розвитку закладу дошкільної освіти, спрямованість його діяльності, є школа як одна з найближчих ланок системи освіти України. Початкова ланка освіти, спираючись на досягнення дошкільного віку, має підхопити, зміцнити, розвинути накопичене до школи й на цьому ґрунті формувати новоутворення молодшого шкільного віку. Наступність дитячого садка та загальноосвітньої школи здійснюється не лише на основі змісту освіти, а й за методами, організаційними формами навчально-виховної роботи [2], що стає особливо актуальним у контексті реалізації основних положень Концепції Нової української школи.

Вагомим у цьому контексті виступає зв'язок закладу дошкільної освіти та органів влади, оскільки переважна більшість дошкільних закладів знаходяться в комунальній

власності, засновниками яких є міські (районні) Ради, що здійснюють фінансування закладів, забезпечують його матеріально-технічну базу, надають необхідні будівлі з обладнанням і матеріалами, організують будівництво й ремонт приміщень, їх господарське обслуговування, харчування та медичне обслуговування дітей і у свою чергу виступають суб'єктом соціального запиту освітніх послуг закладів дошкільної освіти [1].

Не менш важливим є зв'язок дитячого садка з органами соціального захисту, до яких належать служба у справах неповнолітніх, відділ у справах сім'ї та молоді, центр соціальної служби для сім'ї, дітей і молоді та інші організації, що спільно проводять роботу з педагогами дошкільних закладів, дітьми та їхніми батьками щодо соціального захисту прав і свобод дітей. Таким чином, дошкільний заклад та органи влади активно взаємодіють у процесі надання освітніх послуг та захисту їхніх прав і свобод дитини, що, у свою чергу, суттєво впливає на розробку стратегії розвитку закладу дошкільної освіти.

Вирішальну роль у забезпеченні ефективного функціонування закладу освіти відіграє діяльність його керівника, що спирається на загальні закони і принципи соціального управління. Специфіка управлінської діяльності виявляється через систему характеристик, а саме:

- вона полягає в забезпеченні найбільш раціонального функціонування всієї організованої системи;
- забезпечує оптимальне, з точки зору соціальних та психологічних потреб, включення працівників у процес керованої діяльності;
- максимально актуалізує внутрішню мотивацію підлеглих, підвищує їхню відповідальність за результат роботи;
- регулює дії працівників;
- забезпечує експертно-консультативну та комунікативну роботу з персоналом [4].

Велике значення для розробки та реалізації стратегії розвитку закладу дошкільної освіти відіграють суб'єктивні чинники, зокрема міжособистісні взаємини, довіра або недовіра один до одного; увага або байдужість до проблем один одного; демократичність або авторитарність стосунків; зацікавленість у досягненні спільного успіху або байдужість до нього тощо. Найбільш ефективною спільна діяльність керівника і членів педагогічного колективу є тоді, коли вони задоволені міжособистісними взаєминами й у них є бажання та прагнення працювати разом, тобто коли відбувається «соціально-психологічна інтеграція суб'єктів» [5].

Отже, проблема розробки стратегії розвитку закладу дошкільної освіти являє собою комплексне явище, що базується не лише на системі вимог, передбачених нормативно-правовою базою його діяльності, але й на комплексі об'єктивних та суб'єктивних чинників, які забезпечують успіх реалізації такої стратегії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Збірник законодавчих і нормативних актів про дошкільну освіту / Упоряд. К. Л. Крутий, Н. В. Погрібняк. – 4-те вид., доп. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2005. – 336 с. – (Б-ка керівника дошкільного навчального закладу).
2. Покроєва Л. Д. Організаційно-педагогічні умови функціонування сучасних дошкільних закладів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теорія і методика професійної освіти»/ Л. Д. Покроєва. – К., 2001. – 20 с.
3. Успешная команда: Как ее создать, мотивировать и развивать : пер. с англ. / Роберт Мэддакс. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2008. – 104 с.
4. Цимбалюк І. М. Психологія управління / І. М. Цимбалюк. – К. : ВД «Професіонал», 2008. – 624 с.
5. Янко О. В. Організаційно-педагогічні умови управління якістю роботи сучасного дошкільного навчального закладу: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06 / Янко Олена Вікторівна. – Луганськ, 2009. – 273 с.

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ И МОТИВАЦИОННОЙ ГОТОВНОСТИ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНИКА К ОБУЧЕНИЮ В ШКОЛЕ

Природа щедро одаривает абсолютное большинство детей нормальными способностями к активному восприятию окружающего мира и, следовательно, к успешному усвоению программного материала. Учёные, изучившие возможности мозга ребёнка, пришли к выводу, что курс средней школы при полной нагрузке мозга может быть пройден за 1,5 – 2 месяца; за время учёбы каждый ученик мог бы овладеть десятками языков, выучить тома энциклопедий, достичь других выдающихся успехов. В чём же тогда причина неудач наших детей?

Учителю нужно понять: важно не то, чего хотим мы сами, а и то, к чему стремятся наши дети. Всем известна истина, что дети на уроке с удовольствием работают только тогда, когда они открывают для себя что – то новое.

Каждый из нас, учителей, оказывался хоть раз в такой ситуации, когда у кого-то из детей внезапно пропадало желание учиться, всем своим видом ребёнок показывал – я не хочу ходить в школу.

«В своих взаимоотношениях с людьми, – напоминает Дейл Карнеги, – не забывайте, что имеете дело не с логически думающими созданиями, а с созданиями эмоциональными». И не учитывать этого нельзя. Поэтому, работая с детьми дошкольного возраста мы акцентируем внимание не на то, чтобы научить детей читать, считать, писать, а на то, чтобы психологически настроить их на успешное обучение; создать комфортную, доброжелательную атмосферу; увидеть и услышать каждого дошкольника. И этим самым заложить основу для безболезненного перехода от дошкольного к школьному обучению.

В своей работе учителя СШ №5 начали использовать идеи педагогики эмпаурмента. В украинском языке слова аналогичного термину «эмпаурмент» нет. В переводе (по смыслу) оно обозначает придание человеку внутренней силы и вдохновения к действиям. Поэтому мы называем эмпаурмент-педагогику педагогией вдохновения.

Работая по традиционной педагогике, мы, учителя, ожидали, давая новую информацию, что дети поменяют своё отношение к ней и будут её применять. И не всегда задумывались, а как дальше будет использовать её ученик?

По педагогике эмпаурмента действует другой подход: чтобы ребёнок начал действовать, должен возникнуть мотив, беспокойство по поводу какой-то проблемы. Только тогда он будет стремиться получить информацию о способах решения этой проблемы, будет находить их, принимать решения о начале и ходе своей деятельности и начнёт действовать в соответствии с этим. Часто результат порождает мотивацию к новому циклу деятельности. Эта модель может быть представлена в виде спирали, когда каждый цикл в определённой мере повторяет предыдущий и начинается он с мотивации. По этой педагогике роль учителя – помочь ребёнку сформулировать вопросы, его намерения, установить обратную связь для создания ситуации успеха и решения новой проблемы.

Как педагогическая система, педагогика эмпаурмента предусматривает, что учитель использует все возможные для него средства, чтобы вдохновлять ученика на действия, придавать ему силы, энергию.

В СШ №5 занятия-встречи с будущими первоклассниками организуются нестандартно. Мы используем: приглашение к деятельности через формулировку конкретной цели, поощрение, ситуацию успеха, интересные задания. Мы выступаем организаторами действий учеников, подбадриваем, направляем их усилия, создаём условия для безопасного и эффективного процесса обучения, приглашаем принять в нём самое активное участие. При организации работы минипроектов помогаем детям принять новую идею как важную для них. Для развития и усовершенствования звуковой культуры речи дошкольников проводим коллективную игру – оптимизатор «Представь». Это серия игровых заданий. Детям предлагают представить какую-либо ситуацию и изобразить её на бумаге.

Для развития лексической стороны языка, учим детей работать в парах с последующим обсуждением: сотрудничество «ЛингвоБанк». Учитель предлагает поиграть со словом: «Что ты слышишь в слове?». Для развития речи используем методы Джанни Родари для сочинения своих сказок. Учитель предлагает детям взять два слова – имена героев из разных сказок – и попробовать сделать их героями одной сказки. Или предлагает детям придумать героев сказок, которые бы носили смешные имена, а затем с их участием сочинить сказку.

Для решения заданий формирования лексического запаса, коммуникативных умений через развитие у детей грамматического строя речи, проводим игру «Если бы да кабы...». Учитель предлагает детям закончить начатое им предложение. Оно строится по следующей схеме: «Если бы я был(а) кем-то (чем-то), то я бы... потому что (чтобы)...». Чтобы предложение получилось законченным, надо представить СЕБЯ тем, о ком (о чём) идёт речь.

При ознакомлении с сезонными изменениями и явлениями в природе проводим коллективную игру «Хорошо – плохо». Учитель знакомит детей с каким-нибудь природным явлением, допустим дождём, и просит их ответить на вопрос: «Что хорошего в дожде?» Дети высказывают своё мнение. Учитель может задать и такие вопросы: «А что плохого в дожде?», «Так дождь это хорошо или плохо?» Или такой: «Дождь – это хорошо для кого или для чего?»

Для развития психических процессов (содержательная линия «В мире форм и величин») предлагаем детям упражнение «Верёвочка». – Посмотри, какая Верёвочка встретила нас по пути. У неё были три желания: 1. Чтобы она стала толстой Верёвкой. 2. Чтобы её распутали. 3. Чтобы она могла летать. – Ты ведь многое можешь. Помоги Верёвочке. Предлагаем детям прогуляться по «Волшебному лесу». – Представь себе, что ты оказался в лесу, а вокруг туман и почти ничего не видно, одни неясные очертания каких-то предметов. Посмотри на эти «предметы» и дорисуй то, что бы ты мог встретить в лесу.

Таким образом, такие задания помогают детям получать знания в интересной и увлекательной форме, обеспечивают природное и комфортное вхождение каждого ребёнка в новые для него школьные условия с наименьшими психологическими трудностями.

ЛИТЕРАТУРА

1. Волкова Т.Н. Творчі ігри, завдання і тести для розвитку пам'яті та уваги / Т. Н. Волкова. – Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2007. – 240 с.
2. Пометун О. І. Моя щаслива планета: Уроки для стійкого розвитку : метод. посіб. для вчит. 3-4 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. І. Пометун, О. В. Онопрієнко, А. Д. Цимбалару. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2011. – 112 с.
3. Савченко О. Я. Розвивай свої здібності : навч. посіб. для молод. школярів / О. Я. Савченко. – 2-ге вид. – К. : Освіта, 1998. – 160 с.

4. Тарабарина Т. И. И ученье, и игра: математика. Популярное пособие для родителей и педагогов / Т. И. Тарабарина, Н. В. Ёлкина. – Ярославль : «Академия развития», 1997. – 240 с., ил. – (серия : «Мои первые уроки»).

УДК 330.342 (043)

Вікторія Кальченко,
*здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,
м.Маріуполь*

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПОЗАКЛАСНА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНА РОБОТА»

У сучасній педагогічній думці дедалі стверднішим стає розуміння важливості дитинства, співпраці, діалогу, самоактуалізації і самовизначення особистості. Значення цих понять відображено в документах, які визначають державну політику в галузі освіти. Так, у Законі про освіту України підкреслюється, що реалізація освітніх функцій здійснюється в системі професійної діяльності вчителя, важливе місце в якій посідає позакласна робота, спрямована на всебічний і гармонійний розвиток особистості школяра. У Законі «Про загальну середню освіту», у Положенні «Про загальноосвітній навчальний заклад» наголошується, що навчання і виховання учнів здійснюється в процесі урочної, позаурочної та позашкільної роботи. Також підкреслено значення чітко організованої позакласної діяльності для гармонійного розвитку школярів [4, с.7]

У науково-педагогічній літературі поняття «позакласна навчально-виховна робота» по-різному трактується педагогами-вченими. Крім того, зустрічаються терміни «позанавчальна робота», «позаурочна робота», «позашкільна робота». Проаналізуємо це детальніше.

І. Колесник під позакласною роботою розуміє таку діяльність, яка за своїм змістом виходить за межі обов'язкових навчальних програм, здійснюється у вільний від навчання час, організується на основі добровільності, самодіяльності і самоврядування учнів [3, с.27].

М. Пічкур, І. Демченко, Л. Базильчук під позакласною роботою розуміють цілеспрямовану навчально-виховну роботу зі школярами, що організовують і здійснюють учителі, вихователі, органи дитячого самоврядування в школі після уроків. Вона спрямована на досягнення єдиної мети – гармонійного розвитку школярів, задоволення їхніх інтересів і запитів, виявлення талановитих і обдарованих вихованців, а також створення умов для самоосвіти, самовиховання й самореалізації кожного учня [4, с.11].

С. Смірнов, І. Котова, Є. Шиянов визначають позакласну роботу як організацію педагогом різноманітних видів діяльності школярів у позаурочний час, які забезпечують необхідні умови для соціалізації особистості дитини [5].

Б. Кобзар, визначаючи зміст позанавчальної роботи, стверджує, що це «цілеспрямована навчально-виховна робота зі школярами, що її організують і здійснюють вчителі, вихователі в різних школах в позаурочний час»[2, с.13].

Аналізуючи теоретичні дослідження із проблеми визначення принципів (вихідних положень) виховання загалом і в позакласній роботі, зокрема, М. Пічкур, І. Демченко, Л. Базильчук виокремлюють такі керівні положення, що відображають загальні закономірності процесу виховання і визначають вимоги до змісту організації та методів позакласної роботи:

– відвертості й ініціативи: школярі планують життя в класі спільно з педагогом, вносять корективи до пропозицій дорослого з урахуванням своїх інтересів, потреб і бажань;

– зворотного зв'язку: школярі беруть участь в обговоренні результатів тієї або тієї справи, висловлюють думку, оцінюють ступінь своєї участі, діляться враженнями, рефлексують;

– співтворчості: поєднання співпраці й творчості в підготовці й проведенні різних форм позакласної роботи (співпраця в процесі діяльності, справи; складання або коригування сценарію; прояв ініціативи й самостійності на будь-якому етапі роботи);

– успішності: створення ситуації власної значущості й успішності кожного учасника позакласної діяльності, від якої залежить самопочуття людини, її ставлення до світу, бажання брати участь у різних видах діяльності, стимулювання творчості й творчої самореалізації;

– діяльності й самодіяльності: поєднання захоплення учнів із діяльністю, яка базується на використанні знань, умінь і навичок, отриманих у навчальній діяльності;

– добровільності: акцент у виборі змісту й форм позакласної діяльності лягає на можливості, інтереси, схильності, особистісні якості школярів, що стимулює бажання добровільно брати участь в організованій педагогом діяльності;

– громадської спрямованості діяльності: зміст виховної роботи має відповідати загальносуспільним потребам, відображати досягнення науки, техніки, мистецтва, культури;

– урахування вікових, статевих, національних відмінностей та індивідуальних особливостей школярів: тип темпераменту, особливості психіки, характеру, індивідуального розвитку тощо;

– поведінки, звичок, розвитку спілкування, аудіовізуальної культури, ментальних особливостей і т. ін.;

– зв'язку з навчальною роботою: зміст роботи має бути логічним продовженням навчально-виховної роботи на уроках, бо знання з навчальних дисциплін можуть бути поглиблені й розширені під час роботи гуртків, клубів, тематичних вечорів та інших форм організації позакласної роботи школярів [4, с. 22-23].

А. Андрієнко, Н. Носовець зазначають, що навчальна і позаурочна робота мають однакову мету, але позаурочна робота має певні особливості. Перш за все позаурочна робота організовується на основі добровільної участі в ній учнів. Залежно від інтересів і уподобань учні записуються в гуртки, секції, товариства тощо. За власним бажанням беруть участь у масових, групових чи індивідуальних формах роботи або окремих заходах. В умовах добре продуманої й організованої позаурочної роботи є можливість залучити до неї всіх без винятку учнів. Другою особливістю позаурочної роботи є те, що зміст цієї роботи не пов'язаний і не обмежений рамками обов'язкової та єдиної для всіх навчальних закладів програми, а залежить від бажань, певних запитів самих учасників, а також від конкретних умов, що склалися в професійному навчальному закладі, зокрема, наявності спеціалістів, особливостей матеріальної бази тощо. Для проведення такої роботи в кожному навчальному закладі складаються певні програми і рекомендації, але вони повинні мати лише рекомендаційний характер та бути певними орієнтирами в роботі. На основі таких програм керівники складають плани роботи на семестр або навчальний рік [1].

Таким чином, зміст поняття «позакласна робота» неодмінно пов'язаний із категорією організації у вільний від регламентованого програмного навчання під час

процесу взаємодії учнів і педагогів, який базується на наведених вище загальних і часткових дидактико-виховних принципах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрієнко А., Носовець Н. Гурткова робота – невід’ємна складова навчально-виховного процесу в сучасному ліцеї [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=3059
2. Кобзарь Б. С. Внеурочная воспитательная работа в школах и в группах продленного дня / Б. С. Кобзарь. – Київ: Радянська школа, 1988. – 309 с.
3. Колесник І. Г. Позакласна робота старшокласників / І. Г. Колесник. – Київ : Знання, 1967. – 48 с.
4. Пічкур М. О., Демченко І. І. Базильчук Л. В. Методика викладання образотворчого мистецтва: позакласна робота: Навчальний посібник / М.О. Пічкур, І.І. Демченко, Л.В. Базильчук. – Умань: Алмі, 2010. – 264 с.
5. Смирнов С.А., Котова И.Б., Шиянов Е.Н. и др. Педагогика: педагогические теории, системы, технологии: Учебник для студентов высших и средних педагогических учебных заведений/ Под редакцией С. А. Смирнова. – 5-е изд. – Москва: Академия, 2004. – 115 с.

УДК 371.024(043)

Олександр Литвинський,
директор ЗОШ І-ІІІ ступенів №34
м. Маріуполь

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ: НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ДИСКУРС

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [1].

Початкова освіта – перший рівень загальної середньої освіти, який забезпечує становлення і розвиток особистості дитини, закладає базу для її навчання в основній школі. Основна її мета – виховання особистості дитини, її гармонійний розвиток, збагачення досвіду життєдіяльності на основі загальнолюдських та національних цінностей, формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів як бази для успішного навчання в основній школі.

Проблеми організаційно-методичного забезпечення початкової освіти висвітлено в нормативних документах Міністерства освіти і науки України, а саме:

– вчителі використовують переважно застарілі дидактичні засоби. Педагогів деморалізує низький соціальний статус та рівень оплати праці. Учитель не має справжньої мотивації до особистісного та професійного зростання [2];

– погіршення здоров’я молодших школярів і зниження інтересу учнів до навчання, зумовлені недостатньо ергономічним режимом навчально-виховного процесу та перевантаженням змісту освіти, його недостатній практичній спрямованості і переважанні знанневого складника; недостатнє врахування індивідуальних особливостей молодших школярів під час насичення й урізноманітнення освітнього середовища; недостатньо ефективна організація виховного процесу в початковій школі [3].

Формула нової школи складається з дев'яти ключових компонентів, шість з яких можна вже зараз розглядати як необхідні аспекти існування нової початкової школи: новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей для успішної самореалізації в суспільстві; педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками; умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно; орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм; наскрізний процес виховання, який формує цінності; сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу.

Головною дійовою особою нової школи є новий учитель, готовий до змін та інновацій, володіючий необхідними методиками та технологіями, теоретично обізнаний за фахом.

«Школа українська буде успішна, якщо до неї прийде успішний учитель. Він – успішний вчитель та фахівець – вирішить дуже багато питань щодо якості викладання, обсягу домашніх завдань, комунікації з дітьми та адміністрацією школи. До дітей має прийти людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свій предмет, яка його фахово викладає» [2].

Згідно з Концепцією НУШ творчому та відповідальному вчителю, який постійно працює над собою, буде надано академічну свободу. Учитель зможе готувати власні авторські навчальні програми, власноруч обирати підручники, методи, стратегії, способи і засоби навчання; активно виражати власну фахову думку.

З метою вдосконалення педагогічної майстерності вчителя у вимірі нової школи суттєвих змін зазнає процес і зміст підготовки вчителя. Вчителі вивчатимуть особистісно-орієнтований та компетентнісний підходи до управління освітнім процесом, психологію групової динаміки тощо. У зв'язку з цим «варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини» (Концепція НУШ).

Вже сьогодні збільшилася кількість моделей підготовки вчителя: курси при ІППО, семінари, вебінари, онлайн-курси, конференції, самоосвіта (гарантується визнання сертифікатів). Найбільш популярними на цей час є дистанційні онлайн-курси на платформі Ed Era та самоосвіта за матеріалами веб-ресурсу НУШ. Також великий відсоток вчителів вже одержав сертифікати про онлайн-навчання через платформу масових відкритих онлайн-курсів Prometheus «Критичне мислення для освітян», платформу UNICEF «Основи здоров'язбережної компетентності» та «Вчимося жити разом». Учитель отримає право вибору місця і способу підвищення кваліфікації.

За ініціативою міністерства освіти на допомогу вчителів створено освітній портал із методичними та дидактичними матеріалами, українськими е-енциклопедіями, мультимедійними підручниками та інтерактивними онлайн-ресурсами.

Однією з найважливіших форм роботи з підвищення педагогічної майстерності залишається науково-методична робота в школі. Підготовка вчителя до роботи в умовах нової школи відбувається за різними формами: педрада, засідання методичних об'єднань вчителів, групові та індивідуальні консультації тощо. Вчителі та керівний склад шкіл Маріуполя мають можливість відвідувати методичні заходи, які проводить пілотна школа №47.

У підвищенні мотивації вчителів не останнє місце належить матеріальному стимулюванню. У Законі «Про освіту» закладено норму про підвищення місця вчителя у єдиній тарифній сітці. Учителі, які пройдуть добровільну незалежну сертифікацію, будуть отримувати надбавку.

Творчому вчителю та вільному розвитку учнів сприяє творче середовище. У новій школі передбачена проектна, командна, групова діяльність під час навчально-виховного процесу. Відповідно буде урізноманітнено варіанти організації навчального простору в класі (мобільні робочі місця, які легко трансформувати для групової роботи). Освітній простір не обмежуватиметься питаннями ергономіки. Організація нового освітнього середовища потребує широкого використання нових ІТ-технологій, нових мультимедійних засобів навчання, лабораторної бази для вивчення предметів природничо-математичного циклу. «Запровадження ІКТ в освітній галузі суттєво розширяє можливості педагога, таким чином формуючи в учня технологічні компетентності» [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/paran186#n186>
2. Концепція «Нова українська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Порадник для вчителів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/>
4. Educational Era Студія онлайн-освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ed-era.com/>

УДК 378.096(043)

Світлана Мастепанова,

заступник директора з НВР ЗОШ № 29

м. Маріуполь

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Існує багато причин, за якими людина не може навчатися в освітніх установах. Це може бути і поганий стан здоров'я, і значна віддаленість від освітніх центрів, зайнятість тощо.

У початковій школі дистанційно можуть навчатися такі групи учнів: діти, які не можуть відвідувати школу в зв'язку з особливими обмеженнями, пов'язаними з хворобою; діти, які змушені пропускати заняття під час загострення хронічних захворювань; діти-інваліди з обмеженими можливостями пересування; діти, які проживають на тимчасово непідконтрольній території України.

Мета публікації полягає в теоретичному обґрунтуванні та визначенні особливостей організації дистанційного навчання учнів початкових класів за допомогою інформаційно-комунікативних технологій, як у синхронному так і в асинхронному режимі.

Стратегічні та основні напрямки подальшого розвитку дистанційної освіти в Україні відображені в Національній доктрині розвитку освіти України ХХІ століття, у Законі України «Про освіту», «Положенні про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах», «Про затвердження змін до Положення про дистанційну освіту», «Концепції «Нова українська школа». У цих державних документах передбачено заходи, спрямовані на формування педагога, як носія ефективних форм взаємодії з молодшими школярами у навчальному процесі.

Вчитель початкової ланки ХХІ століття – це людина, яка вільно володіє сучасними інформаційними технологіями, постійно підвищує і вдосконалює свій професійний рівень.

Дистанційне навчання – нова організація освітнього процесу, що ґрунтується на використанні традиційних методів навчання на нових інформаційних та телекомунікаційних технологіях, на принципах самостійного навчання незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання, стану здоров'я.

Дистанційна освіта відкриває нові можливості, розширює інформаційну сферу. Одне з основних переваг роботи в Інтернеті – це розвиток у дитини творчої та пошукової діяльності. Використання дистанційних освітніх технологій в початковій школі дозволяє

зробити навчання більш ефективним. Система дистанційного навчання дозволяє набути необхідних навичок і знань за допомогою персонального комп'ютера (ПК) та виходу в Інтернет.

Найбільш популярним є навчання за програмами, що мають чітке спрямування. Тобто ті, хто навчаються, отримують тільки ті знання і навички, які є необхідними для виконання їхньої роботи. При цьому основна увага в процесі навчання приділяється практичному застосуванню отриманих знань і розгляду реальних прикладів.

Навчальний процес у початковій школі за дистанційною формою навчання здійснюється черезсамостійну роботу, навчальні заняття, контрольні заходи, тематичні семінари, очні консультації, проектну і дослідницьку діяльність, індивідуальні консультації, тренінги з використанням спеціальних навчальних систем.

Завдяки таким формам дистанційного навчання учні відчувають себе невід'ємною частиною колективу, що посилює мотивацію до навчання, відбувається розвиток пошукової діяльності, творчих здібностей. Але дистанційне навчання вимагає від учнів ставити мету, планувати свою роботу, відстежувати результати, робити самооцінку. Цими навичками молодші школярі ще не володіють. Тому в процесі навчання необхідна постійна допомога наставника. Це не обов'язково – вчитель. У цій ролі можуть виступати і батьки, які зацікавлені в успіхах дитини.

Особливу увагу необхідно приділяти створенню якісного Е-контенту, адаптованого для учнів початкової ланки.

Е-контент – це інформація, розташована на сторінках сайту. Вона може бути як текстова, так і графічна, мультимедійна тощо. Іншими словами контентом називають все те, що можна знайти за допомогою пошукових систем.

Учителями початкових класів Маріупольської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 29 створено Е-контент з навчальних предметів згідно з навчальним планом на 2016-2017 н. р. При створенні Е-контенту для молодшого школяра, ми вважаємо за необхідне враховувати вікові та психологічні особливості дитини.

Важлива роль належить матеріалам, призначеним для роботи з першокласниками. Основним видом діяльності першокласників є гра, тому при плануванні уроків ми врахували та ввели у навчальний процес казкових героїв, які виступали в ролі вчителя. Учні, виконуючі навчальні вправи, допомагали та рятували казкових персонажів, і це давало їм змогу навчатись граючись. При складанні уроків на платформі, обов'язково були введені хвилинки відпочинку (гімнастика для очей, фізкультхвилинка, динамічні вправи).

Навчальний матеріал для учнів початкових класів було складено з урахуванням таких вимог:

- стислість викладу, максимальна інформативність текстових фрагментів, їх оптимальний обсяг;
- використання слів, скорочень і мультимедійних об'єктів. Скорочення загальноновживаних і їх кількість зведена до мінімуму. Виклад матеріалу мовою, доступною учню;
- впорядкованість викладу матеріалу, чіткий порядок у всьому;
- узгоджено зміст, враховані всі необхідні й достатні засоби для проведення уроків з обраного предмету або тематичного розділу;
- уся найбільш важлива інформація міститься в лівому верхньому кутку екрану і доступна без прокручування;
- звернено особливу увагу на мультимедійну заставку ресурсу, щоб вона акцентувала увагу учня на змісті засобу;

- мультимедіа об'єкти (графіка, відео, звук тощо) органічно доповнюють текст;
- інструкції з виконання завдань зрозумілі, чіткі, лаконічні.

Створення і використання Е-контенту дає можливість швидкого доповнення курсу новою інформацією, коригування помилок, співпраці викладачів і учнів, ліквідації прогалин у навичках і уміннях молодших школярів.

На жаль, кажучи про дистанційне навчання у початковій школі, неможна не звернути увагу на недоліки:

1. Неможливість користування Інтернетом учнями 1 – 4 класів без допомоги дорослих. (ДО вимагає максимальної участі батьків).
2. Необхідність якісних інтерактивних засобів комунікацій (швидкісного Інтернету тощо).
3. Нестандартність даного підходу, що може викликати певні складнощі у дітей молодшого шкільного віку.
4. Відсутній прямий зв'язок із вчителем та як результат відсутність емоційного контакту з педагогом.
5. Обмежено спілкування з однолітками – однокласниками.
6. Порушені санітарні норми знаходження біля комп'ютера.
7. Немає обмеженості терміну прийому заяв на дистанційне навчання.

Грунтуючись на всьому вищесказаному, можна зробити висновки про перспективність дистанційного навчання в початковій школі. З кожним роком інтерактивних методів комунікації з'являється все більше і, отже, буде спостерігатися і прогрес даного способу. Велика кількість досліджень і практик також має привести до того, що недоліки дистанційного навчання в початковій школі будуть мінімальними, зате його позитивні сторони слугуватимуть рішенням проблем сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В. Ю. Технологія розробки дистанційного курсу: Навчальний посібник / За ред. В. Ю. Бикова та В. М. Кухаренка. – К.: Міленіум, 2008. – 324 с.
2. Варзар Т. Дистанційна освіта в сучасній освітній діяльності / Т.Варзар // Українознавство. – 2005. – № 1. – С. 116–119.
3. Сисоєва С. О. Методологічні проблеми дистанційного навчання / С.О.Сисоєва // Вісн. Акад. дистанц. освіти. – 2004. – № 2. – С. 21– 28.
4. Таналіс М. Дидактичний контекст дистанційного навчання / М.Таналіс // Вісн. Акад. дистанц. освіти. – 2004. – № 2. – С. 51–57.

УДК 371.64.02(043)

Тетяна Муратова,
музичний керівник ДНЗ № 163
м. Маріуполь

ТВОРЧИЙ ПРОЕКТ «МУЛЬТИМОДАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО СПІЛЬНОЇ РОБОТИ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ТА ШКОЛИ»

Мультимодальна арт-педагогіка – інноваційна освітня технологія гармонізації особистісного розвитку дітей у контексті системи «Я – соціум – природа – культура» через сприйняття творів мистецтва та власної художньої творчості малюнків.

Висвітливо досвід педагогів щодо модернізації роботи дитячого клубу ДНЗ № 163 «Кобзаріки-дошколярики» під час навчання дітей у першому класі СШ № 66, як продовження радісного дитинства випускників і первачків.

Мета проекту – збагачення досвіду взаємодії дітей 5-7 років з соціальним оточенням через організацію музичного дитячого клубу «Кобзаріки-школярики» із використанням мультимодального підходу. Завдання:

- використовувати шляхи оновлення дошкільної і перебудови початкової освіти з метою її гуманізації та індивідуалізації;
- впроваджувати систему безперервного навчання, що забезпечує поступальний розвиток дитини, її успішне навчання і виховання на основі зв'язку та узгодженості компонентів освіти (завдань, цілей, змісту, методів);
- впроваджувати інноваційні форми організації освітнього процесу – дитячого клубу «Кобзарики-школярики», який минулі дошкільники відвідували в дошкільному навчальному закладі;
- створити психолого-педагогічні умови, що забезпечують сприятливий перебіг процесу адаптації першокласників до шкільного навчання (природність переходу з дитячого садка в школу).

База реалізації проекту: спеціалізована школа № 66 та ДНЗ № 163. Учасники проекту: дошкільники та випускники дитячого садка – учні перших класів школи, їх батьки. Співучасники проекту: психолог ДНЗ № 163 Ісаєва К.С., вчителі перших класів СШ № 66. Термін реалізації проекту: 2017-2018, 2018-2019 навчальні роки.

Матеріали проекту складено відповідно до:

- 1) Плану спільної роботи педагогічних колективів спеціалізованої ЗОШ № 66 та ДНЗ № 163 Департаменту освіти Маріупольської міської ради на 2017-2018 навчальний рік;
- 2) Вимог освітньої програми для дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт», Базового компонента дошкільної освіти як державного освітнього стандарту.

Збагачення досвіду взаємодії дітей 5-7 років з соціальним оточенням через організацію дитячого клубу «Кобзарики-школярики» є природним та специфічно дитячим видом діяльності, яка формує відповідні життєві компетентності та якості психологічної зрілості.

Зміст програмових завдань кожного розділу проекту відображає комплексний підхід до процесу формування особистісних досягнень дитини: емоційно-ціннісне ставлення, знання, вміння. Реалізація цих завдань спрямована на комплексний особистий розвиток, життєву компетентність дитини. Провідним видом діяльності є комунікативна – спілкування з однолітками та дорослими, пізнавально-дослідницька, ігрова, музично-естетична.

За концептуальними засадам проект втілює прогресивні концептуальні підходи, нові форми організації дитячої творчої діяльності.

За спрямованістю і наповненням проект є комплексним. Адже окреслює комплекс функцій і змістових напрямів організації діяльності дітей 5- 7 років: дослідницька діяльність, методи музейної педагогіки, патріотичне виховання, музично-виконавська діяльність.

За рівнем упровадження розраховано для використання у практиці дошкільної освіти та освіти першокласників незалежно від підпорядкування, типів та форм власності, а також для інших форм здобуття дошкільної і початкової освіти.

Реалізація проекту передбачає діяльнісний підхід. Головне завдання педагога – організувати музично-виконавчу творчість у специфічно дитячих видах діяльності.

Пріоритетними для вирішення творчих завдань є такі форми, методи, засоби освітньої роботи з дітьми: інтегровані, комплексні заняття з використанням синтезу мистецтв; клуб гри на музичних інструментах; вправи-імітації; заняття-досліди; гра в інструментальному ансамблі, оркестрі дитячих інструментів; виготовлення музейних експонатів для виставок-презентацій у приміщенні освітнього закладу; заняття клубу разом з батьками «Разом у оркестрі», «Музей одного образу».

Художньо-естетична діяльність дітей, пов'язана із сприйманням творів мистецтва: музичних п'єс та пісень, українських казок, віршів, малих форм українського фольклору, творів живопису. Художньо-естетичний розвиток здійснюється під час слухання, співу, гри на дитячих музичних інструментах, малювання та аплікації. Пріоритетним видом діяльності на заняттях клубу є музично-виконавська – гра у інструментальних ансамблях, оркестрах, спів.

Освітніми завданнями визначено:

Розвивати: здатність естетично насолоджуватися звучанням музичних інструментів, вміння радіти власні спроможності, відчуття своєї єдності з однолітками, самостійної гри дітей в оркестрі, відчуття оркестру (команди).

Навчати: навичок гри на ударно-шумових дитячих музичних інструментах, вмінню грати разом в ансамблі та оркестрі (6-12 дітей), своєчасно вступати та закінчувати гру, дотримуватися загальної динаміки, ритму, відтворювати динамічні та темпові відтінки відповідно до характеру твору, супроводжувати гру власним співом, акомпанувати пісням під час розваг.

Заохочувати/зацікавлювати: прояви музично-сенсорних та творчих здібностей дітей, творчій активності, уяви та фантазії, беручи до уваги зацікавленість дитини певним музичним інструментом.

Створювати умови: а) для набуття досвіду використання дитячих струнних (цимбали, арфа), духових (сопілка), музичного трикутника, дзвіночків, шумових інструментів; б) для збагачення музичного досвіду сприймання дітьми зразків української народної музики, інструментальних та вокальних творів композиторів-класиків, сучасних авторів, слухання урочистих пісень; в) для вправлення дитини в індивідуальному та груповому співі.

Очікувані результати: створення особистісно-розвивальної моделі навчання і виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, що визначає характер особистісного зростання дитини, її творчого ставлення до життєдіяльності; створення психологічного комфорту перебування дитини в навчальному закладі (ДНЗ, школі); раціональна організація навчального процесу з урахуванням індивідуальних вікових і типологічних особливостей кожної дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у ДНЗ / Лист МОН від 02.09.2016, №1/9 – 454
2. Матеріали до конгресу освітян Донеччини «Освіта Донеччини: національний та європейський вектори розвитку». – Слов'янськ: Донецький обласний ППО, 2017. – 200 с.
3. Методика музичного виховання; ред. Н.Ветлугіна. М. – 1982. – 277 с.
4. Програма виховання і навчання дітей від двох до шести років «Дитина» / автори Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, Н.І. Богданець-Білокаленко (та ін.). – К.: 2016. – 409 с.
5. Програма для дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт»/автори Гавриш Н. В., Піроженко Т. О., Рогозянський О. С., Хартман О. Ю., Шевчук А. С., заг. наук. ред. проф. Піроженко Т. О. – К.: 2017. – 90 с.
6. Регіональна програма розвитку освіти «Освіта Донеччини в європейському вимірі. 2017-2020 рр.». – Слов'янськ: Дон. обласний ППО, 2017. – 120 с.

УДК 373.3.015.31:613.86(043)

Євген Павленко,
*старший викладач кафедри фізичного виховання,
спорту та здоров'я людини МДУ,
м. Маріуполь*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Входження України у європейський освітній простір наголошує на необхідності здійснення модернізації змісту освіти в контексті її відповідності сучасним потребам суспільства. У зв'язку з цим перед фахівцями відповідних галузей постає завдання сформувати інституційний фундамент для впровадження реформ, пов'язаних з розробкою нових освітніх стандартів. Саме таким документом, у якому визначено мету, шляхи та етапи реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти є схвалена урядом у грудні 2016 року Концепція Нової української школи на період до 2029 року.

Зміна освітніх парадигм висунула нові вимоги до викладання навчальних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах й, зокрема – фізичного виховання у початковій школі. Це пов'язано з усвідомленням того, що якісна освіта визначається не тільки рівнем академічного досвіду її здобувачів, а й ступенем володіння ними основними життєвими навичками, здатністю впливати на власну «освітню траєкторію» [2] з подальшим її зіставленням з національними та загальнолюдськими досягненнями. Актуальним у зв'язку з цим стало створення умов для самовдосконалення й самореалізації особистості, набуття нею навичок самоосвітньої діяльності, які б дозволили ефективно гармонізувати своє власне «Я» з потребами суспільства [2]. Ключову роль у цьому процесі відіграє компетентність вчителя, оскільки саме він має виступити основним суб'єктом впровадження зазначених у Концепції ідей, фасилітатором процесу навчання, здатним спрямовувати учнів на активний пошук здобуття знань, вчити аналізувати й критично оцінювати отриману інформацію, надавати можливості для творчого розвитку та підвищення їхнього освітнього рівня.

Модель компетентного вчителя початкової школи передбачає обов'язкове поєднання ключових компетенцій, спрямованих не тільки на формування професійних знань, умінь й навичок, але й виховання особистості, здатної до продовження навчання у майбутньому, швидкої орієнтації у сучасних соціально-економічних умовах, психологічною готовністю до змін у різних сферах життєдіяльності. Важливою складовою цього процесу є формування здоров'язберігаючої компетентності (здатності до збереження здоров'я, застосування навичок здорового способу життя, формування культури відпочинку тощо).

У зв'язку з цим розроблена за державним стандартом навчальна програма з фізичної культури потребує більш детального аналізу, виокремлення позитивних її характеристик та внесення пропозицій щодо змін у її структурі та змісті. Спираючись на пропозиції вітчизняних дослідників щодо оновлення зазначеної програми (В. Горащук, С. Дятленко, Г. Ковальчук, Л. Козіброда, В. Присакар, І. Турчик та ін.), можна стверджувати, що вона відповідає вимогам Державного стандарту початкової загальної освіти, але ж деякі види і форми реалізації навчальних, оздоровчих і виховних завдань застаріли і потребують реорганізації. [4]. Це, насамперед, стосується осучаснення трьох основних моделей програми:

- кардинальної (зміни існуючих засобів рухової діяльності, відмова від оцінювання фізичної підготовленості учнів за тестами, включення варіативних модулів тощо),
- суттєвої (реорганізація способів рухової діяльності, зміни програмного контенту),
- значущої (вилучення застарілих методичних рекомендацій, вимог).

Іншими словами, програма має бути побудована на принципах позитивної мотивації учнів до занять фізичною культурою.

Таке мотивоване спонукання до виконання фізичних вправ сприятиме, на нашу думку, досягненню особистих та суспільних цілей, й критерієм ефективності цього процесу має бути рівень здоров'я дітей, рівень фізичної працездатності і соціальної дієздатності [5, с. 11-13]. Це означає, що кардинальні зміни уможливлють впровадження таких форм організації занять з фізичної культури, які можуть певним чином компенсувати дефіцит рухової активності, що виникає в умовах насиченого загальноосвітнього процесу [1], а саме розроблення програми з фізичної культури за принципом вдосконалення фізичних якостей учнів – аеробної витривалості, гнучкості, м'язової витривалості, м'язової сили й гармонійного фізичного розвитку в цілому.

Таким чином, є реальні перспективи реалізації завдань програми не тільки з метою підтримання встановлених норм фізичного навантаження та контролю за ними (наприклад, контроль часу проходження відрізків дистанції за допомогою секундоміру), а й за допомогою впровадження варіативних модулів (футбол, фітнес, ритмічна аеробіка або хореографія, плавання). Останні, як відомо, не є обов'язковими, і школи при цьому мають можливість обирати вид спорту чи рухової діяльності за відповідними критеріями (наявність матеріально-технічної бази, врахування місцевих і регіональних спортивних традицій, кадрове забезпечення, бажання учнів тощо). Полеміку навколо проблем стосовно оновлення навчальних програм зазначеного профілю, яка ще й досі відбувається на форумах та сайтах вчителів фізичної культури, викликають також пропозиції щодо зміни назв прийомів рухової діяльності. Наприклад, вправи для формування культури рухів з елементами гімнастики; вправи для оволодіння навичками пересування; вправи для опанування навичками володіння м'ячем, стрибкові вправи, ігри для активного відпочинку, вправи для розвитку фізичних якостей, вправи для формування постави та ін. [3].

Отже, розвантаження чинних програм з фізичної культури від застарілих підходів й зайвої інформації є, безперечно, нагальною необхідністю сьогодення. Залучення до цього процесу небайдужих освітян і експертів відкриває можливості надати вже зараз в межах чинного Державного стандарту приклади компетентнісного підходу з метою популяризації кращих учительських практик, максимально наближених до вікових особливостей школярів, забезпечуючи відповідність викликам часу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безверхня Г. В. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5-11-х класів : автореферат дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / Уманський держ. педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2004. – 25 с.
2. Концепція «Нова школа. Простір освітніх можливостей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>. – 40 с.
3. Омельченко С. О. Взаємодія соціальних інститутів суспільства у формуванні здорового способу життя дітей та підлітків / С. О. Омельченко // Монографія. – Луганськ: Альма-матер, 2007. – 352 с.
4. Опис ключових змін до проекту оновленої програми [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://physicalculturemon14-new.ed-era.com/opus_zmyn.html
5. Тимошенко О. В., Дьоміна Ж. Г. Основні напрями модернізації системи фізичного виховання школярів на сучасному етапі розвитку суспільства / О. В. Тимошенко, Ж. Г. Дьоміна // Фізична культура і спорт. – 2015 – №2 (20). – С. 11-13.

УДК 372.065(043)

Жанна Ферсілєєва,
заступник директора ЗОШ №47
м. Маріуполь

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В РАМКАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: ВІД ІДЕЇ ДО ПРАКТИКИ

У 2017-2018 навчальному році Маріупольська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №47 Маріупольської міської ради Донецької області стала однією із 100 пілотних шкіл України, у яких впроваджується проект нового Державного стандарту початкової загальної освіти, який забезпечує реалізацію концепції Нової української школи. Апробація нового Державного стандарту розпочата у 1-Б і 1-Г класах, у яких навчаються 44 учні.

Актуальність даної теми визначається перетворенням української школи на нову школу соціальної рівності та згуртованості, на конкурентно-спроможного учня. Одним з провідних чинників, що визначають ефективність процесів модернізації системи шкільної освіти, є збереження цінностей дитинства, розвиток здібностей учнів, необхідність гуманізації навчання, особистісного підходу, створення навчально-предметного середовища, що в сукупності забезпечують психологічний комфорт і сприяють вияву творчості дітей.

Провідною метою кожної освітньої реформи є підвищення якості освіти, а розкривати філософію концепції Нової української школи та освітню програму має сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків.

Об'єкт дослідження: освітнє середовище навчально-виховного процесу у початковій школі.

Діти приходять до навчального закладу з власними інтересами та потребами, індивідуальними здібностями, розвиваються в індивідуальний спосіб. Центральною фігурою у класі є дитина, вчителі мають надавати учням широкі можливості для вибору, досліджень, заохочувати старанність і персональну відповідальність, сприяти ефективному спілкуванню та виробленню взаємної поваги між дітьми та дорослими. Максимальне наближення навчання і виховання конкретної дитини до її сутності, здібностей і життєвих планів є основою дитиноцентризму.

Важливим складником системи формування нового змісту освіти є чітке бачення результатів педагогічного партнерства «учень – вчитель», в основі якого відповідні цінності, зазначені в концепції Нової української школи, які рекомендовані Європейським парламентом та Радою Європи, і містять 24 риси і чесноти, що їх визнали пріоритетними понад 50 країн світу: креативність, цікавість, критичне мислення, любов до навчання, мудрість, відвага, наполегливість, чесність, енергійність, любов, доброта, соціальний і емоційний інтелект, співпраця, справедливість, лідерство, вміння пробачати, скромність, розсудливість, самоконтроль, оптимізм, гумор і віра.

Де і як буде виховуватися така дитина? Які повинні бути умови для цього навчання?

Надати можливість дітям досліджувати матеріали, здійснювати свідомий вибір та відчувати успіх – цьому може сприяти тільки демократична школа. Чим вона буде відрізнятися від традиційної, в чому її особливість?

Освітнє середовище – це місце, де діти відчуватимуть себе захищеними, де проходять різні види навчальної діяльності. Плануючи організацію освітнього середовища в початкових класах, необхідно брати до уваги теорію розвитку дитини, описану в працях багатьох відомих вітчизняних і зарубіжних авторів (Е. Еріксон, Л. Виготський, Ж. Піаже та ін.) Саме їм належить ідея створення навчальних осередків, організація яких здійснюється для забезпечення дослідницької діяльності дітей, формування самостійності, організації роботи дітей в парах, у малих групах, а також індивідуально. Дидактичні матеріали, лабораторні пристрої в осередках діяльності дають можливість дітям досліджувати світ

через гру та знаходити відповіді на свої запитання, розвивати пошуково-дослідницьку діяльність. Важливими навчальними осередками для першого класу є центр читання і письма, центр природознавства, математичний і мистецький центри. Таке середовище надає можливості дітям робити власний вибір, розвивати нові та удосконалювати наявні практичні навички, отримувати знання, розвивати позитивне ставлення до інших. Вчитель має бути моделлю бажаної поведінки і ставитися до дітей з повагою, добротою і відповідальністю. Як фасілітатор має усвідомлювати, що одним із його обов'язків є організація стимулюючого навчального середовища.

Обладнання, навчальні матеріали, організація класу сприяють розвитку кожної дитини, а види діяльності відповідають інтересам і рівню розвитку дітей. Участь дітей в організації середовища класу допомагає сформувати у них почуття відповідальності, тому що діти беруть участь в організації своєї навчальної домівки. Для вчителя важливо заохочувати дітей брати участь у прийнятті рішень, де розмістити навчальні матеріали, як оформити клас, визначити відповідальних за ту чи іншу роботу. Педагоги сприяють створенню взаємної поваги в класі, організовують навчальне середовище таким чином, щоб діти не боялися ризикувати у процесі навчання, практикували демократичні цінності та працювали, як у співробітництві з іншими дітьми, так і самостійно.

Однією з відмінностей традиційного і сучасного класів є процес вироблення спільних правил, які розробляються дітьми спільно з вчителем. Аби залучити дітей до цього процесу, вчитель збирає їх у місці для проведення ранкових зустрічей (на килимку, подушечках) і розпочинає дискусію про роль правил для людини. Важливо, що діти розуміють, що правила створені для захисту їх індивідуальних прав і свобод. Практика проведення ранкових зустрічей є однією з успішних практик, що допомагає вчителю у створенні спільноти в класі, взаємин між дітьми і дорослими, сприяє створенню позитивного настрою та позитивної поведінки.

Крім класичних варіантів класної кімнати, ми використовуємо приміщення з відкритим освітнім простором: бібліотека, українська світлиця, бренд-зона у фойє, ігрові та спортивні майданчики на території школи. Це дозволяє розширити поле діяльності учнів за межами класу.

Середовище орієнтоване на дитину – це динамічне середовище, яке постійно змінюється, щоб враховувати інтереси кожної дитини та її рівень розвитку. Це створює умови для заохочення самовизначення дітей у класі та розвитку їхніх спроможностей. Одним із важливих чинників для розвитку самовизначення і самоактуалізації дітей є забезпечення можливості здійснювати вибір у класі і, відповідно, приймати самостійні рішення, усвідомлюючи при цьому їх наслідки.

Отже, сучасна школа базується на демократичних цінностях та поважає до основних прав людини і створює умови для максимально значущої участі в освітньому процесі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібліотека реформатора [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/>
2. Електронна платформа «Нова українська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nus.inf.ua
3. Про освіту: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
4. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja : navch. posib. / Za zag. red. Bibik N.M. – K.:TOB «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.
5. Програма Всебічного розвитку дитини «Крок за кроком» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ussf.kiev.ua/comprehensive_child_program/
6. Гриневич Л. НУШ: Сучасне освітнє середовище [Електронний ресурс] / Л.Гриневич. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=_4nnQFEDtiU

7. Освітнє середовище школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=g0r87ozOdYU>
8. Календар Реформи освіти і науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/kalendar-reformi-osviti-i-nauki.pdf>
9. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://base.kristti.com.ua/?p=1129>
10. Про затвердження експериментального навчального плану початкової школи експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів, які працюють в межах дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації Нового державного стандарту початкової загальної освіти»: Наказ МОН від 16.08.2017р. № 1181
11. Про організаційні питання запровадження Концепції Нової української школи у загальноосвітніх навчальних закладах І ступеня: Наказ МОН від 13.0.2017р. № 1021
12. Про проведення всеукраїнського експерименту на базі загальноосвітніх навчальних закладів : Наказ МОН від 13.07.2017р. №1028

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: ПІДХОДИ ТА УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ

УДК 371.315.6:5

Олена Асланова,
директор ЗОШ I-III ступенів №45
м.Маріуполь,
Юлія Тарасова
директор ЗОШ I-III ступенів № 50
м.Маріуполь,
Наталя Веригіна
директор ЗОШ I-III ступенів № 39
м.Маріуполь

ВПРОВАДЖЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Важливим показником розвитку суспільства є гуманне, турботливе й милосердне ставлення до дітей з особливими потребами, які не мають змоги вести повноцінне життя. Тому однією із основних умов їх успішної соціалізації є право на отримання якісної загальної середньої освіти, забезпечення їх повноцінної участі в житті суспільства. Як інтегрувати цих дітей в суспільство?

Новий Закон «Про освіту» передбачає розвиток інклюзивного освітнього середовища, у тому числі у закладах освіти, найбільш доступних і наближених до місця проживання осіб з особливими освітніми потребами.

У сучасній світовій освітній політиці визначається кілька підходів до надання освіти дітям з обмеженими можливостями здоров'я.

Основні з них: мейнстрімінг – (загальний потік) передбачає розширення соціальних контактів між дітьми з обмеженими можливостями здоров'я та їхніми однолітками; здебільшого – це позаурочна форма спілкування (участь у спільних масових заходах, літніх таборах, клубах за інтересами тощо); інтеграція – (цілий) зусилля, спрямовані на введення дітей з особливими освітніми потребами у регулярний освітній простір.

Повна інтеграція, як форма навчання, рекомендована тим дітям, які за рівнем психофізіологічного розвитку відповідають віковій нормі і психологічно готові до спільного навчання зі здоровими однолітками.

Комбінована інтеграція – для тих дітей, у яких психофізіологічний розвиток

наближений до вікової норми, але їхнє навчання в умовах масового закладу обов'язково має супроводжуватися за допомогою відповідних фахівців, зокрема вчителя-дефектолога спеціального класу.

Часткова інтеграція – передбачає перебування дитини з обмеженими можливостями здоров'я серед своїх здорових однолітків у масовому закладі освіти лише частину дня (найчастіше другу половину) та тимчасова інтеграція, за якої всі школярі спеціального класу (закладу) незалежно від стану психофізіологічного розвитку об'єднуються кілька разів на місяць для проведення спільних заходів;

Інклюзія (від *Inclusion* – включення) – процес збільшення ступеню участі у соціальному житті всіх громадян, і насамперед тих, що мають труднощі у фізичному розвитку. В основу інклюзивної освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей, яка забезпечує однакове ставлення до всіх людей, але створює спеціальні умови для дітей з особливими потребами. Тобто, система адаптується до потреб дитини. Девіз інклюзії: «Рівні можливості для кожного». Дітям з особливими потребами потрібно нав'язати впевненість у можливості подолання недуги, знайти світлу перспективу в житті, виявити і застосувати свої природні здібності.

Для впровадження інклюзивної освіти і успішного її функціонування необхідно створити в закладах загальної середньої освіти всі умови для навчання дітей з особливими освітніми потребами прописані в Законі «Про освіту»:

- підготовка висококваліфікованих працівників-спеціалістів для надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг;
- оснащення допоміжними засобами для навчання;
- створення інклюзивно-ресурсних центрів;
- приведення у відповідність вимогам доступності, згідно з державними будівельними нормами і стандартами, приміщення закладів освіти;
- урахування індивідуальних потреб і можливостей кожної дитини відповідно до її індивідуальної програми розвитку;
- передбачення особистісно зорієнтованих методів навчання, в основі яких покладено індивідуальний підхід до кожної дитини з урахуванням усіх її індивідуальних здібностей, особливостей розвитку, типів темпераменту, статі, сімейної культури;
- адаптування навчальних програм та планів до індивідуальних освітніх потреб і різних стилів навчання дітей з особливими освітніми потребами;
- взаємодія з батьками учнів на засадах взаєморозуміння та партнерства;
- адаптація системи до потреб дитини, а не навпаки.

Успішне запровадження інклюзивного навчання дітей з особливими потребами потребує вирішення завдань на державному рівні, а саме: формування нової філософії державної політики щодо дітей з особливими освітніми потребами, удосконалення нормативно-правової бази у відповідності до міжнародних договорів у сфері прав людини, реалізації та поширення моделі інклюзивного навчання дітей у закладах дошкільної та загальної середньої освіти.

Спільні дії в просуванні інклюзивного навчання:

1. Приймати всіх дітей до шкіл та шкільного життя.
2. Надавати всебічну допомогу учням з особливими потребами, їх одноліткам та вчителям в разі потреби.
3. Дивитися на кожного учня з огляду на те, що він може, а не на те, що він не може.
4. Формулювати навчальні цілі згідно індивідуальних можливостей кожної дитини беручи до уваги, що діти можуть мати різні навчальні цілі, але навчатися разом в класі.
5. Переобладнати школи і класи таким чином, щоб вони зосереджували увагу на

потенціалі кожної дитини.

6. Сприяти підготовці вчителів, які ознайомлені з різними методами викладання.

7. Формувати команду – директорів шкіл, учителів, батьків, учнів та інший персонал, що працюють разом у визначенні найефективніших шляхів надання якісної освіти в інклюзивному середовищі.

8. Підтримувати виважене ставлення до батьків, особливо до мрій батьків та цілей щодо майбутнього їхніх дітей.

Проблеми, які будуть гальмувати впровадження інклюзивної освіти: недосконалість законодавства у галузі освіти, що зумовлює відсутність механізмів розвитку та фінансування системи інклюзивного навчання; недостатність матеріально-технічного та кадрового забезпечення закладів освіти; непристосованість будівель закладів освіти для безперешкодного доступу до них учнів із різними нозологіями захворювання; недостатність психологічної готовності учнів та педагогів до спільного навчання з дітьми з особливими потребами.

Таким чином, готовність до навчання у закладах освіти для дітей з особливими освітніми потребами, ще доволі незначна. Це пов'язано, насамперед, з непоінформованістю населення щодо суті інклюзивної освіти, її переваг. Її корисність у тому, що учні з вадами розвитку звикають жити в середовищі своїх здорових чи то відносно здорових однолітків, беруть участь у шкільному й позашкільному житті закладу, привчаючись таким чином до активного життя в соціумі. Їхні однокласники звикають толерантно сприймати людей з особливими потребами і ставитися до них як до рівних.

ЛІТЕРАТУРА

1. «Методист»: Інформаційно-методичний бюлетень Управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації «Інклюзивна освіта: наукові засади, проблеми та перспективи впровадження в загальноосвітній навчальний заклад» / Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти; упорядники Мельник Н. А, Гурінчук О. О. – 2011. – №2. – С.8-9.
2. Основні підходи до надання освіти дітям з обмеженими можливостями здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://inkluzivnaosvita.blogspot.com>
3. Про освіту // Закон України : за станом на 27 вересня 2017р. // Відомості Верховної Ради України від 29.09.2017 — 2017 р.

УДК 371.024(043)

Олена Бузлама,
*головний спеціаліст відділу дошкільної
загальної середньої освіти департаменту
освіти Маріупольської міської ради*

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: ПІДХОДИ ТА УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Про інклюзивну освіту в Україні системно заговорили лише у 2014 р. Впровадження інклюзивної освіти в Україні розпочалося торік у Запорізькій області, де за 2016-2017 н. р. кількість інклюзивних шкіл зросла у 8 разів, а кількість інклюзивних класів у 12 разів, кількість учнів в цих класах – у 15 разів.

Актуальність проблеми інклюзивної освіти пов'язана, насамперед, з тим, що число дітей, які потребують корекційного навчання, неухильно росте. Дітей, які потребують корекції фізичного та(або) розумового розвитку, в Україні понад 1 млн., що становить 12% від загальної кількості дітей у країні.

Законом «Про внесення змін до Закону України «Про освіту», закріплюється право на освіту осіб з особливими освітніми потребами і надається їм можливість здобувати

освіту в усіх навчальних закладах, у тому числі безоплатно в державних і комунальних навчальних закладах, незалежно від «встановлення інвалідності».

Забезпечення права і комфортних умов на освіту дітей з обмеженими можливостями здоров'я в загальноосвітніх навчальних закладах, одержання освіти та участі в трудовій діяльності громадян, що відносяться до категорії «осіб з обмеженими можливостями здоров'я», є необхідною характеристикою демократичного цивілізованого суспільства. Розвиток сучасних інформаційних технологій, науково-технічний прогрес і глобальні зміни видів професійної діяльності різко розширили можливості соціальної інтеграції різних категорій дітей з відхиленнями в розвитку, поведінці, обмеженими можливостями здоров'я та особливими освітніми потребами. Люди, раніше приречені бути на утриманні держави, стають повноцінними членами суспільства. Вирішення проблем забезпечення нормального розвитку і освіти даної категорії дітей вимагає суттєвих змін державної політики по відношенню до системи спеціальної освіти.

Інклюзивна освіта – це довгострокова стратегія, що бере старт сьогодні і представляє собою побудову такого освітнього середовища, яке дозволить кожній дитині, включаючи дітей, що мають серйозні відхилення в психо-фізичному та/або емоційному, соціальному і інших аспектах розвитку, навчатися разом в загальноосвітньому закладі, але на рівні своїх можливостей. Інклюзивна освіта стосується всіх суб'єктів освітнього процесу: дітей з обмеженими можливостями здоров'я та їхніх батьків, нормально розвинутих учнів. Інклюзія – це не локальна частина роботи, а системний підхід в організації діяльності закладу освіти за всіма напрямками в цілому.

В основу інклюзивної освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей, яка забезпечує однакове ставлення до всіх людей, але створює спеціальні умови для дітей з особливими потребами. Отримані поза соціумом знання і вміння не могли допомогти дітям з особливими освітніми потребами цілковито адаптуватися в суспільстві, підготуватися до подолання неминучих життєвих труднощів, а, отже, реалізуватися в повній мірі як рівноправні і повноцінні члени суспільства. В інклюзивних класах діти з особливими потребами включені в освітній процес. Вони осягають основи незалежного життя, засвоюють нові форми поведінки, спілкування, взаємодії, вчать виявляти активність, ініціативу, свідомо робити вибір, досягати згоди у розв'язанні проблем, приймати самостійні рішення.

Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу загальної середньої освіти та забезпечує повноцінний освітній процес.

Заклади освіти за потреби утворюють інклюзивні та/або спеціальні групи і класи для навчання осіб з особливими освітніми потребами. У разі звернення особи з особливими освітніми потребами або її батьків така група або клас утворюється в обов'язковому порядку

Для учнів з особливими потребами може стати необхідною додаткова, а іноді спеціальна підтримка у навчанні, яка допоможе їм брати повноцінну участь у заняттях і реалізувати свій потенціал. Щоб допомогти таким дітям у навчанні, до штату закладу освіти вводиться посада асистента вчителя.

Діти з особливими освітніми потребами навчаються за індивідуальною програмою з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей. Особи з порушеннями фізичного, психічного, інтелектуального розвитку і сенсорними порушеннями забезпечуються допоміжними засобами для навчання. Будівлі, споруди і приміщення закладів освіти повинні відповідати вимогам доступності згідно з державними будівельними нормами і

стандартами. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування мають утворити інклюзивно-ресурсні центри з метою забезпечення реалізації права на освіту та психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами.

Аналіз досвіду навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку у країнах Європи свідчить, що у переважній більшості з них таке навчання є інклюзивне. Однак, варто зазначити, що діти з особливими освітніми потребами мають змогу здобувати освіту і в спеціальних навчальних закладах, і в закладах масового типу. Так, у європейських країнах спеціальні заклади надають допомогу дітям з обмеженими можливостями здоров'я, однак, вони не є сегрегативними осередками. «Кордони» між спеціальною та загальною освітою прозорі, оскільки країни з демократичним устроєм пропагують вшанування та дотримання загальнолюдських цінностей, які своєю чергою базуються на ідеях рівноправності, толерантності та інклюзії. Кожна дитина «має вести повноцінне й достойне життя в умовах, які забезпечують її гідність, сприяють почуттю впевненості в собі та полегшують її активну участь у житті суспільства» (із Конвенції ООН про права дитини), а «батьки мають право вибирати навчальні заклади та форми навчання для неповнолітніх дітей» (ст. 29 закону України «Про загальну середню освіту»).

Сучасною світовою тенденцією є прагнення до деінституалізації та соціальної адаптації осіб з порушеннями психофізичного розвитку. Продовжує формуватися і впроваджуватися нова культурна й освітня норма – створення умов для активної участі у житті суспільства для усіх громадян, включаючи людей фізично й інтелектуально неповносправних, що й фіксує міжнародне законодавство на рівні ООН.

Отже, виходячи із концепції соціальної рівності та справедливості сьогодні актуалізується потреба оновлення сучасної школи, перебудову освітнього закладу на рівноправний для всіх без винятку, колиску творчості, «затишну домівку», у якій панують любов і повага до всіх учнів, що своєю чергою дозволяє особливим дітям досягати рівних з однолітками навчальних результатів. Це є певним викликом усієї спільноти, який потребує розв'язання низки завдань на різних рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ворон М.В., Найда Ю.М. Інклюзивна освіта: українські реалії / М.В.Ворон // Підручник для директора. – К.: Плеяда. – 2006, червень. – С. 11-19.
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII. (Стаття 19. Освіта осіб з ОПП. Стаття 20. Інклюзивне навчання).
3. Кавун Ю. Інклюзивна освіта / Ю. Кавун // Завуч. – 2008. – № 19-20. – С. 43-57.
4. Колупаєва А. А. Вступ до інклюзивної освіти / А. А. Колупаєва, С. М. Єфімова; МОН України, НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. – К., 2010. – 17 с.
5. Лист МОН України від 10.01.2017р. №1/9-2 «Про сучасні підходи до навчально-виховного процесу учнів з особливими потребами».

УДК 371.048(043)

Олена Дімітрова,
*заступник директора ЗОШ №20
м. Маріуполь*

УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Інклюзія (від Inclusion-включення)-процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціальному житті. Це важливий процес для дітей з особливими освітніми потребами, який дає їм можливість брати участь у всіх програмах.

ЮНЕСКО розглядає інклюзію як підхід, що динамічно розвивається, полягає в позитивному ставленні до різноманітності учнів і в сприйнятті індивідуальних особливостей не як проблеми, а як можливості для збагачення процесу пізнання. Тому рух

у поширенні та вдосконаленні інклюзії – це не тільки технічна або організаційна зміна, але і своя філософія.

Конституція України гарантує право кожної людини отримати освіту. Проте, коли мова йде про дітей з обмеженими можливостями, виникають складнощі з дотриманням цього конституційного права. В Україні з 2008 року велись дискусії про впровадження інклюзиву у навчальних закладах, а лише у 2016 році було запроваджено законопроект інклюзивної освіти. Базовим документом для створення інклюзивної освіти в Україні є концепція «Нової української школи». За словами її ініціатора, міністра освіти Лілії Гриневич, концепція прописує реформування освіти до 2029 року [1, с. 30].

Сучасні підходи до навчально-виховного процесу учнів з особливими освітніми потребами розкриті у листі МОН від 10.01.2017 № 1/9-2 [3]. Приєднавшись до основних міжнародних договорів у сфері прав людини, Україна взяла на себе зобов'язання щодо дотримання загальнолюдських прав, зокрема, щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами (діти з порушеннями інтелектуального розвитку, сенсорними порушеннями, порушеннями опорно-рухового апарату). Важливу роль у досягненні гармонійного розвитку таких дітей відіграє технологія впровадження інклюзивної моделі навчання. Вона не є альтернативою спеціальній освіті, але значно розширює її можливості.

Інклюзивне навчання – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей.

За словами міністра освіти і науки Лілії Гриневич, інклюзивна освіта впроваджена у 1518 українських школах. Це майже 17 тисяч шкіл в Україні, але всього тільки 1518 інклюзивних шкіл, які готові приймати дітей з особливими потребами. В місті Маріуполі є діти з особливими потребами. За статистичними даними у 2017-2018 навчальному році у місті 3379 дітей з особливими освітніми потребами, відкрито 16 інклюзивних класів і 18 спеціальних класів. Згідно Постанови кабінету міністрів України від 9 серпня 2017р. №588 «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» в пункті № 3 зазначено, що «для організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами (дітей з вадами фізичного та психічного розвитку, в тому числі дітей з інвалідністю) у загальноосвітніх навчальних закладах створюються умови для:

- забезпечення безперешкодного доступу до будівель та приміщень такого закладу дітей з вадами опорно-рухового апарату, зокрема тих, що пересуваються на візках, та дітей з вадами зору;
- забезпечення необхідними навчально-методичними і наочно-дидактичними посібниками та індивідуальними технічними засобами навчання;
- облаштування кабінетів учителя-дефектолога, психологічного розвантаження, логопедичного для проведення корекційно-розвиткових занять;
- забезпечення відповідними педагогічними кадрами.

Не всі загальноосвітні заклади забезпечені фахівцями для проведення корекційно-розвивальних занять. Бракує логопедів, практичних психологів, дефектологів. Посада «асистент вчителя» надана зі складу педагогічного колективу без проходження відповідних курсів. Надзвичайно актуальним є питання фахової компетентності педагогічних працівників. У даний час фактично немає ЗНЗ, де не вчилися б діти з особливими освітніми потребами – у спеціальному чи інклюзивному класі або просто у

складі учнів звичайного класу. Тому важливо, щоб педагогічні працівники володіли основами знань і методики роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Відповідно до розділу «Основи інклюзивної освіти» має бути обов'язковою складовою навчальних програм для слухачів курсів підвищення кваліфікації на базі обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Важливим є постійне оновлення фахових знань керівників та педпрацівників як загальноосвітніх, так і спеціальних навчальних закладів про інноваційні шляхи розвитку освіти у сучасний період, про форми і методи роботи з дітьми з особливими потребами з урахуванням напрацьованих науково-методологічних засад. Особливо йдеться про забезпечення права на освіту дітей з аутизмом, інтелектуальними порушеннями, у тому числі помірною ступеня, та інших категорій, створення умов для їх навчання в умовах інклюзії.

Завданням інклюзивної освіти є організація навчально-виховного процесу, який би задовольняв освітні потреби дітей.

Такі важливі складові інклюзивної форми навчання, як командний підхід, задоволення індивідуальних потреб учнів, співпраця з батьками, посилення психолого-педагогічного супроводу, толерантне ставлення та створення без бар'єрного освітнього-розвивального середовища залишаються актуальними.

Актуальним для України у 2017-2018 навчальному році залишається:

- комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах;
- забезпечення дітям з порушеннями психофізичного розвитку освіти відповідного рівня у середовищі здорових однолітків з необхідною адаптацією та модифікацією навчальних програм;
- упровадження особистісно-орієнтованої моделі навчання (в тому числі через посилення психолого-педагогічного супроводу);
- тісна співпраця з батьками для формування нової філософії суспільства
- позитивного ставлення до дітей з особливими освітніми проблемами, в тому числі і з інвалідністю;

Інтеграція дітей з порушеннями психофізичного розвитку в загальноосвітній школі становить складну проблему. Її позитивне розв'язання дуже важливе: дитина з психофізичними вадами, як і кожна дитина, має потенційні можливості повноцінного розвитку як особистість, громадянин, тому потребує якомога ширших контактів із навколишнім світом. Проте саме лише перебування у широкому соціумі без спеціальної педагогічної роботи, спрямованої на впровадження дитини у предметний світ і світ людських стосунків, ще не вирішує проблему. Такі діти, крім того, потребують дбайливого дотримання охоронного режиму та лікарського контролю, що необхідно забезпечити в інклюзивному класі загальноосвітньої школи. Без забезпечення всіх умов, необхідних дитині з особливими освітніми потребами, форсована інтеграція в загальноосвітньому просторі може завдати непоправної шкоди її здоров'ю, а отже – і формуванню особистості в цілому.

Участь батьків та родини у навчально-реабілітаційному процесі обов'язкова та є необхідною умовою ефективності навчання і реабілітації дитини з особливими потребами.

Уміння налагодити партнерські стосунки з батьками такої дитини – також одна із складових успіху. При цьому слід пам'ятати, що дуже часто не лише дитина стає аутсайдером, а й самі батьки, замикаючись у своєму горі. Крім того, вони дуже чутливі до найменшої критики на адресу своєї дитини. Вчителю дуже важливо показати батькам можливості розвитку їхньої дитини, що їй під силу зробити самій, а в чому слід допомогти. Запорукою добрих стосунків між сім'єю і школою є некритичне ставлення і повага. Батьків

також обов'язково треба залучати до освітнього-виховного процесу, запрошувати брати участь у складанні індивідуальної програми розвитку.

Це дуже тривала, копітка, системна робота, але без цього у нас не буде співпраці, взаєморозуміння, формування нового світогляду, а, найголовніше – не буде належних результатів щодо освіти, реабілітації та інтеграції в соціум дітей з інвалідністю та дітей з особливими потребами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нова українська школа: Концепція від 27 жовтня 2016р. / МОН. Київ : 2016. 40 с. Електронний ресурс – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/osvita>.
2. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII / Верховна Рада України. Київ : Парлам. вид-во, 2017. 101 с. Електронний ресурс – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/2145-19
3. Про сучасні підходи до навчально-виховного процесу учнів з особливими освітніми потребами : Лист МОН України від 10 січня 2017р. №1\9-2 . Київ : 3с. Електронний ресурс – Режим доступу : old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/6742-
4. Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах : Постанова від 9 серпня 2017р. №588 / Кабінет міністрів України. Київ : 2017. 4 с. Електронний ресурс – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/588-2017-p

УДК 376 (043)

Елена Киор,
директор ОШ І-ІІІ ступеней № 25
г. Мариуполь

ОСНОВНЫЕ ПРИНЦИПЫ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Здоровье – самый ценный жизненный дар. К сожалению, среди школьников есть дети с особыми потребностями. Для них организовано индивидуальное и инклюзивное обучение, которое предполагает использование особых методов и приемов.

Инклюзивное образование – это такая организация процесса обучения, при которой все дети, независимо от их физических, психических, интеллектуальных, культурноэтнических, языковых и иных особенностей, включены в общую систему образования и обучаются по месту жительства вместе со своими сверстниками без инвалидности в одних и тех же общеобразовательных школах, – в таких школах общего типа, которые учитывают их особые образовательные потребности и оказывают своим ученикам необходимую специальную поддержку.

Существует восемь принципов инклюзивного образования:

- ценность человека не зависит от его способностей и достижений;
- каждый человек способен чувствовать и думать;
- каждый человек имеет право на общение и на то, чтобы быть услышанным;
- все люди нуждаются друг в друге;
- подлинное образование может осуществляться только в контексте реальных взаимоотношений;
- все люди нуждаются в поддержке и дружбе ровесников;
- для всех обучающихся достижение прогресса скорее может быть в том, что они могут делать, чем в том, что не могут;
- разнообразие усиливает все стороны жизни человека.

Дети, которые нуждаются в инклюзивном образовании, могут иметь или не иметь инвалидность. Но в любом случае, они имеют особые образовательные потребности,

которые требуют изменения и некоторой перестройки педагогического подхода к ним, а также, возможно, вспомогательное оборудование.

Принцип инклюзивного образования заключается в следующем: администрация и педагоги обычных школ принимают детей с особыми образовательными потребностями независимо от их социального положения, физического, эмоционального и интеллектуального развития и создают им условия на основе психолого-педагогических приемов, ориентированных на потребности этих детей.

Число детей-инвалидов в инклюзивной школе ограничено – не более 10% на всю школу и не более трех человек – в одном классе (10% – это показатель, рекомендованный психологами). Прием детей-инвалидов в заведение общего среднего образования должен быть на основе заключения медико-психологической и педагогической комиссии, то есть должно быть обязательно прописано, что он может учиться в общеобразовательной школе.

Именно родители "особых" детей настаивают на их включение в обычное детское сообщество. Прежде всего это связано с тем, что в налаженной системе коррекционного (специального) образования с хорошо отработанной десятилетиями методикой обучения детей с проблемами в развитии, слабо развита социальная адаптация «особого» ребенка в реальном мире – он находится в изоляции от социума. Разумеется, что дети с особыми потребностями адаптируются к жизни в общеобразовательных школах лучше, чем в специализированных учреждениях. Особенно заметна разница в приобретении социального опыта. У здоровых же детей улучшаются учебные возможности, развивается толерантность, активность и самостоятельность.

Отношение сверстников к нетипичным детям напрямую зависит от наличия твердой позиции взрослых и климата в классе в целом. Наблюдения американских специалистов показывают, что те, кто, до школы посещал детские сады вместе с детьми с ограниченными возможностями, относились к ним спокойнее и с большим пониманием, чем даже учителя, впервые начавшие работать с ними.

Реализация основных принципов инклюзивного образования детей в общеобразовательных учреждениях базируется на следующих содержательных и организационных подходах, способах, формах:

- индивидуальный учебный план и индивидуальная образовательная программа учащегося по развитию академических знаний и жизненных компетенций;
- социальная реабилитация ребенка с в образовательном учреждении и вне его;
- психолого-педагогическое сопровождение ребенка с ОВЗ в процессе обучения и социализации;
- психолого-педагогический консилиум образовательного учреждения;
- индивидуальная психолого-педагогическая карта развития ребенка;
- портфолио учащегося;
- компетентность учителя в области общего образования с элементами специального образования, в области социальной адаптации и реабилитации;
- повышение квалификации учителей общеобразовательного учреждения в области инклюзивного образования;
- рабочие программы освоения предметов образовательной программы в условиях инклюзивного образования детей в соответствии с образовательными стандартами;
- тьюторское сопровождение ребенка в процессе обучения;
- адаптивная образовательная среда – доступность классов и других помещений учреждения (устранение барьеров, обеспечение дружелюбности среды учреждения);

– адаптивная образовательная среда – оснащение образовательного процесса ассистирующими средствами и технологиями (техническими средствами обеспечения комфортного и эффективного доступа);

– адаптивная образовательная среда – коррекционно-развивающая предметная среда обучения и социализации;

– сплочение ученического коллектива, развитие навыков сотрудничества, взаимодействия и взаимопомощи;

– ориентация воспитательной системы учреждения на формирование и развитие толерантного восприятия и отношений участников образовательного процесса.

Инклюзивное образование предполагает целый комплекс серьёзных изменений во всей школьной системе, в ценностных установках, в понимании роли учителя и родителей, в педагогическом процессе вообще.

Основная цель образовательного учреждения, вступившего на путь развития инклюзивной практики – создание специальных условий для развития и социальной адаптации учащихся с особыми образовательными потребностями и их сверстников.

Создание специальных условий обучения и воспитания, позволяющих учитывать особые образовательные потребности детей с ограниченными возможностями здоровья посредством индивидуализации образовательного процесса, описываются в Программе коррекционной работы в образовательном учреждении.

Самое общее и основное условие включения ребенка с ограниченными возможностями здоровья в социальное и образовательное пространство – создание универсальной безбарьерной среды, позволяющей обеспечить полноценную интеграцию детей-инвалидов в общество.

Перечислим далее основные группы условий:

1. Материально-техническая база, оснащение специальным оборудованием; возможность организации дистанционного обучения.

2. Организационное обеспечение образовательного процесса, включающее в себя нормативно-правовую базу, финансово-экономические условия, создание инклюзивной культуры в организации, взаимодействие с внешними организациями и родителями, информационно-просветительское обеспечение.

3. Организационно-педагогическое обеспечение. Реализация образовательных программ с учетом особенностей психофизического развития и возможностей детей. Обеспечение возможности освоения образовательных программ в рамках индивидуального учебного плана. Программно-методическое обеспечение образовательного процесса. Реализация вариативных форм и методов организации учебной и внеучебной работы. Использование различных видов образования. Применение современных технологий образования и психолого-педагогического сопровождения. Адаптация методик обучения и воспитания к особым образовательным потребностям обучающихся с ограниченными возможностями здоровья.

4. Комплексное психолого-педагогическое сопровождение, организация коррекционной работы.

5. Кадровое обеспечение. Специальная подготовка педагогического коллектива к работе с детьми с ограниченными возможностями здоровья, работе в условиях инклюзивной практики.

Для эффективности обучения детей с особыми потребностями необходимо знать и учитывать особенности психофизического развития: высокая эмоциональность, задержка психического развития, быстрая утомляемость, незрелость эмоционально-волевой сферы,

трудности распределения и переключения внимания, конфликтность, неуравновешенность психики, трудности общения, низкая мотивация, пониженная познавательная активность.

При организации работы нужно соблюдать следующие требования: подбор таких заданий, которые воспринимаются учащимися как игра; материал должен усложняться постепенно; частое переключение с одного вида деятельности на другой; многократное поэтапное повторение; создание ситуаций успеха на уроке; сочетание традиционных приемов и методов и инновационных. Ребенок должен получать посильные задания, соответствующие его пониманию и умению.

Таким образом, создание специальных условий для получения образования детьми с ограниченными возможностями здоровья связано не только и не столько с созданием определенной материально-технической базы образовательного учреждения, сколько с изменением всей образовательной среды.

Цель инклюзии – не только интеграция детей с ограниченными возможностями здоровья в массовые образовательные учреждения. Ведущим принципом инклюзивной образовательной среды является ее готовность приспосабливаться к индивидуальным потребностям различных категорий детей за счет структурно-функциональной, содержательной и технологической модернизации образовательной системы учреждения. Ведь инклюзия нужна не только детям с особенностями, но и обычным школьникам. Первым потому, что они могут перенимать модель поведения, играть, общаться с обычными детьми. Их же сверстники постепенно – привыкнуть к тому, что нужно оказывать помощь, быть терпимее друг к другу. Так общество получит человека с особыми потребностями, живущего нормальной жизнью, и детей, толерантно относящихся к людям, чем-то отличающимся от остальных.

УДК 376.042 (043)

Катерина Конюченко
*здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,
м.Маріуполь*

РОЛЬ ПЕДАГОГА У ВПРОВАДЖЕННІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Інклюзивна освіта – освітня система, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу.

Основні завдання інклюзивної освіти:

- удосконалення нормативно-правового, науково-методичного, фінансово-економічного забезпечення, орієнтованого на впровадження інклюзивного навчання;
- запровадження інноваційних освітніх технологій в контексті форм інклюзивного підходу та моделей надання спеціальних освітніх послуг для дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю;
- формування освітньо-розвивального середовища для дітей з особливими освітніми потребами шляхом забезпечення психолого-педагогічного, медико-соціального супроводу;
- впровадження інклюзивної моделі навчання у загальноосвітніх навчальних закладах з урахуванням потреби суспільства;
- забезпечення доступу до соціального середовища та навчальних приміщень, розроблення та використання спеціального навчально-дидактичного забезпечення, реабілітаційних засобів навчання;

– удосконалення системи підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, які працюють в умовах інклюзивного навчання;

– залучення батьків дітей з особливими освітніми потребами до участі у навчально-реабілітаційному процесі з метою підвищення його ефективності.

Також, окрім вищеназваних, важливим завданням є робота педагогів з високим рівнем професіоналізму, які, використовуючи новаторські способи викладання, дають дітям з особливими потребами змогу отримувати освіту нарівні з усіма.

Вони мають прийняти й усвідомити нову освітню парадигму, нові способи організації навчально-виховного процесу, розробки навчально-методичного забезпечення, опанувати сучасні методики диференційованого й особистісно орієнтованого викладання (залежно від індивідуальних потреб учня).

Вчителі мають спілкуватися один з одним, працювати в команді з іншими педагогами та фахівцями, батьками, учнями, представниками громади, щоб визначити, які зміни необхідні для впровадження інклюзивної практики безпосередньо в їхньому навчальному закладі.

Зміни – це процес, який триває певний час. А вчителі – головні провідники цих змін. Справжні зміни досягаються на практичному рівні, в класі, в школі. Проте навіть у найкращих школах існує низка перешкод, які ускладнюють впровадження змін. Одні з них можуть бути особистими: вважають, що все й так достатньо добре, не бачать, як запропоновані заходи можуть змінити на краще навчальну практику; думають, що у них немає необхідних знань і навичок; не впевнені, що достатньо фахово підготовлені, аби працювати з дітьми з особливими потребами; побоюються, що їхня некомпетентність стане очевидною для них самих, для колег та адміністрації; що робота потребуватиме надто багато часу; не впевнені, що надаватимуться потрібні ресурси та підтримка; їх турбує перспектива співпраці з іншими фахівцями тощо. Щоб подолати ці побоювання, вчителям слід переосмислити власні педагогічні компетентності й дійти висновку, що бути вчителем означає самому навчатися упродовж життя.

Серед інших чинників можна назвати традиційні: брак фінансування, низький рівень забезпечення педагогічної освіти, недостатньо часте та ґрунтовне підвищення кваліфікації, обмежені матеріальні та кадрові ресурси. Беручи до уваги перераховані чинники, що впливають на процес змін у навчальних закладах, можна вжити певних заходів для їх нейтралізації. Відбудуться зміни чи ні, залежить від переконань самих провідників змін – вчителів-новаторів.

Розуміння сутності нововведення, шляхів впровадження та їх кінцевого результату дає змогу переконувати інших. Провідники змін, спираючись на власний практичний досвід, можуть наводити переконливі аргументи в особистих бесідах, на педагогічних нарадах, засіданнях методичних об'єднань, семінарах, під час проведення майстер-класів чи тренінгів.

Провідники змін можуть створити умови для колективного чи командного аналізу поточної ситуації в навчальному закладі, визначення проблем, шляхів їх вирішення та окреслення шляхів відповідних змін.

Коли педагоги усвідомлять необхідність у змінах і те, як їх досягнути, вони будуть вмотивовані їх впроваджувати, відчуватимуть відповідальність за досягнення найкращих результатів.

Обравши шлях змін, педагоги мають бути свідомі того, що це потребуватиме підвищення рівня їхньої фахової компетентності. Брак необхідних навичок – не вирок, а лише стимул до подолання особистісних бар'єрів у підвищенні власного

професійного рівня. Для цього найкраще використовувати групові, колективні форми роботи, оскільки в такий спосіб група вчителів відчуватиме підтримку одне одного, формуватиме спільне бачення щодо нових педагогічних підходів тощо. Провідник змін може організовувати спеціальні навчальні заходи, проводити тренінги з підвищення кваліфікації, демонструючи конкретні технології.

Глобальні зміни часто відбуваються складно і потребують чимало зусиль. Саме тому провіднику змін надзвичайно важливо створити атмосферу взаємної довіри та підтримки, де кожен окремо, і всі разом матимуть змогу спілкуватися, ділитися своїми думками і обговорювати проблеми. Така атмосфера дає відчуття впевненості, що зміни досяжні й варті зусиль, які докладає кожен.

Провідник змін, як член педагогічного колективу, сформувавши атмосферу довіри й конструктивної співпраці, закладає підґрунтя для ретельного аналізу ситуації, визначення проблем і потреб та окреслення необхідних дій всіма вчителями закладу. Коли це відбувається у співпраці з колегами, всі члени команди починають усвідомлювати значення власного внеску у спільну роботу.

Принцип «рівний – рівному» дає кращі результати для сприйняття філософії інклюзії, розвитку необхідних умінь і навичок, для впровадження нових педагогічних практик, втілення змін у діяльність навчального закладу.

Отже, використання навичок і умінь, отриманих в результаті впровадження нових педагогічних практик та змін у діяльності навчального закладу, дають змогу вчителям інклюзивних класів глибше розуміти індивідуальні відмінності й особливості «інклюзивних» дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Діти з особливими потребами / Упоряд. О. Главник. – К.: Світ, 2002 р.
2. Іванова І. Діти з особливими потребами: проблема термінологічного визначення / І. Іванова // Дефектологія. – 1999. – № 1. – С. 2-7.
3. Ілляшенко Т. Д. Як навчати дітей з порушеннями психофізичного розвитку / Т. Ілляшенко, А. Обухівська. – К.: Ніка Центр, 2003.
4. Кириленко В. Дитина з проблемами у фізичному розвитку у загальноосвітній школі / В. Кириленко // Психолог. – 2004. – № 7. – С.10 -12.
5. Кунанець О. Досвід залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх шкіл / О. Кунанець, Г. Дідух. – 2004. – № 37. – С.18 - 21.
6. Родименко І. М. Сучасний погляд на проблеми навчання дітей з особливими потребами/ І. М. Родименко // Нива знань. – 2004. – № 2. – С.8 -12.
7. Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти (Українсько Канадський досвід): матеріали міжнародної конференції/ За редакцією В. І. Бондаря, Р. Петришина. – К.: Наук. світ, 2004. – 200 с.
8. Шевцов А. Г. Сучасні проблеми освіти і професійної реабілітації людей з вадами здоров'я / А. Г. Шевцов. – К.: Соцінформ, 2004. – с. 25.

УДК 376.042 (043)

Оксана Погорелова

*музичний керівник ДНЗ №120,
здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,
м.Маріуполь*

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: ПІДХОДИ ТА УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Інклюзивна школа – заклад освіти, який забезпечує інклюзивну модель освіти як систему освітніх послуг, зокрема: адаптує навчальні програми та плани, фізичне

середовище, методи та форми навчання, використовує існуючі в громаді ресурси, залучає батьків, співпрацює з фахівцями для надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей, створює позитивний клімат в шкільному середовищі. (Саламанкська декларація. Програма дій)

Особлива дитина Знедолена природою дитина не повинна знати, що у неї слабкий розум, слабкі сили. Виховання такої дитини має бути у сто разів ніжнішим, чуйнішим, дбайливішим. В.О.Сухомлинський

Діти з особливими освітніми потребами – поняття, яке широко охоплює всіх учнів, чий освітні потреби виходять за межі загальноприйнятої норми. Воно стосується дітей з особливостями психофізичного розвитку, обдарованих дітей та дітей із соціально-соціально вразливих груп (наприклад, вихованців дитячих будинків)

Інклюзія (від inclusion – включення) – процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціальному житті. Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими потребами в умовах загальноосвітнього закладу.

Інтеграція – зусилля, спрямовані на введення дітей з особливими освітніми потребами в загальний освітній простір.

Переваги та характерні риси інклюзивних шкіл: інклюзивні підходи сприяють реалізації прав людей, всі діти мають право навчатися разом, діти не повинні зазнавати будь-яких видів дискримінації через свої розлади, багато дорослих, які пройшли через спеціальні заклади, вимагають припинити сегрегацію у цій сфері.

Реалізація інклюзивної моделі освіти потребує розв'язання низки завдань: Організувати навчально-виховний процес, який би задовольняв освітні потреби всіх дітей. Розробити систему надання спеціальних освітніх і фахових послуг для дітей з особливими освітніми потребами. Створити позитивний клімат у шкільному середовищі та поза його межами.

Переваги для дітей:

1. Діти вчаться природно сприймати та толерантно ставитися до людських відмінностей.

2. Діти з типовим рівнем розвитку демонструють відповідні моделі поведінки дітям з особливими освітніми потребами і мотивують їх до розвитку та цілеспрямованого використання нових знань і вмінь.

3. Природне сприйняття толерантне ставлення до людських відмінностей, розвиток чуйності, готовність до взаємодопомоги.

4. Переваги для батьків

5. Родини дітей з особливими освітніми потребами можуть отримувати підтримку з боку інших батьків.

6. Розуміння, у чому розвиток їхніх дітей є типовим й у чому атиповим.

7. Активна участь у процесі навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами.

8. Батьки стають частиною шкільної спільноти.

Складові інклюзивного підходу: командний підхід, ефективне залучення членів родини, розробка «Індивідуального навчального плану», адаптація та модифікація, створення позитивної атмосфери, підготовка педагогів.

Етапи реалізації інклюзивного навчання:

– підготовчий етап – підготовка керівників ЗНЗ, педагогів, спеціалістів до прийому дітей з особливими освітніми потребами;

– основний етап – навчання дітей інклюзивного класу в умовах початкової школи та адаптація їх до навчання в основній школі;

– підсумковий етап – узагальнення та розповсюдження досвіду, набутого під час роботи з особливими дітьми в умовах інклюзивної освіти.

Система роботи впровадження інклюзивної освіти – це підготовка шкільних приміщень, класних кімнат, щоб вони відповідали потребам дітей з обмеженими можливостями. Визначення контингенту дітей з обмеженими фізичними можливостями. Проведення аналізу нормативно-правової бази та стану організації навчання дітей з особливими освітніми потребами. Розробка моделі та складання проекту інтеграції дітей в умовах загальноосвітньої школи. Відкриття класу для дітей з особливостями психофізичного розвитку.

До інклюзивного класу школи зараховуються діти 6-7 років за направленням обласної, міської медико-психолого-педагогічної комісії.

До інклюзивного класу зараховуються діти із діагнозом: порушення слуху, порушення зору, порушення ОРП, порушення інтелекту, ЗПР, з важкими вадами мовлення, ПЕВС, РСА: а) які підлягають навчанню за загальноосвітніми програмами та спеціальними; б) які мали певний рівень підготовки: пройшли підготовчі курси, виховувалися у ДНЗ, можуть пересуватися за допомогою дорослих.

На етапі запровадження інклюзивного навчання відкривається спеціальний клас. Кількість учнів у класі обмежуватиметься трьома особами, але з перспективою до шести з вадами опорно-рухової системи.

Для інклюзивного класу (школи з інклюзивними класами) від 18 липня 2012 року Кабінетом Міністрів України прийнято постанову № 635 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346 і від 14 червня 2000 р. № 963» (Постанова № 635), якою уведено посаду асистента вчителя загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивним та інтегрованим навчанням.

Школа організовує навчально-виховний процес на основі навчальних планів і програм для початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів та спеціальних, індивідуальну програму розвитку особливої дитини, індивідуальну навчальну програму та, за потреби, індивідуальний навчальний план.

Під час проведення уроків працюють педагоги: асистент учителя, шкільний психолог, логопед, дефектолог, соціальний педагог.

Очікувані результати від запровадження інклюзивного навчання для дітей із особливими освітніми потребами: Дає змогу покращувати навчальні результати; Забезпечує відповідні їхній віковій категорії рольові моделі в особі однолітків; Створює можливості для навчання в реалістичному природному середовищі; Допомагає формувати комунікативні, соціальні й академічні навички; Забезпечує рівний доступ до навчання; Дає змогу підвищувати самооцінку й відчувати себе частинкою цілого; Розширює можливості для налагодження нових дружніх стосунків; Допомагає розвинути в собі такі риси, як творчість і винахідливість; Забезпечує можливість навчатися на основі ширшого набору форм і методів роботи. Позитивний вплив упровадження інклюзивного навчання для здорових дітей: Діти інклюзивного класу отримують переваги від навчання та розвитку на відміну від дітей, які вчаться з дітьми, що навчаються на дому. Здобудеться досвід для педагогів, учнів школи та їх батьків у спілкуванні з дітьми з особливими потребами, що дасть можливість опосередкованого виховання доброти та милосердя, формування гуманістичного світогляду. Діти підвищать самоповагу, навчатися цінувати і поважати людей із фізичними вадами, бачити людину, а не їх фізичні вади. Формуватиметься потреба саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення.

Для батьків інклюзивна освіта: Надає можливості для співпраці й активнішого залучення до життя шкільної громади; Забезпечує можливість вибору в їхньої прагненні забезпечити якісну освіту своїй дитині; Допомагає краще усвідомити розмаїття шкільної та загальної громади; Надає стимули й заохочує до спілкування з іншими батьками для отримання підтримки й інформації; Допомагає сформулювати чітку мету й створювати майбутнє для своєї дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція розвитку інклюзивної освіти / Наказ Міністерства освіти і науки України № 912 від 01.10.2010
2. Про запровадження навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти» / Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-456 від 18.06.2012
3. Про затвердження Типового навчального плану для дітей з інтелектуальними порушеннями помірного та тяжкого ступеня (початкова школа) / Наказ Міністерства освіти і науки України № 1081 від 21.07.2017
4. Про надання ґрифів МОН України навчальній літературі для дітей з особливими освітніми потребами / Наказ Міністерства освіти і науки України № 476 від 29.04.2016
5. Про організаційно-методичні засади забезпечення навчально-виховного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 2016-2017 навчальному році / Лист Міністерства освіти і науки України №1/9-364 від 12.07.2016
6. Саламанкская декларация. Рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями, принятые Всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество. Саламанка. Испания, 7–10 июня 1994 г. — К., 2000. — 21 с.

УДК 371.098(043)

Наталія Широкова,
*вчитель-логопед ПМПК
логопедичний пункт при ДНЗ № 163
м.Маріуполь*

КОРЕКЦІЙНО-ОСВІТНІЙ СУПРОВІД ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ МЕТОДАМИ КІНЕЗІОТЕРАПІЇ

В останні роки збільшилася кількість дітей з порушеннями мови, які накладають відбиток на формування у дітей: сенсорної, інтелектуальної та емоційно-вольової сфери, сприяють незрілості психічних процесів, зниження працездатності, відставання в розвитку рухової сфери, загального соматичного ослаблення і, як наслідок - виникають труднощі в процесі засвоєння навчальних програм і адаптації.

Звідси випливає, що для подолання наявних проблем дітей необхідне проведення комплексної психокорекційної роботи. Одним зі складових елементів такої роботи є кінезіологічна корекція, яка включає в себе розвиток міжпівкульної взаємодії

Оцінивши, який позитивний вплив надає кінезіотерапія на розвиток дитини, я стала застосовувати її і в логопедичній практиці, в якості корекції недоліків мовного розвитку у дошкільнят.

Практична значимість використання кінезіологічних вправ полягає в тому, що система оригінальних вправ та ігор, допомагає цілісно розвивати не тільки психофізичне здоров'я дітей дошкільного віку, а й розвивати, виправляти недоліки розвитку мовлення, а також, в наслідок, попередити порушення читання і письма майбутніх школярів.

Праці В.М.Бехтерева, О.М.Леонтьєва, О.Р.Лурія засвідчили про вплив маніпуляцій рук на функції вищої нервової діяльності та розвитку мовлення. Отже, корекційно-розвивальна робота повинна бути спрямована від руху до мислення, а не навпаки.

І. П. Павлов вважав, що будь-яка думка закінчується рухом. Саме тому багатьом

людям легше мислити під час повторюваних фізичних дій, наприклад: при ходьбі, погойдуванні ногою, постукуванні олівцем по столу та ін. На руховій активності побудовані всі нейропсихологічні корекційно-розвивальні програми! Ось чому слід пам'ятати, що нерухома дитина не навчається!

У ході систематичних занять за кінезіологічними програмами в дитини зникають явища дислексії, розвиваються міжпівкульні зв'язки, поліпшується пам'ять і концентрація уваги. У зв'язку з поліпшенням інтегративної функції мозку в багатьох дітей спостерігається значний прогрес у здібностях до навчання та вміння керувати своїми емоціями.

Кінезіологічні вправи використовуються безпосередньо в освітній діяльності, на фронтальних, індивідуально-підгрупових заняттях з розвитку і корекції мовлення.

Комплекси кінезіологічних вправ, використовуються в логопедичній роботі: по корекції порушень фонематичного слуху (нормалізує темп і ритм мови, вміння розрізняти звуки, визначати їх кількість і послідовність звуків в слові); по корекції порушень звуковимови (підготовлює органи артикуляції до постанови звуків, формує правильне мовне дихання, автоматизує поставлені звуки ізольовано, в складах, словах, словосполученнях, реченнях); по корекції порушень лексико-граматичної будови мови (збагачує словниковий запас, формує навички словозміни, словотворення).

У роботі з формування фонематичного сприйняття (навичок диференціації звуків) виконуються кінезіологічні вправи, доповнюючи собою навчальні дії.

Для постанови звуків, необхідно навчити дитину диференційному диханню, правильно виробленому повітряному струменю, що дозволяють вправи: «Свічка», «Дихаємо носом», «Пірнальник».

За етапом вимовних умінь слідує етап автоматизації, перетворення умінь в міцні навички, що досягається в результаті кінезіологічних вправ і мовної практики. Виконуючи рухи кінезіологічних вправ, діти вимовляють поставлений звук ізольовано, в складах, словах, словосполученнях, віршах і чистомовках. Наприклад, вправа «Колечко» можна виконувати, вимовляючи відпрацьований звук (склад, слово ...). По черзі перебирати пальці рук, з'єднуючи в кільце великий палець і послідовно вказівний, середній, безіменний і мізинець, одночасно промовляючи звук «Ш». На етапі автоматизації звуку «Ш» в складах вимовляємо склад «ша» («шо», «шу» ...), далі слова, словосполучення, вірші і потішки. Наприклад, вправа «Бравий солдат і тряпичная лялька» доповнено завданням: диференціація твердих і м'яких приголосних звуків, змінили назву вправи: «Солдат Захар стоїть по стійці смиренно, а лялька Зіна м'яка, як тряпина». Логопед звертає увагу дітей на перші звуки імен (Захар - «З» твердий приголосний, Зіна - «зь» м'який звук), потім називає приголосні тверді і м'які, а діти, почувши твердий звук, повинні випрямитися і витягнутися в струнку як солдат, називає м'який приголосний звук – розслабитися і стати такими ж м'якими і рухливими, як тряпичная лялька. Вибираючи правильну дію, діти бувають то солдатом, то лялькою, розрізняючи при цьому тверді і м'які приголосні звуки. Цю вправу можна застосовувати, вирішуючи завдання: диференціація голосних та приголосних звуків; диференціація дзвінких та глухих приголосних звуків; диференціація твердих та м'яких складів; диференціація звуків (з-ш, з-ж, л-р, п-б, т-д і т.д.).

У роботі з формування звукоскладового аналізу і синтезу слова вчимо дітей визначати кількість складів у слові, проводити аналіз голосних і приголосних звуків. Наприклад, вправи «Перехресне марширування» та «Колечко» підходять для поділу слів на склади. Виконуючи ритмічні дії, діти промовляють слова по складах. По корекції порушень лексико-граматичної будови мови кінезіологічні вправи можна з успіхом

застосовувати і на фронтальних заняттях з розвитку лексико-граматичної будови мови. Наприклад, когнітивна вправа «Риба, птиця, звір» відмінно підходить для уточнення та диференціації словника за лексичними темами. Початкове положення дітей – сидячи на підлозі. Логопед вказує на кожну дитину і вимовляє: «Риба, птиця, звір, риба, птиця, звір». Той гравець, на якому зупинилася лічилка, повинен швидко назвати і зобразити відповідну тварину (наприклад, «риба – щука», «звір – ведмідь»). Якщо відповідь правильна, логопед продовжує гру, якщо відповідь невірна – дитина вибуває з гри. Гра може проводитися за різними лексичними темами: «Овочі – фрукти – ягоди», «Гриби – ягоди – дерева», «Пори року: зима – весна – літо – осінь» і т.п.

Застосовуючи на заняттях вправу «Дзеркало» (робота в парах), переслідуюмо відразу кілька завдань.

Логопед проводить попередню роботу по темі «Дикі тварини»: збагачуючи словник словами-ознаками, погоджуючи прикметники з іменниками в роді, удосконалюючи вміння складати описову розповідь. Наприклад, описуючи тварину - ведмідь, діти встають обличчям один до одного. Один з дітей виконує рухи руками або ногами, зображуючи ведмедя, інший повинен їх дзеркально відобразити. Додаючи мовний супровід в застосуванні кінезіологічних вправ, підбираємо вірші-римування на певну лексичну тему.

Ефект кінезіологічних вправ посилюється, якщо виконувати: під рахунок, під музику, з ударами, з рухами рук (поперемінно кожною рукою і двома руками разом), з рухом очей.

Хочу поділитися досвідом проведення занять за кінезіологічними програмами для дітей із порушенням мовлення в умовах дошкільного закладу. Кінезіологічні вправи поділені за змістом, їх призначенням та запропоновані до використання в різні режимні моменти дня: під час ранкової гімнастики; кінезіологічні хвилинки на заняттях; комплекси кінезіологічних вправ на фізкультурних заняттях; акватерапія (басейн); музичні заняття (логоритмика з рухами); на прогулянці; під час ігрової діяльності.

Розроблено кінезіологічний супровід в методичному аспекті: в індивідуальних планах на кожну дитину, в перспективному плануванні корекційної роботи, в календарних планах логопеда (музичного керівника, інструктора з плавання, вихователів)

У ході систематичних занять за кінезіологічними програмами в дитини зникають явища дислексії, розвиваються міжпівкульні зв'язки, поліпшується пам'ять і концентрація уваги. У зв'язку з поліпшенням інтегративної функції мозку в багатьох дітей спостерігається значний прогрес у здібностях до навчання та вміння керувати своїми емоціями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Деннісон І. Деннісон Г. Програма «Гімнастика мозку». Переклад Масгутової С.М. – Москва: 1997.- 67 с.
2. Лурія А.М. Мовлення та мислення. (Текст) / Лурія А.М. – Москва: МДУ, 1975. – 120с.
3. Сиротюк А.Л. Вправи для психомоторного розвитку дошкільників. (Практичний посібник) / Сиротюк А.Л. – Москва : 2008. – 42с., 46-53.
4. Сиротюк А.Л. Корекція розвитку інтелекту дошкільників. – Москва: ТЦ Сфера, – 48с.

УДК 37.013.42 – 051:373

Любов Федорук,
соціальний педагог ЗОШ І-ІІІ ступенів № 10
м. Маріуполь

РОЛЬ І ФУНКЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Офіційно професія «соціальний педагог» з'явилася в нашій країні порівняно

нещодавно. І суспільство ще не зовсім знає чи розуміє, хто такий соціальний педагог. Найчастіше соціального педагога плутають або із соціальним працівником, або з практичним психологом.

При цьому соціальний педагог відноситься до структурного компоненту психологічної служби системи освіти України. Психологічна служба забезпечує своєчасне і систематичне вивчення психофізичного розвитку здобувачів освіти, мотивів їх поведінки і діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, статевих та інших індивідуальних особливостей, сприяє створенню умов для саморозвитку та самовиховання, виконанню освітніх і виховних завдань закладів освіти. Метою діяльності психологічної служби у системі освіти є надання психологічної допомоги (психологічної підтримки) всім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань системи освіти.

У своїй діяльності психологічна служба у системі освіти керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», іншими нормативно-правовими актами та цим Положенням.

До складу психологічної служби у системі освіти входять: практичні психологи і соціальні педагоги закладів освіти. За своїм статусом практичні психологи та соціальні педагоги закладів освіти належать до педагогічних працівників і відповідно до законодавства користуються всіма правами і гарантіями, передбаченими для педагогічних працівників.

На посаду соціального педагога призначається особа, яка має вищу або середню освіту зі спеціальності «Соціальна педагогіка», дотримується вимог Етичного кодексу, професійно компетентний, забезпечує нормативні вимоги до рівня навчально-виховної роботи у соціальному середовищі, відповідає загальним етичним та культурним вимогам до педагогічних працівників

Соціальний педагог закладу освіти, установи здійснює:

- соціально-педагогічний патронаж здобувачів освіти, колективу та мікрогруп, осіб, які потребують піклування чи перебувають у складних життєвих обставинах тощо;
- просвітницьку роботу та профілактику відхилень у поведінці здобувачів освіти; злочинності, алкоголізму, наркоманії, інших залежностей і шкідливих звичок;
- вивчення та визначення соціальних умов і розвитку здобувачів освіти, мікроколективу (класу чи групи), шкільного, студентського колективу в цілому, молодіжних та дитячих громадських організацій.

Соціальний педагог закладу освіти, установи бере участь у:

- співпраці закладів освіти з державними установами, громадськими організаціями, органами територіального самоврядування, громадськістю;
- роботі педагогічної ради, психолого-педагогічних консилиумів, семінарів і засідань методичних об'єднань;
- плануванні і реалізації завдань соціалізації здобувачів освіти, адаптації їх у новому колективі і соціальному середовищі, наданні допомоги дітям і сім'ям, що знаходяться у складних життєвих обставинах або потребують посиленої педагогічної уваги чи мають особливі освітні потреби;
- наданні допомоги дітям і сім'ям, які визнані постраждалими від військових конфліктів;
- корекційно-розвитковій і виховній роботі, яка здійснюється відповідними фахівцями закладу освіти, представниками громадянського суспільства, міжнародними організаціями;
- забезпеченні інклюзивного навчання засобами соціально-педагогічного

патронажу здобувачів освіти і їх батьків (законних представників).

Соціальний педагог закладу освіти, установи сприяє:

- взаємодії закладів освіти, сім'ї і суспільства у вихованні здобувачів освіти, їх адаптації до умов соціального середовища, забезпечує консультативну допомогу батькам, або особам, які їх замінюють;

- подоланню особистісних, міжособистісних, внутрішньосімейних конфліктів;

- захисту прав дітей та учнівської молоді, за відповідним дорученням представляє їхні інтереси у правоохоронних і судових органах та інших організаціях;

- формуванню в здобувачів освіти відповідальної поведінки, навичок здорового способу життя, збереженню репродуктивного здоров'я, готовності до самореалізації тощо;

- соціальній адаптації здобувачів освіти в соціальному середовищі, колективі закладу освіти;

- участі здобувачів освіти у науковій, технічній, художній творчості, спортивній, суспільно-корисній діяльності, життєвому і професійному самовизначенні, становленні активної громадянської позиції особистості, формуванню відповідальної поведінки.

Атестація практичних психологів, соціальних педагогів, методистів, працівників навчально-методичних центрів психологічної служби у системі освіти здійснюється відповідно до законодавства.

Відповідно до навантаження (одна ставка) тривалість робочого тижня практичного психолога та соціального педагога закладу освіти становить 40 годин. З них 50 % робочого часу відводиться для безпосередньої роботи з учасниками освітнього процесу (просвітницька, діагностична, консультативна, корекційно-відновлювальна діяльність тощо), а 50 % – на підготовку до проведення соціально-психологічних заходів, оформлення робочої документації, планування, звітність, підбору інструментарію тощо.

Таким чином, соціальний педагог – це професія, яка поєднує в собі самого звичайного вчителя і психолога, аналітика. Допомогти дитині знайти себе, компенсувати соціальне неблагополуччя цікавою справою, знайти нових друзів і однодумців – це головний успіх в роботі соціального педагога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анотований каталог інноваційного педагогічного досвіду працівників психологічної служби системи освіти України / за заг. ред. В. Г. Панка / упорядники: Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко – К. : Шкільний світ, 2008. – 70 с.
2. Бовть О. В Психокорекційна робота з попередження агресивності у дітей молодшого шкільного віку / О.В. Бовть // Практична психологія та соціальна робота. – 1998. – № 1. – С. 18–20.
3. З досвіду роботи психолого-медико-педагогічних консультацій України : посібник / Упорядники: А. Г. Обухівська, Т. Д. Ілляшенко. – Кам'янець-Подільський; ПП Мошак М.І., 2008. – 208 с.
4. Про освіту // Закон України Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
5. Семиченко В. А. Психология социальных отношений / В. А. Семиченко. – К. : Магістр-5, 1999. – 168 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ: ПОШУКИ, РЕЗУЛЬТАТИ, ПЕРСПЕКТИВИ

УДК 371.315.6:51

Ірина Гіріна,
*вчитель фізичної культури ЗОШ I-III ступенів № 37,
здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»*

ПІДГОТОВКА УЧНІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ЗАХИСТУ ВІТЧИЗНИ ДО НОВИХ НОРМАТИВІВ У РАМКАХ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Прикладна фізична підготовка учнів здійснюється на планових заняттях та у процесі засвоєння інших основних розділів предмета. Основною формою фізичної підготовки є навчально-тренувальні заняття. Особливості навчання та умови виконання вправ з прикладної фізичної підготовки відповідають Настанові з фізичної підготовки у Збройних Силах України [2; 3]. Висока ефективність занять досягається скороченням часу на перешикування і пересування, коротким поясненням, виконанням вправ усіма учнями одночасно або потоком на багатопролітних гімнастичних приладах і тренажерах.

Заняття спрямовані на формування і удосконалення навичок у подоланні перешкод і метанні гранат, на виховання впевненості у своїх силах, сміливості та рішучості. Вони проводяться на спеціально обладнаних смугах перешкод і на місцевості, дообладнаній перешкодами і мішенями. До змісту занять включаються: подолання горизонтальних і вертикальних перешкод індивідуально і у складі підрозділу; метання гранат на влучність; контрольна вправа на єдиній смузі перешкод.

Особливістю занять з основ самозахисту є окремий блок уроків «Зброя в бою». До початку занять учні оволодіють деякими прийомами застосування зброї у наступальному бою (удари прикладом, уколи багнетом) під час занять з тактичної підготовки. Завданням занять означеного блоку є навчання учнів прийомам захисту зброєю та обеззброювання противника в оборонному бою.

Пересування навчальних підрозділів до місць занять з інших розділів предмета, у ході занять та під час повернення з них супроводжується фізичним тренуванням учнів. До змісту тренування включається прискорене пересування у пішому порядку з подоланням природних і штучних перешкод, інші прийоми та дії, що входять до змісту прикладної фізичної підготовки.

Кожен учень протягом навчального року повинен бути перевірений і оцінений за всіма нормативними вправами програми. Із учнями, які слабко фізично підготовлені, а також з тими, хто переніс захворювання, проводяться додаткові заняття за рахунок годин позакласної роботи з поступовим підвищенням фізичного навантаження [3].

Головна увага на заняттях звертається на набуття учнями практичних навичок. Теоретичний матеріал повинний викладатися тільки в тому обсязі, який необхідний для свідомого виконання практичних прийомів. Їх відпрацювання на заняттях доцільно проводити у такій послідовності: показ прийому, його виконання за елементами учнями, тренування відповідно до встановлених нормативів часу. На показ прийому рекомендується відводити 25% навчального часу, на виконання – 50% і на тренування – 25%. Для кращого засвоєння практичних прийомів доцільно поділяти навчальний підрозділ на групи, у яких по черзі одні учні представляють поранених, інші відпрацьовують прийом. Переходити до відпрацьовування чергового прийому необхідно тільки після засвоєння попереднього.

З метою удосконалення знань і практичних навичок учнів щодо порядку огляду та надання першої медичної допомоги викладачі предмета можуть опрацьовувати заходи першої медичної допомоги на тактичних заняттях (без збільшення загального часу на проведення заняття) з предмета. Перевірка рівня знань, вмінь і навичок учнів

здійснюється у ході навчальних занять, а також може уточнюватися під час занять з тактичної і вогневої підготовки.

На заняттях учні вивчають вражаючі фактори і способи захисту від ядерної, хімічної, біологічної, запалювальної та звичайної зброї і впливу СДОР (Сильнодіючі отруйні речовини), набувають первинних навичок у використанні засобів індивідуального захисту, спеціальної обробки, а також навчаються діям в умовах застосування зброї масового ураження та інших надзвичайних ситуацій. Навички, які отримані на заняттях, вдосконалюються на заняттях з інших предметів навчання, особливо під час занять з тактичної підготовки.

Вивчення впливу зброї масового ураження і впливу СДОР на організм людини, заходів і засобів захисту від них здійснюється методом розповіді з використанням навчальних (тренувальних) засобів. Вивчення прийомів користування засобами індивідуального захисту здійснюється методом показу з переходом до тренування учнів за раптовою подачею команд і сигналів. Особлива увага звертається на правильність надівання засобів індивідуального захисту. Для навчання учнів виявленню радіаційного та хімічного зараження використовуються прилади радіаційної, хімічної розвідки та контролю, тренажери приладів та комплекти контрольних індикаторних трубок. Захисні властивості місцевості, фортифікаційних споруд, засобів індивідуального захисту вивчаються практично з використанням засобів захисту, імітаційних засобів і наочних посібників.

На заняттях з вивчення запалювальних речовин та захисту від них учням показується вплив запалювальних речовин на обмундирування, засоби індивідуального захисту, техніку, фортифікаційні спорудження, відпрацьовуються прийоми захисту і надання допомоги в разі ураження. Може проводитися тренування у гасінні запалювальних речовин і подолання осередків (смуги) пожеж. З метою удосконалення умінь і навичок учнів як на планових, так і на польових заняттях з інших розділів предмета в обов'язковому порядку відпрацьовуються відповідні нормативи з основ цивільного захисту. Перевірка рівня знань, вмінь і навичок учнів здійснюється у ході навчальних занять, а також може уточнюватися під час занять з тактичної, вогневої, військово-медичної підготовки, занять з основ медичних знань і першої допомоги.

Викладення і засвоєння програми на належному рівні, без застосування сучасних технологій, неможливе. Тому важливим напрямом є впровадження комп'ютерних графічно-інформаційних технологій у навчання предмету. Перед викладачами постане проблема – розробка електронного програмного забезпечення навчального матеріалу цієї програми.

Зміст матеріалу програми враховує зміни, що відбулися протягом останніх років у системах військової підготовки ЗСУ та цивільного захисту населення, у європейському та міжнародному просторі. Зважаючи на це і на перспективи розвитку освіти програмою слід користуватися творчо, враховувати та подавати учням будь-які позитивні зміни, що відбуваються у зазначених системах і просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Герасимович Я. Я. Оздоровчі напрямки фізичного виховання на сучасному етапі / Я. Я. Герасимович // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. – Вип. 64. – Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів: ЧДПУ, 2009. – С. 474-476.
2. Наказ МОН України від 13.07.2017 № 1021 «Про організаційні питання запровадження Концепції Нової української школи у ЗНЗ I ступеня». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://don.kievcity.gov.ua/files/2016/8/.../lust_2016-2017p.

3. Навчальна програма предмета «Захист Вітчизни», затверджена наказом МОН від 27.08.2010 № 834 зі змінами, що внесені наказом МОН від 29.05.2014 № 657. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://don.kievcity.gov.ua/files/2016/8/.../lust_2016-2017p.

УДК 373.3/5.091.2

Дар'я Глушкова,
*здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ
м. Маріуполь*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Повноцінний і всебічний розвиток особистості школяра може забезпечити лише якісна шкільна освіта. Одним із кроків до цього є профільне навчання в старшій школі. Методологічними засадами профільної освіти є: принципи особистісно-орієнтованої освіти, інтеграції та диференціації навчального процесу, державні документи та постанови Міністерства освіти і науки України про освіту.

Профільне навчання є одним із ключових напрямів модернізації й удосконалення системи освіти нашої держави й передбачає реальне й планомірне оновлення школи старшого ступеня, яка б найбільшою мірою враховувала інтереси, нахили і здібності, можливості кожного учня, в тому числі з особливими освітніми потребами, у контексті соціального та професійного самовизначення і відповідності вимогам сучасного ринку праці. Такий підхід до організації освіти старшокласників не лише найповніше реалізує принцип особистісно орієнтованого навчання, а й дає змогу створити найоптимальніші умови для їхнього професійного самовизначення та подальшої самореалізації [2].

Профільна школа передбачає практичну спрямованість освіти, подолання відірваності знань від реального життя, посилення прикладного аспекту знань, необхідність вивчення предмета у тісному зв'язку з потребами практики, науки і техніки, тобто вміння учнів застосовувати знання на практиці [3]. Профіль навчання визначається з урахуванням інтересів та можливостей учнів, перспектив здобуття подальшої освіти і професійних перспектив учнівської молоді; кадрових, матеріально-технічних, інформаційних ресурсів школи; соціокультурної і виробничої інфраструктури району, регіону. Школи формують профілі навчання за рахунок комбінації базових, профільних, вибірково-обов'язкових предметів, спеціальних курсів, курсів за вибором та факультативів відповідно до профільного самовизначення учнів [2].

У більшості країн Європи учні до 6-го року навчання в основній загальноосвітній школі формально одержують однакову підготовку. До 7-го року навчання учень повинен визначитись у виборі свого подальшого шляху. Кожному учню пропонуються два варіанти продовження освіти в основній школі: «академічний», який у подальшому дає можливість отримати вищу освіту, та «професійний», що містить переважно прикладні та профільні дисципліни.

У США профільне навчання існує на останніх двох чи трьох роках навчання в школі. Учні можуть вибрати три варіанти профілю: академічний, загальний і професійний, в якому дається перед професійна підготовка [3].

Аналіз закордонного досвіду дозволяє виділити основні загальні риси організації навчання на старшому ступені загальної освіти:

1. Загальна освіта на старшому ступені в усіх розвинених країнах є профільною.
2. Як правило, профільне навчання охоплює два або три останні роки навчання у школі.

3. Частина учнів, які продовжують навчання у профільній школі зростає в усіх країнах і складає не менше 70 %.

4. Кількість обов'язкових навчальних предметів на старшому ступені в порівнянні з основними істотно менша. Серед них присутні в обов'язковому порядку природничі науки, іноземні мови, математика, рідна словесність, фізична культура [4].

Важливим чинником інноваційного розвитку держави є модернізація системи освіти у напрямі підготовки конкурентоспроможної особистості, здатної до сприйняття євро інтеграційних процесів, до функціонування у глобальних соціокультурних перетвореннях. Актуальним завданням сьогодення в галузі освіти є підготовка людини, здатної творити і сприймати зміни та нововведення, налаштованої на набуття ціннісно значущих компетенцій, необхідних їй спочатку для самовизначення у виборі профілю навчання, а потім і професійного самовизначення.

На сьогоднішній день розроблено навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів за рівнями змісту та профілями навчання. Було виокремлено напрями навчання, що включають кілька профілів, саме:

1. Природничо-математичний напрям, що включає фізико-математичний, математичний, фізичний, екологічний, біолого-хімічний, біолого-фізичний, біолого-географічний, біотехнологічний, хіміко-технологічний, фізико-хімічний, агрохімічний профілі.

2. Суспільно-гуманітарний напрям навчання поділяється на профілі: історичний, правовий, філософський, економічний. 3. Філологічний напрям включає в себе такі профілі: української філології, іноземної філології, історико-філологічний.

3. У технологічному напрямі розрізняють технологічний та інформаційно-технологічний профілі.

4. Художньо-естетичний напрям.

5. Спортивний напрям.

Для кожного профілю зазначено кількість годин на профільні і непрофільні предмети, вказано додатковий час на поглиблене вивчення предметів - введення спецкурсів та факультативів (8 - 12% часу від загально навчального навантаження учнів). Із варіантів профільного навчання сьогодні відомі такі:

1. Багато профільний навчальний заклад (ліцей, гімназія), що має кілька напрямів профілізації (наприклад природничо - математичний, художньо - естетичний тощо).

2. Однопрофільні старші школи (10-12-і класи) в місцевостях з малою наповнюваністю класів, де учнів 10-12-х класів готують за одним профілем.

3. Мережева взаємодія шкіл. За такого варіанта учні можуть відвідувати спецкурси за межами школи або дистанційно. У цьому випадку виникають певні фінансові ускладнення, які треба розв'язувати через управління освіти.

4. Профільне навчання за індивідуальними навчальними планами учнів. У цьому випадку найчастіше прийнятним є «метод проєктів» як варіативна модель профілювання, який стимулює інтерес школярів до певних проблем, що передбачає оволодіння певною сумою знань і допомагає побачити їх практичну цінність. Цей метод передбачає (за Н. Шиян) етапи: пошуковий, аналітичний, практичний, презентаційний, контролюючий і має на меті організацію дослідницької творчої діяльності учнів, використання методів самостійної пізнавальної роботи, сприяння розвитку інтелектуальної активності. Цей варіант профільного навчання ще мало поширений в Україні.

За основний спосіб профілізації типові навчальні плани передбачають трирівневу структуру державного компонента: рівень стандарту, академічний рівень і профільний

рівень. При цьому аналіз змісту предметів для вивчення не зазнав суттєвих змін, окрім лише кількості годин і відповідно обсягу навчального матеріалу [5].

Провідне місце в реалізації програм профільного навчання належить підготовці вчителя. Для профільної школи потрібен учитель - генератор ідей, людина творча, у якої високий інтелект. Він має бути мудрим, науково-компетентним, виявляти інтерес до розробки і реалізації нових навчальних програм, володіти психологічними знаннями, культурою спілкування. Вчитель профільних класів повинен бути організатором навчальної, пошукової роботи, консультантом, наставником, мати хорошу фахову та методичну підготовку, вміти зацікавити дітей обраним предметом. Тож підготовка такого вчителя становить проблему для успішної реалізації профільного навчання [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Василенко Н.В. Організація профільного навчання в загальноосвітньому навчальному закладі: навч.-метод. посіб. / Н.В.Василенко. – Вінниця : ВОПОПП, 2010. – 171 с.
2. Зміст, основна мета і структура профільного навчання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: https://sites.google.com/site/smcprofil/materials/for_organizers/material.
3. Коцан Г. І. Профільне навчання. Організаційно-методичний супровід] / Г. І. Коцан. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://ru.calameo.com/books/0046407780ce43079c65c>.
4. Семененко З. В. Організація профільного навчання в умовах позашкільного навчального закладу / З. В. Семененко. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://osvita.smila.com/organizacija-profilnogo-navchannja>.
5. Форми організації профільного навчання [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://sites.google.com/site/smcprofil/materials/for_organizers/formi-organizacii-profilnogo-navcanna.

УДК 371.315.6:51

Юлія Гулінська,
*здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ
м. Маріуполь*

МЕТОДИКА СТВОРЕННЯ АКМЕОЛОГІЧНОГО ПОРТФОЛІО УЧНЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Ідея створення акмеологічного портфоліо в процесі навчання стає все більш популярною в освітніх закладах Європи. Її називають одним із трьох основних трендів сучасної освіти. У зв'язку з цим зростає розуміння того, що показником високих освітніх досягнень на всіх щаблях освіти є не репродукція інформації, а ті вміння й навички, які необхідні учням для успішної реалізації життєвих і професійних стратегій [1, с. 4].

Актуальною стає задача пошуку такого засобу, як акмеологічне портфоліо, яке дозволяє оцінити здібності учнів виконувати завдання в реальній ситуації, самостійно знаходити інформацію і отримувати необхідні знання, вирішувати проблеми, що створює для них підстави бути ефективними в будь-якій діяльності. Таким чином, видається цікавим і актуальним створення акмеологічного портфоліо учня в процесі навчання англійської мови в загальноосвітніх навчальних закладах [1, с. 6].

Метою статті є розгляд методики створення акмеологічного портфоліо учня в процесі навчання англійської мови в закладах освіти.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- розглянути теоретичні аспекти планування рекламної кампанії;

- з'ясувати сутність методики створення акмеологічного портфоліо учня в процесі навчання англійської мови в загальноосвітніх навчальних закладах;
- визначити структуру методики створення акмеологічного портфоліо учня в процесі навчання англійської мови в загальноосвітніх навчальних закладах;
- розробити способи методики створення акмеологічного портфоліо учня в процесі навчання англійської мови в загальноосвітніх навчальних закладах [2, с.72].

Ідея акмеологічного підходу до навчання учнів молодшого шкільного віку була поширена ще в XIX ст. в Німеччині. У Гамбурзі її прихильниками були Альфред Ліхтварк, Конрад Ланге, Фріц Гансберг, Генріх Шарельман і інші. Так, Г. Шарельман вказував, що тільки на основі співпраці з дітьми в умовах вільної і радісної творчості вчителів і учнів можливий справжній успіх навчання та виховання.

Ідеї відновлення традиційних систем навчання, бажання піти від їх недоліків займали і займають уми педагогів усіх розвинених країн протягом багатьох років. Однією з таких ідей, що виникли в середині 80 - х років в США, стало використання в сфері освіти технології «Портфоліо», яка поступово стала популярною у всьому світі, в тому числі і в Росії і Україні. Технологія портфоліо, ставлячись до ряду «автентичних» індивідуалізованих оцінок, орієнтована не стільки на процес оцінювання, скільки на самооцінку.

Основною метою автентичного оцінювання є надання допомоги учням у розвитку їх здібностей аналізувати власну діяльність, зіставляти її з загальноприйнятими стандартами і на основі цього переглядати вдосконалювати, перенаправляти свою енергію, проявляючи ініціативу для досягнення власного прогресу.

Використання технології акмеологічного портфоліо дозволяє вирішити ряд найважливіших педагогічних завдань: підтримувати високу навчальну мотивацію; заохочувати активність і самостійність учнів, розширити можливості навчання та самонавчання; розвинути навички рефлексивної оціночної діяльності; сформувати вміння вчитися, ставити цілі, планувати і організовувати власну навчальну діяльність.

Основними стратегічними цілями методики створення акмеологічного портфоліо учня є підтримувати і стимулювати навчальну мотивацію школярів, розвивати навички рефлексивної та оціночної діяльності учнів, формувати вміння вчитися - ставити цілі, планувати і організовувати власну навчальну діяльність, закладати додаткові передумови і можливості для успішної спеціалізації [2, с.74].

Значимість роботи полягатиме тому, що результати дослідження, накопичений і оброблений матеріал можуть у подальшому сприяти підвищенню ефективності роботи в питанні про методику створення акмеологічного портфоліо учня в процесі навчання англійської мови в загальноосвітніх навчальних закладах [2, с.75].

Її практична складова полягає в тому, що самостійне створення методики акмеологічного портфоліо учня, дозволило скласти найбільш чітку картину про стан навчання англійської мови в загальноосвітніх навчальних закладах. Це дозволило поглянути на проблему під дещо іншим кутом, зрозуміти витoki самої проблеми і запропонувати її рішення [3, с.105].

Саме на це ми плануємо робити наголос при розробці методики створення акмеологічного портфоліо учня, для досягнення її найбільшої ефективності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горелова Т. П. Портфоліо—альтернативний спосіб оцінювання результатів навчання / Т. І. Горелова // Управління початковою школою. – 2009. – №6. – С.17.
2. Лунгу Т. П. Соціальна психологія: підручник / Т. П. Лунгу. – СПб.: Пітер, 2015. – 511 с.
3. Павлова Е. Ю. Портфоліо у початковій школі / Е. Ю. Павлова, А. С. Гордєєв, Ю. С. Шмигін. – М.: Наука, 2014. – 136 с.

УПРОВАДЖЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРСПЕКТИВНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Політичні та соціально-економічні зміни, що відбуваються в нашому суспільстві, зумовили докорінну модернізацію освітньої галузі. Це стосується, насамперед, прийняття нового Закону України «Про освіту», запровадження Нової української школи, що передбачає широку профілізацію освітнього процесу на рівні старшої загальноосвітньої школи.

Ідея профільності старшої школи вже не викликає сумніву серед педагогів. Її реалізація передбачає попереднє самовизначення підлітка, здійснення відносно відповідального для нього кроку - вибору спрямування профілю власної навчальної діяльності. Отже, цей етап, етап допрофільної підготовки, не менш важливий для дитини, ніж етап профільної підготовки.

У свою чергу профільна підготовка – це система психологічної, педагогічної, інформаційної й організаційної діяльності, яка сприяє самовизначенню учнів відносно профілів подальшого навчання і сфери професійної діяльності [2, с.12].

Профільна старша школа має створити реальні умови для професійного самовизначення кожного учня, сприяти рівному доступу до якісної освіти всіх категорій учнів, забезпечити реалізацію особистісно-орієнтованого принципу організації навчального процесу, індивідуалізації та диференціації навчання, упровадження дистанційного навчання на основі інформаційних технологій.

У комплексі заходів, спрямованих на модернізацію системи загальної середньої освіти, діяльність по реалізації завдань щодо профілізації старшої школи займає провідне місце [4, с.20].

Метою профільного навчання у старшій школі є:

1. Забезпечення можливостей для рівного доступу до здобуття: загальноосвітньої профільної та початкової допрофільної підготовки, безперервної освіти впродовж усього життя.

2. Виховання особистості здатної до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства, а також формування в дітей прагнення до саморозвитку та самоосвіти.

3. Набуття навичок самостійної науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності.

4. Розвиток інтелектуальних, психічних, творчих, моральних, фізичних, соціальних якостей учнів.

Основними завданнями профільного навчання є: створення умов для врахування й розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старшої школи в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки; виховання в учнів любові до праці, забезпечення умов для їхнього життєвого і професійного самовизначення, формування готовності до свідомого вибору і оволодіння майбутньою професією; формування соціальної, комунікативної, інформаційної, технічної, технологічної компетенцій учнів на допрофесійному рівні, спрямування молоді щодо майбутньої професійної діяльності; забезпечення наступно-перспективних зв'язків між загальною середньою і професійною освітою відповідно до обраного профілю.

Очікуваним результатом профільного навчання є соціально зріла, комунікативна, інформаційно, технічно та технологічно компетентна особистість випускника школи.

Важливою є й актуалізація умов для профілізації у навчально-виховному процесі, а саме:

- застосування педагогічних технологій, зокрема інноваційних, використання активних методів навчання, сучасних методик;
- ступінь співвідношення педагогічного керівництва та самоорганізації у навчальному процесі;
- використання різнорівневих завдань та інших прийомів реалізації принципів індивідуального підходу та диференціації у навчанні;
- відповідність відібраного змісту навчання поставленій меті, яка узгоджена з потребами учнів та їх психолого-педагогічними можливостями.

Важливою інновацією профільного навчання та профорієнтаційної роботи в школі є співпраця з вищими навчальними закладами та підприємствами. Однією з таких інновацій є інноваційно-освітній проект «Школа – ВНЗ – Підприємство», який у 90-х роках ХХ століття був розроблений та впроваджений у Маріупольській спеціалізованій школі № 40 імені Миська Євгена Михайловича. На перспективу, враховуючи соціальні запити міста, було прийнято рішення створити умови для підготовки висококваліфікованих спеціалістів металургійного виробництва, починаючи зі шкільної парти. Головним завданням у межах цього проекту стало забезпечення випускників якісними знаннями, організація цілеспрямованої профорієнтаційної роботи серед учнів, підготовка висококваліфікованих спеціалістів для металургійного виробництва та їх працевлаштування за спеціальністю.

Взаємопартнерство в системі «Школа – ВНЗ – Підприємство», здійснюється з метою реалізації Концепції профільної освіти, що виявляється у таких формах співпраці:

- викладання профільних дисциплін, спецкурсів та факультативів викладачами ВНЗ, докторами, кандидатами наук, доцентами, аспірантами;
- участь учнів та вчителів у науково-практичних конференціях, семінарах, що проводять інститути та факультети ВНЗ;
- здійснення наукового супроводу учнівських дослідницьких робіт МАН викладачами ВНЗ;
- проведення для учнів профільних лекцій викладачами ВНЗ.

Великим плюсом у підготовці майбутніх студентів також є те, що вони проходять навчальну практику під час канікул на базі університету, беруть активну участь в університетських предметних олімпіадах, конкурсах, науково-технічних конференціях. Університет надає можливість використання лабораторій та обладнання університету, методичну допомогу вчителям і учням, організовує профорієнтаційні заняття на кафедрах університету.

Випускники – учасники проекту «Школа – ВНЗ – Підприємство», успішно закінчивши школу, позачергово зараховуються до університету. Як студенти, вони автоматично стають учасниками проекту «Підготовка висококваліфікованих спеціалістів на замовлення підприємства». Майбутнім менеджерам металургійної промисловості викладають додаткові профільні дисципліни.

Досвід роботи цього проекту з підготовки висококваліфікованих конкурентноспроможних спеціалістів вивчають та переймають підприємства та вищі навчальні заклади не тільки України, а й за її межами. Соціально спрямований інноваційний проект «Школа – ВНЗ – Підприємство» – прекрасний симбіоз із надання теоретичних і практичних освітніх послуг високого рівня для підготовки майбутніх менеджерів окремої галузі.

Таким чином, диференціація та індивідуальний підхід, а також інтеграція при профільному навчанні, згідно з вищерозглянутим проектом, дають можливість молодій людині у загальноосвітньому закладі не тільки правильно обрати, а й максимально підготуватись до оволодіння майбутньою професією.

Продовжуючи традиції школи, вважаю що сучасна епоха висуває нові вимоги до молоді людини – бути орієнтованою на вибір професії та постійно вдосконалюватись, – що і робить її успішною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єдинак С. Профорієнтація школярів. Виховний аспект/С.Єдинак // Завуч. – 2011. - № 36 (474). – С. 13-15.
2. Концепція профільного навчання в старшій школі, затверджена наказом МОН України від 11.09.09 р. № 854. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/4827/
3. Профільне навчання // Завуч. – 2010. – Спецвипуск № 10 (412). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: profnavch1.blogspot.com/
4. Сташевська І., Горшovenко О. Моделюємо профільне освітнє середовище/ І. Сташевська, О. Горшovenко // Завуч. – 2013. - № 3 (501). – С. 20-24.
5. Стороженко Н., Буга Л. Профільне навчання: досвід, проблеми // Н.Стороженко, Л.Буга //Завуч. – 2012. - № 3 (477). – С. 19-23.
6. Ткаченко Т. Вибір успішної професії /Т.Ткаченко// Директор школи. – 2016. № 3 - 4 (771-772). – С. 94.

УДК 373.3/5.016:811.111:004

Марина Журба,

*вчитель англійської мови ЗОШ І-ІІІ ступенів № 47
м. Маріуполь*

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У сучасному світі найбільш актуальним завданням освіти є формування комунікативної культури учнів. Стрімкий розвиток інформаційного суспільства, прояв і широке поширення технологій мультимедіа, електронних інформаційних ресурсів, мережевих технологій дозволяють використовувати інформаційно-комунікативні технології як засіб навчання, спілкування, виховання, інтеграції в світовий простір. Сукупність традиційних та інформаційних напрямків впровадження інформаційної технології створює передумови для реалізації нової інтегрованої концепції застосування ІКТ в освіті. Даній проблемі присвячені роботи В.П. Беспалько, Ю.С. Брановського, Е.С. Полат, І.В. Роберт, А.Ю. Уварова та інших.

Сучасні комп'ютерні технології характеризуються високою комунікативною можливістю і активним включенням учнів у навчальну діяльність, активізують потенціал знань і умінь навичок говоріння та аудіювання, ефективно розвивають навички комунікативної компетенції у школярів. Це сприяє адаптації до сучасних соціальних умов, тому що суспільству потрібні люди, які швидко орієнтуються в сучасному світі, самостійні та ініціативні, що досягають успіху в своїй діяльності та володіють іноземними мовами.

У роботі висвітлено проблему використання інформаційно-комунікативних технологій в процесі викладання англійської мови в закладах загальної середньої освіти; визначено види інформаційно-комунікативних технологій та умови їхнього використання під час викладання англійської мови.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування, розробка та експериментальна перевірка методики застосування інформаційно-комунікативних технологій в процесі викладання англійської мови, спрямованої на розвиток інформаційної, лінгвістичної і комунікаційної компетенції учнів.

Теоретичне значення роботи визначається в комплексному дослідженні та аналізі можливостей застосування сучасних інформаційно-комунікативних технологій в навчанні англійської мови в загальноосвітніх навчальних закладах.

Практичне значення дослідження полягає у створенні сайту вчителя англійської мови з наочними прикладами використання інформаційно-комунікативних технологій у викладанні англійської мови в загальноосвітніх навчальних закладах.

Сучасній дитині недостатньо дати лише знання. Ще важливо навчити користуватися ними. Знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці. Звісно, що використання інформаційних технологій у навчальному процесі значно підвищує ефективність засвоєння матеріалу учнями. Знайомство з комп'ютерними навчальними програмами спонукає змінити своє ставлення і до викладання іноземної мови в школі.

ІКТ є рушійною силою, оскільки педагоги розуміють, що поєднання цифрових технологій і ресурсів дає більше можливостей для розширення горизонтів і поліпшення якості навчання, викладання та підготовки, ніж всі попередні освітні технології від шкільної дошки до телебачення. Велика частина викладання та навчання є вербальної, будь то слова, числа, формули або зображення. Цифрові навчальні матеріали якісно відрізняються від традиційних навчальних матеріалів своєю можливістю керувати ними. ІКТ є координатором, так як Інтернет – це унікальний засіб для широкого, доступного поширення освітнього матеріалу. Оскільки Інтернет також став засобом взаємодії, його потенціал для викладання і навчання став ще більш істотним. Найголовніше, що саме учні мають величезний вплив на впровадження новітніх на всіх рівнях освіти. Шкільні системи розуміють, що повинні пристосуватися до цифрового покоління дітей та обирають онлайн в більшій кількості, ніж будь-коли [1].

Ми виявили, що наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та управлінні закладами освіти і системою освіти має стати інструментом забезпечення успіху нової української школи. Запровадження сучасних технологій в освітній галузі має перейти від одноразових проєктів у системний процес, який охоплює всі види діяльності. Вони суттєво розширяють можливості педагога, оптимізують управлінські процеси, таким чином формуючи в учня важливі для нашого сторіччя технологічні компетентності.

Новий проєкт Закону «Про освіту» передбачає такі ключові компетентності, як: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та, як мінімум, однією з іноземних мов; інформаційно-комунікаційна та цифрова компетентності; здатність до навчання впродовж життя; загальнокультурна компетентність; інші компетентності, передбачені стандартом освіти. У концепції Нової української школи планування і дизайн освітнього простору школи буде спрямований на розвиток дитини і мотивації її до навчання. Освітній простір Нової української школи не обмежуватиметься питаннями ергономіки. Організація нового освітнього середовища потребує широкого використання нових ІТ-технологій, нових мультимедійних засобів навчання. Розвиватиметься інфраструктура для забезпечення різних форм навчання. Зокрема буде створено освітню онлайн платформу з навчальними і методичними матеріалами для учнів, учителів, батьків і керівників навчальних закладів [2].

Ми дійшли висновку, що сучасне викладання англійської мови неможливе без використання інформаційно-комунікативних технологій як на уроці так і під час підготовки до нього. Сучасні технології забезпечують перехід від механічного засвоєння знань до оволодіння умінням самостійно здобувати нові знання. Комп'ютерні технології сприяють розкриттю, збереженню і розвитку особистісних якостей учнів та роблять навчання корисним та цікавим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бадарч Дендев. Информационные и коммуникационные технологии в образовании/ Бадарч Дендев. – М. : ИИТО ЮНЕСКО, 2013. – 320 с.
2. Нова українська школа. Формула НУШ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/about/formula/>

УДК 373.2.091.113

Ірина Зіброва,

*директор НВК «Школа-ліцей інформаційних технологій» № 69
м. Маріуполь*

ПРОЕКТУВАННЯ В СИСТЕМІ РОБОТИ КЕРІВНИКА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Аналіз науково-педагогічної літератури засвідчив наявність значної кількості визначень поняття «проектування» в роботах вітчизняних і зарубіжних учених. У Великому енциклопедичному словнику під редакцією А. Прохорова проектування визначено як процес створення проекту та прототипу, прообразу передбачуваного або можливого стану об'єкта [1, с. 964].

В. Захарченко, Н. Корсікова та М. Меркулов зазначають, що у загальному випадку «проектування» означає процес створення проекту – прототипу, прообразу передбачуваного або можливого об'єкта, стану; проектування визначають як спосіб взаємин людини і предметного світу, як один із корінних атрибутів буття; проектування – це самостійний і надважливий вид діяльності людини [4, с. 271].

Л. Калініна та Т. Капустеринська наполягають, що проектування – це спеціальна, концептуально обумовлена та технологічно забезпечена діяльність, що спрямована на створення образу бажаної системи в майбутньому [5, с. 28].

На нашу думку, найбільш повне тлумачення цього поняття представлено в роботі В. Докучаєвої «Теоретико-методологічні засади проектування інноваційних педагогічних систем». Так, дослідниця наполягає, що ця категорія: а) має інженерно-виробниче походження; б) унаслідок вираженого пошукового, дослідницького, науково-експертного характеру діяльності, що нею позначається, категорія проектування набуває міжгалузевого, універсального значення; в) у змістовному, процесуальному відношенні є категорією психології, оскільки відображує перетворення на ідеальному рівні, у вигляді моделювання (уявного створення) майбутнього об'єкта; г) у сутнісному, смисловому аспекті отримує прояв через поняття нового, якісних (позитивних, прогресивних, революційних) змін [3, с. 17].

Щодо поняття «педагогічне проектування», то у вітчизняній педагогічній науці воно трактується як самостійна поліфункціональна педагогічна діяльність, що зумовлює створення нових або перетворення наявних умов процесу виховання і навчання. Серед основних функцій проектної діяльності прийнято виділяти дослідницьку, аналітичну, прогностичну, перетворювальну, нормувальну.

Для проектування також характерна конструктивність, тобто націленість на здобуття абсолютно визначеного практично значимого результату на основі прогностичного знання. Цим проектна діяльність відрізняється від простого виявлення і опису загальних

педагогічних закономірностей, властивих, наприклад, науково-педагогічної діяльності [5, с. 43].

Таким чином, поняття «педагогічне проектування» може мати два можливі трактування – у широкому та вузькому розумінні. Відповідно, під педагогічним проектуванням у широкому розумінні мають на увазі конструювання теоретичних і нормативних моделей на основі ще більш загальної теорії. Педагогічне проектування у вузькому розумінні визначає створення конкретних проектів, які безпосередньо спрямовують практичну навчальну діяльність [6, с. 21].

Проектування в педагогічному управлінні – це розробка основних ознак, напрямків, способів, умов педагогічної та управлінської діяльності.

Проектувати можна: педагогічні системи (розвиток навчального закладу в цілому, діяльність окремих підсистем, види діяльності та ін.); педагогічні процеси (режим діяльності, стосунки між учасниками педагогічного процесу, освітні технології та ін.); педагогічні ситуації (стан системи діяльності, стосунків, зумовлених певними факторами, та ін.).

Серед принципів проектування в педагогічному управлінні вчені виділяють:

- принцип людських пріоритетів, який орієнтує на людину – учасника підсистем, процесів або ситуацій. Цей пріоритет означає гуманістичний і природовідповідний характер навчання;

- принцип саморозвитку проектованих систем, процесів, ситуацій, що передбачає створення їх динамічними, гнучкими, здатними по ходу реалізації до змін, перебудови, ускладнення або спрощення;

- принцип динамізму, що передбачає рух системи від сутності вищого порядку до сутності більш низького порядку;

- принцип повноти, що передбачає забезпечення реалізації в спроектованому об'єкті системи вимог до його функціонування;

- принцип діагностованості, що передбачає організацію постійного зворотного зв'язку, реалізацію вимірювального інструментарію, моніторинг функціонування системи на практиці;

- принцип конструктивної цілісності, що передбачає встановлення міцної взаємозв'язку між компонентами методичної системи та етапами її проектування та реалізації на практиці [2, с. 35].

Отже, проектна діяльність керівника навчального закладу – це новий тип мислєдіяльності, орієнтований на розробку освітніх програм, проектів, майбутніх станів педагогічних об'єктів і систем на основі тенденції їх розвитку, факторів можливості використання перспективних цілей, аналізу стану об'єктивної дійсності. Вміле застосування теоретичних та процесуально-технологічних засад педагогічного проектування у практиці установ освіти, навчальних закладів є показником високого рівня компетентності, професіоналізму керівних і педагогічних працівників, наявності у них інноваційного мислення. Педагогічне проектування є новою методологією управлінської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Большой энциклопедический словарь / под ред. А. М. Прохорова. – 2-ое издание. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1999. – 459 с.
2. Гурье Л. И. Проектирование педагогических систем : учеб. пособие / Л. И. Гурье; Казан. гос. технол. ун-т. – Казань, 2004. – 212 с.
3. Докучаєва В. В. Теоретико-методологічні засади проектування інноваційних педагогічних систем: автореф. дис ... канд. пед. наук: 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки»

/ Вікторія Вікторівна Докучаєва ; Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2007. – 46 с.

4. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки : навч. посіб. / В. І. Захарченко, Н. М. Корсікова, М. М. Меркулов. – К : Центр учбової літератури, 2012. – 448 с.
5. Калініна Л. М. Проект інноваційної школи: стратегічне планування, управління інноваціями / Л. М. Калініна, Т. Д. Капустеринська. – Х.: Основа, 2007. – 96 с.
6. Спірін О. Проектування алгоритму виконання завдань і дій викладача для дидактичного описання кредитно-модульної системи навчання / О. Спірін // Педагогіка і психологія проф. освіти. – 2007. – № 2. – С. 41–49.

УДК 373.3/5.014:001895

Олена Ігнатова,
*учитель ММТЛ
м. Маріуполь*

ТРЕНІНГОВИЙ МАЙДАНЧИК – ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ОБДАРОВАНІЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Інтеграція України в загальноєвропейський простір потребує розробки нових напрямів роботи з обдарованими учнями. У сучасному світі, де робиться ставка на інтелект, інформацію і високі технології, роль обдарованої особистості у забезпеченні суспільного прогресу є визначальною.

Поширення інновацій в освітній галузі міста зумовило потребу у створенні у ММТЛ інноваційної моделі тренінгового майданчику, який сприяє:

- створенню інноваційно-виховного середовища для популяризації здорового способу життя, профілактиці ризикованої поведінки, формуванню життєвих компетенцій, здатності до соціальної адаптації особистості, здатності реалізуватися в сучасному життєвому просторі;

- створенню інноваційного осередку для апробації та впровадження проектів, програм, спрямованих на здоров'язберігаючі, здоров'яформувальні, здоров'язміцнювальні технології навчання та виховання успішної, конкурентоспроможної особистості;

- запровадженню механізму міжсекторної взаємодії різних урядових та неурядових організацій, які сприяють здійсненню превентивних заходів.

Прикладом форми роботи з обдарованими дітьми є діяльність тренінгового майданчика. Мета діяльності – підвищення рівня поінформованості різних цільових груп (дітей, батьків, педагогів, соціальних педагогів, практичних психологів, керівників) з актуальних питань сьогодення: виховання, популяризації здорового способу життя, організації дозвілля дітей та молоді, управлінського менеджменту.

Завдання полягають у розробці та впровадженні інтерактивних, інноваційно-превентивних програм щодо формування здорового способу життя серед дітей різних категорій, у навчанні педагогів та батьків.

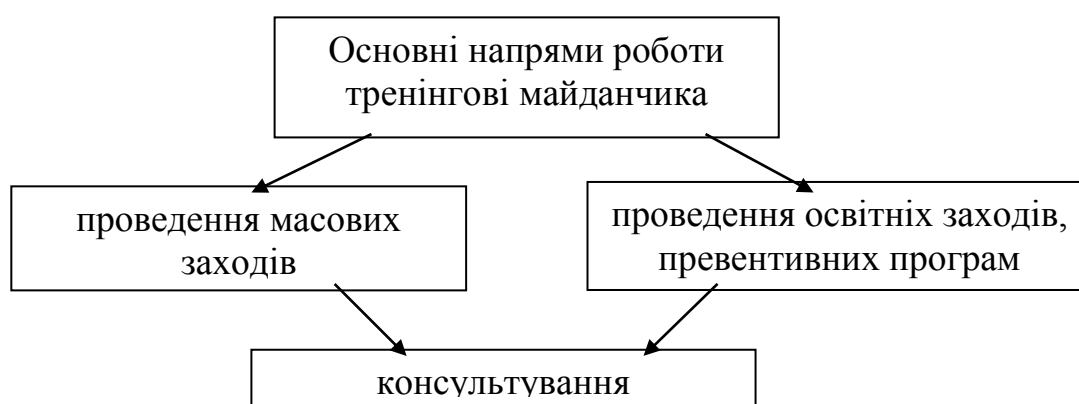
Серед першочергових завдань діяльності інноваційної моделі надання освітніх послуг визначено: сприяння виробленню в учасників тренінг-курсів навичок толерантного ставлення до учнів, батьків та педагогів; розвиток у підлітків навичок самоорганізації в початковій і позашкільній діяльності, а також сприяння в підготовці особистості до свідомого професійного вибору.

Підготовка педагогів, учнів, батьків, відбувається у формі тренінгових занять. Безперечно, така форма навчання дозволяє сформувати в людини нові моделі керування власною поведінкою та діяльністю. Саме в тренінговій діяльності досягається більша

відкритість, прямота в ставленні до себе та інших, розширюється усвідомлення потенціалів власного особистісного зростання та розвитку.

Розроблення, апробація та впровадження інноваційних програм, форм, методів освітньо-профілактичної роботи, які спрямовані на популяризацію здорового способу життя, - одне із завдань роботи тренінгового майданчика. Тренер має відповідний сертифікат із програм «Рівний – рівному» та «Соціальна робота в громаді». Створений збірник вправ для тренінгових занять з обдарованими дітьми «Пізнай себе» спрямований на розвиток упевненості в собі і навчання молоді вільної регуляції своєї поведінки. Ці навички затребувані у стресових ситуаціях, а іспити є одним із факторів хронічного перевантаження. Вправи на тренінгових заняттях можна виконувати як індивідуально, так і в групі. Метою створення системи тренінгових завдань та їх систематизації у збірник є допомога практичним психологам, педагогам-організаторам, класним керівникам у проведенні тренінгових занять для учнів у літній школі і під час складання іспитів.

Відповідно до запитів на тренінговому майданчику проходять семінари-тренінги з різноманітної тематики для різних цільових груп: підлітків, педагогів, батьків.

Тренінговий майданчик – це інноваційна модель надання освітніх послуг різним цільовим групам, але в більшій мірі це стосується обдарованих ліцеїстів.

Основна діяльність тренінгового майданчика полягає в проведенні тренінгів, у використанні активних та інтерактивних методів навчання, що значною мірою підвищує ефективність засвоєння здобутих знань.

Основними завданнями тренінгового майданчика є:

1. Здобуття психологічних знань, поглядів різноманітних психологічних шкіл на особистість людини, процес взаємодії людей, рухомі пружини цієї взаємодії, засоби ефективного спілкування.

2. Здобуття зовнішньо виражених вмінь та навичок спілкування: в парній взаємодії, у складі групи, при контактуванні, при активному прослуховуванні тощо, тобто збагачення техніки і тактики спілкування.

3. Корекція комунікативних установок, таких як: партнерство – взаємодія з позиції сили, щирість – маніпуляція, втягнутість – уникання спілкування, настирність – погодження, тобто вироблення власних стратегій спілкування.

4. Адекватне сприйняття себе та інших у ситуаціях спілкування.

5. Розвиток та корекція особистості, вирішення особистісних екзистенціальних проблем.

Про позитивні результати діяльності тренінгового майданчика свідчать такі факти: створення збірника тренінгових вправ «Пізнай себе»; проводиться соціальний похід «Молодь за свідоме життя»; розробляється та проводиться соціальна рекламна кампанія

«Твої права» та «Здоровий спосіб життя», створення буклетів; проведено заходи з організації змістовного дозвілля під час літньої школи та осінніх, зимових і весняних канікул; висвітлено проблему сприяння громадському здоров'ю в засобах масової інформації.

Підсумовуючи сказане вище, можна зробити висновок, що тренінгова діяльність повністю змінила підходи як до навчально-виховної, так і до позаурочної роботи. Освітні програми, які впроваджуються в усіх навчальних закладах міста, дали поштовх до зміни ставлення дітей, педагогів та батьків до власного здоров'я як однієї з основних цінностей у житті людини.

При правильній організації та проведенні занять за тренінговою методикою зростає інтерес до процесу навчання. Тренінгові методи навчання є частиною особистісно-зорієнтованого навчання, оскільки сприяють соціалізації особистості, усвідомленню себе як частини колективу, своєї ролі і потенційних можливостей.

Для оцінки ефективності тренінгової методики слід дотримуватися таких умов: навчання починається не із засвоєння способів розв'язування окремих завдань, а з оволодіння загальними способами розв'язування задач певної групи, що у свою чергу призводить до необхідності зміни структури змісту навчального матеріалу; наявності відносин партнерства, ділового співробітництва між викладачем та слухачами.

Таким чином застосування тренінгових методів у навчанні школярів передбачає включення їх в активний діалог обговорення як теоретичних питань, так і професійно значимих задач, що спрямовані на перехід із зовнішнього діалогу як між викладачем і слухачем, так і між слухачем і учнем.

Під час проведення тренінгового процесу всі учасники взаємодіяли один з одним, обмінювалися інформацією, аналізували, моделювали ситуації, спільно шукали шляхи розв'язання проблем. Тренінгові методики дають змогу задіяти не тільки інтелект людини, а також почуття, емоції, волюні якості, творчість, таким чином у процесі тренінгового навчання формується потенціал цілісної обдарованої особистості.

УДК 373.2(477)(043)

Тетяна Кузьменко,
*директор КДЮСШ «Меотид»,
здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,
м.Маріуполь*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Стратегічне планування – це процес забезпечення напрямів та змісту видів діяльності закладу освіти, систематизовані та формалізовані зусилля усієї організації, спрямовані на розробку стратегій, оформлення їх у вигляді стратегічних планових документів різного типу, організацію виконання цих стратегічних планів, проектів і програм. Воно є реакцією та процесом адаптації до змін, а також засобом створення майбутнього закладу в контексті цих змін [1].

Особливої значущості проблема стратегічного планування набуває в контексті реалізації основних положень Концепції Нової української школи. Воно може стати ефективним засобом у визначенні ресурсів та пріоритетів розвитку, критеріїв успіху, що в цілому допоможе усім нам досягти процвітаючого майбутнього [3].

Вітчизняні науковці пропонують такий алгоритм здійснення стратегічного

планування [1; 2; 5]: визначення перспектив (формування бачення майбутнього і створення для організації чіткої перспективи розвитку); SWOT-аналіз (аналіз переваг закладу освіти (strengths), слабких місць (weaknesses), можливостей (opportunities) і загроз (threatens) її діяльності; визначення цілей та завдань (вибір та опис напрямку розвитку, визначення реальних цілей та завдань, вибір засобів досягнення цілей, зорієнтовані на результат).

Так, Г.А.Дмитренко виділяє три основні стратегії розвитку закладів освіти:

1. Стратегія локальних змін, яка передбачає паралельне покращення, раціоналізацію, оновлення окремих напрямків життя закладів.

2. Стратегія модульних змін, яка передбачає здійснення декількох комплексних нововведень, які не пов'язані між собою.

3. Стратегія системних змін передбачає повну реконструкцію закладу, торкається всіх компонентів діяльності (мети, змісту, організації, технології тощо), всіх структур, зв'язків, ланок [1].

Перспективне планування спирається на нормативно-правову базу, яка визначає перспективне прогнозування розвитку матеріально-технічної бази, кадрового забезпечення та навчально-виховного процесу закладу загальної середньої освіти [4] та розробку перспективного плану [7].

Перспективне прогнозування розвитку матеріально-технічної бази, кадрового забезпечення та навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу розробляється у вигляді програми розвитку закладу, де зазначаються результати аналізу стану закладу, його місія, концепція розвитку, стратегія та основних напрями й завдання переходу до нового закладу.

Програма розвитку закладу повинна бути пов'язаною із планами соціально-економічного розвитку відповідної території та довгостроковими освітніми програмами. До неї як додатки можуть входити довгострокові програми розвитку загальноосвітнього навчального закладу за окремими напрямами.

На основі програми розвитку закладу складається перспективний план, який визначає систему заходів щодо реалізації стратегії діяльності організації на певний довгостроковий період. Він базується на результатах зовнішнього та внутрішнього оцінювання, містить бачення майбутнього організації згідно з програмою розвитку закладу; включає конкретні цілі та завдання, описані конкретними термінами.

У межах перспективного плану діяльності закладу для реалізації його заходів можуть розроблятися цільові проекти (внутрішкільні та відкриті), що являють собою сукупність теоретичного обґрунтування та конкретного плану дій для переведення певної шкільної підсистеми на вищий рівень розвитку[6]. Вони не є конкретними програмами дій конкретних виконавців. Тому поширення досвіду такого планування не може здійснюватися через тиражування готових цільових проектів, розроблених в одній із шкіл або в методичному центрі, а лише через використання механізмів їх створення.

У процесі стратегічного планування розвитку закладу освіти слід пам'ятати, що воно базується на високо ймовірних припущеннях, враховує можливості та перешкоди, що можуть виникнути на шляху реалізації запланованих завдань. Важливим є моніторинг за успіхами окремих працівників і цілих проектів. У кінці реалізації кожного проекту, як правило, оцінюється, чи досяг заклад освіти бажаних результатів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дмитренко Г.А. Стратегічний менеджмент у системі освіти : навч. посіб. / Г.А. Дмитренко. – К. : МАУП, 1999 – 176 с.
2. Сльникова Г. В. Закономірності адаптивного управління соціально-педагогічними системами / Г. В. Сльникова. – Післядипломна освіта в Україні. – 2008. – № 1. – С. 65–69.
3. Жосан О.Е. Планування діяльності загальноосвітнього навчального закладу: [навч.-метод.

- посіб. для системи післядипл. освіти] / О.Е.Жосан. – Кіровоград : Вид-во КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2012. – 152 с.
4. Інструкція з ведення ділової документації у загальноосвітніх навчальних закладах I-III ступенів // Інформаційний збірник Міністерства освіти України. – 2000. – № 17. – С. 3-13.
 5. Лемберт Т. Ключові проблеми керівника. 50 перевірених способів вирішення проблем/ Том Лемберт. – К. :Наук. думка, 2001. – 303 с.
 6. Мармаза О.І. Проектний підхід до управління навчальним закладом / О.І.Мармаза. – Х. : Основа, 2003.
 7. Примірний статут загальноосвітнього навчального закладу, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 29.04.2002 р. №284 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/>.

УДК 37.01 (043)

Олена Кулігіна
*учитель технологічного ліцею
м. Маріуполь*

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ДИТИНОЦЕНТРИЗМУ В ПРОФІЛЬНОМУ НАВЧАННІ НОВОЇ ШКОЛИ

Визначення дитиноцентризму як основоположного принципу Нової української школи безпосередньо впливає на вибір підходів до навчання і методики освітнього процесу. Профільне навчання є одним із ключових напрямів модернізації та удосконалення системи освіти України. воно передбачає реальне й планомірне оновлення школи старшого ступеня і має найбільшою мірою враховувати інтереси, нахили і здібності, можливості кожного учня [1]. Такий підхід до організації освіти старшокласників не лише найповніше реалізує принцип дитиноцентризму, а й дає змогу створити найоптимальніші умови для їхнього професійного самовизначення та подальшої самореалізації.

Метою даної роботи є аналіз потенціалу науково-дослідницької діяльності щодо реалізації принципу дитиноцентризму в організації профільного навчання в умовах Нової школи.

Профільна середня освіта, відповідно до Закону України «Про освіту» № 2145-19 від 05.09.2017 р., є третім рівнем загальної середньої освіти і триває три роки. Здобуття профільної середньої освіти передбачає два спрямування: академічне – профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, і поглибленого вивчення окремих предметів з урахуванням здібностей та освітніх потреб здобувачів освіти з орієнтацією на продовження навчання на вищих рівнях освіти; професійне – орієнтоване на ринок праці профільне навчання на основі поєднання змісту освіти, визначеного стандартом профільної середньої освіти, та професійно орієнтованого підходу до навчання з урахуванням здібностей і потреб учнів [3].

Профілізація старшої школи в Україні відповідає загальному контексту розвитку старшої школи в зарубіжжі, яка в країнах світу є профільною. Кількість профілів/напрямів диференціації може варіюватися, наприклад, від 3 (Німеччина, Франція), 4 (Угорщина) і до 17 (Швеція). Тривалість профільного навчання у середньому становить 2-4 роки.

Існує два базових підходи до організації профільного навчання в зарубіжжі: профілізація в межах єдиної установи, або – в межах окремих типів навчальних закладів (академічних, технічних, професійних тощо).

Незалежно від національної специфіки, в усіх країнах профільне навчання базується на визначенні переліку навчальних предметів чи освітніх галузей, змісту, вмінь і навичок/компетентностей, необхідних для підготовки молоді до дорослого життя.

Підходи до формування індивідуального навчального плану учня варіюються від варіанту жорстко фіксованого переліку обов'язкових навчальних предметів/курсів (Франція) до надання можливості учневі обирати з пропонованого переліку навчальних предметів/курсів (США)[3].

У Концепції профільного навчання, затвердженій наказом МОН № 1456 від 21.10.13 року передбачено, що реалізація мети і завдань профільного навчання здійснюється на основі низки принципів, обумовлених особистісно орієнтованою, компетентнісною парадигмою освіти і виховання: принцип соціальної рівноваги; принцип наступності й неперервності; принцип гнучкості; принцип варіативності; принцип діагностико-прогностичної реалізованості; принцип диференціації; принцип індивідуалізації.

Саме принцип індивідуалізації передбачав, згідно з Концепцією, урахування індивідуальних особливостей особистості для досягнення поставленої мети, що слугує основою для здійснення особистісно орієнтованого навчання у профільній школі [3].

Логічно послідовно ідеї особистісно орієнтованого навчання реалізуються Концепцією Нової української школи. Документом передбачено роботу на засадах особистісно-орієнтованої моделі освіти, у рамках якої «школа максимально враховує права дитини, її здібності, потреби та інтереси, на практиці реалізуючи принцип дитиноцентризму» [1].

А вже новий Закон «Про освіту» визначає, що здобуття профільної середньої освіти забезпечують ліцеї – заклади середньої освіти III ступеня (або структурні підрозділи інших закладів освіти). Додатково в системі спеціалізованої освіти здобуття загальної середньої освіти наукового профілю забезпечують наукові ліцеї, наукові ліцеї-інтернати – заклади спеціалізованої освіти II-III або III ступеня наукового профілю [3].

Таким чином, в умовах Нової школи великої ваги набуває організація науково-дослідницької діяльності учнів, яка в основі своїй побудована на індивідуальній роботі, а отже, допомагає реалізації принципу дитиноцентризму. У площині знань, умінь і навичок науково-дослідницька діяльність сприяє: формуванню самостійного мислення; розвитку аналітико-синтетичних умінь (розділяти проблеми на складові та встановлювати взаємозв'язки між ними для узагальнення); формуванню креативної гнучкості з урахуванням індивідуальних особливостей (наприклад, образного чи символічного мислення); формуванню навичок роботи з науковою літературою, документальними джерелами тощо; формуванню вмінь і навичок проведення експерименту; формуванню навичок публічного захисту результатів дослідження; розвитку пізнавальних інтересів та здібностей, потреб у творчій самореалізації; розвитку позитивної мотивації науково-дослідницької діяльності.

Науково-дослідницька діяльність дозволяє реалізовувати такі практичні завдання: поглиблено вивчати навчальні дисципліни; виявляти і розвивати інтелектуально обдарованих учнів; розширювати коло інтересів дитини; продемонструвати міжпредметні зв'язки; надавати учням свободу вибору предметів для глибшого вивчення; проводити профорієнтаційну роботу з учнями; створити атмосферу партнерства між дітьми, педагогами, батьками.

Науково-дослідницька робота проводиться за трьома головними напрямками: робота безпосередньо на уроці, спрямована на розвиток наукового мислення; позакласна діяльність, участь у різноманітних конкурсах, олімпіадах, змаганнях, турнірах; участь у роботі Малої академії наук, зокрема в щорічних конкурсах-захистах: шкільному, міському, обласному та республіканському.

Концепцією Нової школи обумовлено подальший розвиток роботи в цих напрямках і ще більша індивідуалізація, а саме: «робота за індивідуальними планами, окремими навчальними траєкторіями, у рамках індивідуальних дослідницьких проєктів» [1].

Таким чином, організація науково-дослідницької діяльності в профільному навчанні в умовах Нової школи дозволяє реалізовувати принцип дитиноцентризму, а саме: розвивати партнерство учня і вчителя в ході індивідуальної роботи; виявляти та реалізовувати обдарованість дитини; розширювати коло інтересів дитини і формувати її особисті профорієнтаційні запити.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс] / Упор.: Л. Гриневич, О. Елькін та ін., заг. ред. М. Грищенко. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
2. Про затвердження Концепції профільного навчання у старшій школі Наказ МОН № 1456 від 21.10.13 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/37784/.
3. Закон України «Про освіту» № 2145-19 від 05.09.2017 [Електронний ресурс]. – Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст. 380. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

УДК 372.2(482)(043)

Людмила Кучер
директор ЗОШ №15
м.Маріуполь

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Сучасний стан управління закладами загальної середньої освіти в Україні важко назвати оптимальним. Перехід від авторитарного управління школою з переважанням імперативності (визначення стратегічних шляхів розвитку закладу освіти, незважаючи на думку педагогічного колективу) до свободи вибору, обумовленого демократизацією освіти й наданням школам автономії спонукає керівників до пошуку найбільш ефективних шляхів управління закладом.

Серед найбільш ефективних підходів до управління закладом освіти можна назвати людиноцентристський, технологічною базою якого є мотиваційне програмно-цільове управління, адаптивний підхід, що базується на технології рефлексивного управління, особистісно-орієнтоване управління. Саме особистісно-зорієнтоване управління як парадигмальне явище в сучасній науці управління освітніми закладами має найбільший потенціал розвитку, оскільки орієнтується не стільки на людину, скільки на особистість, що визначається як система соціально значущих якостей людини [1].

Практична реалізація особистісно-орієнтованого управління призводить до формування морально здорового клімату в педагогічному колективі, атмосфери довіри, взаємоповаги, відсутності напруженості; підвищення рівня активності та зацікавленості працівників школи та інших учасників навчально-виховного процесу, їх прагнення до саморозвитку, творчості, прояву ініціативи, готовності приймати рішення та нести за них відповідальність; виконання функціональних обов'язків працівниками освітнього закладу на найвищому рівні, дійсна реалізація прав учасників навчально-виховного процесу; створення систем самоуправління на відповідних управлінських рівнях.

Формуючи мету особистісно-орієнтованого управління, слід пам'ятати, що адміністрація школи повинна забезпечити ефективні умови діяльності педагогічного колективу та функціонування закладу освіти в цілому. Таким чином, стратегічною метою діяльності керівника управлінського процесу є створення умов для реалізації кінцевої мети функціонування організації.

Йдеться не тільки про створення матеріально-технічної бази. Її наявність не означає автоматичної особистісної зацікавленості конкретного педагога в її використанні. Така зацікавленість породжується внутрішньою мотивацією вчителя до подальшого особистісного та професійного росту.

Зазначена мотивація у межах управління конкретизується через його завдання та принципи, що реалізуються у наступних положеннях:

1. Підлеглий (педагог) має бути повноправним суб'єктом управлінського процесу, оскільки розглядається не як об'єкт владного впливу з боку адміністрації, а в якості суб'єкта влади, що бере активну участь в управлінні навчальним закладом. Таке бачення вчителя адміністрацією школи має подвійний характер.

По-перше, педагог виступає як творець норм і одночасно як їх виконавець, тобто визначення цілей та їх декомпозиція в завдання відбувається у процесі спільної мислєдіяльності керівника та підлеглих [2]. Такий погляд вимагає від директора залучення учасників навчально-виховного процесу до управління освітнім закладом на всіх його рівнях. У зазначеному контексті педагогічний колектив бере участь в управлінні по відношенню не лише до мотивації, координації та контролю управління, – він спільно з адміністрацією вирішує питання планування, організації та координації навчально-виховного процесу, вирішує, які форми контролю виконання поставлених завдань будуть застосовуватися, та здійснюють їх, виробляють загальні принципи мотивації до професійної діяльності.

По-друге, у процесі розгляду вчителя як суб'єкта управління останній у межах, уже визначених спільно з адміністрацією напрямів і норм діяльності, повинен мати право на вільний вибір засобів досягнення зазначених цілей, на індивідуальний стиль діяльності, на творчий підхід до роботи. Такий підхід можна умовно назвати залученням педагога до внутрішньої форми управління власною діяльністю, оскільки передбачає виключно автономне вирішення вчителем (автономним по відношенню до адміністрації школи, а не до колективу учнів, класу) питання стосовно форм професійної діяльності. «Жодне управління шляхом інструкцій, настанов, переконань, вимог тощо не замінить і навіть не зрівняється за якісним ефектом, – як зазначають Т.Шамова та Т.Давиденко, – із самостійною діяльністю (точніше самодіяльністю), спрямованою на досягнення самостійно визначеної цілі, що реалізується засобами, також самостійно обраними» [3].

2. Жорсткий контроль над педагогом має бути замінений моніторингом його діяльності, що являє собою системне постійне відслідковування освітнього процесу, що відбувається в освітньому закладі, з метою виявлення та оцінювання його результатів, факторів, що впливають на ці результати, а також прийняття та реалізації регулюючих і корекційних управлінських рішень. Такий моніторинг має бути подвійним: він має відслідковувати стан і зміни в діяльності як педагогічного колективу, так і колективу дитячого.

Проведення такого моніторингу надає реальну можливість адміністрації аналізувати інформацію про події, що відбуваються у школі, без особистого втручання в їх хід. Це знімає певну частину контролю над учителем, що надає останньому відчуття свободи, відсутності «владної руки» керівника, розкриває його творчий потенціал, здатність до експериментування.

3. Об'єкту управлінського контролю слід надати певних контролюючих функцій. Такі контролюючі функції можуть бути трансформовані у функції самоконтролю та взаємоконтролю педагогів. Самоконтроль вимагає від педагога самостійної суб'єктивної діяльності та не може бути розглянутим у відриві від самоменеджменту та самоосвіти.

4. Створення таких умов, за яких згуртованість навколо стратегічної мети діяльності освітнього закладу та єдність педагогічного колективу мають найвищі показники. Йдеться про такий стан, за якого весь педагогічний колектив є органічною цілісністю однодумців, що виконує певну стратегічну функцію: воно сприяє становленню особистості дитини. Така органічна цілісність не є уніфікованим феноменом, головне її призначення полягає не у стандартизації діяльності кожного вчителя, а навпаки – у встановленні різноманіття цієї діяльності. Відповідний стан досягається шляхом усвідомлення педагогічним колективом прерогативи єдиної мети: забезпечення перманентності надання допомоги дитині у процесі її соціалізації.

Таким чином, особистісно-зорієнтоване управління сучасним навчальним закладом є складним процесом, що потребує якісних змін як у роботі керівника школи та його оточення, так і в роботі саме педагогічного колективу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Особистісно зорієнтоване управління школою //Сучасна освіта. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/1351/>
2. Подмазін С. І. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління освітніми системами / С.І.Подмазін // Освіта і управління. – 2007. – № 1. – С.24-29.
3. Шамова Т.В. Управление образовательными системами /Т.В.Шамова, Т.М.Давыденко. – М.: Центр «Педагогический поиск», 2011. – 384 с.

УДК 373.3/5.091.31: 811.111

Олена Малакуцько,
*здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 014 Середня освіта
спеціалізації «Мова та література (англійська)»
м. Маріуполь*

ВПРОВАДЖЕННЯ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Інноваційні процеси, які відбуваються зараз в Новій українській школі передбачають створення європейського освітнього рівня підготовки учнів. І одним із пріоритетних напрямів реформування освіти, що визначені Державною національною програмою «Освіта. Україна ХХІ століття», є необхідність досягнення якісно нового рівня у вивченні іноземних мов. Розширення економічних, політичних та культурних зв'язків між країнами сприяють підвищенню статусу іноземної мови як засобу міжкультурного зв'язку. Тобто перед молоддю зараз постає завдання опанування іноземною мовою як інструментом у діалозі культур, а перед вчителями завдання пошуку нових сучасних методів, прийомів та технологій навчання.

По-перше, пропонуємо розглянути такі поняття як «тренінг», «педагогічна технологія», «інтерактивне навчання» для подальшого розуміння необхідності впровадження тренінгових технологій у процесі навчання іноземної мови. Треба відзначити, що термін «тренінг» (від англ. train, training) має ряд значень: навчання, виховання, тренування.

Аналіз наукових джерел свідчить, що визначенню поняття «тренінг» приділяли увагу багато науковців: А.Панфілова, В. Сідоров, С.Гладишев, В.Пахальян, та інші. Як зазначає А.П. Панфілова, «активізуючий ефект тренінгу обумовлений створенням особливої навчально-експериментальної ситуації, яка забезпечує розуміння учасниками тренінгової групи того, які індивідуальні та групові психологічні події розгортаються у

процесі міжособистісного спілкування, створенням інтенсивного зворотнього зв'язку і формуванні практичних умінь, які необхідні в повсякденній роботі» [4, с.37]. С. Гладишев розглядає тренінг, як особливий метод отримання знань, коли всі його учасники вчаться на власному досвіді теперішнього моменту. Пахальян В. Е. показує, що тренінг - це сукупність різних прийомів і способів, спрямованих на розвиток у людини тих чи інших навичок і вмінь. В.Сидоров трактує тренінг як специфічну освітню форму групової роботи.

Термін «педагогічна технологія» з'явився в освіті порівняно недавно. Щодо навчального процесу його було вжито у 1886 р. англійцем Джеймсом Саллі. Педагогічна технологія функціонує як наука, що досліджує найраціональніші шляхи навчання, і як система способів, принципів і регулятивів, які застосовують у навчанні, і як реальний процес навчання [3, с. 91]. Прагнення постійно оптимізувати освітній процес зумовило в наші дні появу нових педагогічних технологій різної цільової спрямованості.

Більшість основних методичних інновацій пов'язані сьогодні із застосуванням інтерактивних методів навчання. Слово «інтерактив» прийшло до нас з англійської від слова «interact». «Inter» - це «взаємний», «act» - діяти. Отже, інтерактивне навчання - це, перш за все, діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія вчителя і учня [5, с.23]. Як відзначають в своїх працях Т.А. М'ясоїд, Н. Суворова, С.Б. Ступіна, суть інтерактивного навчання полягає в особливій організації навчального процесу, коли всі учні виявляються залученими в процес пізнання. Спільна діяльність учнів у процесі освоєння навчального матеріалу означає, що кожен вносить свій особливий індивідуальний внесок, відбувається обмін знаннями, ідеями, способами діяльності [2, с. 23].

Враховуючи значну кількість методичних прийомів, що використовуються на тренінгу (міні-лекції, психогімнастичні вправи, рольові та ділові ігри, групові дискусії, мозковий штурм тощо) можемо зробити висновок, що тренінг безумовно належить до форми інтерактивного навчання. Елементи тренінгу можна з легкістю використовувати на уроках англійської мови а деякі його етапи можуть дублювати етапи уроку, урізноманітнити і прикрасити його структуру.

Порівнюючи тренінг і традиційні форми навчання ми встановили що вони мають суттєві відмінності. Традиційне навчання більш орієнтоване на правильну відповідь і за своєю суттю є формою передачі інформації та засвоєння знань. Натомість тренінг, насамперед, орієнтований на запитання та пошук. На відміну від традиційних тренінгові форми навчання повністю охоплюють весь потенціал учнів. Як зазначає відомий американський психолог Уільям Глассер: ми запам'ятовуємо 10 % із того, що читаємо, 50 % – із того, що бачимо та чуємо, 70 % – із того, що обговорюємо з іншими, 80 % – із того, що ми відчуваємо особисто, 95 % – із того, чого ми навчаємо інших.

Творчість є найвищим виявом розвитку людського розуму. Завдяки творчій діяльності в дитині розвивається здатність самостійно реалізовувати свої можливості. Діти запам'ятовують слабо, якщо навчання не захоплює їх. Тому саме з метою активного засвоєння знань необхідно перетворити заучування матеріалу на захопливу гру.

Тренінг є актуальним методом роботи, оскільки вся група є активним учасником навчання; у ході тренінгового заняття здійснюється обмін між учасниками знаннями та проблемами, а також спільний пошук оптимальних рішень. Рушійні сили соціального навчання на тренінгу – це власний досвід учнів; досвід інших учасників; соціального переконання; зворотній психологічний зв'язок; отримання порівняльної інформації зі спостережень за іншими [1, с. 22-24].

Треба відмітити, що використання тренінгових технологій при навчанні значно змінює роль вчителя, який перетворюється головним чином в тренера, стимулюючого

роботу групи при виконанні завдань. Вчитель, підтримуючи атмосферу співпраці повинен залишатися байдужим, і не може засуджувати думки учасників тренінгу. Основною метою вчителя є не заважати розвиватися учням, а лише ненав'язливо спрямовувати їх. Встановлено, що педагогічні тренінги з іноземної мови, які спрямовані на розвиток іншомовних комунікативних умінь суттєво сприяють підвищенню іншомовної комунікативної компетентності та дозволяють «програвати» процес взаємодії співбесідників при пошуку і впровадженні практичних рішень [4, с.58].

Отже, всі інтерактивні методи, включаючи тренінгові технології, розвивають комунікативні вміння і навички, допомагають встановленню емоційних контактів між учнями, привчають працювати в команді, прислухатися до думки своїх товаришів, встановлюють більш тісний контакт між учнями і вчителем. Використання інтерактивних методів і прийомів на уроці іноземної мови знімає нервові напруження у школярів, дає можливість змінювати форми діяльності, переключати увагу на вузлові питання теми заняття. У кінцевому підсумку, значно підвищується якість подачі матеріалу і ефективність його засвоєння, а, отже, і мотивація до вивчення іноземної мови з боку школярів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безпалько О. В. Тренінг як інноваційна форма соціально-педагогічної роботи / О. В. Безпалько // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2004. – № 1. – С. 22 –28.
2. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам: пособие для учителя / Н.Д. Гальскова. – М.: АРКТИ, 2003. – 192 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні технології: Навчальний посібник/ І.М.Дичковська. – Київ, Академвидав, 2004. – 218 с.
4. Панфилова А.П. Инновационные педагогические технологии: Активное обучение: Учеб.пособие для студ. вузов/ А.П. Панфилова. - М.: Изд. центр «Академия», 2009. - 192 с.
5. Суворова Н. К. Интерактивное обучение: Новые подходы /Н.Суворова. - М., 2005. - 368 с.

УДК 372.881.1

Ганна Маслова,
*старший викладач кафедри СФП МДУ,
здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,
м.Маріуполь*

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ БІЛІНГВІЗМУ

В епоху глобалізації, коли відокремлене існування різних народів і культур стає неможливим, коли йде переосмислення цілей і завдань освіти з позицій нової компетентнісної парадигми, з'являється гостра потреба в вихованні полікультурної особистості. Розвиток й вдосконалення такої особистості може привести до якісної зміни соціальних умов життя, формування нової культури, що впливає на добробут суспільства. У цих умовах як ніколи підвищується науково-практична значимість вироблення загальної філософсько-світоглядної основи, єдиних принципів, загальновизнаних норм мирного, толерантного, взаємошанобливого співіснування народів, держав, культур, цивілізацій.

Необхідність розробки питань полікультурного виховання школярів обумовлена посиленням процесів глобалізації економіки, виникненням взаємозалежності і взаємовпливу держав, а також пошуком і створенням умов для розвитку особистості, її самореалізації в сучасному світі, який швидко змінюється. У процесі полікультурного виховання формується уявлення особистості про різноманіття культур і їх взаємозв'язок,

виховується толерантне ставлення до відмінностей представників різних культур, прищеплюються національні та загальнолюдські цінності, розвиваються навички та вміння взаємодії в сучасному полікультурному світі на основі толерантності і взаєморозуміння і, таким чином, забезпечується культурно-соціальна ідентифікація особистості.

Для батьків дітей-білінгвів часто здається, що їх дитина добре знає мову, володіє мовною системою, тому що вона добре спілкується вдома або серед друзів. Однак провідні мовні навички засновані не лише на оволодінні мовленням, а й на культурних знаннях – це знання про те, як використовувати цю мову в конкретних комунікативних ситуаціях.

Мова – це інструмент пізнання і спілкування, тобто вона служить як для опису світу, так й для спілкування з іншими людьми. Лінгвістична компетентність – це досконалий ступінь володіння мовними підсистемами (морфологічною, синтаксичною, лексичною, фонетичною), це здатність використовувати лінгвістичні знання при взаємодії з людьми.

Для ефективної комунікації потрібні культурні знання і знання правил, що стосуються соціального використання цієї мови. Знання мовних міток, здатність до мовленнєвого акту, вміння розпізнавати іронію, імпліцитну інформацію або жартів – це практичне знання того, як вести себе лінгвістично в певній ситуації. Носій рідної мови (української) знає, що за правилами етикету звертатися до дорослих людей слід на «Ви» (за умови якщо вони не хочуть, щоб ми називали їх інакше), або що неправильно сказати «спасибкі» і «соррі» вчителю, у той час, коли до друга або товариша дані лексичні форми можна застосовувати. У свою чергу, дитина, яка володіє польською мовою знає, як відповісти на польське питання «*Co słychać?*» // «Що в тебе чути?», щоб ніхто не дивився на неї з подивом. Існує, звичайно, більше прикладів, це наведені тільки основні, які можуть дати уявлення про роль комунікативної компетенції.

Як підтверджено дослідженнями, знання мови батьків позитивно впливає на мовні навички та рівень життя в країні. Успадкована мова є основою для вивчення мови країни проживання. Щоб цей фундамент був міцним, він повинен складатися з мовних і культурних знань.

Читання – зразкове рішення для формування обох компетенцій. При читанні польською мовою не тільки розвивається мовна компетенція, але і комунікативна компетенція – особливо у двомовних дітей, у яких немає можливості випробувати такі різні комунікаційні ситуації польською мовою. Це читання дає їм можливість вивчити правила, які розрізняють використання мови в даній певній комунікативній ситуації. Знайомлячись з героями оповідань і читаючи діалоги, діти помічають, як відбувається мовне спілкування в певних ситуаціях, описаних в книгах, – зміни мови залежно від ролі і соціального становища відправника і одержувача, їх віку, часу спілкування, мети мови, каналу інформації або, нарешті, від типу контакту: офіційна чи неофіційна ситуація.

Читання також вчить правильному використанню писемної мови – воно показує типи текстів, способи аргументації, способи підбиття висновків, використання важливих фраз в письмових заявах тощо. Дуже цікавою пропозицією досліджень з розвитку і формування двомовної компетенції є теорія взаємозалежності розвитку Дж. Куммінс, заснована на взаємозв'язку між рівнями знань обох мов, що використовуються двомовною людиною. Згідно з цією теорією, компетентність однієї мови впливає на компетенції іншої мови (визначає її рівень), і вони засновані на загальному значенні основного знання, тобто наборі базових мовних навичок і метамовних знань. Розвиток в області основного знання першої мови позитивно впливає на знання другої мови, тобто знання однієї мови (наприклад, української мови, якою користуються вдома) позитивно впливають на рівень другої мови (наприклад, польська мова яка використовується в дитячому саду / школі).

У своїх дослідженнях щодо двомовності Дж. Куммінс виділяє такі рівні володіння мовою: елементарні навички спілкування (базові навички міжособистісного спілкування – BICS); пізнавальні навички академічної мови (CALP).

Дитина з елементарними навичками спілкування вміло використовує мову в ситуації міжособистісних контактів, тобто коли вона розмовляє з кимось віч-на-віч, коли вона знає немовні елементи (середя, в якій відбувається розмова), коли тема розмови стосується ситуації, в якій дитина в теперішній час. Елементарні навички спілкування розвиваються досить швидко і незалежно на обох мовах. Це означає, що діти можуть швидко освоїти обидві мови в тій мірі, в якій вони спілкуються в простих повсякденних ситуаціях, коли знають середу: будинки, в розмові з батьками, в розмові з друзями.

З іншого боку, пізнавальні навички мови дозволяють розуміти повідомлення тільки на основі їх змісту, тобто в ситуаціях, коли вони позбавлені нелінгвістичного контексту, це тексти про ситуації, які не відбуваються навколо дитини в будь-який певний момент: книги, тексти в підручниках, тексти на іспитах, тексти в газетах, Інтернеті, журналах. Розвиток цієї ефективності на обох мовах займає більше часу, і пізнавальні навички обох мов взаємно впливають один на одного. Це означає, що чим краще дитина опанує першу мову, тим краще опанує іншу.

Важливим моментом щодо формування мовної компетенції у двомовних дітей є те, що на базовому рівні цю мовну компетенцію часто помилково оцінюють як вільне володіння мовою (особливо батьками). Дитина вільно говорить вдома або в магазині і не припускається помилок на лексичному або граматичному рівні (наприклад, вона правильно будує речення – на думку одного з батьків), тому батьки роблять висновок, що дитина добре знає мову. Слід пам'ятати, однак, що міжособистісні розмови зазвичай стосуються повсякденних питань, їх зміст потрапляє в одні і ті ж тематичні кола, в той час як у дитини можуть бути відсутні навички писання і читання даною мовою, і в результаті вона не досягне вищої мовної компетенції, вона пропускає лексичні, граматичні рівні, навички читання, формулювання письмових висловлювань або більш тривалі (послідовні) усні висловлювання тощо. Відсутність пізнавальних навичок мови часто є причиною проблем в школі, де питання обговорюються не так часто і детально кожен день (біологія, фізика, хімія, історія, література тощо).

Базова компетенція є обмеженим кодом, який характеризується певною передбачуваністю лексичного і граматичного вибору – це розмовна мова, конкретна, орієнтована на передачу певного змісту. Однак когнітивна компетентність може бути пов'язана з поняттям розширеного коду і, отже, мовою, на якому виражаються абстрактні судження, а твердження характеризуються багатством словникового запасу і різноманітністю синтаксичних конструкцій. Такі мовні навички неможливі без навчання читання та писання даною мовою.

Двомовність має бути добре продуманою батьками, щоб дитина могла отримати максимальну віддачу від цього стану. Слід пам'ятати, що рівень «управління» дитиною при вивченні двох мов є змінним і в значній мірі залежить від конкретної життєвої ситуації дитини (кількість і місце контакту з кожною мовою, люди, з якими вона спілкується, ставлення дитини до обох мов, країни і культури, з якими у неї є відносини).

ЛІТЕРАТУРА

1. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе / И.А. Зимняя. – М.: Просвещение. - 1991. - 552 с.
2. Кучерук О. Уміння - передусім. Компетентнісний підхід до формування національно-мовної особистості /О.Кучерук// Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2008. – №10. – С. 18-24.

3. Романовський О. Мовна компетентність як необхідна складова виховання освіченого та інтелектуального українця / О. Романовський, Ю. Романовська, О. Романовська // Вища школа. – 2009. – №7. – С. 88-98.

УДК 373.3/5.016: 811.111

Рибалко Олена,
*здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 014 Середня освіта
спеціалізації «Мова та література (англійська)»
м. Маріуполь*

АУДІЮВАННЯ ЯК МЕТОД ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШИХ КЛАСАХ

У сучасних українських закладах середньої освіти існує комплексний підхід до освітнього процесу. Це, перш за все, – залучення до процесу усіх видів мовленнєвої діяльності: письмо, говоріння, читання, аудіювання [1]. Письмо та говоріння є складові частки тексту, а читання та аудіювання – це основа перцепції іноземної мови. Для успішного навчання та підвищення рівню знань з англійської мови, учень має максимально поглибитись в атмосферу іноземної мови. Під час аудіювання, як правило, спершу учні розпізнають окремі знайомі їм слова та фрази, потім можуть розпізнати ситуативні складові, такі як час чи місце подій у прослуханому тексті. І вже фінальним етапом є розуміння змісту прослуханого аудіотексту та змога його відтворити різними способами, будь-то переказ чи тестові завдання після тексту.

У першу чергу, необхідно розглянути саме поняття «аудіювання» для подальшого розуміння його впливу на розвиток рівня знань іноземної мови старшокласників. Тлумачний словник Меріам-Вебстер пропонує наступне визначення: «Audition is the power or sense of hearing, especially: a critical hearing» [7]. Тобто аудіювання це, перш за все, – здатність людини чути аудіотекст та критично його аналізувати. Це – рецептивний вид діяльності людини, що заключається у розумінні мови на слух.

Виходячи з вищезазначеного, можна стверджувати, що просто почути аудіотекст недостатньо для його повного розуміння та подальшої роботи з ним. Учень має мати достатній лексичний запас необхідний для розуміння більшості слів та термінів, мати високо розвинуте критичне та логічне мислення, розуміти інтонацію, акцент та наголос, підставити незнайомі слова до теми тексту і таким чином зуміти здогадатися щодо їх значення, вміти адаптуватися до специфічних умов навколишнього середовища (наприклад шум чи технічні звукові перешкоди у приміщенні), так як поза класу дуже рідко виникає реальна можливість спілкуватися англійською мовою в тиші та при відсутності відволікаючих фізичних чи емоціональних факторів.

Учителів необхідно знати вимоги, які висуваються: а) до учнів старших класів щодо аудіювання, та б) оцінювання рівня навчальних досягнень з англійської мови. Згідно з Наказом МОН № 371 від 05.05.2008 року були затверджені наступні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземних мов у системі загальної освіти: «Учень (учениця) розуміє тривале мовлення, яке може містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися. Уміє знаходити в інформаційних текстах з незнайомим матеріалом необхідну інформацію, подану у вигляді оціночних суджень, опису, аргументації» [6]. Іншими словами, учень має прослухати та зрозуміти аудіотекст, вміти його відтворити своїми словами та виконати вправи після прослуховування, наприклад відповісти на питання за текстом.

Найчастіше учні, слухаючи текст та маючи відповісти на питання до нього, шукають ключові слова чи фрази із тексту згідно завданню, не маючи змоги проаналізувати сам

зміст інформації та викласти відповіді до нього іншим способом. Це свідчить про те, що рівень знань учня є недостатнім для даної шкільної програми. У такому випадку, слід визначити, що саме викликало труднощі при аудіюванні. На нашу думку, найпоширеніші – це труднощі викликані умовами аудіювання (шум у приміщенні), труднощі викликані особливостями джерела мовлення (дефекти вимови, неякісний запис розмови чи тексту) та мовні особливості поданого аудіо тексту (терміни, аббревіатури, культурні реалії). Згідно даних американських психологів [4], аудіо-сприйняття у процентному значенні займає більшу частину з усіх видів мовленнєвої діяльності – 40%, то логічно буде сказати, що аудіювання має стати закріплюючим методом усіх засвоєних знань. Тобто, учень старшої школи повинен буди знайомим з лексикою, фразами та культурними особливостями перш ніж бути готовим прослухати текст з даної теми. Труднощі пов'язані із умовами аудіювання повинні бути, за можливості, усуненні вчителем, проте вважаємо доцільним не створювати «ідеальних» умов середовища для поступової адаптації учнів, а лише достатніх. Якщо ж учень не зможе точно почути деякі слова з усього тексту, він самостійно зможе підставити можливі лексичні варіанти для збереження змісту. Таким чином розвивається логіка та аналітичне мислення старшокласників. На нашу думку, труднощі викликані джерелом мовлення є найскладнішими для вирішення, так як для цього учень має поступово із часом адаптуватися до різних джерел, різноманітних вимов, а при підкріпленні аудіоматеріалу за допомогою відео враховували міміку, жести та невербальне мовлення.

У 2018 році до сертифікаційних робіт з іноземних мов додано нову частину – «Аудіювання» [9]. Офіційна інтернет-сторінка зовнішнього незалежного оцінювання [5] пропонує нам демонстраційну частину ЗНО з аудіювання. Проаналізувавши аудіотекст та завдання до нього [10], можемо зазначити, що найважливішими якостями, які мають розвинути у собі учні для успішного складання ЗНО, є як раз таки вміння аналізувати зміст аудіотексту, адаптуватися до різних тембрів голосів, акцентів та вимов, і, нарешті, мати змогу працювати з демонстраційним матеріалом до аудіотексту, а саме : обрати вірну картинку до змісту першого завдання, відповісти на тестові питання, що складаються з трьох варіантів, та обрати вірним чи невірним є твердження після аудіотексту. Таким чином завданням вчителя є допомогти учням старших класів розвинути в собі необхідні навички та вміння, навчити їх адаптації до умов аудіювання та вирішенню основних труднощів пов'язаних із аудіюванням. Це – іще одна причина, чому саме аудіюванню важливо приділити особливу увагу у старших класах.

У сучасній англійській мові існує велика кількість класифікації аудіювання за видами, в залежності від критеріїв що є в основі цих класифікацій. На нашу думку І. А. Деферт виклав найбільш точні теоретичні основи [3] щодо видів аудіювання: 1) Наявність різних функцій аудіювання в процесі навчання; 2) Наявність різних рівнів розуміння на слух; 3) Особливості тексту для аудіювання.

Дані праці дали основу для подальшої класифікації видів аудіювання. Так І. Л. Бім, вивчаючи проблеми в галузі теорії та методики навчання іноземним мовам, пише: «Можно выделить три вида аудирования: с полным пониманием (речь учителя и соучеников, если она не содержит незнакомых явлений), с пониманием основного содержания (например, прослушивание с целью определения, о чем в нем говорится, аутентичных функциональных текстов), с выборочным пониманием (например, прослушать объявление, чтобы понять, относится ли оно к тебе, или сводку погоды, чтобы узнать, не будет ли дождя, и т.п.)» [2]. Знаючи види аудіювання, вчитель зможе визначити для себе рівень знань людини.

О.М. Соловова, автор багатьох книг та підручників з викладання іноземних мов, пропонує розділити роботу над текстом на три етапи: 1) до прослуховування; 2) під час прослуховування; 3) після прослуховування [8]. Вважаємо доцільним підкреслити важливість даного дослідження для підвищення рівня знань англійської мови. Дане розділення роботи над завданнями після аудіювання допоможе вчителю спланувати та скоординувати доцільні завдання, що допоможуть розвинути якісні навички в учнів, для того щоб робота після прослуховування не викликала труднощів у розумінні [8].

Таким чином, розглянуті поняття «аудіювання», його види та основні проблеми в учнів при виконанні вправ на аудіювання та їх можливі рішення, дозволяють зробити висновок, про те, що основною метою аудіювання є підвищення рівня знань старшокласників з англійської мови, навчити учнів критичному, логічному та аналітичному мисленню, важливого не тільки під час школи, а і у якості базових життєвих навичок; визначити критерії оцінювання знань з англійської мови учнів старших класів для того, щоб зуміти оцінити та покращити їх знання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 1990. – 232 с.
2. Бім І. Л. Методика обучения иностранным языкам как наука и проблемы школьного учебника (опыт системно-структурного описания) / И. Л. Бим. – М. : Издательство «Русский язык», 1977. – 288 с.
3. Дехерт И. А. Обучение аудированию при опоре на говорение и чтение в 47 классах средней школы: (На материале нем. яз.): Автореф. дис. . канд. пед. наук. -М., 1984. 16 с.
4. Матеріали психологічної конференції: Ви слухаєте = Youlisten. Ніколз Р. – Нью - Йорк. – 1957.
5. Освіта в Україні – Osvita.ua: зовнішнє незалежне оцінювання. [Електронний ресурс] = Independent external evaluation. – 2017. – Режим доступу : <https://osvita.ua/test/58279/>
6. Освіта в Україні – Osvita.ua: Іноземні мови. Критерії оцінювання навчальних досягнень. [Електронний ресурс] – 2008. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/estimation/2395/>
7. Онлайн тлумачний словник з англійської мови. [Електронний ресурс] = Merriam-WebsteronlineEnglishdictionary. – 2018. – Режим доступу : <https://www.merriam-webster.com/dictionary/audition>
8. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: базовый курс лекций: пособие для студентов пед.вузов и учителей / Е.Н.Соколова. – 4-ое изд. – М. : Просвещение, 2002. – 239 с. (135 с. – 139 с.)
9. Український центр якості оцінювання освіти : ЗНО з іноземних мов: оприлюднено демонстраційні варіанти тестів. [Електронний ресурс] – 2017. - Режим доступу: <http://testportal.gov.ua/2017/11/20/zno-z-inozemnyh-mov-oprylyudneno-demonstratsijni-varianty-testiv/>
10. Youtube : Люди и блоги: Український центр оцінювання якості освіти: Демонстраційний тест ЗНО-2018. Завдання з аудіювання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=ucCcXFZgNqw>

УДК 373.3/.5.091.21

Олена Сачко
*учитель ЗОШ І-ІІІ ступенів № 29,
здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,
м.Маріуполь*

ОСБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Останнім часом у сфері освітніх послуг великого значення набувають інструменти маркетингу, в тому числі і маркетингові дослідження. Поряд з державними з'являються комерційні освітні заклади і організації, які надають аналогічні освітні послуги. Для того, щоб освітньому закладу ефективно функціонувати на освітньому ринку, необхідно проводити маркетингові дослідження.

Актуальними маркетингові дослідження робить те, що вони є сполучною ланкою між освітнім закладом та ринком праці, споживачами, конкурентами, а також іншими елементами маркетингового середовища. Вони дозволяють знизити ризик при прийнятті рішень по всіх аспектах маркетингової діяльності освітнього закладу, зокрема надання освітніх послуг [3].

Освітня послуга – це комплекс заходів або вигід, пов'язаних з передачею знань, умінь і навичок, пропонований освітніми установами, що має на меті зміну або підвищення освітнього рівня чи професійної підготовки споживача і забезпечення відповідними ресурсами освітні організації [1].

Під маркетингом освітніх послуг, за визначенням Ф. Котлера та К. Ф. Фокс, розуміється «дослідження, планування, здійснення і контроль за ретельно сформульованими програмами, задуманими, щоб викликати добровільний обмін цінностями з цільовими ринками з метою досягнення прагнень навчальних закладів» [6].

Для навчальних закладів – це розробка, реалізація і оцінка освітніх програм шляхом встановлення відносин обміну між освітніми установами та їх клієнтами з метою гармонізації взаємних інтересів. Велику роль в цьому відіграє і впровадження профільного навчання, про що зазначено і в концепції «нової української школи» [2].

Профільне навчання в старшій школі - один із найважливіших компонентів модернізації загальної середньої освіти, одна з найбільш життєздатних освітніх реформ.

Профільною освітою в Україні вважається вид диференційованого навчання. Завдяки йому створюються умови для підготовки старшокласників відповідно до їх професійними самовизначенням, з урахуванням інтересів, здібностей і особистісних якостей. Профільне навчання потрібно для школярів, які проявляють підвищений інтерес до окремих предметів, для професійного самовизначення та успішної соціалізації, полегшення адаптації до самостійного життя, виховання відповідальності за прийняття рішень. На визначення профілю впливає багато різних чинників. Враховуються не тільки інтереси школярів і їх батьків, а також кадрові, матеріально-технічні, інформаційні ресурси школи. Крім того, важливу роль в цьому процесі відіграє ринок праці [4].

Система освіти України продовжує оновлення, інтегруючись у європейський та світовий освітній простір. Створення сприятливих умов для врахування індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів, для формування у школярів орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності. Профільна школа найповніше реалізує принцип особистісно-орієнтованого навчання, яке значно розширює можливості учня у виборі власної освітньої траєкторії.

Мета переходу до профільного навчання: поліпшити якість загальної освіти школярів; забезпечити глибоку, спеціалізовану загальноосвітню підготовку школярів в декількох освітніх галузях; сприяти забезпеченню рівного доступу школярів до якісної освіти відповідно до їх індивідуальних нахилів та потребою розширити можливості соціалізації учнів, забезпечити спадкоємність між загальною і спеціальною освітою [4].

Основними напрямками профілізації є: суспільно-гуманітарний (філологічний, історико-правовий, економічний, юридичний), природничо-математичний (фізико-математичний, хіміко-біологічний, географічний, медичний, екологічний), технологічний (інформатика, виробничі технології, проектування і конструювання, менеджмент, побутове

обслуговування, агро-технологічний), художньо-естетичний (музичний, образотворчий, хореографічний, театральний, мистецтвознавчий), спортивний (атлетика, гімнастика, плавання, спортивні ігри туризм та інші).

Наголос на профілі старшої школи може нести й ризики. Цей крок означає, що старшокласники повинні взяти на себе відповідальність за вибір життєвого шляху. «Доведеться усвідомити, що, вступивши до десятого класу правового ліцею, вже не вийде після закінчення школи передумати і піти вчитися на фізика-ядерника». Найчастіше профіль навчання обирає не сама дитина, а її батьки, виходячи з власних міркувань. Відтак нерідкі випадки, коли школярі втрачають інтерес до навчання. У профільній школі це може вилитися у втрату часу і необхідність наймати репетиторів, проти чого, начебто, і спрямована профілізація старших класів[5].

Проблема реалізації концепції профільного навчання вимагає комплексного вирішення питань, пов'язаних з фінансовим, кадровим, навчально-методичним, нормативно-правовим і організаційним забезпеченням профільної школи.

1. Нові цілі шкільної освіти зумовлюють необхідність подальшої модернізації вищої педагогічної освіти і системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

2. Створення нормативно-правової бази розвитку профільного навчання, спрямованої на вирішення таких основних питань: розробка механізмів фінансування профільних шкіл з урахуванням різних джерел бюджетного і позабюджетного фінансування; уточнення статутів загальноосвітніх навчальних закладів для забезпечення профільного навчання на внутрішньошкільному і зовнішньошкільному рівнях; розробка державного загальноосвітнього стандарту, що передбачає загальноосвітню підготовку, однакову для всіх шкіл - як основи для створення програмного забезпечення профільного навчання; підготовка орієнтовних навчальних планів для профілів навчання.

3. Навчально-методичне забезпечення профільної школи - важлива умова реалізації концепції. Відповідно до державних загальноосвітніх стандартів необхідно розробити й апробувати програми для базових, профільних і спеціальних курсів, відповідні підручники, методики, засоби навчання.

4. Науковий супровід навчання в старшій школі, який передбачає реалізацію завдань дослідницького і впроваджувального характеру: обґрунтування змісту в різних комбінаціях профільного вивчення, розроблення педагогічних технологій на основі застосування активних методів навчання, самостійної навчальної діяльності, виробничої практики; розроблення системи оцінювання навчальних досягнень учнів; моніторинг якості освіти, корекцію концептуальних підходів до організації профільного навчання в різних умовах.

5. Фінансування профільного навчання може здійснюватися переважно за рахунок держави та кооперації державних, громадських і приватних коштів [5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Абабков Ю. Н. Сучасні технології маркетингу на ринку освітніх послуг / Ю. Н. Абабков // ТТПС, 2009. – №9.
2. Долгова А. В. Методика проведення маркетингових досліджень регіонального ринку освітніх послуг / А. В. Долгова // Простір економіки, 2008. – №2-2.
3. Маркетинг. Тематичний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://marketing.web-3.ru>
Побірченко Н. А. Формула успіху. Профільне навчання: теорія і практика / Побірченко Н.А. – К. : Вид. дім «Шкільний світ», 2005. – 96 с.
4. Рябова З. В. Маркетингові дослідження в управлінні навчальним закладом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tme.umo.edu.ua>

УДК 373.31.5 (477)

Ірина Соколова
*доктор педагогічних наук,
професор кафедри
педагогіки та освіти МДУ
м.Маріуполь*

ДИДАКТИКА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: РЕФЛЕКСІЯ НАУКОВИХ ЗНАНЬ ПРО ОСВІТУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Умови життя і діяльності молодшої людини по завершенню здобуття середньої освіти в постіндустріальному суспільстві знань вимагають нової моделі поведінки, у якій відбивається рівень сформованості інтегральної компетентності випускника. Предметом дослідження обрано теоретичні основи організації освітнього процесу у Новій українській школі, концепція формування якої поступово набуває характеру стратегії розвитку національної освіти і спрямована на гармонізацію структури, змісту, стандартів якості зі світовою та європейською системами.

Логіка наукового пошуку спрямована на осмислення фактів (Закон України «Про освіту», Концепція Нової української школи зокрема), наукових знань (про сучасний світ, ринок праці, моделі освіти ХХІ століття, диверсифікацію освітніх послуг) із подальшим перенесенням їх у практичну площину діяльності педагогічної громади. В якості джерельної бази ми використали документи ЄС, в яких визначено напрями освітньої політики [9] країн-членів, системи освіти яких багато в чому є взірцем ефективної шкільної практики.

Виокремлення дидактики Нової української школи (дидактика Школи) в якості окремого предмету наукового дослідження спрямовано на вивчення принципів і закономірностей освітнього процесу, на пошук і розроблення нових стратегій, методик, технологій і систем навчання. Методологічними орієнтирами дидактики Школи є система базових положень, які є рушійними силами безперервного процесу навчання, зокрема теорія синергетики, педагогіка дитиноцентризму. Основними функціями визначаємо когнітивно-прогностичну (орієнтація на випереджальний розвиток суспільства, розробка змісту безперервної освіти, прогнозування запиту ринку праці, затребуваність нових професій), конструктивну (конструювання нового знання, розробка освітніх технологій), діяльнісно-операційну (пояснення закономірностей і механізмів пізнавального, психомоторного розвитку особистості у процесі формування компетентностей).

Класична педагогіка розглядає навчання як спільну діяльність учителя і учня, під час якої забезпечується його рух від незнання до знання, збагачуючи у такий спосіб його власний навчально-пізнавальний досвід, розвиваючи сутнісні людські та формуючи позитивні людські якості (І.Харламов, М.Ярмаченко). Дидактика Школи розглядає навчання як безперервний процес формування, розвитку компетентностей учнів на кожному з етапів як індивідуальних новоутворень, які сприяють активній соціальній життєдіяльності, забезпечують успішну професійну самореалізацію.

В основі педагогіки партнерства (узагальнюючий принцип Концепції Нової української школи) – теорія поколінь (Н.Хоув, В.Штраус) як окрема система цінностей дітей, народжених на початку «нульових» («Z» покоління), після 2010 року (покоління «альфа»). Їх виховують батьки – покоління Y, Z, а навчають представники поколінь «бейбумеров», X, Y, Z, тобто носії різних цінностей, пріоритетів і навіть культур. Ми

вважаємо, що об'єктивно задана історією «криза поколінь» може стати рушійною силою розвитку освіти, якщо у Новій школі правильно враховувати переваги, особливості і вітальні цінності кожного покоління. Суб'єкт- суб'єктна взаємодія учнів, вчителів, батьків стає потужним засобом творчої реалізації особистості як учня (дитини), так і дорослого. Найважливішим чинником інтеграції цінностей поколінь є спілкування, в якому реалізується розгалужена система міжособистісних стосунків, формуються м'які навички (soft skills), набувається досвід толерантної поведінки.

Учіння є окремою системою, яка інтегрована в інші (заклад освіти як соціальна система, мікро-макро соціум) і має характерні ознаки, властивості, синергія дії яких спрямовує процес пізнання на новий якісний рівень, де домінує комплексне бачення освітнього процесу і освітньої діяльності. Кожен принцип – це вимога до системи навчання у школі, у якому закладено нову функціональну якість (динамічність, саморегульованість, конгруентність з зовнішнім середовищем), технологічну мобільність і результативну цілісність – «життєво важливі для організму пристосувальні результати» (П.К. Анохін) [1].

З точки зору теорії аргументації особливий інтерес у дидактиці Школи представляє предметна структура сучасного наукового знання, яка є синергією різних галузей знань про педагогічні явища і процеси. Інноваційні знання у змісті освіти розглядаємо як важливий фактор соціально-економічного розвитку суспільства, основу сучасних освітніх парадигм (антропологічної, гуманістичної, гуманітарної, культурологічної); концепцій неперервності освіти та підходів (аксіологічного, акмеологічного, особистісно орієнтованого, компетентнісного). Вочевидь у змісті втілена суперпозиція інтересів особистості, суспільства та держави. Враховано цінності освіти ХХІ століття: неперервність освіти і спрямованість особистості на безперервне набуття нових і розвиток наявних компетентностей; здатність до інформаційних, технологічних тощо інновацій; креативність і критичність мислення; висока соціальна активність і відповідальність за результати власної діяльності; толерантність і полікультурність. Зазначимо необхідність включення європейського освітнього компонента (європейська історія, правова, політична система ЄС, європейські цінності, Україна як невід'ємна частина єдиної європейської цивілізації), які цілком слушно названі експертами з освітньої політики «найбільш значущими у безпековому вимірі освітніми напрямками» [2, с. 63]

Зміст навчання формалізовано у Рамку, в якій визначено ключові навчальні предмети у ХХІ столітті, міждисциплінарні теми (наприклад, глобальний світ, громадянське суспільство, культурне розмаїття, економіка знань, освіта 3.0, 4.0) як компоненти академічного контенту і є обов'язковими для опанування учнями. В якості результатів визначено ключові компетентності і навички громадянина та працівника ХХІ століття. Акцентуємо на пріоритетних, які визначають практико-орієнтований характер змісту навчання: гнучкість та адаптивність до змін, критичне мислення у сприйнятті і інтерпретації світу, навички пошуку, обробки та узагальнення інформації для учіння, соціальні та кроскультурні навички, софт навички. Соціокультурний компонент змісту навчання реалізується шляхом спільного з учнями формулювання комплексних цілей і орієнтацією (в якості критеріїв) на загальнолюдські, національні, етнічні, професійні. особистісні цінності. Знання, які формалізовано у інваріантній та варіативній складових змісту, також конструюють спільно з учнями у процесі особистісно-значущої діяльності. Раннє профілювання навчання і створення науково-методичного супроводу допрофільного і профільного особистісно-спрямованого навчання у школі є також окремих предметом дослідження дидактики Школи.

Соціокультурний контекст технологізації освіти полягає у створенні індивідуальних (персональних) освітніх маршрутів і траєкторій розвитку учня відповідно до ступню

навчання, враховуючи задані параметри організації освітнього процесу (освітні галузі, змістові лінії, розподіл годин між ними, гранично допустиме навчальне навантаження учнів, загальну кількість навчального часу тощо), додатковий час на задоволення індивідуальних освітніх потреб. Слідування персоналізованим освітнім маршрутам розвиває в учнів прагнення до самовдосконалення і навчання упродовж життя, формує готовність до свідомого життєвого вибору та самореалізації, професійної діяльності та громадянської активності.

Дидактика школи розглядає технології навчання у контексті освіти 3.0, в основі якої не програмне забезпечення, а образ мислення учня і вчителя (зауважимо, що функцію вчителя виконує також всесвіт, суспільство знань, громада). За словами Джеффа Бордена, програма «Освіта 3.0» передбачає злиття (конфлюенцію) нейронауки, когнітивної психології та технологій навчання, використовуючи веб-технології цифрової та мобільної техніки, включаючи додатки, апаратне і програмне забезпечення, а також «щось інше, що є перед ним» [7; 9].

Школа (освітні, навчальні технології) широко розповсюджені, є якісним освітнім продуктом. Технології не тільки підтримують освітній процес, а задають, так би мовити, нову функціональну раціональність – субстантивну, яка відноситься до більш узагальненої системи цінностей і стандартів, які інтегровані в світогляд людини [5] XXI століття. На часі й освіта 4.0 як випереджальна модель системи освіти, інноваційний освітній сервіс, тотальна система якості освітніх послуг.

Методи навчання варто розглядати як систему цілеспрямованих пізнавальних дій, які сприяють формуванню правильних, повних і чітких уявлень про об'єкт і предмет вивчення. По суті окреслюється дефініційна ознака методу – як способу якісного, ефективного навчання у Новій школі. Тут широко застосовуються методи викладання, засновані на співпраці (ігри, проекти – соціальні, дослідницькі, експерименти, групові завдання тощо). Учні залучаються до спільної діяльності, що сприятиме їхній соціалізації та успішному перейманню суспільного досвіду [4, с.15].

Методи контролю і самоконтролю також змінюють функції – сприйняття їх як соціально-особистісних ліфтів, що спрямовують на безперервний розвиток на шляху досягнення проміжних і кінцевих результатів. Оцінювання не завершує певний цикл навчальних дій учня, а трансформується у власне процес навчання, оскільки важливим мотиваційним стимулом є колективна (групова) оцінка та самооцінка, які базуються на спільно (з вчителем, іншими учнями) визначених критеріях. Відтак, суб'єкти освітнього процесу спільно сприймають нові цінності, які лежать в основі культури якості освіти: мотивовано сприймаю вимоги і умови – дію у процесі навчання осмислено і відповідально задля поступового і безперервного покращення результатів.

ІКТ-засоби організації та підтримки освітнього процесу у Дидактиці школи розглядаються у таких площинах; цільове спрямування (підготовка випускника до життя у високо технологічному і інформатизованому суспільстві); контент (електронні освітні ресурси, відкриті інформаційні і соціальні мережі, які задіяні в освітньому процесі і створюють відкрите середовище безперервної освіти); технологічні (Інтернет- технології Web2.0, Web3.0, Web 4.0 як базові для освітнього процесу). Предметами дидактики Школи є закономірності, умови, процесуальні особливості застосування ІКТ – засобів у Новій українській школі.

Не поза увагою Дидактики особливості використання традиційних засобів навчання, перелік яких значно розширився. Скажімо, для початкової школи засоби навчання угруповано як складники для організації освітнього процесу: мовний, логіко-математичний, природничо-науковий, художньо-мистецький [6]. Творче використання їх в

освітньому процесі початкової школи за новою програмою потребує спеціальних дидактичних умінь і навичок, які опановують, осмислюючи дидактику Школи.

Організаційні форми навчання. Традиційна форма організації освітнього процесу – урок – базується на класичних постулатах дидактики, підлягає трансформаційним змін. За допомогою програми «Освіта 3.0» класи відходять від традиційних лекцій, а замість цього фокусуються на інтерактивному навчанні, за допомогою сесій із запитаннями та відповідями, оглядами та вікторинами, дискусіями, лабораторіями та іншими проектами [7; 9]. Це може означати відміну традиційного навчання, в якому лекції відбуваються в класі, а домашнє завдання виконується поза класом; перетворення у перевернуті класи, де новий зміст доставляється в режимі онлайн, а у класі студенти (учні) разом працюють над завданнями [7; 9].

Інтегровані, бінарні, віртуальні, комбіновані (оф-он лайн) уроки, уроки-майстерні, віртуальні лабораторії, уроки-ігрові симулятори тощо підвищують мотивацію учнів до пошуку і перетворення знання у вміння та навички, а також у досвід активної життєдіяльності. Уже сьогодні на допомогу учням і вчителям старшої школи розроблено онлайн-платформу «Prometheus» як результат громадського проекту масових відкритих онлайн-курсів (наприклад, з громадянської освіти, історії України, ІТ технології, фахової англійської мови). Популярним є проект EdEra (Educational Era), який створює онлайн-курси та освітній контент широкого спектру дії для учнів і студентів. Візуалізація навчального матеріалу з окремих предметів також подана на численних веб-сайтах. Правильне використання ресурсів, навчально-методичний супровід і консалтингова допомога учнів змінюють функції учителя, який стає міждисциплінарним тьютором, коучем, персональним куратором, фасилітатором, розробником, модератором індивідуальної освітньої траєкторії учня.

Очікувані результати навчання у школі подамо у двох кластерах. До першого увійшли ключові компетенції ЄС (Key Competences for Lifelong Learning, 2006), які необхідні для особистої реалізації та розвитку, працевлаштування, соціальної інтеграції та активного громадянства: спілкування рідною мовою; спілкування іноземними мовами; математична компетенція і базові знання у сфері науки та техніки; цифрова компетенція; вміння навчатися; соціальна та громадянська компетентність; ініціативність та навички підприємництва; культурна обізнаність та самовираження [8].

До другого ми включили 10 ключових компетентностей Нової української школи (2016), які майже повністю повторюють зміст загальноєвропейських за винятком доданих - екологічна грамотність і здорове життя [4, с. 11-12]. Щойно прийняті (21.02.2018 р.) загальні та обов'язкові результати навчання у початковій школі за 9 галузями (мовно-літературною, математичною, природничою, технологічною, інформатичною, соціальною і здоров'язбережувальною, фізкультурною, громадянською та історичною, мистецькою) [3] також гармонізовані з європейськими стандартами освіти.

Порівняльний аналіз двох кластерів дає підстави говорити, що українська держава дійсно закладає реальні передумови змін в освіті. А агентами цих змін мають бути випускники класичних і педагогічних університетів, які вивчатимуть дидактику Української школи, яка є не новою, а оновленою галуззю знань про освіту ХХІ століття.

Запропонована авторська методологічна стратегія побудови дидактики Нової української школи як галузі інтегрованих педагогічних знань може бути сприйнятою в якості подальшого наукового пошуку постійно зростаючого простору нових знань, в якому кожна теорія є частиною педагогіки школи. Деякі положення, які ми постулюємо у цій статті, потребують детального теоретичного обґрунтування і є певними маркерами для визначення логіки окремих досліджень. Для керівників закладів освіти, майбутніх шкіл з

європейською якістю освіти (HUB-school) важливим є осмислене сприйняття дидактики Нової української школи, основні положення якої формують здатність до нового мислення, до переосмислення стереотипів, створення нових норм і правил, пошуків нетрадиційних і нестандартних управлінських рішень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анохин П.К. Узловые вопросы теории функциональных систем / П.К. Анохин – М.: Наука, 1980. – 197 с.
2. Безпекові виміри освітньої політики: світовий досвід та українські реалії : аналіт. доп. / [Іщенко А. Ю., Зубченко С. О., Карпенко М. М., Лозовий В. С., Черненко Т. В.]. – К. : НІСД, 2017. – 44 с.
3. Державний стандарт початкової освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/2107-priynyato-derjavniy-standart-pochatkovy-osviti>
4. Концепція Нової української школи (2016) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> – Назва з екрану.
5. Кравченко А. И. Социология Макса Вебера: труд и экономика / А.И.Кравченко – М.: На Воробьевых, 1997.
6. Про організаційні питання запровадження Концепції Нової української школи у загальноосвітніх навчальних закладах I ступеня: наказ МОН від 13.07.2017 № 1021 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/nakaz.pdf>
7. Borden Jeff. Education 3.0: Embracing Technology to «Jump the Curve». [Electronic resource] // Wired Magazine. Retrieved August 19, 2015.: <https://www.wired.com/insights/2013/09/education-3-0-embracing-technology-to-jump-the-curve/>
8. EU (2006). Recommendation of the European Parliament and of the Council on Key competences for lifelong learning(2006/962/EC). Official Journal of the European Union L 394/10
9. Horn Michael. KAIST Doesn't Wait For Change In Korea, Pioneers «Education 3.0.» [Electronic resource]. // Forbes Magazine. Retrieved August 19, 2015: <https://www.revolvy.com/main/index.php?s=Education%203.0>

УДК 373.3/5.091.31:004

Олександр Супрун,
*здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 014 Середня освіта
спеціалізації «Мова та література (англійська)»
м. Маріуполь*

УПРОВАДЖЕННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Інформатизація освіти в Україні – один з найважливіших механізмів, що зачіпає основні напрямки модернізації освітньої системи. Сучасні інформаційні технології відкривають нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу. Велика роль надається методам активного пізнання, самоосвіті, дистанційним методам та програмам навчання.

Останні роки все більшої популярності набувають так звані хмарні технології (Cloud computing). Цей термін став вживатися в світі інформаційних технологій з 2008 року. Першою людиною, що виголосила словосполучення «cloud computing» був Ерік Шмідт – генеральний директор компанії Google.

Хмарні технології – це технології, які надають користувачам Інтернету доступ до комп'ютерних ресурсів сервера і можливість використання програмного забезпечення для опрацювання даних.

Послуги, які можна отримати:

1. Використання постійно оновленого програмного забезпечення.
2. Використання сервісів для розробки, тестування та підтримки різноманітних проєктів.
3. Представлення комп'ютерної інфраструктури у вигляді віртуалізації, що включає в себе операційні системи та системне програмне забезпечення, а також апаратну частину сервера.
4. Віртуальне робоче місце, де користувач має змогу власноруч налаштовувати своє робоче місце і тим самим створити собі комплекс програмного забезпечення необхідного йому для роботи.

Загалом, ця технологія має як плюси так і мінуси. Вона доволі економічна і доцільна для різноманітних організацій, в тому числі і освітніх. Вона не потребує значних ресурсів, але вона вимоглива щодо доступу до Інтернету. Разом з тим, технологія хмарних обчислень та реалізована на її основі освітня платформа дозволяють максимально ефективно використовувати наявні програмно-апаратні ресурси школи, гімназії, а школярі дістають можливість застосовувати на практиці найсучасніші комп'ютерні технології.

Основні переваги, які можуть дати хмарні технології школі, очевидні: зниження потреби в спеціалізованих приміщеннях; виконання багатьох видів навчальної роботи, контролю і оцінки online; економія дискового простору; відкритість освітнього середовища для вчителів і для учнів.

Приклади використання хмарних технологій у школі: використання Web-додатків, електронні журнали і щоденники, он-лайн сервіси для учбового процесу, спілкування, тестування, системи дистанційного навчання, бібліотека, медіа тека, сховища файлів, спільний доступ, спільна робота, відео конференції, електронна пошта з доменом навчального закладу.

До основних характеристик хмарних платформ відноситься:

1. Самообслуговування: Учні (вчителю) можуть надаватися обчислювальні можливості, такі, як віртуальний сервер, мережі. Зберігання даних здійснюється автоматично та у міру необхідності, не вимагаючи від учня (вчителя) взаємодії з постачальником послуг.

2. Широкий доступ до мережі. Можливість доступу учня (вчителя) до мережі засобами стандартних механізмів (наприклад, мобільних телефонів, планшетів, ноутбуків і робочих станцій). Об'єднання ресурсів. Інформаційні ресурси провайдера об'єднуються для обслуговування декількох учнів (вчителів) для використання багатокористувацької моделі, з різними фізичними та віртуальними ресурсами, динамічно призначених і перепризначених відповідно до педагогічних потреб. Учень (вчитель) взагалі не має уявлення про розташування виділених йому ресурсів, але може визначити місце розташування на більш високому рівні (наприклад, країну, регіон або центр обробки даних). Наприклад, ресурси зберігання, обробка даних, пам'яті та пропускну здатності мережі.

3. Швидка еластичність. Надання можливості швидкого масштабування зовнішньої і внутрішньої потреби у ресурсах, пропорційно Хмарні технології як засіб розбудови інноваційної школи 5 навчальним потребам. Ресурси учню (вчителю) можуть надаватися необмежено в будь-якій кількості і в будь-який час.

Хмарні технології створюють умови для активної співпраці, забезпечують мобільність суб'єктів та віртуалізацію об'єктів навчання, забезпечують розвиток творчості, критичного мислення, вміння вирішувати проблеми; розвивати комунікативні, співробітницькі, життєві навички, працювати з даними, медіа й розвивати компетентності з

ІКТ як учнів, так і вчителів. Дані сервіси можуть служити як основними та і додатковими засобами для досягнення учнем навчальних цілей за умови доцільного та системного їх використання відповідно до технічних можливостей школи. Водночас використання хмарних технологій у навчанні ставить нові завдання перед учителем, вимагає високого рівня його педагогічної майстерності. Сучасні хмарні інформаційно-комунікаційні технології здатні забезпечити необхідні умови для реалізації особистісно орієнтованого навчання, підготовки випускників школи до життя в інформаційному просторі.

Таким чином, хмарні технології спричинили справжню революцію в освіті, спонукають учнів та вчителів до самоосвіти і самовдосконалення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Підтримка творчого розвитку школярів на основі забезпечення доступу до інтелектуальних інформаційних ресурсів./ [Андрусенко Т.Б., Кальной С.П., Стрижак О.Є., Яценко Г.] К.: Нова Педагогічна думка. - №1. - 2008. С.95-97.
2. Кальний С.П., Стрижак О.Є. Система надання дистанційних послуг для підтримки позашкільної пізнавальної діяльності обдарованої дитини / С.П. Кальний, О.Є. Стрижак. – К.: Вид-во ОІД АПНУ, 2009 – С.80-85. (Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави», 22-23 вересня 2009 р.).
3. Наволокова Н.П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій./ Наволокова Н.П. – Х.: Вид.група «Основа», 2009. – 176 с.
4. Морзе Н.В. Як навчати вчителів, щоб комп'ютерні технології перестали бути дивом у навчанні? / Н.В. Морзе // Комп'ютер у школі та сім'ї. – №6 (86). – 2010. – С.10-14.

УДК 373.091.113(477)

Катерина Тринога,
*педагог – організатор ЗОШ І-ІІІ ст. №29,
здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,
м. Маріуполь*

ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ВИХОВНОЮ РОБОТОЮ У СУЧАСНОМУ ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Сьогодні у сучасній освіті на порозі нової реформи Нової української школи особливого значення набуває проблема розробки та реалізації нової стратегії виховання, що є пріоритетним фактором визначення перспектив розвитку динамічних та кардинальних змін у всіх сферах життєдіяльності українського суспільства, формування майбутнього розвитку Української держави. Оскільки оновлення здійснюється здебільшого через інновації, організація сучасного виховного процесу закладу загальної середньої освіти повинна базуватись на інноваційному підході, який орієнтований на актуалізацію інноваційної виховної діяльності вчителя.

Інновації – це принципово нові способи, методи взаємодії учителів й учнів, що забезпечують ефективне досягнення результату педагогічної діяльності. Проблему інноваційних технологій вивчали талановиті вчені і педагоги, серед яких: В.І. Андреев, І. П. Підласий, К.К. Колін, В.В Шапкін, В.Д. Симоненко, В.О. Сластенін та інші.

Інновації у вихованні – цілеспрямований процес продуктивних змін у виховних цілях, задачах, формах, методах, технологіях виховання, які забезпечують розвиток його суб'єктів та оптимізують досягнення виховної мети.

Види інновацій у вихованні: інновації в змісті виховання, інновації у виховному процесі, інновації у виховних системах, інновації у організаційних структурах шкільного виховання, інновації в управлінні виховним процесом, інновація у взаємодії вчителя та

учня, учня і учня, учня і колективу, вчителя і батьків, інновації у додатковій освіті, інновації у співпраці з батьками тощо.

Найважливішу роль у впровадженні інновацій відіграють керівники навчальних закладів, зокрема їхній професіоналізм.

Менеджмент освіти – це вид управлінської діяльності, який складається із сукупності засобів, методів та форм впливу на особистості та колектив з метою ефективного функціонування освітньої галузі. А людина, яка володіє цими знаннями та вміннями, – це менеджер.

Методологічну основу інноваційного підходу до організації сучасного виховного процесу у школі складають сукупність законів інноваційного виховання (за І.Д. Бехом).

Сутність та основні вимоги законів виховання відбиваються у підходах і принципах, що визначають напрям, стратегію і зміст практичних дій інноваційної спрямованості виховного процесу ЗНЗ.

Принципи (від лат. *Principium* – початок, основа), які детермінують організацію сучасного виховного процесу в контексті інноваційного підходу є принципами сучасного виховання.

Компонентами інноваційної спрямованості виховного процесу є: ресурсний, функціонально – діяльнісний, рефлексивно – регулювальний компоненти.

Важливим фактом є те, що успішність інноваційної діяльності багато в чому залежить від психологічної готовності педагога до сприйняття і реалізації нововведень (М. Боришевський, Г. Головін, В. Загвязинский, Н. Клокар, Л. Мітіна, Є. Павлютенков, Н. Попель, О. Соснюк, О. Францева та ін.). Структура психологічної готовності особистості до професійної діяльності включає такі компоненти: мотиваційний; пізнавально-операційний; емоційний; вольовий.

Одним із пріоритетних напрямів інноваційного управління є визначення створення комфортного середовища, де враховуються інтереси і запити учасників навчально – виховного процесу, які виявляють особистісно – розвиткову взаємодію.

Враховуючи те, що в закладах освіти вже навчається так зване покоління Z, тобто діти, які змалку оточені мережею інтернет, для них важлива функціональність та практичність усього, що їх оточує - від гаджетів до наукових конференцій. До покоління Z відносяться люди, що народилися між 1995 і 2012 роками. Поки що це школярі та студенти. Покоління Z можна назвати цифровими аборигенами. На відміну від попереднього покоління, нинішні діти вже вирости зі смартфоном в одній руці і планшетом в іншій. Їх особливістю вважається інший формат сприйняття інформації. Для покоління Z пост в Facebook і Twitter буде нести більше сенсу ніж прочитана книга.

Сьогодні у сучасному закладі освіти набувають популярності ігрові технології навчання. Технології ігрового навчання - це така організація навчального процесу, під час якої навчання здійснюється у процесі включення учня в навчальну гру (ігрове моделювання явищ, «проживання» ситуації). Особлива увага приділяється національно - патріотичному вихованню. Так, у позакласній роботі використовуються різноманітні сучасні технології – традиційні, нетрадиційні, інтерактивні, проектна діяльність.

Отже, інноваційна діяльність є специфічною і досить складною, потребує особливих знань, навичок, здібностей. Впровадження інновацій неможливе без педагога-дослідника, який володіє системним мисленням, розвинутою здатністю до творчості, сформованою й усвідомленою готовністю до інновацій. Педагогів-новаторів такого типу називають педагогами інноваційного спрямування, їм властиві чітка мотивація інноваційної діяльності та викристалізована інноваційна позиція, здатність не лише включатися в інноваційні процеси, але й бути їх ініціатором.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аузіна М.О. Інноваційні процеси в освіті : навч. посібник / М.О.Аузіна, А.М. Возна. – Львів : ЛБІ НБУ, 2003 – 130 с.
2. Андрюханова В.М. Сучасні підходи щодо вирішення проблеми підготовки вчителя до інноваційної діяльності / В.М. Андрюханова // Управління школою. – 2004. – № 34. – С. 7.
3. Мармаза О. І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом / О. І. Мармаза. – Х. : Основа, 2004. – 240 с.
4. Руссол В. М. Посадово-психологічний профіль керівника навчального закладу / В.М.Руссо // Наша школа. – 2008. – № 4. – С. 15–19.

УДК 373.3 /5.018.43

Микола Чайкін,
вчитель німецької мови ЗОШ I-III ступенів № 29
здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,
м. Маріуполь

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА У КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

На сьогодні до числа найбільш актуальних проблем освіти належать впровадження дистанційного навчання як ефективної освітньої системи XXI століття. Це обумовлено стрімким зростанням ролі інформаційних технологій. Інформаційні технології виходять на чільні місця в усіх сферах буття як окремої особистості, так і суспільства загалом. Широке використання в дистанційній освіті інформаційних технологій дає змогу, окрім оволодіння певним масивом знань і компетенцій, передбачених навчальними програмами, досягати певного рівня знань і умінь у користуванні інформаційними технологіями, що для сучасної людини стає необхідною умовою успішності й одним із показників якості життя [1].

Актуальність проблеми дистанційного навчання пов'язана з розвитком інформаційного суспільства, потребами теорії та практики освіти, сучасною політичною та соціальною ситуацією країни. Система дистанційного навчання може найбільш адекватно і гнучко реагувати на потреби суспільства і забезпечити реалізацію конституційного права на освіту кожного громадянина країни. Виходячи з названих вище факторів можна зробити висновок, що дистанційне навчання увійде в XXI століття як найефективніша система освіти.

Дистанційна освіта в Україні регулюється низкою нормативних документів: «Національною доктриною розвитку освіти», «Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні», «Національною програмою інформатизації», законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання».

Згідно з «Положенням про дистанційне навчання», під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Дистанційне навчання реалізовується шляхом застосування дистанційної форми як окремої форми навчання; використання технологій дистанційного навчання для забезпечення навчання в різних формах.

У загальноосвітніх навчальних закладах використання технологій дистанційного навчання зорієнтоване насамперед на такі категорії учнів (вихованців):

- особи з особливими потребами;

- обдаровані діти та молодь, які спроможні самостійно або прискорено опанувати навчальні програми;
- особи, які проживають у географічно віддалених і важкодоступних до ЗНЗ населених пунктах;
- учні вечірніх шкіл, які за умовами праці перебувають тривалий час за межами населеного пункту, де розташований ЗНЗ, та учні, які за сімейними обставинами (декретна відпустка тощо) не можуть систематично відвідувати школу;
- особи, які бажають отримати додаткові знання паралельно з навчанням у школі;
- особи, які готуються до вступу до ВНЗ;
- громадяни України, які тимчасово або постійно проживають за кордоном [2].

Дистанційна форма навчання в Україні впроваджується вже понад десять років. У 2002 р. МОН України започаткувало експеримент із дистанційного навчання. Останніми роками дистанційна освіта набула розвитку в низці університетів: Харківському національному технічному університеті «ХПІ», Національному технічному університеті України «КПІ», Київському національному університеті технологій та дизайну, Маріупольському державному університеті, Приазовському державному технічному університеті та інших.

Наразі дистанційну освіту почали впроваджувати у загальноосвітніх навчальних закладах. Це обумовлено модернізацією освіти в Україні, інформатизацією суспільства, сучасною політичною та соціальною ситуацією в нашій країні. Насамперед, дистанційна освіта дає змогу дітям з території АТО безперешкодно скористатись своїм правом на освіту в українських школах. Для цих цілей на території Донецької області було відкрито 5 «опорних» пунктів дистанційної освіти у загальноосвітніх навчальних закладах, зокрема у м. Маріуполі ЗОШ I-III ступенів № 29.

Основними завданнями сучасного етапу розвитку системи дистанційної освіти є:

- усвідомлення керівниками освіти, органами управління, професорсько-викладацьким складом і широкою педагогічною спільнотою доцільності, необхідності та можливості впровадження дистанційного навчання у вітчизняну освіту;
- створення національних, галузевих, регіональних місцевих підсистем дистанційної освіти і відповідних до них телекомунікаційних мереж з виходом до мережі Інтернет;
- розробка навчально-методичних комплексів дистанційного навчання та їх сертифікація;
- створення локальних телекомунікаційних мереж з виходом до Інтернет навчальних закладів і формування їх Web-сайтів дистанційного навчання;
- підготовка кадрів для дистанційного навчання;
- формування експериментальних навчальних груп та їх дистанційне навчання [3].

Наразі в Україні відсутній єдиний координаційний центр формування та реалізації державної політики в галузі розвитку дистанційної освіти. Протягом багатьох років в Україні не було однозначного уявлення про дистанційне навчання. Причини того – різні підходи до його організації у різних навчальних закладах, відсутність загальної концепції і стандартів. Подекуди це призводило до неякісної реалізації та спричинило в суспільстві певну недовіру до дистанційної форми навчання.

Поширення дистанційної освіти – важливий механізм інформатизації й інтелектуалізації суспільства, виховання різнобічно розвинутої особистості, подолання нерівності в системі освіти. Дистанційна освіта долає територіальний фактор нерівності у доступі до якісної освіти, залежність від місця проживання тощо. Значний інформаційний

ресурс, реалізований у дистанційній освіті новітніми технологіями, забезпечує інноваційний розвиток освіти й суспільства загалом [1].

Впровадження дистанційної освіти у загальноосвітніх навчальних закладах також залежить від управлінського рішення керівника навчального закладу. На сучасному етапі розвитку освіти в Україні та згідно з концепцією «Нова українська школа» директор навчального закладу стає ключовою фігурою в здійсненні управлінської діяльності навчально-виховного процесу.

В умовах модернізації національної системи освіти проблема управління якістю підвищення кваліфікації керівників закладів освіти є особливо актуальною. Вона аргументована потребою зростання рівня професійної культури керівника як високоосвіченого, компетентного управлінця, здатного до роботи в умовах конкуренції, підприємництва, ринкових відносин та інформатизації суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карпенко М. М. Розвиток дистанційного навчання як відповідь на сучасні виклики для України [Електронний ресурс] / Карпенко М. М. // Стратегічні пріоритети, № 4 (33), 2014 р. – Режим доступу: <http://sp.niss.gov.ua/content/articles/files/18-1435918091.pdf>
2. Про затвердження положення про дистанційне навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 — Офіц. вид. — К. : М-во освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13/print> 1389899592029395
3. Розвиток та перспективи формування системи ДО в Україні [Електронний ресурс]: освітній портал – Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/distance/ukraine/rozvitok/>

УДК 373.2(477)(043)

Тетяна Чекурова,
директор ЗОШ І-ІІІ ступенів № 31
м.Маріуполь

УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЗА УМОВ УПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Одним із вагомих чинників забезпечення якісної загальної середньої освіти є ефективний процес управління школою, який сьогодні потребує кардинальних перетворень. Кращому розумінню таких змін сприяє усвідомлення сутності й сенсу управління в сфері освіти. Сучасними науковцями воно визначається, як:

– сукупність взаємодіючих, послідовних, підпорядкованих одній меті функцій управління, комплексна реалізація яких забезпечує успішне вирішення управлінських завдань (Ю. Бабенко) [1];

– особливий вид людської діяльності в умовах постійних змін внутрішнього та зовнішнього середовища, який забезпечує цілеспрямований вплив на керовану систему для збереження і впорядкування її в межах заданих параметрів на основі закономірностей її розвитку та дії механізмів самоуправління» (Г. Єльнікова) [2];

– науково обґрунтовані дії адміністрації та педагогів, спрямовані на раціональне використання часу і сил викладачів і учнів у навчально-виховному процесі з метою поглибленого вивчення навчальних предметів, морального виховання, підготовки до усвідомленого вибору професії і всебічного розвитку особистості (І.Зайченко) [3];

– вплив на керовану систему з метою максимального її функціонування, спрямованого на досягнення якісно нових завдань за рахунок циклічно здійснюваних переходів у якісно новий стан. (В.Пікельна) [5];

– безпосереднє керівництво людьми, що здійснюють, з одного боку, розробку і постановку завдань, а з другого боку – їх виконання для забезпечення належного рівня

навчально-виховного та навчально-виробничого процесу і досягнення оптимальних результатів діяльності (Т. Рожнова) [6].

Отже, управління закладом освіти розглядається як складний динамічний процес, що містить у собі широке коло функцій, цілей та дій, що обумовлюють його функціонування. Однак, управління школою, що є відкритою соціальною системою, завжди залежить від комплексу чинників, які суттєво впливають на зміст, спрямованість та засоби управління.

У зазначеному контексті слід говорити про те, що стан розвитку українського суспільства зумовлює відповідні йому особливості управління закладом освіти. У відповідності до Концепції Нової української школи до таких особливостей належать:

1. Зміна підходів при оцінюванні діяльності закладу освіти, що передбачає створення кожною школою власної системи діагностики й оцінювання її діяльності, орієнтацію на оцінювання не тільки і не стільки результатів навчання школярів, але й рівень їх розвитку, оцінювання результатів діяльності педагогів.

2. Автономія та демократизація управління, що обумовлює формування й реалізацію місії та візії школи, підвищує її значущість і відповідальність як вагомого осередку освіти й просвіти.

3. Сертифікація педагогів, що обумовлює підвищення вимог до зміцнення й розвитку кадрового потенціалу закладів освіти.

4. Варіативність управління, що передбачає широке використання різноманітних моделей, систем, змісту управлінської діяльності, самостійне визначення спрямованості розвитку, коригування мети школи, обрання варіантів навчального плану, визначення змісту шкільного компонента освіти тощо

5. Суттєвий перегляд методів управління, їх переорієнтацію на засадах людиноцентризму, відмови від жорстко регламентованих вимог, вільного вибору технології планування та організації роботи відповідно до цілей та завдань колективу.

6. Зміна методологічних засад управління. На передній план висувуються системний підхід, моделювання цілісних педагогічних та управлінських структур, розробка технологій прискореного розвитку. Це стимулює використання діалогічних форм взаємодії, впровадження способів самоорганізації, децентралізації управління [4].

З огляду на зазначене вище, подальший розвиток управління освітою має відбуватися лише в межах людиноцентричного підходу, який орієнтується при виборі змісту та методів управління не лише на інтереси організації, але й на інтереси людини як особистості і як активного суб'єкта управлінської, педагогічної й навчальної діяльності. Пріоритетними стають дорадчо-адміністративні форми управління (рішення ради школи, педагогічної ради, зборів трудового колективу, наради при директорові, методичної ради, профспілкових зборів, ради засновників, резолюції чи рішення, учнівської, батьківської ради, зборів творчих учителів, висновки, поради під час бесіди, спостереження, анкетування, інтерв'ювання тощо).

Отже, особливістю управлінської діяльності керівника закладу освіти на сучасному етапі є поява нових керівних функцій. Завдяки їм оновлюється зміст навчання і виховання (впровадження державних стандартів освіти, концепції виховання, профілізації та індивідуалізації освітнього процесу, авторських навчальних програм, підручників, посібників, виховних систем), відбувається впровадження нових освітніх технологій (розвиваюче, модульне, диференційоване навчання, використання методів проектування і моделювання, життєтворчості особистості); удосконалюються форми й методи навчання і виховання (діалогові форми спілкування, лекційні, семінарські заняття, навчальні модулі тощо); трансформуються методи контролю знань і вмінь учнів (запроваджуються

індикатори розвитку учнів, рейтингові системи оцінювання); модернізуються зміст, форми й методи управління закладами і установами освіти (підвищується значущість менеджерської функції управління інноваційним процесом, створюються багатоваріантні моделі управління); з'являються авторські моделі закладів освіти (ліцеї, гімназії, коледжі тощо) [7].

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко Т. Формування особистості менеджера освіти / Т. Бабенко // Директор школи. – 2007. – №21-22. – С.3-36.
2. Єльнікова Г.В. Основи адаптивного управління / Г. В. Єльнікова. – Харків : Основа, 2004. – 121 с.
3. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник / І. В. Зайченко. – К.: Освіта України, КНТ, 2008. – 528 с.
4. Нова українська школа : Концептуальні засади реформування середньої освіти [Електронний ресурс] : концепція нов. укр. шк., док. пройшов громад. обговорення і ухвалення рішенням колегії МОН, 27.10.2016. – Режим доступу : [http://mon.gov.ua/Новини %202016/12/05 / konczepczia.pdf](http://mon.gov.ua/Новини_%202016/12/05_konczepczia.pdf) (дата звернення 14.09.17).
5. Пикельная В.С. Теоретические основы управления (школо-ведческий аспект) / В. С. Пикельная. – М.: Высш. шк., 2000. — 175 с.
6. Рожнова Т. Є. Управління професійно-технічним навчальним закладом на засадах інноваційних технологій: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06 / Тетяна Євгенівна Рожнова. – К., 2012. – 285 с.
7. Савченко Л. В. Сучасні підходи до управління навчальним закладом [Електронний ресурс] / Л. В. Савченко. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/17489/1/Савченко.pdf>

УДК 373.3./5.018.5(477.62-2 Мар)

Павло Чистяков,
директор ММТЛ
м. Маріуполь

МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ МАРІУПОЛЬСЬКОГО МІСЬКОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО ЛІЦЕЮ

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні ставиться завдання постійного оновлення змісту освіти та освітнього процесу, який повинен будуватися відповідно до потреб особистості та індивідуальних можливостей дітей, зростання їх самостійності та творчої активності.

Працюючи над планом розвитку навчального закладу, ми орієнтуємося на формулювання мети освіти, яка зазначена у Законі України «Про освіту»: «Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої суспільної цінності, розвиток її розумових і творчих здібностей, професійних знань і компетентностей, забезпечення її успішної соціалізації в умовах життєдіяльності, що постійно змінюються, і на основі загальнолюдських цінностей, норм і вимог, встановлених Конституцією і законами України, сприяння розвитку громадян, які готові до свідомого суспільного вибору, діяльності в умовах відкритого суспільства заради примноження інтелектуального культурного потенціалу українського народу та забезпечення сталого людського розвитку в Україні».

Створення і реалізація плану розвитку технологічного ліцею нерозривно пов'язане із загальною системою роботи, яка орієнтована на максимальну взаємодію дітей і дорослих, шляхом подальшої демократизації та розвитку демократичного середовища. Для більш чіткого розуміння напрямків вдосконалення діяльності закладу необхідно висвітлити загальні аспекти роботи ліцею в сучасних умовах.

ММТЛ будує власну систему навчання і виховання, спираючись, насамперед, на стратегію реального залучення учнів до суспільного життя ліцейської та територіальної громад.

Важливим для адміністрації в цьому напрямку є створення відповідних умов в учнівському та педагогічному колективах. До таких умов слід віднести:

1. Інформування всіх учасників педагогічного процесу. Це є дуже важливим, оскільки їм потрібно знати внутрішні і зовнішні аспекти будь-якої проблеми, аби вони могли сформулювати власну думку.

2. Встановлення певних правил, які, додатково до діючих норм внутрішнього розпорядку, зможуть забезпечити участь ліцеїстів у вирішенні різноманітних питань шкільного життя. Учням надається необхідний простір для участі, дорослі надають дітям можливість вільно висловлювати свою думку та обговорювати проблеми. Це означає, що і вчителі, і допоміжний персонал є відкритими до участі дітей. Як наслідок, учні беруть участь у роботі педагогічної ради ліцею, можуть контролювати витрати позабюджетних коштів, реально впливати на стратегію розвитку установи.

- Відсутність вікових обмежень. Учні як 7-х, так і 11-х класів в однаковій мірі мають можливості реалізації своїх здібностей. Дорослі (перш за все вчителі) повинні вчитись залучати учнів до суспільного життя.

- Учням необхідно пояснити, що їхня участь не означає негайного прийняття рішення. Це означає, що вони можуть висловити свої погляди, і їхню думку буде взято педагогами до уваги. Значущим є те, що діти будуть розуміти цей процес.

- Забезпечення співпраці та сприяння розвитку учнівського самоврядування, залучення батьківської громадськості до вирішення завдань державно-громадського управління закладами освіти.

Для ліцею залучення учнів є важливим, оскільки:

1. Учні отримують право голосу і впливу (вони розуміють свої бажання і потреби).

2. Вчителі та технічний персонал мають реальну можливість співпрацювати з цією частиною громадянського суспільства.

3. Учні мають нагоду задовольнити найнеобхідніші для них потреби розвитку (відповідальність, повага, визнання, новий досвід).

4. Ліцеїсти отримують суспільну і політичну освіту (дебати, вирішення проблем, спілкування, переговори, індивідуальне та групове прийняття важливих рішень).

5. Учні стають творцями, а не споживачами.

6. Ліцеїсти отримують нагоду брати участь у житті навчального закладу в найширшому значенні.

Створена система організації освітнього процесу в ліцеї наочно демонструє розгалужену мережу чинників, які сприяють залученню дітей до шкільного (і не тільки) життя. Побудова такої системи, а особливо – нормальне функціонування, значною мірою залежать від бажання і можливостей адміністрації змінювати не тільки підходи управління школою, але і стосунки з вчителями, а найголовніше – з учнями.

Провідною ідеєю ліцейського життя є те, що учні є не лише пасивними споживачами турботи чи рішень із боку педагогів. Коли йдеться про здоров'я дітей, їхня можливість отримувати інформацію стає ключовою; якщо йдеться про освіту, їхня здатність набувати навички, досвід і відповідальність є вирішальними; якщо ми розглядаємо становище учнів у соціальній групі, їхній активний внесок у прийняття рішень, що можуть вплинути на їхнє життя та громадянську позицію, це є необхідним.

Аналізуючи результати роботи ліцею за 14 років за період з 2004 – 2018 рр., можна впевнено стверджувати, що головні завдання, які ставили перед собою адміністрація та педагогічний колектив -виконано.

По-перше, правильно обрано спеціалізацію навчального закладу. Доказом цього є те, що більшість випускників вступає до закладів вищої освіти за профілем ліцею. У подальшому вони стають висококваліфікованими фахівцями, швидко просуваються по службовим сходинкам.

По-друге, забезпечена відповідна якість навчання та виховання наших вихованців. Установа постійно проводить моніторинг та враховує у практичній роботі, яким чином випускники ліцею будуть почуватися у дорослому житті та як адаптуються в суспільстві. Вчорашні учні, які звикли до систематичної та системної освіти, легко навчаються у закладах вищої освіти, адаптуються до різних виробничих умов, швидко просуваються кар'єрними сходинками, є патріотами країни та стають гідними представниками нової наукової, політичної та управлінської еліти нашої держави.

По-третє, колектив ММТЛ у важких економічних умовах спромігся якісно покращити матеріальну базу навчально-виховного закладу, створити гідні умови освіти та відпочинку учнів, технічно наситити навчальний процес.

По-четверте, за ці роки розроблені цілі комплекси педагогічних заходів, які скеровані на підвищення ефективності розвитку, адаптації учня у громадську модель, покращення результативності роботи учнівського колективу, пошуки нових мотивацій до навчання. Такі комплекси-програми, як система виховної роботи ліцею, система науково-практичної діяльності учня, система рейтингового заохочення, система роботи з обдарованими учнями, система швидкої корекції знань, система пропедевтики до майбутньої професії тощо дають можливість за чотири роки створити серйозну мотивацію учням не тільки на роки навчання в ліцеї, але і на майбутнє.

По-п'яте, вдалося досягти зростання авторитету вчителя та підвищити його самооцінку, створити додаткові мотивації до професійного зростання. За тринадцять років роботи випробувано дві системи заохочення педагогічних та технічних працівників ліцею (кількісна та якісна). Остання система найбільш демократична та незалежна, працівник отримує матеріальні стимули в залежності від обсягів та якості виконаної роботи.

Виважена кадрова політика адміністрації, ради ліцею та ПК дала можливість не проводити в ліцеї за всі роки існування жодного скорочення кадрів. Учителі ліцею мають стабільну заробітну платню, впевненість у майбутньому.

Високий рівень освіти є нагальною потребою сьогодення. Технології менеджменту, і зокрема інноваційного менеджменту в освітянській сфері, є важливою складовою державного управління, оскільки розвиток саме цієї галузі суттєво впливає на всі сфери життя суспільства. Оскільки конкурентна боротьба на ринку освітніх послуг розвивається динамічно, тому навчальні заклади повинні постійно відстежувати всі конкурентні зміни. Тільки за таких умов та правильно обраної маркетингової стратегії, яка буде скерована на підтримку конкурентних переваг, може бути досягнутий максимальний результат. Конкурентоспроможність навчального закладу на ринку освітніх послуг може регулюватися різними методами або прийомами, і система роботи Маріупольського міського технологічного ліцею стала однією з них.

УДК 373.3/.5.018.:659.126

Евеліна Шульга,
*здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,*

ФОРМУВАННЯ БРЕНДУ ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ

Наявність великої кількості різноманітних торгових марок, послуг, компаній, закладів, на сьогоднішній день, диктує жорсткі умови для їх існування та конкурування між собою. Одна з найважливіших задач кожної компанії, яка пропонує свої послуги або товар – це якомога більше зацікавити споживача, а також збільшити її прихильників. Така ситуація значним чином вплинула на розвиток такого явища, як брендинг. Як вже відомо, поняття «бренд» походить від древньонорвезького і має значення «ставити клеймо». На початку цей термін використовували щоб позначити джерело, чи того, хто створив, або вже власника матеріалу, продукту або речі. Окрім цього, поняття бренд застосовували для таврування волів, корів, коней, овець та інших домашніх тварин. У час, коли почала розвиватись комерція, слово бренд почало змінювати своє первинне значення і стало визначати походження продукту і мало функцію відокремлення одного виробника від інших, що виготовляли продукти одного виду.

Якщо розглядати бренд з правової позиції, то бренд – це тільки товарний знак, який повідомляє – хто є виробником цього продукту і містить у собі певну правову безпеку. Для споживача ж бренд – це важливе джерело інформації, в якому містяться відомості про компанію, про якість, та безпосередньо про сам продукт. В бренді відображена репутація компанії, яка дуже важлива в умовах постійно зростаючої конкуренції.

Докорінне вивчення та розгляд брендів є особливо важливим на сьогодні, адже, з огляду на стан українського ринку, велику напругу та конкуренцію на ньому, жагу прибутків і несумлінність багатьох виробників і продавців товарів створює таку ситуацію, при якій лише знайомі споживачам торговельні марки мають гарантії якості та мають змогу вберегти покупців від ненадійних товарів. Зміна ринкових відносин та їх розвиток посприяв проникненню на український ринок, у великій кількості, товарів іноземних виробників, що спричинило необхідність більш детальної та уважної роботи з товарними знаками. Це стало причиною того, що покупці зіштовхнулися з проблемою дезорієнтації в великій кількості товарів.

Таким чином, ситуація складається саме так, що інтерес до брендингу в Україні особливо посилюється. До вітчизняного маркетингу цей інноваційний напрямок тільки починає входити, проте, поняття бренд починає розвиватися та набувати значимості. Ринок освітніх послуг, також, не став осторонь цього явища, а тому суттєві зміни в системі української освіти, та посилення конкуренції, спричинене стрімким розвитком ринкових відносин, зменшенням народжуваності, тенденцією до зростання складової частини недержавних вищих навчальних закладів і платних послуг в державних освітніх установах спонукають до вивчення цієї теми більш детально.

Актуальність даної роботи зумовлена перш за все економічною необхідністю. Навчальні заклади, в умовах високої конкуренції, шукають нові можливості для надання конкурентних переваг, брендинг може стати реальним, доступним та успішним способом конкурентної боротьби в умовах нинішнього положення економіки нашої держави. Таким чином, дослідження поняття брендинг, а також методи і способи його застосування в роботі навчальних закладів України становлять великий інтерес і мають новизну в контексті досліджень щодо економічної сторони навчальних закладів.

Мета нашої роботи: дослідити загальні перспективи формування, а також впливу політики брендингу на навчальні заклади України, визначити головні елементи, з яких саме складається брендинг, його методи та особливості. Виявити можливості брендингу, як основної з провідних форм конкурування вітчизняних освітніх послуг.

Економічна необхідність вивчення та розвитку бренду є актуальною для кожної компанії, яка має ціль бути лідером та користуватись попитом. Підвищення ролі

навчальних закладів в житті людини спричинило збільшення їх кількості. Ринок освітніх послуг відчутно змінився, а тому змінилися позиції абітурієнтів і ВНЗ. Маючи досить різноманітний вибір, не скільки абітурієнт рекламує себе для закладу, скільки заклад намагається привернути увагу та розташувати до себе майбутнього студента. Така ситуація змушує освітні заклади не хебтувати різноманітною рекламою, заходами «відчинених дверей», буклетами, інтернет-рекламою, тощо. Проте, і цього вже не досить, вищі навчальні заклади змушені постійно шукати нові способи привернення уваги, для того щоб створити вагомi конкурентні переваги.

Сучасна освітня система працює в умовах ринку, де функціонують ВНЗ різних форм власності, що здійснюють підготовку спеціалістів за різними напрямками та спеціальностями, формами й технологіями навчання. Сьогодні ринок освітніх послуг перебуває в умовах подвійної кризи – економічної і демографічної. Як відомо, основними специфічними характеристиками освітніх послуг є невідчутність, нематеріальність, неможливість зберігання, непостійність якості, відтермінованість у прояві результатів, необхідність подальшого супроводу. Освітні послуги є найбільш невідчутними. Тому потенційний споживач при виборі ВНЗ покладається на його авторитет, імідж і бренд.

ЛІТЕРАТУРА

1. Котлер Ф. Стратегічний маркетинг для навчальних закладів [Текст] / Ф. Котлер, Ф.А. Фокс; пер. з англ. – К.: УАМ, Хімджест, 2011. – 580 с.
2. Секерин, В.Д. Инновационный маркетинг: учебник. [Текст] / В.Д. Секерин. – М.: ИНФРА-М, 2012. – 238 с.
3. Спирина, Н.А. Брэндинг образовательных услуг: понятие, особенности, основные элементы [Текст] / Н.А. Спирина // Вопросы управления. – 2009. – Выпуск №2 (7). – С. 89 – 96.
4. Уиллер А. Индивидуальность брэнда. Руководство по созданию, продвижению и поддержке сильных брендов; пер. с англ. [Текст] / А. Уиллер. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. – 235 с.
5. Шульгіна Л.М. Брендинг: теорія і практика (на прикладі об'єктів комерційної нерухомості) [Текст]: монографія /Л.М. Шульгіна, М.В. Лео; Нац. техн. ун-т України «КПІ», Київ. нац. торг.-екон. ун-т, Європейський ун-т. – Київ – Тернопіль, 2011. – 272 с.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

УДК 378.016:005.95(477)

Карина Борматова,
*здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,
м.Маріуполь*

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Стрімкі зміни, що відбуваються в політичному та соціально-економічному житті України, вимагають перебудови змісту вищої освіти. Реалії сьогодення доводять, що обсяг знань, які одержує закладу вищої освіти, подвоюється кожні десять років. Інформаційна модель освіти втрачає свою актуальність, оскільки змінюється основна мета навчання – не засвоєння суми знань, а розвиток особистості, формування її активного мислення, світогляду, вміння встановлювати контакти у всіх сферах буття. Особливої значущості

проблема перегляду змісту вищої освіти набуває у світлі реалізації Концептуальних положень Нової української школи, яка висуває нові вимоги й до керівника закладу освіти.

Проблема розвитку управлінської компетентності ґрунтовно розкрита у наукових працях вітчизняного вченого В. І. Маслова. Автором розкрито суть поняття «управлінська компетентність керівника школи» – це добра обізнаність, володіння знаннями, що слід розуміти як теоретичну, технологічну, а також моральну і психологічну готовність особистості виконувати функції, що входять до її обов'язків, прав відповідно до повноважень [4, с. 12].

Комунікація (спілкування) розглядається як особливий вид діяльності багатьма вченими (Л. Буєва, Б. Ломов, Н. С. Каган та ін.). Дослідники – О. Дорович, О. Киричук, Н. Кузьміна, – доводять, що спілкування – це якісна характеристика різних видів діяльності: навчальної, трудової, ігрової. Від рівня спілкування залежать результати цих видів діяльності.

Комунікативні вміння формуються на основі соціабельності, яка закріплюється в поведінці людини та стає передумовою розвитку таких якостей, як спрямованість на спілкування, інтерес до людей, емпатія. Управлінці з високим рівнем сформованості комунікативних вмінь активно прагнуть до управлінської діяльності, їм легше одразу знайти спільну мову в новому колективі, вони ініціативні, вони вміють відстоювати свою думку та володіти собою та й ситуацією в цілому.

В основу технології формування комунікативної компетенції майбутніх фахівців покладено компетентнісний підхід, який інтегрує основні завдання освіти, а саме:

- створення умов для засвоєння індивідом культурного досвіду, моральних орієнтирів, соціальних норм минулого і сучасності;
- створення умов для становлення і розвитку соціальних якостей індивіда, що сприятимуть професійному становленню;
- створення умов для самовизначення і самореалізації особистості.

Формування комунікативної компетенції матиме цілісний характер за умови взаємодії учнів між собою та з педагогами, педагогів – з колегами; а їх дії будуть узгодженими та оперативними. Важливим є правильний вибір методів та прийомів керування.

Аналіз професійної діяльності майбутніх фахівців сфери освіти показує, що вони повинні мати сформовані організаторські здібності, уміти брати на себе відповідальність за ухвалені рішення, мати прагнення до вдосконалення своїх комунікативних якостей і практичних навичок, професійних знань, оцінювати соціальні процеси, визначати місце й роль своєї професійної діяльності, розробляти систему оцінки ділових та особистісних якостей працівників, мотивації їхнього посадового росту та ін.

Для майбутніх менеджерів освіти вироблення нових теоретичних підходів і практичних заходів щодо вдосконалення їхньої діяльності, здобуло пріоритетний характер.

Подальший розвиток професійно-комунікативної компетентності майбутніх менеджерів освіти вимагає створення таких умов, які б дозволяли ефективно вирішувати поставлену мету з урахуванням специфіки та особливостей майбутньої професійної діяльності.

Формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх менеджерів освіти в процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін стане більш ефективнішим у випадку виконання наступних умов, а саме:

- розробці та обґрунтуванні складових професійно-комунікативної компетентності майбутніх менеджерів;

- обґрунтуванню педагогічних умов формування професійно-комунікативної компетентності та розробці дидактичної моделі їх реалізації;
- визначенню критеріїв та показників оцінки рівня сформованості професійно-комунікативної компетентності майбутніх менеджерів;
- побудови процесу викладання професійно-орієнтованих дисциплін майбутнім менеджерам освіти на основі дидактичної взаємодії в системі викладач – студент.

У зв'язку з цим виникає ряд завдань, пов'язаних з необхідністю проаналізувати стан проблеми формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх менеджерів освіти в психолого-педагогічній науці та практиці, проаналізувати теоретичні підходи до змісту професійно-комунікативної компетентності майбутніх менеджерів освіти; визначенням критеріїв, показників оцінювання рівня сформованості професійно-комунікативної компетентності майбутніх менеджерів освіти, а також педагогічних умов формування їх професійно-комунікативної компетентності у процесі професійно-орієнтовної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдуллина О.А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего образования / О.А. Абдулина // – М.: Просвещение, 1984. – С.33.
2. Каган М.С. Мир общения. Проблема, межсубъектных отношений / М.С.Каган. – М., 1988.
3. Концепція нової української школи [Електронний ресурс] / Наказ МОН України від 13.07.2017 № 1021 «Про організаційні питання запровадження Концепції Нової української школи у ЗНЗ І ступеня» – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczia.pdf>
4. Кравченко Л.М. Принципи і методи наукового менеджменту в освіті /Л.М. Кравченко // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2004. – Вип. 3(36). – (Сер. «Педагогічні науки»). – С. 21-28.
5. Кузьмина Н.В., Реан А.А. Профессионализм педагогической деятельности / Н.В. Кузьмина, А.А. Реан // Метод. Пособие. – СПб. – Рыбинск: Б.И., 1993. – С. 54.
6. Маслов В.І. Психологічна основа моделі компетентності директора школи / В.І. Маслов // Директор школи, ліцею, гімназії. –2003. – № 1. – С. 12.

УДК 001.89;811.14 (043)

Наталя Воєвутко,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки і освіти МДУ
м. Маріуполь

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС «НОВОГРЕЦЬКА МОВА З МЕТОДИКОЮ НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ»

Програма вивчення навчальної дисципліни «Новогрецька мова з методикою навчання у початковій школі» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів спеціальності 013 Початкова освіта.

Метою навчальної дисципліни «Новогрецька мова з методикою навчання у початковій школі» є фахова підготовка студента до викладання іноземної мови на початковому ступені навчання у закладах загальної середньої освіти; оволодіння навичками читання, письма, аудіювання, говоріння новогрецькою мовою в обсязі, необхідному для складання іспиту з новогрецької мови рівня А2 згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти [1, с.6].

Завданнями дисципліни визначено:

- сприяти опануванню студентами теоретичними та практичними засадами формування іншомовної комунікативної компетентності учнів через ознайомлення з

основними етапами розвитку методики навчання іноземних мов, основними тенденціями на сучасному етапі розвитку методики навчання іноземних мов як прикладної дисципліни, законодавчу базу, що супроводжує її; вчити базових методичних категорій на матеріалі новогрецької мови;

– формувати в студентів навички читання, письма, аудіювання, говоріння новогрецькою мовою; вчити усному і писемному (монологічному та діалогічному) мовленню за лексичними темами курсу; формувати в студентів перекладацьку компетенцію.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні знати:

– основні етапи розвитку методики навчання іноземної мови; цілі, завдання, зміст і особливості побудови початкового курсу іноземної мови; сучасні вимоги до кваліфікації вчителя іноземної мови в початковій школі; основні теорії формування граматичних, лексичних та ін. мовленнєвих навичок; основні теорії формування навичок техніки письма, читання; основні теорії формування вмінь аудіювання, читання, говоріння; основні вимоги до іншомовної підготовки учнів за роками навчання і критерії оцінювання знань, умінь і навичок учнів;

– орфоепічні норми, правила читання та письма новогрецької мови; відмінювання дієслів A, B1, B2, Г1-Г4 у теперішньому, минулому та майбутньому часі; відмінювання іменників, прикметників чоловічого, жіночого, середнього роду у однині та множині; розряди займенників: особові, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні; розряди прислівників: способу дії, міри і ступеня дії, прислівники часу, прислівники місця; кількісні (0-1 млн.) та порядкові (1-й – 100-й) числівники; лексику за темами: Як справи? Звідки ти? Анкетування. Якою мовою ви розмовляєте? Моя родина. У магазині. Національність. Таке життя: він і вона. Яка зараз година? Дні тижня. Як зорієнтуватися у незнайомому місті. У кафе. Овочі – фрукти. У супермаркеті. Одяг та взуття. У банку. У туристичній агенції. У таверні. Мій дім. Моя кімната. Аренда квартири. У готелі. Йдемо у похід. Пори року. Погода. Зовнішність. Ідентифікація особистості; Дім, житло; Навколишнє середовище, флора, фауна, погода; Дозвілля, розваги; Соціальні відносини; Стан здоров'я тіла; Повсякденне життя; Ринок; Харчування та дієта; Освіта / професійний простір; Державні послуги; Переміщення / подорожі у обсязі, достатньому для складання іспиту з новогрецької мови рівня A2 згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти; особливості синтаксичної будови речення у новогрецькій мові.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні вміти:

– раціонально використовувати основні засоби навчання іноземної мови (підручники, навчальні посібники, періодичні видання, зошити тощо); застосовувати передовий педагогічний досвід вчителів-практиків; використовувати сучасні навчальні технології на уроках іноземної мови в початковій школі; кваліфіковано застосовувати сучасні принципи, методи, прийоми і засоби навчання чотирьох видів мовленнєвої діяльності; вирішувати завдання морального, культурно-естетичного виховання учнів засобами іноземної мови з урахування індивідуально-вікових особливостей; оцінювати рівень сформованості усіх складників іншомовної комунікативної компетенції; планувати й реалізовувати різні форми організації навчально-виховного процесу в початковій школі.

– розуміти ізольовані фрази та широко вживані вирази, необхідні для повсякденного спілкування у сферах особистого побуту, сімейного життя, здійснення покупок, місцевої географії, роботи; спілкуватись у простих і звичайних ситуаціях, де потрібен простий і прямий обмін інформацією на знайомі та звичні теми; описати простими мовними засобами вигляд свого оточення, найближче середовище і все, що

пов'язане зі сферою безпосередніх потреб; читати маленькі прості тексти з метою знайти інформацію, а саме: оголошення, плакати, реклама, путівники, вивіски, цінники, телефонна книга, години роботи (магазину, музею тощо), квитки, радіо і телевізійні програми, прогноз погоди; писати у товариському стилі невеличкі тексти (від руки та електронно) з простою структурою, логічно оформленою думкою; друкувати новогрецькою мовою.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни представлено теоретичним, семінарським і практичним модулями. Розглянемо їх детальніше.

Теоретичний модуль представлено такими змістовими модулями.

Базові категорії методики навчання іноземних мов у початковій школі: Методика навчання іноземних мов як наука. Зв'язок методики навчання іноземних мов з іншими науками. Підходи до навчання іноземних мов. Мета і зміст навчання іноземних мов. Поняття «знання», «вміння», «навички». Принципи та методи навчання іноземних мов. Характеристика методів дослідження у методиці навчання іноземних мов. Засоби навчання іноземних мов. Система вправ на формування мовних навичок та розвитку мовленнєвих умінь учнів початкової школи. Урахування психофізіологічних особливостей дітей молодшого шкільного віку в навчання іноземних мов.

Генеza методів навчання іноземних мов: Перекладні методи. Прямі методи. Усний метод Гарольда Палмера. Методична система навчання читання Майкла Уеста. Аудіолінгвальний метод. Аудіовізуальний метод. Сугестивний метод. Комунікативний метод. Інші методи навчання іноземних мов.

Формування іншомовної та іншомовленнєвої компетенції молодших школярів: Навчання фонетики на початковому етапі. Навчання лексики на початковому етапі. Навчання граматики на початковому етапі. Навчання іншомовного аудіювання. Навчання іншомовного говоріння. Навчання іншомовного читання. Навчання іншомовного письма.

Організація і планування процесу навчання іноземних мов у початковій школі: Урок та система планування з іноземної мови у початковій школі. Контроль на уроках іноземних мов у початковій школі. Позакласна робота з іноземних мов у початковій школі.

Сучасні педагогічні технології навчання іноземних мов у початковій школі: Проектна технологія. Технологія «Мовний портфель». Технології використання автоматичних навчальних комплексів. Технологія «Модифікована казка». Технології використання музики у навчанні іноземних мов. Технології застосування буквених ігор.

Модуль «Семінарські заняття» представлено такими змістовими модулями:

1. Навчання фонетики: Мета та зміст навчання фонетики у початковій школі. Презентація звуків грецької фонологічної системи. Етапи формування навичок вимови. Типологія вправ. Алгоритм формування фонологічної компетенції учнів початкової школи з використанням: а) віршів та римівок; б) пісень; в) народних наспівів; г) скоромовок; д) ритмізованих казок; е) автентичних діалогів. Фонетична зарядка: етапи та завдання.

2. Навчання лексики: Мета і завдання навчання лексики на початковому етапі навчання. Зміст навчання лексики на початковому етапі навчання. Програмні вимоги. Шкільний лексичний мінімум: активний, пасивний. Етапи формування англомовної лексичної компетенції: 1) ознайомлення з новими лексичними одиницями (ЛО); способи семантизації нових ЛО; 2) рецептивно-репродуктивне тренування; 3) комунікативна практика у вживанні ЛО на рівні понадфразової єдності (діалогічне, монологічне, писемне мовлення).

3. Навчання граматики: Мета та завдання навчання граматики на початковому етапі навчання. Зміст навчання граматики на початковому етапі навчання. Програмні вимоги. Шкільний граматичний мінімум: активний, пасивний. Етапи формування англомовної граматичної компетенції. Технології ознайомлення з новою граматичною структурою на

початковому етапі навчання; рецептивно-репродуктивне тренування учнів у вживанні нової ГС; комунікативна практика.

4. Навчання аудіювання: Цілі та завдання навчання аудіювання. Етапи навчання аудіювання. Вправи для навчання аудіювання

5. Навчання усного мовлення: Особливості навчання усного мовлення молодшим школярам. Цілі та завдання навчання мовлення на початковому ступені ЗНЗ. Етапи і вправи для навчання монологічного мовлення. Етапи і вправи для навчання діалогічного мовлення.

6. Навчання читання: Цілі та завдання навчання читання. Труднощі у навчанні читання. Навчання техніки читання: звуко-буквенні відповідники; типові буквосполучення; склади і слова; сполучення слів у речення; короткі тексти. Читання уголос. Читання про себе. Вправи і завдання на дотекстовому етапі. Вправи і завдання на текстовому етапі.

7. Навчання письма: Цілі та завдання навчання письма. Труднощі при навчанні письма. Навчання каліграфії. Навчання орфографії. Види диктантів. Навчання творчого письма (писемного мовлення).

Зміст практичного модуля передбачає навчання новогрецькій мові; перелік знань і вмінь студентів з модулю подано вище відповідно до вимог освітньої програми.

Таким чином, викладання дисципліни «Новогрецька мова з методикою навчання у початковій школі» розпочинається на третьому році навчання за спеціальністю «Початкова освіта», та передбачає опанування змістом теоретичного, семінарського і практичного модулів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воевутко Н. Ю. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни «Новогрецька мова з методикою навчання у початковій школі» для спеціальності 013 Початкова освіта / Н.Ю.Воевутко. – Маріуполь: МДУ, 2016. – 56 с.

УДК 159.99:37.015.3

Олена Генералова,

*старший викладач кафедри практичної психології МДУ
м.Маріуполь*

ЦІЛІ ТА ЗАДАЧІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ДЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Необхідність наближення стану освіти до вимог світового освітнього простору з метою підвищення її якості зумовили вдосконалення освітньої парадигми.

Зараз активно обговорюється концепція Нової української школи. Міністерство освіти і науки України ініціює зміни в освіті, запущено певні проекти, встановлено профілі базових компетентностей вчителів початкової школи, визначено проблеми, які потребують подальшої дискусії та деталізації [1; 3].

На наш погляд, Нова українська школа повинна, перш за все, бути школою професіоналізму, який матиме прояв на всіх рівнях: вдалий вибір стратегії дій уряду в напрямку реформування середньої освіти в Україні, створення документальної, наукової, методичної бази, щоденна плідна робота вчителів, вдосконалювання професійної освіти студентів.

Стати професіоналом неможливо без психологічного забезпечення, зокрема використання можливостей педагогічної психології Педагогічна психологія (від греч. *país* (*paidos*) - дитя і *ago* - веду, виховую) - галузь психології, що вивчає психологічні проблеми навчання й виховання [6, с. 516].

Актуальними для педагогічної психології, як навчальної дисципліни, залишаються основні дидактичні цілі та завдання [2; 4; 5]:

- навчальні – ознайомлення з понятійним апаратом педагогічної психології; з'ясування специфіки педагогічної діяльності, психологічних закономірностей й принципів побудови педагогічного процесу; визначення особливостей різних форм поведінки педагогів, учнів, батьків з урахуванням об'єктивних та суб'єктивних детермінант, розкриття психолого-педагогічних аспектів виховання та життєтворчості особистості; демонстрування взаємозв'язку теоретичного матеріалу із ситуаціями у психолого-педагогічному процесі тощо;

- розвиваючі – формування науково-психологічного світогляду студентів; розвиток рефлексії, здатності до самопізнання; розвиток когнітивної сфери; вміння аналізувати факти, явища, вчинки людей, встановлювати суб'єкт-суб'єктні відносини, що мають місце в навчально-виховного процесу; використовувати певний психо-діагностичний інструментарій тощо;

- виховні – формування усвідомлення необхідності врахування індивідуальних, статево-вікових відмінностей в процесі навчання та виховання, усвідомлення необхідності подальшого професійного, соціального та особистісного росту.

Основна ідея Нової школи полягає в тому, щоб перейти від школи знань до школи компетентностей [1]. Водночас разом з накопиченням у вищі знань, набуттям вмінь та формуванням навичок, розвиваються (в ідеалі) психічні якості особистості [5], придбаються певні особистісні компетенції.

Становлення професіоналізму вчителя відбувається поетапно. Набуття психологічних базових компетенцій починається під час навчання закладі вищої освіти. Результатом професійної освіти студентів повинно стати виникнення особливої психологічної готовності випускників до входження в ситуацію педагогічної діяльності. «Вчитися треба все життя...» (А.Шейбель). З часом, в процесі практичної взаємодії вчителів з учнями, колегами, батьками, психологічні компетенції вдосконалюються, а не тільки поширюється їх кількість. В подальшому спрацює перехідний механізм «естафети» високого кадрового потенціалу від вчителів вищої категорії до нового ядра молодих вчителів.

Зауважимо, що жодна модель компетенцій по суті є інструментом, який ні в якому разі не повинен сприйматися в якості жорсткої системи, що замикає в певний перелік вимог особистісну і професійну індивідуальність педагога. Однак наявність такого інструменту дозволяє досить ефективно вирішувати стратегічні і поточні завдання.

Більш того, і педагогічна психологія не претендує на те, щоб давати готові рецепти для побудови навчального процесу, але її матеріали і висновки використовуються для правильної організації навчально-виховної роботи. Цю думку добре сформулював ще К. Д. Ушинський: «Мы не говорим педагогам – поступайте так или иначе, но говорим им: изучайте законы тех психических явлений, которыми вы хотите управлять, и поступайте, соображаясь с этими законами и теми обстоятельствами, в которых вы хотите их приложить» [2, с. 11]. Ця теза залишається вкрай актуальною і зараз.

ЛІТЕРАТУРА

1. Комунікаційна стратегія МОН 2017-2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/komunikaczijna-strategiya-mon-2017-2020.pdf>.
2. Крутецкий В.А. Психология обучения и воспитания школьников. Книга для учителей и классных руководителей / В.А.Крутецкий. – М.: Просвещение, 1976. – 303 с.
3. Наказ МОН «Про організаційні питання запровадження концепції Нової української школи у загально-освітніх навчальних закладах I ступеня» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/nakaz.pdf>.

4. Немов Р.С. Психология: Учебник. В 3-х кн. / Р.С. Немов. – 2-е изд. – М.: Просвещение: ВЛАДОС. – 1995. – Кн. 2: Психология образования. – 496 с.
5. Психологічна наука, вчитель, учень / За ред. В.І.Войтка. – К.: Рад. школа, 1999. – 182 с.
6. Словарь практического психолога / Сост. С.Ю.Головин. – Минск: Харвест, 1997. – 800 с.

УДК 378.4(495)

Катерина Дьяконова
*здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,
м. Маріуполь*

ОРГАНІЗАЦІЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ У СУЧАСНІЙ ГРЕЦІЇ

Університетська освіта у Греції бере свій початок з 1837 року після заснування першого університету у м. Афіни. Ним став Грецький Оттонський університет в Афінах, який пізніше було перейменовано в Афінський Національний університет. Спочатку функціонувало лише чотири факультети: теологічний, медичний, юридичний та філософський. Навчальний процес здійснювали видатні вчені з Німеччини, Англії та інших європейських країн, а також грецькі науковці, які отримали освіту за кордоном.

У 1910 році, виконуючи умови заповіту одного з меценатів університету, Іоанна Дамполіса, було створено університет імені І. Каподістрія, до якого відійшли теологічний, юридичний і філософський факультети, а медичний і новостворений фізико-математичний залишились за Національним університетом. Ці два навчальні заклади з окремим майном, печаткою і стягом мали спільне керівництво, і на основі Закону № 5343 від 1932 року їх було об'єднано в Афінський національний університет імені І. Каподістрія. Така назва збереглася і до сьогодні [2, с. 42-43].

На сьогодні у країні функціонує 22 університети, включаючи Вищий факультет образотворчих мистецтв (Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών) і Грецький відкритий університет (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο – ΕΑΠ) із дистанційною формою навчання, який розпочав роботу з 1999-2000 навчального року [4, с. 146].

Для вступу до університету обов'язковою умовою є наявність свідоцтва про закінчення ліцею або професійно-технічного училища, зарахування здійснюється після успішного складання національних вступних іспитів. Підготовка фахівців в університетах має три рівні.

Першим є рівень підготовки бакалаврів. Термін навчання коливається від чотирьох до шести років в залежності від спеціальності. Наприкінці видається диплом встановленого зразка

Другий рівень – рівень підготовки магістрів. Термін навчання в залежності від спеціальності коливається від одного до двох з половиною років. Після успішного складання іспитів та захисту післядипломної роботи видається спеціалізований диплом післяуніверситетської освіти (Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης), який дає можливість працевлаштування у вищій навчальній закладі.

Третій рівень – докторантура. Навчання, як правило, триває від одного до двох років і завершується захистом докторської дисертації і присудженням диплома доктора наук (Διδακτορικό Δίπλωμα). Доктор наук за певних умов може отримати найвищу посаду – посаду професора [1, с. 169].

Важливою подією у розвитку університетської освіти в Греції стало прийняття Закону 1268 від 16 липня 1982 року «Щодо структури і діяльності вищих навчальних

закладів», який був доповнений Законом 2083 від 1992 року «Модернізація вищої освіти» і гарантував університетам повну автономію.

Стаття 1 цього Закону визначила мету і завдання діяльності університетів таким чином:

1. Держава зобов'язана надавати вищу освіту кожному громадянину Греції, який цього прагне, згідно механізму, що буде визначатись кожного разу відповідним Законом.

2. Вища освіта надається у вищих навчальних закладах (ВНЗ), які повинні вирішувати такі завдання:

а) розвивати і передавати знання за допомогою дослідницької і викладацької діяльності...;

б) сприяти вихованню відповідальних людей з науковою, соціальною, культурною свідомістю і застосовувати необхідне оснащення, яке забезпечить бездоганну підготовку, необхідну для наукового і професійного розвитку;

в) брати участь у розв'язанні питань, пов'язаних із соціальним і культурним розвитком своєї місцевості;

3. У межах своїх завдань ВНЗ повинні брати участь у дослідженні проблеми подальшої короткочасної і довготривалої освіти народних мас [3, с. 544].

Стаття 2 Закону № 1268 від 1982 року гарантувала повну свободу дослідницької й викладацької діяльності і визнавала за ВНЗ так звану «університетську недоторканість», що передбачало заборону втручання суспільства у справи університету без відповідного дозволу на це компетентного органу ВНЗ. До складу цього органу входять ректор, один представник від професорсько-викладацького складу й один представник від студентів, рішення яких щодо можливого втручання держави у справи ВНЗ має бути одностайним. За умови, якщо хоча б один з представників проголосував «проти», негайно скликається Синкліт (див. нижче), на засіданні якого приймається остаточне рішення більшістю голосів («за» мають проголосувати не менше 2/3 від загальної кількості присутніх). Держава має право негайного втручання і без дозволу університету, якщо на його території скоєно злочин або створено умови, що загрожують життю людей [3, с. 545].

Стаття 11 Закону № 1286 від 1982 року внутрішню структуру вищих навчальних закладів визначає таким чином.

Вищим адміністративним органом кожного ВНЗ є Синкліт, до складу якого входять: ректор, два проректори, декани факультетів; один представник від професорсько-викладацького складу кожного відділення, який обирається терміном на два роки; один представник від студентів кожного відділення; один представник від спеціального викладацького персоналу; один представник від штату управління; один представник від спеціального технічно-управлінського персоналу; п'ять представників від студентів магістратури, що навчаються за особливими магістерськими стипендіями.

Ректорська рада (ректорат) складається з ректора, двох проректорів, декана факультету післядипломної освіти, одного представника від студентів і одного представника від штабу управління як референта. Члени ректорської ради обираються терміном на три роки [3, с. 555-556].

Кожний ВНЗ складається з факультетів, які об'єднують відповідні відділення. Останні, у свою чергу, складаються з кафедр [3, с. 245].

В університетах Греції присутня система кредитів, у якій останні безпосередньо еквівалентні до навчальних годин тижня. Так, для кожної навчальної дисципліни встановлюється певна кількість так званих «дидактичних монад» (διδακτικὴ μονάδα), яка відповідає тижневій кількості годин, що відводиться на викладання тієї чи іншої дисципліни. Таким чином, за кожний прослуханий і успішно складений курс студенти

отримують визначену кількість дидактичних монад. Наприкінці четвертого курсу студенти для отримання диплому мають набрати певну кількість монад, яка встановлюється для кожної спеціальності окремо.

Оцінка якості знань проводиться за десятибальною шкалою і позитивними вважаються бали від п'яти до десяти включно: 8,5-10 – «відмінно», 8,4-6,5 – «дуже добре», 6,4-5 – «добре» [2, с. 47].

Отже, університети Греції є автономними самостійними вищими навчальними закладами, мають повну свободу у побудові навчального процесу, змісту, виборі форм і методів навчання. У Міністерства національної освіти і релігії залишився лише загальний нагляд за цим сектором, контроль законності дій вищих закладів освіти і розподіл частини коштів бюджету.

ЛІТЕРАТУРА

1. Короткова Ю. М. Проблема філософських факультетів з підготовки викладачів гуманітарного профілю у Греції / Ю. М. Короткова // Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. – Харків, 2004. – Вип. 25. – С. 168–175.
2. Короткова Ю. М. Освіта в Греції: від давнини до сучасності : навч. посіб. / Ю. М. Короткова. – Маріуполь : МДУ, 2011. – 119 с.
3. Μπουζάκης Σ. Η Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση στην Ελλάδα (1836-2005): Τεκμήρια Ιστορίας / Σ. Μπουζάκης. – Αθήνα : GUTENBERG, 2005. – Τ. Β: (1926-2005). – 775 σ.
4. Παπαγιωτακόπουλος Χ. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο: πραγματικά «ανοικτό» τρίτοβάθμιο εκπαιδευτικό ίδρυμα / Χ. Παπαγιωτακόπουλος // Περιοδικό Επιστημονικών και Εκπαιδευτικών Ερευνών. – 2002. – № 5. – Σ. 146–162.

УДК 378.15(043)

Леніна Задорожна-Княгницька

*кандидат педагогічних наук, доцент
завідувач кафедри педагогіки та освіти МДУ
м.Маріуполь*

КОМПОНЕНТИ ЗМІСТУ ДЕОНТОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ

Процес деонтологічної підготовки менеджерів освіти в університетах здійснюється, в першу чергу, через її зміст. Його аналіз передбачає визначення складових, які безпосередньо, або опосередковано спрямовані на формування деонтологічної компетентності.

Зміст професійної підготовки є складним та багатокомпонентним утворенням. Вітчизняні науковці розглядають його як:

– певний обсяг і характер світоглядних і морально-етичних ідей, якими повинен оволодіти студент у процесі навчання [1, с. 78-80];

– систему взаємопов'язаних елементів, яка, володіючи внутрішньою цілісністю, виходить зі змістовної моделі майбутньої діяльності фахівця, забезпечує неперервний професійно-особистісний розвиток і є, в свою чергу, елементом більш широкої системи – змісту неперервної освіти [3, с. 137];

– комплексну програму, що синтезує й інтегрує всі дисципліни, підґрунтям якої є програмно-цільовий метод планування й управління процесом навчання [4, с. 127-128];

– педагогічно сформовану систему знань, умінь і навичок, досвіду творчої діяльності й емоційно-ціннісного ставлення до світу, засвоєння якої забезпечує якості особи, її професійний, інтелектуальний, етичний, естетичний, емоційний і фізичний розвиток [2, с. 321].

Як складова змісту професійної підготовки менеджерів освіти в університетах, зміст їх деонтологічної підготовки є системним, багатокomпонентним утворенням, складовими якого є суто деонтологічний, аксіологічний, соціокультурний, антропологічний, акмеологічний, праксеологічний компоненти.

Суто деонтологічний компонент змісту деонтологічної підготовки являє собою сукупність знань про сутність та зміст управлінської деонтології, її цілі, завдання, об'єкт і предмет, генезу становлення та розвитку, деонтологічні категорії та специфіку їх прояву в управлінській діяльності, вимоги до професійної поведінки керівника закладу освіти, сутність та зміст його професійного обов'язку, основні деонтологічні норми управління; умови організації оптимального управління на деонтологічних засадах.

Аксіологічний компонент містить у собі сукупність деонтологічних та пов'язаних з ними (загальнолюдських, професійних) цінностей, суб'єктивне засвоєння яких формує деонтологічну свідомість, переростає в ціннісне ставлення до професійної діяльності, без якої усвідомлення, засвоєння та присвоєння деонтологічних знань не є можливим.

Соціокультурний компонент змісту реалізується через навчальний контент, в межах якого управлінська деонтологія обґрунтовується як універсальний соціальний регулятор поведінки керівника навчального закладу в різних сферах професійних взаємин («керівник закладу освіти – учні», «керівник – колеги (увесь педагогічний колектив у цілому й конкретний педагог зокрема)», «керівник закладу освіти – батьки учнів (батьківський колектив, батьківський актив, конкретні батьки)», «керівник – управлінська діяльність», «керівник – громадськість, партнери навчального закладу» тощо) та дозволяє розглядати культуру управління закладом освіти як важливу складову загальнолюдської культури.

Антропологічний компонент вміщує навчальний контент, що забезпечує орієнтацію на людину як цілісну, активну, гуманну, духовну, творчу особистість. У його межах деонтологічна підготовка означає набуття особою сукупності інтегрованих людинознавчих знань, умінь та навичок, які забезпечують успішність реалізації ним управлінських функцій, сприяє безперервному розвитку інтелектуально-творчого потенціалу керівника.

Акмеологічний компонент обґрунтовує управлінську деонтологію як складову фундаменту професіоналізму керівника закладу освіти, містить у собі закономірності, умови та чинники самореалізації професійного й особистісного потенціалу особи (її «акме»), професійного зростання, самовдосконалення та самовизначення.

Праксеологічний компонент передбачає практичну спрямованість деонтологічних знань, їх зорієнтованість на формування у менеджерів освіти навичок нормативної поведінки у різноманітних ситуаціях морального вибору у відповідності до норм управлінської деонтології, розвиток умінь щодо використання деонтологічно виправданих прийомів управлінської взаємодії, засвоєння теоретичних основ технологій ефективного управління навчальних закладів, заснованих на принципах деонтології.

Єдність та рівноправність зазначених вище компонентів не може бути досягнуто в рамках виключно однієї навчальної дисципліни або змістового модуля цієї дисципліни. Слід говорити про комплекс заходів, що спираючись на зазначені вище підходи, забезпечують якісну деонтологічну підготовку менеджерів освіти в університетах. До них належать наступні.

1. Розробка й упровадження у навчальний процес спеціальної дисципліни, у межах якої здійснюється ознайомлення з основними категоріями і поняттями управлінської деонтології, формування вмінь і навичок використання цих знань у здійсненні нормативної управлінської поведінки, розвиток її рефлексії.

2. Використання можливостей деонтологічної складової змісту навчальних дисциплін нормативного циклу загальної та професійної підготовки, що сприяють формуванню

деонтологічної компетентності.

3. Насичення змісту навчальних дисциплін варіативного циклу деонтологічним контентом, що поглиблює й розширює деонтологічну підготовку магістрів.

4. Внесення до змісту практичної підготовки завдань з деонтологічною насиченістю, що сприяє виробленню навичок нормативної поведінки.

Отже, формування змісту професійної підготовки менеджерів освіти в університетах слід розглядати як цілісну, комплексну проблему, розв'язання якої слід здійснювати на основі ґрунтовних теоретико-методологічних підходів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : метод. посібник для студ. магістратури / С. С. Вітвицька. – К. : Центр навч. літ., 2003. – С. 78–80.
2. Енциклопедія освіти / АПН України ; [голов. ред. В. Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Жигірь В. І. Теоретичні основи змісту професійної підготовки менеджера освіти у ВНЗ / В. І. Жигірь // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2014. – Вип. 1. – С. 135-143.
4. Хомич Л. О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів : моногр. / Л. О. Хомич ; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К. : «Магістр – S», 2008. – 200 с.

УДК 378.046(043)

Катерина Коляда,

*здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,
м.Маріуполь*

ОСОБИСТІСТЬ МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Завданнями, висунутими перед педагогічною спільнотою «Концептуальними засадами реформування середньої освіти (Концепція нової української школи)», передбачена необхідність докорінної реформи, яка перетворить українську школу на важіль соціальної рівності та згуртованості, конкурентоспроможності й економічного розвитку України. У Концепції акцентовано увагу на плеканні української ідентичності й вихованні відповідальності за себе, за розвиток і добробут країни та всього людства; створенні освітнього середовища, в межах якого буде реалізовано модель взаємин між учнями, батьками, вчителями, керівництвом школи та іншими учасниками освітнього процесу на основі поваги та діалогу. Вирішення зазначених завдань обумовлює пильну увагу до особистості менеджера освіти.

У психолого-педагогічній літературі проблема особистості керівника закладу освіти розглядається в контексті інших важливих питань, а саме: професійна підготовка менеджерів (Л. Батченко, Л. Ващенко, М. Дробнохода, Л. Каращук, В. Крижка, С. Крисюк, Т. Рогова); підготовка менеджера освіти у системі післядипломної освіти (Т. Сорочан); розробка моделі інноваційного середовища соціально-педагогічного комплексу регіону, розроблену з урахуванням сучасних соціокультурних і технологічних вимог до професіоналізму управлінських кадрів (Л. Ващенко); дослідження особистості менеджера освіти як найвищої цінності суспільства, системотвірного чинника оновлення і розвитку школи (Н. Коломінський).

У працях зазначених вище науковців дано характеристику професійної діяльності менеджера освіти, визначено вимоги до його особистості. Науковці одностайні в тому, що формування особистісних якостей менеджера освіти пов'язане насамперед з розвитком

ініціативності, надійності, впевненості у судженнях, здатність до творчості, гнучкість, швидкість мислення, мужність, впевненість у собі тощо. Не менш важливе значення мають соціальна відповідальність, усвідомлення етичних і моральних стандартів і готовність їх дотримуватися; прагнення після завершення якого-небудь етапу діяльності не зупинятися на досягнутому [1, с. 50-51].

За думкою В. Халіпової, до групи загальних психологічних характеристик, які забезпечують ефективність менеджерської діяльності відносять: загальні інтелектуальні здібності (високий рівень розвитку: уваги, словникового запасу, логічності, кмітливості, просторового мислення, стратегій поведінки); регулятивні якості (високий рівень інтернальності – як загальної, так і в окремих сферах життєдіяльності – в сфері досягнень, невдач, сімейних стосунків, ділових та міжособистісних стосунків, сфері здоров'я); вольові якості (високий рівень сили волі).

До групи спеціальних характеристик, які забезпечують ефективність безпосередньо менеджерської діяльності, належать: професійна спрямованість (гармонійне поєднання особистісної, колективної та ділової спрямованості); спеціальні здібності (високо розвинуті організаторські та комунікативні здібності); лідерські якості (високий рівень розвитку в усіх сферах – діловій (формальній), неформальній та емоційній) [4, 22].

А. Светлорусова акцентує на необхідності соціально значущих якостей особистості менеджера освіти, що пов'язані з розвитком емпатії як уміння розуміти внутрішній світ людини, проникнути в її почуття, відгукнутися на них і співпереживати з нею. Якості розвинутої емпатійності: чуйність, емоційна сприйнятливість, тактовність, розуміння, доброзичливість, визначають можливості встановлювати та підтримувати контакти у спілкуванні, прогнозувати поведінки та діяльності людей. Авторка називає таку якість особистості, як здатність володіти собою – емоційною стійкістю, що проявляється в терплячості й наполегливості, у витримці й оволодінні собою в стресових ситуаціях в умовах негативних емоційних впливів з боку інших людей [3, с. 117-118].

Загальна характеристика особистості менеджера освіти представлена комплексом наступних рис:

1. Психологічних (прагнення до лідерства, здатність до керівництва; сильні вольові якості; готовність до розумного ризику; прагнення успіху, честюлюбство; здатність брати на себе відповідальність в екстремальних ситуаціях; самодостатність особистості; комбінаторно-прогностичний тип мислення; уміння протистояти стресу; адаптивність).

2. Інтелектуальних (прагнення до постійного самовдосконалення; схильність до сприйняття нових ідей та досягнень, здатність відрізнити їх від ілюзорних; панорамність мислення, професійна предметність (знання деталей та тонкощів управління); мистецтво швидко опрацьовувати, ранжувати інформацію і на цій основі приймати рішення; здатність до самоаналізу; уміння розуміти, приймати та використовувати з користю для справи думки, протилежні власним).

3. Професійних (уміння ефективно використовувати кращі досягнення науково-технічного прогресу, інформаційних технологій; глибокі знання особливостей функціонування ринкової економіки; здатність віднаходити резерви; уміння заохочувати працівників до діяльності, справедливо критикувати; володіння мистецтвом приймати нестандартні управлінські рішення за тих умов, коли альтернативні варіанти дій, інформація та цілі нечіткі або сумнівні; уміння ефективно та раціонально розподіляти завдання і відводити на них оптимальний час; діловитість, постійний вияв ініціативи, підприєємливість).

4. Соціальних (уміння враховувати політичні й економічні наслідки рішень; схильність керуватися принципами соціальної справедливості; уміння встановлювати та

підтримувати систему стосунків; тактовність та ввічливість, переважання демократичності в стосунках із людьми; уміння залишатися цілим між «молотом» і «ковадлом» (тиском згори та опором знизу); уміння брати на себе відповідальність; беззастережне виконання правил, які схвалені організацією; уміння заохочувати персонал до відвертості й групових дискусій тощо [2, с.74].

Наявність у керівника закладу освіти, який є професійним менеджером, комплексу зазначених вище умов обумовлює ефективне управління відкритою соціальною системою, якою є школа. Отже, реалізація концептуальних положень Нової української школи вимагає наявності в освітньому просторі закладів освіти саме таких керівників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жигір В. Вимоги до професійної підготовки сучасного менеджера освіти / В. Жигір // Молодь і ринок. – 2011. – № 3. – С. 50-51.
2. Задорожна-Княгницька Л. В. Деонтологічна підготовка керівників навчальних закладів на другому рівні вищої освіти : монографія; за ред. І. В. Соколової / Л. В. Задорожна-Княгницька. – Зароріжжя : Вид-во «Просвіта», 2017. – 366 с.
3. Светлорусова А.В. Підготовка менеджерів освіти до управління конфліктними ситуаціями / А.В. Светлорусова // Духовний простір освітнього менеджменту: Збірник матеріалів / За ред. В.В. Вербицького, М.П. Лещенко. – К.: Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, 2008. – С. 117 – 118.
4. Хапілова В. П. Соціально-психологічні умови формування конкурентноздатності майбутніх менеджерів: автореф. дис. ... кандидата психологічних наук: спец. 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / В.П. Хапілова. – Київ., 2006. – С. 22 с.

УДК 37.01(076)

Юлія Короткова

*доцент кафедри педагогіки та освіти,
Маріупольський державний університет,
м. Маріуполь*

ПІДГОТОВКА РЕФЛЕКСУЮЧОГО ВЧИТЕЛЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ГРЕЦЬКИЙ ДОСВІД

В умовах невинної глобалізації, інформатизації, технологізації сучасного суспільства головною метою освіти визначається формування гуманної, високоосвіченої, духовно багатой, творчої особистості з інноваційним типом мислення і діяльності, здатної гідно відповісти на виклики цивілізації. Виховання такої особистості може здійснити лише свідомий, активний учитель, який сам прагне саморозвитку і самовдосконалення. Цілком зрозуміло, що такого вчителя мають готувати відповідним чином у педагогічному навчальному закладі.

Сучасні науковці наполягають на тому, що головною метою педагогічної освіти, окрім іншого, має стати формування в майбутнього педагога активної громадянської позиції, дослідницьких навичок, умінь критичних роздумів і самооцінки. Так, аналіз науково-педагогічної літератури довів, що наприкінці ХХ століття в Україні в межах гуманістичної особистісно-зорієнтованої парадигми педагогічної освіти активну увагу науковців почали привертати питання підготовки рефлексуючого вчителя.

Наприклад, Л. Ярославська, підсумовуючи погляди зарубіжних і вітчизняних учених, зазначає, що рефлексія в педагогіці виступає як механізм самопізнання, активного переосмислення своєї індивідуальної свідомості, самовдосконалення майбутніх учителів, успішності їхньої діяльності та спілкування, розуміння й регулювання думок і почуттів. Саме тому сформовані рефлексивні уміння майбутніх учителів, на думку дослідниці, сприятимуть подоланню таких груп педагогічних бар'єрів, як емоційних, психофізіологічних, спілкування тощо [4].

На думку О. Блинової «лише той учитель здатний рухатися вперед, переглядати свої методи і прийоми роботи, долати власну стереотипність і шаблонність, який свою діяльність робить предметом поглибленого аналізу, тобто вчитель рефлексуючий» [1, с. 34].

О. Вознюк наполягає на необхідності формування особистості педагога, здатного брати активну участь у процесах суспільних і професійних перетворень, спроможного до рефлексії та наділеного почуттям власної гідності, педагогічним оптимізмом, спроможного до сприйняття самоцінності іншої людини, до духовно-морального та естетичного вдосконалення, утвердження суспільно-прогресивних пріоритетів, наукового знання, загальнолюдських моральних цінностей, інтуїції, імпровізації, здатної до емоційного саморозкриття, відкритості до інновацій, самореалізації [2, с. 21].

Вітчизняні вчені зазначають, що формування рефлексивних умінь має відбуватись шляхом категоричної відмови від традиційної лекції і переходом до лекційних занять, збагачених елементами дискусії, рольової гри, театральними методиками, проектними роботами тощо. Л. Ярославська наполягає на необхідності використання таких прийомів, як ранжування викладачами і студентами професійно значущих якостей фахівця, усвідомлення викладачами і студентами себе у професії за допомогою методики малюнків, складання програми саморозвитку, написання твору-есе «Яким має бути ідеальний фахівець» тощо [4].

Окрім цього, науковці зазначають, що розвиток особистості майбутнього педагога, його рефлексивних умінь має бути одним з обов'язкових завдань педагогічної практики.

В контексті рефлексивного підходу вчені виокремлюють критичне мислення вчителя, яке сучасна психологія трактує як когнітивну стратегію, що виконує функцію перевірки існуючих ідей і рішень на наявність недоліків чи помилок [6, с. 448; 7, с. 458].

Грецькі науковці (Х. Антоніу, А. Казаміас, М. Кассотакіс, І. Матсатурас та інші), беручи за основу праці європейських учених, виробили свій тип критично мислячого учителя. Так, це учитель, який характеризується наявністю критичної думки, є творчою особистістю, наділений професійною автономією, який самостійно формулює цілі своєї власної діяльності, бере активну участь у розробці навчального і робочого плану школи, в обговоренні проблеми ролі і мети школи, є наставником особистості, яка розвивається, радником для дитини під час виникнення у неї проблем і труднощів, помічником в отриманні знань, має чітку соціальну позицію, не пасивно пристосовується до сталої суспільної дійсності, а відчуває себе здатним до певних соціальних змін, замислюється над тим, який вплив справляє освіта на особистість і на суспільство і якими можуть бути соціально-політичні наслідки такого впливу [5, с. 348; 6, с. 448; 7, с. 459-460].

І. Матсатурас зазначав, що формування вчителя-дослідника, здатного до результативного здійснення критично мислячого аналізу, має відбуватись у процесі професійної підготовки педагогічних кадрів у навчальному закладі шляхом чітко продуманої системи теоретичних занять і педагогічної практики, в ході якої обов'язковим є формування дослідницьких навичок студентів [7, с. 470].

Таким чином, одним з головних завдань професійної підготовки вчителя грецькі науковці називають формування в нього умінь критичного аналізу, важливими передумовами проведення якого виступають такі фактори суб'єктивного характеру:

1. Бажання вчителя досліджувати різні аспекти однієї проблеми; визнавати особистісні недоліки. Але це не означає, що вчитель усі факти ставить під сумнів та проводить їх критичний аналіз.

2. Почуття відповідальності за результативність обраних методів та форм виховання учнів та розвитку суспільства загалом.

3. Зацікавленість у розвитку освіти та віра у необхідність використання критичного підходу в освітній галузі.

Об'єктами критичного аналізу можуть виступати: структура та зміст навчальної програми, її соціальна роль; процес навчання; особистість учня та його роль у навчальному процесі; роль учителя та його обов'язки; управління навчальним процесом [3, с. 30].

Аналіз навчальних планів педагогічних відділень грецьких університетів засвідчив наявність дисциплін, спрямованих на формування критично мислячого (рефлексуючого) вчителя. Серед них: «Критично мисляче викладання», «Аналіз навчальних планів і програм», «Освіта і суспільство» тощо.

Широкі можливості для формування умінь критичного аналізу, на думку грецьких дослідників, надає педагогічна практика. І. Матсангурас пропонує більшу частину часу, яка відводиться студентам для педагогічної практики, присвячувати спостереженню за професійною діяльністю досвідчених учителів, проводячи аналіз уроків за трьома рівнями:

а) технократичний рівень. Об'єктом аналізу на цьому рівні виступає дидактичний та організаційний процеси навчання, зміст навчання, умови його здійснення та результативність. Основним критерієм оцінювання виступає рівень активності учнів на уроці. В результаті визначається досліджувана проблема та зв'язок критичного аналізу з проблемами педагогічної дійсності;

б) пояснювальний рівень. Ведеться пошук методів та прийомів навчання, які вчитель використовує на уроці, та пропонується теоретичне підґрунтя для з'ясування необхідності застосування відповідних прийомів в навчальному процесі або відмови від них. На цьому етапі вчитель усвідомлює, що в педагогічній діяльності, крім методологічних проблем, існують також проблеми політичного, етичного та соціального характеру, які вимагають різнобічного вивчення. Студенти виступають у різних ролях, плануючи уроки, оцінюючи учнів, забезпечуючи уроки дидактичним матеріалом;

в) оцінювальний рівень. Оцінюється ступінь впливу використаних методів та прийомів навчання на формування особистості учня та загального розвитку суспільства [5, с. 470-472].

Аналіз навчальних планів різноманітних відділень грецьких університетів показав, що всі вони серед завдань педпрактики називають знайомство студентів з їх майбутньою професійною галуззю таким чином, щоб вони мали можливість удосконалити уміння критичних роздумів, аналізу, посилити автономію і відповідальність через необхідність самостійно приймати рішення та аналізувати їх наслідки.

Таким чином, як вітчизняні, так і грецькі вчені завжди наполягали на необхідності формування критично мислячої (рефлексуючої) особистості, здатної до постійного розвитку, вдосконалення, самооцінки, готової до змін тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блинова О. Є. Формування відкритості до спілкування у майбутнього вчителя: дис...канд. псих. наук: 19.00.07 / Олена Євгенівна Блинова. – К., 2000. – 192 с.
2. Вознюк О. В. Теоретико-методологічні засади розвитку особистості педагога в умовах цивілізаційних змін: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Олександр Васильович Вознюк. – Житомир, 2014. – 43 с.
3. Проценко О. Б. Система післядипломної педагогічної освіти в Греції: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. / Олена Борисівна Проценко. – К., 2009. – 270 с.
4. Ярославська Л. І. Розвиток рефлексивних умінь майбутніх учителів як чинник подолання бар'єрів педагогічної діяльності / Л. І. Ярославська. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://journals.hnpu.edu.ua/ojs/metedu/article/view/319>.
5. Αντωνίου Χ. Η εκπαίδευση των Ελλήνων δασκάλων (1828 – 2000) / Χ. Αντωνίου. – Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα, 2002. – 482 σ. – Βιβλιογραφία : σ. 439–463.

6. Καζαμίας Α. Προβληματισμοί γύρω από την κατάρτιση διδακτικού προσωπικού της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης / Α. Καζαμίας, Μ. Κασσωτάκης, Δ. Κλάδης // Ελληνική εκπαίδευση: Προοπτικές Ανασυγκρότησης και Εκσυγχρονισμού. – Αθήνα : ΣΕΙΡΙΟΣ, 1995. – Σ. 444–455.
7. Ματσαγγούρας Η. Στοχαστικοκριτικός δάσκαλος: αίτημα του καιρού μας / Η. Ματσαγγούρας // Ελληνική εκπαίδευση: Προοπτικές Ανασυγκρότησης και Εκσυγχρονισμού. – Αθήνα : ΣΕΙΡΙΟΣ, 1995. – Σ. 456–476.

УДК 371.315.6:51

Ірина Красноярова,
заступник директора ЗОШ І-ІІІ ступенів № 20,
здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,
м.Маріуполь

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО ЗДІЙСНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО- ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА ПРИКЛАДІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

*Якщо у вас немає стратегії, то весь розвиток-
це затикування дірок*
Хіроакі Тезука

Новий закон «Про освіту», концепція «Нової української школи» ставить перед українським суспільством нові завдання – виховання цілісної, всебічно розвиненої особистості, патріота з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами, здатного приймати відповідальне рішення, поважаючого гідність і права людини, спроможного на милосердя та волонтерство патріота держави.

Наскрізний процес виховання, який формує цінності – один з дев'яти ключових компонентів формули нової школи. У центрі освіти має перебувати виховання в учнів відповідальності за себе, за добробут нашої країни. Потрібно шукати нові шляхи, нові підходи до виховання патріотизму, як базової якості особистості.

Патріотизм – це фундамент, основний критерій оцінки громадськості. Він закладається у почутті любові до Батьківщини, відданості їй, людям, гордість за минуле та сучасне, прагненням захистити від небезпеки. Але патріотизм не можна насаджувати, його потрібно прищеплювати, з самого дитинства у «вивірених вікових дозах».

Де кілька років поспіль загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 20 намагається відслідковувати рівень сформованості ціннісних ставлень учня старшокласника-патріота на виході у доросле життя. Для ефективності процесу національно-патріотичного виховання адміністрацією ЗОШ № 20 були розроблені його принципи та поєднані в цілісну систему. Тільки таким чином можна побачити динаміку та розраховувати на результати. Потрібно розуміти, що цей процес довготривалий, нелегкий, який не дасть швидкого результату. Необхідно дотримуватись певних принципів: зацікавленості учня, участі у підготовці та проведенні заходу, різноманітності тематики, урахування уподобань дитини, потрібна відповідна систематичність заходів.

Місія навчального закладу полягає у підготовці конкурентно-спроможного громадянина, патріота держави через освітньо-виховні вектори нашої діяльності. Виконання місії можливе через візію, а саме: межрегіональну взаємодію, креативну команду відповідальних вчителів, педагогіку партнерства, відповідального батьківства.

Для досягнення результатів та на виконання поставлених завдань були створені різні вектори у просторі виховної роботи. З одного боку, щоб дитина протягом здобуття середньої освіти набула певних різних компетентностей, з іншого – це превенція негативних соціальних явищ.

Перший вектор – це проектна діяльність, представлений наступними шкільними проектами:

1. Проект «Міжрегіональна взаємодія», спрямований на співпрацю з іншими закладами освіти, громадськими організаціями. Його метою є обмін досвідом, спільне проведення конференцій та семінарів, ознайомлення з духовними та культурними надбаннями, визначними пам'ятками історії.

Ідея проекту – об'єднати дітей Сходу та Заходу, створити комунікативний майданчик. В рамках проекту учні школи №20 відвідали міста Західної України і Польщу. Робота у цьому напрямку постійно продовжується, поширюється та оновлюється.

2. Проект «Україно, я на світі для тебе живу» скерований на співпрацю з полком «Азов» та національним громадським корпусом «Маріуполь» у межах військово-патріотичного виховання. Форми співпраці дуже різні: урок-мужності, урок-реквієм, ток-шоу, урок Захисту Вітчизни, свята, спільна участь у Всеукраїнській акції «FREEUKRAINE 25». Третій рік поспіль заклад бере активну участь у Всеукраїнській національно-військово-патріотичній грі «Джура» («Сокіл»). В минулому році наша команда представляла місто Маріуполь на обласному та Всеукраїнському рівні «Джура. Прикордонник».

3. Третій проект – «Духовні цінності української молоді. Співпраця школи та духовенства у вихованні дітей та молоді: спільні заходи національно-духовного спрямування». Проект передбачає проведення спільних заходів: обговорення фільмів, уроки духовності, акти милосердя, благодійні акції, свята, уроки суди. Протоієрей Отець Уар допоміг у підготовці до IX Всеукраїнської конференції учнівської молоді «Південно-Східна Україна: зі стародавності у ХХ ст.» (секція: «Релігійні та культурно-освітні процеси в регіоні»). Учениця школи стала переможницею Всеукраїнської конференції.

Другий вектор діяльності – тренінгова робота вчителів та учнів та упровадження на цій основі нових дисциплін «Культура добросусідства» та «Кроки до порозуміння» відповідно. Участь педагога разом з дітьми у тренінгу «Враховуй різницю. Відновлення врядування та примирення в охоплених конфліктом громадах України», результатом чого стала розробка соціального проекту «Work-out моєї мрії», отримання гранду на його здійснення. До втілення проекту в життя були залучені громада, учні, батьки, вчителі.

Третій вектор – робота «Шкільної Служби Порозуміння» направлена на подолання конфліктів шляхом добровільного примирення сторін за допомогою учнів-медіаторів та проведення різних тематичних кіл патріотичного виховання тощо.

Четвертий вектор – презентація та захист соціально-освітніх проектів національно-патріотичного напрямку: «Код нації» (подорож-показ), «Петриківський розпис» (художня майстерня), «Скрина народної мудрості» (геокешинг), «Колядуємо разом» (майданчик творчості), «Історичний портал пам'яток Маріуполя», «Запрошуємо до козацького куреня» (сторітеллінг). Класні колективи обрали собі проекти, над якими працювали протягом семестру.

П'ятий вектор – педагогіка партнерства, взаємодія з батьками, що передбачає проведення Дня батька, уроків за фахом батьків.

Шостий вектор – заходи з національно-патріотичного виховання, розроблені педагогами закладу освіти, організація яких передбачає. Щорічне анкетування учнів з національно-патріотичного виховання для відстеження динаміки процесу.

Сьомий вектор – «Школа успіху», що являє собою проект, спрямований на удосконалення роботи шкільного самоврядування, розкриття лідерських якостей учнів. Натхненням була участь президента школи (на конкурсній основі) у літньому таборі фонду Кличко. Проект передбачає проведення тижнів та декад військово-патріотичної роботи, рідної мови, народознавства, національного виховання. Важливу роль у підготовці та проведенні яких відіграють члени учнівського самоврядування.

Результат діяльності – це динаміка духовного зростання дитини. «Виміряти» рівень патріотизму ми не можемо, але на прикладі учнів 10 класу можемо зробити висновок: учень старшокласник, який пройшов певний шлях наскрізного процесу виховання у ЗОШ № 20 є духовно збагаченою особистістю з почуттям власної гідності, вартості. Це молодий громадянин України, готовий до виконання громадських і конституційних обов'язків, який успадкував духовні надбання українського народу, із сформованими особистісними рисами громадянина і патріота Української держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильченко С.М. Форми, методи і засоби національно – патріотичного виховання дітей та молоді у сучасних умовах [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/old_rn/Natural/Vznu/.../129-135.pdf.
2. Демешкевич В.А. Особливості патріотичного виховання молодів контексті розвитку сучасного суспільства [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.managment.kr.sch.in.ua/naukovo-praktachna_internet-K.
3. Загородня А. Сучасне розуміння патріотичного виховання молоді [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.tme.umo.edu.ua/docs/10/6.pdt.
4. Конституція національно – патріотичного виховання дітей і молоді. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/usi-novini/2015/06/16/naczoonalno-patriotichne-vixovannya/>.
5. Петронговський Р.Р. Формування патріотизму старшокласників у позанавчальній виховній діяльності: Дис...канд.. пед.. наук: 13.00.01 / Р.Р.Петронговський. – Житомир, 2002. – 180 с.
6. Про стратегію національно – патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.Zako.rada.gov.ua/go/580/2015.
7. Сухорукова В.М. Як виховати патріота / В.М.Сухорукова. – Х.: Вид-во «Ранок», 2015.-с.3-27.

УДК 373.3/5.091.113

Олена Куксенко

*здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ
м. Маріуполь*

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ В УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Освіта в Україні гостро потребує необхідності пристосування до умов ринкового середовища. Сьогодні ринок освітніх послуг динамічно розвивається, що вимагає особливої уваги до проблем, пов'язаних із позиціонуванням закладів загальної середньої освіти. Це змушує менеджерів замислитися над тим, у чому перевага їхнього закладу загальної середньої освіти в порівнянні з іншими.

Кожен керівник закладу загальної середньої освіти прагне, щоб його управлінська діяльність була продуктивною та викликала бажання працювати, навчатися саме у тому

закладі, керівником якого він є. Для досягнення такої мети важливим інструментом виступає тайм-менеджмент.

Поряд із виконанням своїх функціональних обов'язків керівник закладу загальної середньої освіти має швидко адаптуватися до змін, переосмислити свою управлінську діяльність у відповідність до сучасних тенденцій, розумно розставляти пріоритети управлінських рішень. За таких умов найкращим помічником виступає вміння управляти своїм робочим часом.

Проблема правильного розподілу часу управлінця викликає великий інтерес не тільки серед науковців у різних галузях науки (педагогіка, психологія, менеджмент), а й серед керівників закладів загальної середньої освіти. Напрацювання сучасних вчених: Н. Аллюшиної, Г. Архангельського, Л. Балабанової, Є. Головахи, В. Зінченко, О. Азарової, О. Горбачова, Л. Джо Палладіно, Н. Фьоре, Я. Франк, Г. Меккеона, Д. Аллена, І. Манн, Ш.Нетерберга, О. Янихбаш, Б. Трейсі, Ф. О'Коннелла являють собою теоретичний фундамент дослідження технологій тайм-менеджменту. Цей механізм удосконалення робочого часу досі залишається недостатньо вивченим [4].

Менеджери закладів загальної середньої освіти, які вміють управляти своїм часом, знають, що завжди можна знайти стільки справ, скільки виконати одній людині не під силу. Тому вони дуже вибірково підходять до вирішення питання: «На що витратити свій час?».

Зрозумівши сутність тайм-менеджменту, менеджер закладу загальної середньої освіти буде встигати більше за менші часові відрізки, зможе працювати спокійніше, зосередженіше, краще контролювати своє життя.

Сучасним закладам загальної середньої освіти потрібен менеджер, який добре володіє здатністю до саморегуляції та самоуправління, є комунікабельним і дружелюбним, захоплений своєю професійною діяльністю, вміє раціонально управляти своїм робочим часом.

Час є найбільш цінним з усіх ресурсів людини як абсолютно невідновний і обмежений. Всі процеси управління потрібно координувати з урахуванням цього ресурсу.

Стосовно сутності поняття «тайм-менеджмент», стає зрозумілим те, що єдиного підходу щодо його розкриття немає. Деякі науковці розглядають тайм-менеджмент як галузь менеджменту, основним завданням якої є виявлення методів і принципів ефективного розподілу робочого часу, деякі – як оптимальне використання робочого часу. Є думка стосовно того, що тайм-менеджмент – це самоорганізація; ключ до успіху і щасливого життя; основний вид мистецтва з досягнення успіху (І. Халан); набір різноманітних прийомів, технологій спрямованих на підвищення особистої ефективності, кращої організації і само мотивації людини (І. Абрамовський); система методик, за допомогою яких особистість може досягти відмінних результатів, не заганняючи себе в тісні межі (В. Кулікова) [4].

Тайм-менеджмент – це вміння визначати, що є головним, а що – другорядним, до чого в першу чергу варто прикласти зусилля, а що може і почекати. У широкому розумінні тайм-менеджмент – це механізм управління часом підприємства. У такому випадку основна увага приділяється організації роботи в цілому, а використання робочого часу кожним співробітником – це наслідок правильної побудови корпоративної системи.

Тайм-менеджмент у вузькому сенсі – це організація особистого часу кожної людини.

На думку Г. Архангельського: «Тайм-менеджмент – це комплексна система управління собою та своєю діяльністю» [2].

Брайан Трейсі вважає, що під терміном «тайм-менеджмент» слід розуміти «... мистецтво управління часом з урахуванням ефективної методики управління власним часом».

О. Азарова вважає, що «тайм-менеджмент дає можливість навчитися розуміти, що є важливим для досягнення поставлених цілей, сприяє досягненню своїх цілей швидше, наповненню життя новим сенсом і задоволенням; успіху як у роботі, так і в особистому житті».

О. Горбачов дає таке визначення даному поняттю: «Тайм-менеджмент – це інструмент досягнення результатів».

На думку Ф. О'Коннелла: «Тайм-менеджмент – це мистецтво управління часом і один з найефективніших засобів як особистого, так і корпоративного розвитку» [4].

Тайм-менеджмент – це не тільки замітки в щоденнику, хоча вони і є одним з важливих інструментів. Перш за все це – детальне усвідомлення того, що саме і коли вам потрібно робити. Навички тайм менеджменту необхідні всім, особливо тим, хто щодня виконує багато різної роботи, а також тим, хто в кінці робочого дня часто розуміє, що не виконав більшу частину запланованої роботи.

Френсіс Бекон сказав: «Вибрати час – значить зберегти час, а що зроблено несвоєчасно, зроблено даремно». Тому керівника закладу загальної середньої освіти безпосередньо стосується поняття «часова компетентність».

Часова компетентність керівника розглядається як «володіння вміннями та навичками ефективного планування та використання робочого часу, системою дій для досягнення поставленої мети та вирішенні певних завдань з урахуванням часового проміжку, постійне підвищення своїх професійних якостей, правильне співвідношення робочого часу та відпочинку, мотивації та самоорганізації, саморозвитку та самоконтролю [4].

Важливі складові часової компетентності керівника: усвідомлення часу, емоційне переживання часу, організація часу в професійній діяльності.

Отже, під тайм-менеджмент це - оптимальне використання робочого часу та зменшення дії факторів, що спричиняють значні втрати часу; вміння управляти собою із застосуванням відповідних методик та механізмів організації часу, які сприяють об'єктивному аналізу тимчасових проблем у використанні часового ресурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алюшина Н. О. Тайм-менеджмент: мистецтво планувати та управляти своїм часом / Н. О. Алюшина. – К.: Національна академія державного управління при Президентові України, 2008. – 119 с.
2. Архангельский Г. А. Корпоративний тайм-менеджмент: енциклопедія рішень / Г. А. Архангельский. – 2-изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2009. – 211 с.
3. Васильченко Ю. Л. Механізми часу / Ю. Л. Васильченко. – К.: Наша культура, 2008. – 220 с.
4. Вплив тайм-менеджменту керівника на розвиток позитивного іміджу загальноосвітнього навчального закладу // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=3096
5. Павлютенков Є. М. Професійна компетентність директора школи / Є. М. Павлютенков. – К.: Управління школою. – 2003. – №7. – (19 березня). – С. 2 - 4.

УДК 373.3/5.091.113

Вікторія Мавроді

*педагог-організатор ЗОШ І-ІІІ ступенів №65,
здобувач вищої освіти за ОС «Магістр»
спеціальності 073 Менеджмент
(Управління навчальним закладом) МДУ,*

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЛІДЕРСТВО» У СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Проблема формування лідерських якостей не є новою у світовій науковій практиці, але через швидкозмінні умови сучасного розвитку держави в епоху глобалізації, інформаційного плюралізму, стрімкого технічного прогресу, розширення військових конфліктів, тема лідерства залишається однією з найбільш цікавих та динамічних як для наукового співтовариства, так і для суспільства. Адже нові умови життя детермінують необхідність формування та розвитку компетентностей, які б відповідали сучасному соціальному замовленню, зокрема, активної життєвої позиції, лідерських якостей. Демократизація політичних процесів вимагає від особистості все частішого прийняття самостійних рішень, тож зараз суспільство все глибше починає усвідомлювати визначну роль лідерства у забезпеченні сталого розвитку всіх сфер життєдіяльності людини.

Слід зазначити, що говорячи про поняття лідерства, неможливо не розглядати термін «лідер». Огляд довідкових видань та наукових праць вказує на те, що до кінця XIX ст. – початку XX ст. у науковій літературі ці терміни розглядалися з точки зору політики й економіки, і лише в 1930-х рр. вони почали активно досліджуватися у науці і отримали поширення в соціальній психології після опублікування досліджень, здійснених у США К. Левінім і його послідовниками щодо теорії конфліктів [5, с.355]. О.Г. Романовський зазначає, що за час досліджень науковцями було розроблено більше 65 кваліфікаційних систем, кожна з яких має свої підходи до визначення лідерства [6, с.5]. Треба зауважити, що різні науки також мають власні підходи до тлумачення понять «лідер» та «лідерство», що зумовлено специфікою кожної окремої науки.

Згідно з довідниковими виданнями лідер (від англ. leader – ведучий, керівник) – це особистість, яка користується найбільшим авторитетом, впливом у будь-якому колективі [4, с.632].

Соціологія вбачає у лідері авторитетного члена групи, організації, товариства, який виконує роль організатора, ініціатора групової взаємодії та визнається групою завдяки своїй здатності вирішувати важливі для групи проблеми та завдання [9, с.159].

Політологія тлумачить термін таким чином: «лідер» – наділений більш цінним потенціалом індивід, що має провідний вплив у групі. Лідером у групі може бути визнана особа наділена: неординарним, вродженим потенціалом продукувати та координувати; глибокими знаннями, професіоналізмом у певних галузях; незаперечною перевагою результатів, отриманих у певному виді діяльності [5, с. 355].

У психології лідером є будь-яка людина, яка займає позицію домінування, має владу або вплив у групі. Зазвичай додається прикметник, який характеризує вид лідера, згідно зі стилем поведінки [1, с. 406].

Лідером у сучасній освіті є особа чи інституція, яка здійснює діяльність у сфері освіти, спрямовану на її розвиток, а досягнення і результати цієї діяльності є дороговказом для інших [2, с. 454].

Як і поняття «лідер», термін «лідерство» має різні трактування. Згідно з довідковими виданнями, лідерство (від англ. lead – вести, керувати) – положення (статистичний аспект) і процес впливу (динамічний аспект), в основі яких – прояв лідерських якостей особистості. Відповідно до основних видів діяльності (індивідуальний та груповий) виокремлюють два види лідерства – індивідуальне та організаційне [3, с. 364].

Соціологія окреслює лідерство як: функції, які виконують лідери у групі; діяльність керівних членів групи з планування, координації і контролю; соціальні відносини домінування і підпорядкування у групі, організації, спільноті, засновані на здатності лідерів приймати рішення і чинити вплив [9, с.160].

Згідно з психологічною наукою, лідерство – здійснення повноважень влади і впливу всередині групи [1, с. 406]. Однак, за такого тлумачення нехтується роль ситуації під час визначення лідерської поведінки.

У психолого-педагогічній літературі лідерство – це типова для лідера (керівника) система прийомів впливу на підлеглих [8, с. 51]; соціально-психологічний феномен, що належить до динамічних процесів у малій групі; поняття, що характеризує відношення домінування і підкорення у групі. В українську педагогічну науку поняття «лідерство» увійшло у 90-х роках ХХ ст. в контексті розвитку сучасної теорії освітнього менеджменту [2, с.455].

Велика увага, яка приділялася дослідженню теми лідерства починаючи з 1930-х років, призвела до появи великої кількості класифікацій, підходів до вивчення, стилів лідерства та теорій. Однак, незважаючи на теоретичну систему, в якій розглядається феномен лідерства, в ньому завжди можна виділити чотири базові компоненти:

- суб'єкт (лідер) – особистість з певним набором якостей та навичок, що забезпечують здатність вести за собою інших;

- об'єкт (послідовники) – команда однодумців, що готові слідувати за лідером для досягнення цілі;

- мета – певний результат, в якому зацікавлені і лідер, і його команда, досягнення якого об'єднує всіх учасників в спільній діяльності;

- характер впливу – манера поведінки, завдяки якій досягається бажаний результат.

Отже, можна зробити висновок, що лідер (стосовно групи) – це особистість, яка володіє певними якостями, завдяки яким вона сприймається усіма членами групи як авторитетна особа і виконує функції з планування, координації, контролю діяльності з урахуванням інтересів членів керованої групи і бере на себе відповідальність за цю діяльність. У свою чергу, лідерство (у групі) – це феномен впливу особистості на інших членів групи за допомогою використання різних прийомів та стилів поведінки під час спільної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Большой толковый психологический словарь Т.1 (А–О); Пер. с англ./ Ребер Артур. – ООО «Издательство АСТ»; «Издательство «Вече», 2003. – 592с.
2. Енциклопедія освіти/ Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Енциклопедія сучасної України. Т.17 / Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. – Київ, 2016.
4. Новый энциклопедический словарь. – М.: Большая Российская энциклопедия, РИПОЛ КЛАССИК, 2002. – 1456 с.
5. Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації / За наук. ред. д-ра політ. н. Н.М. Хоми [В.М. Денисенко, О.М. Сорба, Л.Я. Угрин та ін.]. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2014. – 779с.
6. Романовський О.Г. Теорія і практика формування лідера: навчальний посібник// О.Г. Романовський, Т.В. Гура, А.Є. Книш, В.В. Бондаренко – Харків, 2017 р. – 100 с.
7. Словник-довідник педагогічних і психологічних термінів / [В. М. Глазиріна, Т. М. Десятов, А. І. Кузьмінський, Л. І. Прокопенко] ; за ред. А. І. Кузьмінського. – Черкаси : Вид-во ЧДУ ім. Б. Хмельницького, 2002. – 112 с.
8. Слюсаренко О.О. Поняття «лідер» і «лідерство» в сучасній науковій літературі/ О.О. Слюсаренко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2016. – Випуск 2(39). – С. 244-246.
9. Социологический энциклопедический словарь. На русском, английском, немецком, французском и чешском языках. Редактор-координатор – академик РАН Г.В. Осипов. – М.: Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМА – ИНФА.М), 2000. – 488с.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОХ МОВИ ВІДПОВІДНО ДО КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У сучасному суспільному житті останнім часом особливої гостроти набуло обговорення питання про підготовку вчителя нового покоління, здатного активно включитися в реалізацію завдань модернізації освіти у ХХІ столітті. У контексті вивчення проблеми формування професійних умінь у майбутніх педагогів значущим є визначення основних напрямків модернізації професійної підготовки студентів спеціальності «Середня освіта». У зв'язку з цим розглянуто зміни в нормативних, методологічних і психолого-педагогічних засадах сучасної підготовки майбутніх вчителів. Аналіз наукових джерел свідчить про значний інтерес до професійної підготовки майбутніх учителів у працях сучасних науковців, таких як : М. Євтух, І. Зязюн, Л. Кондрашова, В. Паламарчук, В. Семиченко, О. Абдулліна, Т. Байбара, Н. Бібік, В. Бондарь, О. Дубасенюк, Л. Коваль, С. Мартиненко.

Сучасний етап розвитку професійно-педагогічної вищої освіти визначається новими законодавчими та концептуальними підходами, які відображені в цілому ряді спеціальних документів: Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Державній національній програмі «Освіта (Україна ХХІ століття)», Концепції педагогічної освіти, Концептуальних положеннях розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір. Ці зміни передбачають проведення системних освітніх реформ у сфері вищої освіти України та спрямовані на перегляд цілей і пріоритетів підготовки майбутніх фахівців. З огляду на зазначені напрямки в реформуванні вищої школи, актуальною стає проблема створення нової теоретико-методологічної бази професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя.

Концепція «Нової української школи» має чітку мету, а саме реформу шкільної освіти. Так, основним з положень є: 1) перехід до 12-річної шкільної освіти; 2) розподіл загальних закладів середньої освіти на три рівні; 3) гуманізація людських відносин. Основною суттю нової української школи є новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, які необхідні для успішної самореалізації особистості в суспільстві; педагогіка, заснована на партнерстві між учнем, учителем і батьками; вмотивований вчитель, який має свободу творчості і розвивається професійно, орієнтація на потреби учня в освітньому процесі; нова структура школи, яка дозволяє добре засвоїти новий зміст і придбати необхідні компетентності для життя; децентралізація та ефективне управління, які дадуть школі реальну автономію, справедливий розподіл коштів.

Однією з головних реформ є те, що вчитель самостійно вибирає, як подавати та організовувати навчальний процес.

Передбачено створення та функціонування спеціального інформаційного ресурсу в мережі Інтернет, на якому у вільному доступі в повному обсязі розміщуються безкоштовні електронні версії підручників або електронні підручники для здобуття повної загальної середньої освіти. Інтерактивне навчання на основі мультимедійних програм дозволяє більш повно реалізувати цілий комплекс методичних, дидактичних, педагогічних і психологічних принципів, робить процес навчання більш цікавим і творчим [2, с. 4].

Сприятливі можливості створюють комп'ютери і для організації самостійної роботи вчителів англійської мови. У навчанні іноземної мови широко застосовуються комп'ютерні технології. Специфіка комп'ютера як засобу навчання пов'язана з такими його характеристиками, як комплексність, універсальність, інтерактивність. Можливість враховувати рівні мовної та методичної підготовки вчителя англійської мови є основою для реалізації принципу індивідуалізації та диференційованого підходу. При цьому спостерігається принцип доступності і враховується індивідуальний темп роботи кожного вчителя [7, с. 34]

Відповідно до концепції Нової української школи, сучасний вчитель повинен використовувати: гностичні вміння (визначати провідні мотиви оволодіння учнями англійською мовою; визначати рівень функціонування психічних пізнавальних процесів учнів; визначати рівень сформованості навчальних умінь виконувати вправи різного типу, працювати з дидактичним матеріалом і різними опорами, працювати парами і групами різного складу; визначати рівень сформованості мовних навичок і умінь у сфері рідної і англійської мов), організаційні та комунікативно-навчальні вміння (створювати доброзичливий психологічний клімат на уроці з урахуванням вікових особливостей молодших школярів; рівномірно розділяти увагу між учнями різних рівнів розвитку і підготовки; володіти педагогічним тактом у здійсненні індивідуального підходу до учнів різних рівнів розвитку і підготовки; встановлювати атмосферу співпраці учнів різних типологічних підгруп), конструктивно-планувальні вміння (здійснювати цілеспрямоване формування внутрішніх і зовнішніх мотивів оволодіння англійською мовою у молодших школярів; реалізовувати цілеспрямований розвиток недостатньо функціонуючих психічних пізнавальних процесів учнів засобами англійської мови; здійснювати цілеспрямоване формування навчальних умінь молодших школярів, необхідних їм для успішного оволодіння англійською мовою на уроці та вдома; реалізовувати цілеспрямоване усунення прогалин в рівні сформованості англійськомовних навичок і умінь) [4, с. 14].

Реалізація даних напрямків модернізації передбачає підвищення якості підготовки майбутніх вчителів і обумовлює потребу в активному впровадженні практико-орієнтованого характеру навчання. Саме це може забезпечити оновлення змісту системи професійної підготовки майбутніх учителів, форм, методів і засобів організації навчально-пізнавальної діяльності студентів на принципах системного, особистісноорієнтованого, компетентнісного і технологічного підходів.

Так, Н.Д. Гальскова під професійно значущими вміннями вчителя іноземних мов розуміє «...уміння педагогічно, психологічно і методично правильно здійснювати свою професійну діяльність, спрямовану на розвиток в учнів рис другої мовної особистості» [3, с.88].

У роботах Л. Калініної відображено значний зв'язок особистих і комунікативних здібностей з успішним оволодінням мовою і застосуванням її в умовах іншомовного міжособистісного спілкування. Особливого значення набувають комунікативні здібності в діяльності вчителя іноземної мови, в силу того, що навчання іноземної мови проходить в ситуації, де вчитель повинен керувати не тільки процесом засвоєння учнями певного мовного матеріалу, а й процесом іншомовного міжособистісного спілкування, яке є одночасно метою і засобом навчання. Вчитель іноземної мови, на відміну від вчителя інших дисциплін, повинен володіти ще специфічними рисами в характері. Так, згідно з А.А. Алхазішвілі, вчитель повинен вміти знайти, вибрати предмет спілкування, направити його таким чином, щоб учні не відчували переваги ні в знаннях, ні в віці, ні в соціальній ролі вчителя. Більш того, він підкреслює, що вчитель іноземної мови, як партнер по спілкуванню, повинен бути зацікавлений у процесі і результаті цього спілкування [1, с. 45].

Тобто однією з особливостей педагогічної діяльності вчителя іноземної мови є вміння бути одночасно і партнером, і наставником, що направляють іншомовне міжособистісне спілкування і виконуючим його недоліки.

Отже, аналіз концепції Нової української школи дозволяє стверджувати, що вдосконалення системи підготовки учителів та майбутніх фахівців пов'язане з потребою суспільства в підготовці особистості педагога гуманного, орієнтованого на особистість дитини, що має розвинене педагогічне мислення, здатного до конструктивної діяльності, професійної мобільності. Такий учитель може вільно орієнтуватися в навчально-виховних інноваціях, користуватися засобами інформаційно-комунікаційних технологій, глибоко розуміє потреби і умови функціонування початкової освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алхазшивили А. А. Психологические основы обучения устной иностранной речи /А.А. Алхазшивили. – Тбилиси: Ганатлеба, 1995. - 210 с.
2. Вітюк В. В. Професійний розвиток педагогів в умовах інноваційного освітнього середовища післядипломної освіти регіону / В. В. Вітюк // Педагогічний пошук. – 2016. – № 1. – С. 3 – 6.
3. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам Н.Д. Гальскова. – М.: АРКТИ, 2003. – 192 с.
4. Калініна Л. Управління новою українською школою [Текст]: порівняльна характеристика концептуальних змін /Л. Калініна // Директор школи. – 2017. – № 1/2. – С. 12–21.
5. Концепція нової української школи / Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczya.html>
6. Ковальчук О. Інформаційні технології в управлінні школою [Текст] / О. Ковальчук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка. – 2009. – № 3: Спецвипуск. – С. 238-243.
7. Софій Н.З. Підготовка педагогів до застосування інноваційних методів навчання. [Текст] / Н.З. Софій // Навчально-методичні матеріали до Модуля 6. – К. : [б. в.], 2008. – 58 с.

УДК 378.22:37

Райса Мойсеєнко,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та освіти МДУ,
м. Маріуполь*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Модернізація української школи відбувається досить швидко і передбачає відмову від традиційних стереотипів, що вимагає по новому формувати зміст і методи навчання. Сьогодні профілізація навчання виступає одним із компонентів модернізації загальної середньої освіти. При цьому готовність педагогів до переходу на профільне навчання пов'язана з його професійною підготовкою ще в період навчання у закладі вищої освіти. Учитель профільної школи зобов'язаний не просто бути фахівцем високого рівня, відповідного профілю та своєї спеціалізації, але й бути обізнаним у специфіці здійснення профільного навчання у закладах загальної освіти.

Значна роль у забезпеченні професійної підготовки сучасного вчителя відіграє курс «Теорія і методика профільного навчання» та її роль у підготовці майбутніх до здійснення профільного навчання у закладах загальної освіти.

Мета вивчення дисципліни полягає у набутті психолого-педагогічних знань про особливості організації навчального процесу у закладах освіти з профільним навчанням, його змісту, характеру і функцій; забезпеченні методичної підготовки майбутніх учителів

з основ профільного навчання щодо реалізації державних стандартів змісту в освітній галузі 01 – освіта, спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями); в стимулюванні професійного росту майбутніх учителів в умовах розвитку нової української школи.

До основних завдань вивчення курсу з теорії і практики профільного навчання відноситься: поглиблення знань з педагогіки на основі вивчення державних документів про середню освіту; впровадження наукових ідей щодо профільного навчання у практику діяльності вчителів; оволодіння шляхами забезпечення освітньої, розвиваючої і виховної функції профільної підготовки учнів; практичне опанування формами та методами роботи з учнями профільної школи; підвищення фахового та методичного рівня педагогічних кадрів, підготовка їх до роботи в сучасних умовах модернізації структури та змісту освіти; вивчення психологічних аспектів навчання і виховання учнівської молоді; вивчення досвіду організації профільного навчання в освітніх закладах України; набуття вміння планувати власну педагогічну діяльність в умовах переходу до профільного навчання; підвищення педагогічної культури вчителя профільної школи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати: сутність і структуру профільного навчання; основні поняття профільного навчання; принципи організації навчально-виховного процесу у профільному закладі; психолого-педагогічні особливості, форми та активні методи навчання учнів у закладах загальної освіти; цілі та завдання виховання особистості учнів у профільній школі; особливості контролю і оцінки якості профільної підготовки учнів; психолого-педагогічні засади організації профільної допрофесійної підготовки школярів; вимоги до професійної компетентності вчителя профільної школи.

Студенти в процесі вивчення дисципліни набувають умінь: самостійно опрацьовувати наукові літературні джерела, державні документи про середню освіту; аналізувати й оцінювати педагогічні явища, які породжуються умовами навчально-виховного процесу у профільній школі; визначати спільність і розбіжність професійної підготовки вчителів у європейських країнах; на основі самопізнання формувати власний стиль науково-педагогічної діяльності та професійного спілкування.

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів. У першому змістовному модулі «Теоретико-методологічні засади профільного навчання у старшій школі» розглядаються загальні засади профільного навчання, а саме: науково-методологічні, історико-педагогічні. Зміст модулю розкрито у наступних темах курсу: Профілізація шкіл як один із напрямів розвитку середньої освіти в Україні. Історичний аналіз впровадження профільного навчання в практику навчальних закладів. Сутність, принципи та структура профільного навчання. Професійна компетентність учителя профільної школи.

Другий змістовний модуль «Методичні засади організації профільного навчання у загальноосвітньому навчальному закладі» присвячено опануванню методичної роботи щодо організації профільного навчання у закладах загальної освіти та спрямовано на розуміння вимог до змісту профільного навчання. Тематика змістовного модуля розкриває особливості організації профільного навчання в таких темах: Впровадження сучасних технологій навчання в практику профільної школи. Форми організації профільного навчання. Організація профільної допрофесійної освіти. Науково-методичне забезпечення підготовки вчителя-предметника до профільного навчання у закладах загальної освіти.

Організація навчально-пізнавальної роботи студентів містить різні форми і методи опанування даного предмету, це - лекції, семінарські заняття, виконання індивідуально-

творчих завдань, розв'язування творчих завдань, написання рефератів, укладання глосарію, презентації, тестові завдання тощо.

Враховуючи, що профільне навчання запроваджується та унормовується певними державними документами, при організації самостійної роботи студентів передбачено вивчення нормативно-правової бази щодо здійснення профільного навчання у закладах загальної освіти, яку складають: Закон України «Про загальну середню освіту» (зі змінами); Національна доктрина розвитку освіти в Україні; Державна національна програма «Освіта: Україна XXI століття»; Державний стандарт базової і повної середньої освіти (2010 р.); Постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 р. №777 «Про затвердження Положення про освітній округ»; Концепція державної системи професійної орієнтації населення (постанова КМУ зі змінами і доповненнями від 2011, 2012 рр.); Галузева Програма впровадження профільного навчання 2008-2010 рр.; Концепція профільного навчання в старшій школі (2013 р.).

Найбільш актуальними питаннями в організації профільного навчання є такі: вивчення досвіду організації профільного навчання в старшій школі; організація профільного навчання учнів з обмеженими можливостями здоров'я; впровадження активних форм і методів профільного навчання; організація профільного навчання у школах сільської місцевості; здійснення контролю та оцінки якості профільної підготовки учнів; науково-методичне забезпечення підготовки вчителя-предметника до профільного навчання у закладах загальної освіти; психологія педагогічної комунікативної взаємодії вчителя з учнями; психолого-педагогічні засади організації профільної допрофесійної підготовки школярів; роль позашкільного навчального закладу щодо організації профільного навчання школярів.

З метою збагачення обізнаності студентів щодо впровадження профільного навчання в європейському освітньому просторі доречно використовувати активні методи педагогічного спілкування на занятті: дискусії, круглі столи, обговорення новітньої інформації стосовно особливостей здійснення профільного навчання, що полягає у визначення спільностей та відмінностей у професійній підготовці вчителів у різних країнах світу.

Виконання індивідуально-творчого завдання кожним студентом передбачає вивчення певного аспекту в організації профільного навчання та підготовку тез на одну з актуальних проблем теорії та методики профільного навчання.

Виходячи з вищезазначеного, можна стверджувати, що зміст робочої програми з навчальної дисципліни «Теорія і методика профільного навчання» дозволяє студентам вивчити специфіку його організації та оволодіти знаннями й навичками методичного забезпечення профільного навчання у закладах загальної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і методика профільного навчання» для студентів спеціальностей: 014 Середня освіта. Мова та література (англійська), Середня освіта. Мова та література (німецька), Середня освіта. Мова та література (новогрецька), Середня освіта. Мова та література (російська) ОС магістр /Р.М.Мойсеєнко. – Маріуполь: МДУ, 2016. – 10 с.

УДК 378.024 (043)

Марина Воробйова,

заступник директора з НВР ЗОШ № 56

м. Маріуполь,

Вікторія Румянцева.

заступник директора з НВР ЗОШ № 56

м. Маріуполь

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ

*Людина XXI столітті, яка не буде вміти
користуватись електроно-обчислювальною технікою, буде подібною
до людини XX століття, яка не вміла ні читати, ні исати.
В. Глушкова*

Наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та управлінні закладами освіти має стати інструментом забезпечення успіху Нової української школи. Запровадження ІКТ в освітній галузі має перейти від одноразових проєктів у системний процес, який охоплює всі види діяльності [1, с. 8].

Глобальне оновлення освіти в сучасній школі потребує відповідних змін у формах і методах підвищення кваліфікації вчителів. Організація ефективної системи підвищення кваліфікації закладу освіти зменшує навантаження на методичну службу в школі і створює сприятливі умови для всіх сторін освітнього процесу.

Пріоритетними напрямками розвитку освіти є формування високого рівня інформаційної культури всіх членів суспільства, впровадження сучасних інформаційних технологій в освітній процес. Проблема активного використання інформаційно-комунікаційних технологій стає все актуальнішою. Сучасний етап інформатизації освітньої системи характеризується стрімким упровадженням нових інформаційно-комунікаційних технологій в усі її ланки. Серед них особливу увагу необхідно звернути на застосування хмарних технологій, які радикально змінюють навчальне середовище, роблять освіту більш доступною, змінюють методи навчання. Як визначає В. Биков, стратегія подальшої масштабної інформатизації освіти і науки України має базуватися на концепції застосування саме хмарних технологій як альтернативи [2, с. 118].

Хмарні технології – це засоби обробки даних, в яких комп'ютерні ресурси надаються інтернет-користувачеві як он-лайн сервіси [3].

Про важливість упровадження хмарних технологій свідчать численні дослідження, зокрема С. Литвинової, В. Бикова, Н. Морзе [2; 3; 4; 5].

Інформатизація системи освіти пред'являє нові вимоги до педагога та його професійної компетентності. Багато педагогів ще не вміють досліджувати проблеми за допомогою сучасних засобів, працювати з великими масивами даних, робити і презентувати висновки, спільно працювати он-лайн у навчальних, соціальних та наукових проєктах тощо [1, с. 4]. Саме тому необхідно підготувати педагогів, які б володіли не лише загальними знаннями про хмарні технології та їх педагогічні можливості, а й мали розвинені професійні навички, застосування хмарних технологій для взаємодії з адміністрацією, колегами, батьками, учнями, усвідомлювати необхідність переорієнтації на нові підходи до організації освітнього середовища.

До цього часу спосіб навчання в українській школі не мотивував дітей до навчання. Наш час – це час покоління візуалів, для яких джерелом інформації є зоровий ряд, тому використання традиційних форм і методів навчання стає мало ефективним. Навчальне середовище Нової української школи має вміщати в себе крім традиційних форм і методів навчання – інноваційні, які розбудовуються за технологіями хмарних обчислень, наприклад Office 365 компанії Microsoft. Щоб зменшити цифровий розрив між учителем та учнем, потрібно кардинально змінити форми і методи професійної післядипломної підготовки вчителів. Однією з форм підвищення кваліфікації вчителів є використання хмарних технологій.

Під час підвищення кваліфікації педагогів у хмарі підтримуються такі види діяльності, як: зв'язок, співпраця та кооперація. Зв'язок – це процес обміну даними між педагогами, співпраця – процес спільної діяльності для досягнення спільних цілей, при якому відбувається обмін даними навчання і досягнення згоди. Кооперація – співробітництво, взаємозв'язок людей у процесах їх діяльності [4].

Працюючи з хмарними сервісами Office 365 вчитель розвиває інформаційні компетентності XXI століття:

- технологічні (використання сканера, веб-камери, медіопроєктора тощо);
- алгоритмічні (створення конструктора уроку);
- методологічні (участь у форумах, вебінарах, веб-конференціях, підготовка електронних матеріалів);
- комунікаційні (електронне листування, спілкування в мережах);
- компетентність співпраці (робота над спільними документами);
- компетентність кооперації (робота у проектах, розбір проблемних або конкретних навчальних ситуацій).

В єдиному інтегрованому середовищі Office 365 багато засобів для створення системи підвищення кваліфікації вчителів і організації ефективного середовища для обміну думками, досвідом і навчання всіх учасників освітнього процесу: корпоративна електронна пошта (Outlook); система планування (Календар); е-записничок (OneNote); структуроване сховище навчально-методичних матеріалів (One Drive); програмне забезпечення; конструктор сайтів (SharePoint); система відео конференцій (Skype для бізнесу, Teams); система управління користувачами; корпоративна соціальна мережа (Yammer).

Протягом 2014 – 2017 р.р. пройшов Всеукраїнський проект «Хмарні сервіси в освіті», у межах якого проводилася експериментальна робота щодо створення хмаро-орієнтованих навчальних середовищ у загальноосвітніх навчальних закладах. У 2016/2017 н.р. на виконання Листа ДонОблППО Департаменту освіти і науки Донецької області від 01.12.2016 № 557/19 «Про залучення закладів освіти Донецької області до впровадження хмарних сервісів у роботу в загальноосвітніх навчальних закладів» було розгорнуто Хмару і створено на платформі Office 365 організацію КЗ «Маріупольська ЗОШ I-III ступенів №56».

Адміністрація школи пройшла експрес-навчання по роботі в «хмарі» на обласному семінарі, взяла участь у Всеукраїнському науково-практичному семінарі «Хмарні сервіси в ЗНЗ як середовище для реалізації управлінських рішень та організації навчального процесу», на якому отримала сертифікат щодо впровадження хмарних сервісів в школі.

Подальша реалізація проекту передбачає три етапи впровадження.

Перший організаційний етап проекту проходив з вересня 2016 по вересень 2017 року. За цей час проведено аналіз вітчизняної і зарубіжної теорії з цього питання, вивчено досвід роботи інших шкіл України та Європи. На основі опрацьованої інформації ми дійшли висновку, що хмарні сервіси Microsoft, які орієнтовані на спільну роботу та спілкування в мережі, дійсно ефективні для роботи з підвищення кваліфікації вчителів та закріплення здобутих умінь і навичок, потрібних вчителю. За їх допомогою можна організувати різноманітну навчальну діяльність педагогів.

Також було виокремлено і проблеми впровадження хмарних технологій: недостатнє матеріально-технічне та наукове забезпечення закладу, обмежений доступ до Інтернету, недостатній рівень сформованості інформаційних компетентностей учителів, відсутність у них мотивації та необхідність переорієнтації мислення.

Було створено модель хмаро-орієнтованого середовища, визначено суб'єкти взаємодії.

На другому етапі (червень 2017 – серпень 2018 р.р.) розпочалась апробація моделі використання та ґрунтовна підготовка учнів та вчителів навчального закладу до використання сервісів Office 365. Для цього в навчальний план 2017/2018 н.р. включено вивчення факультативу «Хмарні сервіси Office 365» для учнів старшої школи, а для вчителів в рамках методичної роботи заплановано цикл практичних семінарів. Завдяки співпраці адміністрації школи та Школи тренерів Microsoft організовані дистанційні курси навчання учителів в новому інформаційному просторі.

Ефективними сучасними формами методичної роботи є: віртуальні предметні спільноти вчителів-предметників; віртуальний методичний кабінет.

Підвищення ІТ-компетентностей учителів Маріупольської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 56 створило умови для участі в міжнародній спільноті «Освітня мережа Microsoft». На цій платформі вчителі обмінюються досвідом, обговорюють проблеми в освіті, презентують свій педагогічний досвід, підвищують свій рівень ІКТ; використовують різноманітні он-лайн програми і курси; отримують сертифікати про успішне закінчення курсів; набувають можливість проводити уроки за сучасними технологіями (Skype-уроки, віртуальні екскурсії, LEGO і SMART технології тощо).

Віртуальний методичний кабінет – це створене за допомогою хмарних сервісів місце для зв'язку, співпраці та кооперації вчителів, з метою підвищення професійних якостей [4]. Позитивні сторони впровадження віртуального методичного кабінету: мобільність доступу до методичних матеріалів; зручні та широкі можливості взаємодії та спілкуванні з колегами; індивідуалізація та диференціація в навчанні педагогів; нові можливості взаємодії адміністрація–вчитель; можливість надавати он-лайн консультації.

Мета третього етапу проекту (вересень 2018 – червень 2019) - узагальнення результатів і коригування моделі використання «Хмари». На цьому етапі планується провести кількісний та якісний аналіз результатів, розробку науково-методичних рекомендацій, дидактичних і навчально-методичних матеріалів для учнів і вчителів.

Хмарні технології дають можливість використовувати альтернативні форми організації процесу підвищення кваліфікації: колективне, індивідуальне, кооперативне, інтерактивне, дистанційне навчання.

Перспективами подальшої роботи щодо розширення використання інформаційного освітнього простору школи в роботі з підвищення кваліфікації вчителів вважаємо:

- розширення напрямків роботи на базі Office 365;
- використання можливостей мережі «Навчання з Microsoft»;
- продовження індивідуального та колективного навчання вчителів;
- підготовка методичних матеріалів;
- залучення педагогів до участі в конференціях, семінарах, вебінарах різного рівня;
- наповнення методичної бази власним електронним навчальним контентом;
- використання хмарних сервісів в освітньому процесі.

Таким чином, якщо ми хочемо реально реформувати систему освіти в Україні у відповідності до найкращих світових зразків, принципових якісних перетворень у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників неможливо уникнути. Саме через навчання педагогів можна швидко й ефективно впливати на модернізаційні зміни в освіті, які виникають під впливом таких суспільних процесів, як глобалізація, інтеграція, інформатизація.

ЛІТЕРАТУРА

1. МОН України. Нова українська школа // Концептуальні засади реформування середньої школи, 2016.
2. Биков В. Ю. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіті – імператив її модернізації / В. Ю. Биков // Національна доповідь розвитку освіти України, 2011. – с.118 – 124.
3. Литвинова С. Г. Хмарні сервіси Office 365: навчальний посібник / С. Г. Литвинова, О. М. Спірін, Л. П. Анікіна. – Київ. : Компрінт, 2015. – 170 с.
4. Литвинова С. Г. Віртуальні предметні спільноти / С. Г. Литвинова // Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: досвід, інновації, технічне забезпечення: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (1 – 2 березня 2012 року м. Суми). – Суми: РВВ СОІППО, 2012. – с. 39 – 42.
5. Морзе Н. В. Як навчати вчителів, щоб комп'ютерні технології перестали бути дивом у навчанні? / Н. В. Морзе // Комп'ютер у школі та сім'ї. – №6(86). – 2010. – с.10 – 14 .

УДК 371.315.6:51

Олена Сарахман,
директор НВК «колегіум-школа» № 28
м.Маріуполь

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ДЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

*Нікому не можна дати освіту на засадах якоїсь
окремої науки незалежно від інших наук.
Я.А. Коменський [4].*

Реформування системи освіти, спрямоване на підвищення якості підготовки фахівців відповідно до світових стандартів, оновлення та модернізацію змісту освіти з метою входження у світовий освітній простір, висуває ряд проблем, серед яких значне місце посідає питання інтеграції як важливого чинника успішного розвитку освіти в сучасній Україні. Нова українська школа передбачає три основні компоненти – це новий зміст освіти, нові методики навчання та нове освітнє середовище. Одним з найсуттєвіших викликів сьогодні є надання вчителям нових знань.

У межах підвищення кваліфікації педагога мають отримати інформацію про суть реформи, знання та навички використання сучасних методик, вміння навчати через інтегроване навчання, а також дізнатись про сучасні підходи до управління класом.

Новий Стандарт освіти пропонує зменшення кількості предметів та інтегрованість змісту на основі ключових компетентностей, що має на меті підвищити якість освіти та позитивно вплинути на самооцінку здобувача знань.

У словниках поняття «інтеграція» формулюється як «узгодженість, упорядкованість та стабільність системи» або як «процес або дія, що в результаті дає її цілісність; об'єднання, поєднання, відновлення єдності» [3].

Інтегративний підхід в освіті – підхід, що веде до інтеграції змісту освіти, тобто доцільного об'єднання його елементів у цілісність. Результатом інтегративного підходу можуть бути цілісності знань різних рівнів – цілісність знань про дійсність; про природу, з тієї чи іншої освітньої галузі; предмета, курсу, розділу, теми. [5].

У педагогіці та філософії освіти розглядаються різні види інтеграції і відповідно інтегративного підходу – сутнісна, холістська, поліцентрична, філософська, технологічна, особисто-орієнтована інтеграція; застосовуються різні субмеханізми інтеграції: закон, металізація, мережа теорій, картина світу [3].

Інтегрування – це не механістичне об'єднання предметів, а наближення змісту освіти до особливостей сприймання дитиною нової інформації. Тому інтегрування, як свідчать результати досліджень українських та іноземних науковців, дає змогу відображати цілісну картину світу, максимально наближену до життя, бачити його зв'язки та розмаїття, позбутися фрагментарності засвоєних знань, що допоможе дитині легше сприймати навчання в школі. Інтегрування – це наближення освітнього процесу до внутрішнього світу дитини. Пропоноване інтегрування відбуватиметься із збереженням загального обсягу навчальних годин, що, з одного боку, допоможе вчителю застосовувати різноманітні інтерактивні методи, здійснювати навчально-дослідницькі проекти, зокрема й ті, що передбачають вихід за межі класної кімнати, робити освітній процес цікавим, а з іншого – задовольнить очікування батьків щодо тривалості перебування дитини в школі й характеру освітньої діяльності. Без зміни методів навчання, без зосередження на компетентнісному підході під час вивчення предметів епізодичне поєднання уроків якості освіти не змінить.

Проблемі інтеграції в педагогічній науці присвятили роботи І. Д. Бех, Н. М. Бібік, М. С. Вашуленко, М. Г. Іванчук, В. Р. Ільченко, М. Ж. Гуз, О. Я. Савченко, С. І. Якименко та інші.

Впровадження інтеграції у навчальний процес актуальне, тому що дає змогу:

- «спресувати» споріднений матеріал кількох предметів навколо однієї теми, усувати дублювання у вивченні ряду питань;
- ущільнити знання, тобто реконструювати фрагмент знань таким чином, засвоєння якого вимагає менше часу, проте породжує еквівалентні загальнонавчальні та технологічні уміння;
- опанувати з учнями значний за обсягом навчальний матеріал, досягти цілісності знань;
- залучати учнів до процесу здобуття знань;
- формувати творчу особистість учня, його здібності;
- дати можливість учням застосовувати набуті знання з різних навчальних предметів у професійній діяльності.

Проблема інтеграції навчання і виховання важлива й сучасна як для теорії так і для практики. Її актуальність зумовлена змінами у сфері науки, виробництва, новими соціальними запитами.

Оновлення змісту освіти й нові методи навчання потребуватимуть зміни структури школи, пристосованої до вікових особливостей учнів, їхніх потреб та змін у процесі фахової підготовки вчителів. Тому професійна підготовка фахівців для Нової української школи й потреби учня XXI ст. мають стати ефективним інструментом забезпечення якісного навчання в рамках адаптаційних циклів у початковій, базовій та старшій школі.

На різних етапах навчання освітні галузі можуть реалізовуватися через окремі або інтегровані предмети. У початковій школі адаптаційно-ігровий цикл триватиме впродовж 1-2 класів. Це найважливіший період для того, щоб дитина полюбила школу, уроки, навчилася взаємодіяти зі своїми однокласниками та вчителем. Саме в цей час закладаються основи навчальної співпраці та розвивається пізнавальний інтерес. Через гру і діяльнісні підходи педагог мотивує і готує дітей до успішного навчання в школі.

На цьому етапі навчання особлива увага надається соціалізації дитини, індивідуальній і груповій роботі, формуванню загальнонавчальних умінь, виявленню індивідуальних особливостей і здібностей учнів, їхніх пізнавальних інтересів. Характерні для дітей цього віку цілісність сприйняття навколишнього світу та

пріоритетність гри зумовлюють конструювання змісту й організацію навчання на інтегрованій основі з переважанням ігрових методів. У 3-4 класах діти набувають досвіду соціальної взаємодії на інтегровано-предметній основі, розвивають уміння працювати самостійно й в групі на засадах морально-етичних цінностей тощо. Така циклічна організація освітнього процесу продовжується й на наступних рівнях середньої освіти – у гімназії, створюючи сприятливі умови для більш легкої адаптації школяра до кожного наступного етапу навчання. У гімназії, у першому адаптаційному циклі (5-6 класи), зміст подається, як правило, на інтегрованій основі (українська мова, історія, математика, природознавство, технології, мистецтво, а також добробут, здоров'я і безпека).

У 7-9 класах переважає предметний підхід до викладу змісту освіти, однак і тут може зберігатися інтегрування. При цьому важливо залишити нинішній обсяг навантаження, подбати про ретельне пілотування нових програм, а також забезпечити належну підготовку та підтримку вчительських спільнот. Інтегровані предмети в старшій профільній школі (академічних і професійних ліцеях) стануть додатковими компенсаторними механізмами для кожного профілю. Наприклад, для гуманітарного профілю – це інтегровані предмети «математика», «природознавство», для математичного – інтегровані предмети «українська мова», «історія» тощо.

Пріоритетний напрям методичного збагачення уроків – проведення їх на основі інтеграції змісту, дібраного з кількох предметів та об'єданого навколо однієї теми. Це об'єднання має на меті інформаційне й емоційне збагачення сприймання, мислення та почуттів учнів завдяки залученню цікавого матеріалу, що дає змогу з різних боків пізнати явище, поняття, досягти цілісності знань.

Сьогодні можливості для інтеграції досить широкі. Щодо кількості уроків інтегрованого змісту, то однозначної відповіді немає. Усе залежить від уміння вчителя провести урок так, щоб не було перевантаження дітей враженнями, щоб він був не мозаїкою окремих картин, а слугував одній меті.

Переосмислення соціальної і професійної місії вчителя Нової української школи актуалізує необхідність підготовки фахівців, адаптованих до сучасних соціокультурних умов, здатних творчо працювати, приймаючи нестандартні рішення в ситуаціях ринкової конкуренції, уникаючи стереотипізації і шаблонів, засвоювати нові професійні ролі і функції, забезпечувати випереджувальність розвитку країни, реалізовувати освітні проекти національного масштабу, витримувати конкуренцію на європейському і світовому ринках освітніх послуг тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балагурова М. І. Інтегровані уроки як засіб формування цілісного сприйняття світу //Фестиваль педагогічних ідей «Відкритий урок» навчальний рік. – G\ index.htm – сайт ІД «Перше вересня»
2. Бех І. Д. Інтеграція як освітня перспектива / І. Д. Бех// Початкова школа.-2002. – №5. – С.4-6.
3. Енциклопедія освіти /Акад.пед.наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040с.
4. Левківський М. В. Історія педагогіки. К., 2003. С. 2338.
5. Хитра З. М. Інтегративний підхід у процесі підготовки майбутнього вчителя початкової школи до формування в учнів цілісної картини світу / З. М. Хитра // Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія. - 2013. – № 19. – С. 74-76. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2013_19_22

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Вчитель сучасності – це вчитель з високою професійною компетентністю, розвиненими творчими, дослідницькими здібностями, високим рівнем інтелігентності, духовно-морального потенціалу, конкурентноздатності, ерудованості, здібностей до безперервної освіти.

З моменту виникнення педагогічної професії за вчителем закріпилась передусім виховна функція. Учитель – це вихователь, наставник. У цьому його громадське, людське призначення.

Духовне і національне відродження школи, вирішення завдання щодо

формування соціально-активної особистості та створення сприятливих умов для розвитку творчих можливостей учнів залежать від здатності вчителя успішно виконувати професійні завдання і обов'язки. Наукою про підготовку і професійний розвиток педагогічних працівників, є педевтологія [1].

Н. І.Яковець зазначає, що визначення цього терміну, подане в Українському тлумачному словнику, можна критикувати за певне звуження цілей і завдань. Також вона звертає увагу на те, що термін «педевтологія» відсутній в довідкових виданнях з педагогіки [2], що свідчить про недостатню увагу до даного поняття. Н. Г. Ничкало предмет педевтології розглядає як обґрунтування положень щодо вчительської професії таких, як особливості вчителя, добір кандидатів до вчительської професії, підготовка, вдосконалення і самовдосконалення вчителів, їх професійний розвиток; авторитет і педагогічний талант, результативність і цінність їх праці; умови життя; зміни в професійній структурі вчительства; позиції і соціальні функції вчительської професії; самосвідомість, професійне внутрішнє задоволення і самореалізація; педагогічне новаторство і дослідницька праця; метод контролю й оцінювання вчителів; потреба у вчителях; професійні долі випускників навчальних закладів, що здійснюють підготовку вчителів [3]. Як зазначається в Концепції «Нова українська школа», сучасна школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін. Реформою передбачено низку стимулів для особистого і професійного зростання, з метою залучення до професії найкращих. Школа українська буде успішна, якщо до неї прийде успішний учитель, який вирішить багато питань щодо якості викладання, обсягу домашніх завдань, комунікації з дітьми та адміністрацією школи. До дітей має прийти людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свій предмет, яка його фахово викладає [4].

Важливою ознакою сучасного вчителя є вміння реалізації особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходу до управління освітнім процесом. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини. Сучасна українська школа буде працювати на засадах особистісно-орієнтованої моделі освіти. У рамках цієї моделі школа максимально враховує права дитини, її здібності, потреби та інтереси, на практиці реалізуючи принцип дитиноцентризму. Є необхідність якомога більше наблизити навчання і виховання кожної дитини до її сутності, конкретних

здібностей, майбутньої життєвої траєкторії людини. Важливого значення в професійній підготовці вчителя приділяється формуванню психологічної компетентності в умовах нових соціальних реалій.

Психологічна компетентність – це здатність використовувати психологічні засоби навчання в організації взаємодії в освітній діяльності. Вона вважається однією з основних у структурі педагогічної діяльності. Поняттям «психологічна компетентність педагога» позначають можливості людини, яка займається педагогічною діяльністю. Це комплексний термін, і він не зводиться ні до педагогічних здібностей, ні до освіченості учителя в сфері педагогіки та психології, ні до комплексу особистісних рис. Лук'янова М. І. зазначає, що психологічною компетентністю позначають сукупність визначених якостей особистості, які зумовлюються високим рівнем її психолого-педагогічної підготовленості і забезпечують високий рівень самоорганізації професійної діяльності [5].

Психологічна компетентність розглядається як максимально адекватна, пропорційна сукупність професійних, комунікативних та особистісних якостей педагога, які забезпечують не тільки загально професійну підготовленість, а й відповідний рівень професійної самосвідомості, вміння керувати своїм психічним станом.

Основні складові психологічної компетентності розподіляються за трьома напрямками:

1. Психолого-педагогічна грамотність – це загально-професійні знання.
2. Психолого-педагогічні вміння – здатність педагога використовувати свої знання в педагогічній діяльності та в організації взаємодії з учнями.
3. Професійно важливі особистісні якості, які відображаються в процесі діяльності і впливають на вихованців, а також забезпечують своєрідність зовнішньої реалізації знань і вмінь.

Отже, психологічна компетентність являє собою інтегровану характеристику рівня професійної підготовленості педагога, яка базується на

фундаментальних психолого-педагогічних знаннях і вироблених комунікативних вміннях, що проявляються в єдності з особистісними якостями.

Сучасний вчитель в школі буде працювати в умовах педагогіки партнерства, принципами якої є: повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах; діалог – взаємодія – взаємоповага; розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків); принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей). Цікавий досвід реалізації педагогіки партнерства знаходимо в процесі аналізу освітньої викладацької діяльності професора С. С. Левіщенка, який піднімав власну планку самооцінки на високий рівень і вимагав цього від своїх студентів. Актуальними проблемами професійної підготовки сучасного вчителя виступають питання, пов'язані з методичним забезпеченням реалізації інноваційних технологій в навчально-виховному процесі, реалізації виховного потенціалу навчальних дисциплін.

Виховний процес має бути невід'ємною складовою всього освітнього процесу і орієнтуватися на загальнолюдські цінності, зокрема морально-етичні (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей), соціально-політичні (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність).

Сучасний вчитель повинен виховувати не лише відповідальність за себе, а й за розвиток і добробут країни та всього людства, формувати українську ідентичність.

Ключовим виховним елементом в роботі вчителя повинен стати його власний приклад, який має стати орієнтиром для вихованців. Реальні вимоги сьогодення потребують від сучасного педагога відповідної підготовленості до реалізації системи інклюзивної освіти як важливого фактору соціалізації особистості в суспільстві. Разом з тим, організація навчально-виховного процесу в сучасній школі потребує забезпечення здоров'язберігаючих технологій, які повинні стати основою формування здорової нації. Названі проблеми є важливими складовими педевтології – науки про вчителя, про його професію і потребують всебічного дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Гол. ред. В. Т. Бусел.–К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Яковець Н. І. Евристичні і практичні перспективи педевтології – спеціалізованої науки про педагогічних працівників.
3. Ничкало Н. Г. Педевтологічні пошуки в педагогічній науці / Н. Ничкало // Науковий вісник МДУ імені В. О. Сухомлинського. – С. 16–21.
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи.– МОН України, 2016.
5. Лукьянова М.И. Психолого-педагогическая компетентность учителя: Диагностика и развитие / М.И.Лукьянова.– М.: Сфера, 2004. – 144 с.

Підписано до друку 16.03.2018
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк ксерографічний
Наклад 61 прим. Зам. 040/18
Видавничий центр Маріупольського державного університету.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої
продукції.
Серія ДК №4930 від 07.07.2015 р.
87500, Маріуполь, пр. Будівельників, 129